

Konflikterne i Mellemøsten

Udvalgte artikler fra RÆSON (opd.16/8 2014)

Interview med Martin Lidegaard: Udpegelsen af Al Abadi giver anledning til moderat optimisme

16.08.2014

“Udpegelsen af Haider Al Abadi som premierminister giver anledning til moderat optimisme om en snarlig dannelse af en inklusiv og repræsentativ regering i Bagdad. Forhåbentlig kan det være et skridt mod et mere stabilt og forenet Irak.” Det siger udenrigsminister Martin Lidegaard til RÆSON.

“Der er ingen tvivl: Kunne man finde en politisk løsning i Bagdad, vil det store flertal af sunnierne ikke længere støtte IS. Det tror jeg ikke på”.

INTERVIEW af Simon Kærup

RÆSON: Kan du beskrive den aktuelle situation i Irak set fra udenrigsministerens bord?

Martin Lidegaard: Situationen i det nordlige Irak er gået fra slem til værre, og vi ser i øjeblikket en tragedie udspille sig. IS er ved at foretage massakre på helt uskyldige religiøse mindretal. Derfor ser jeg på situationen med allerstørste alvor og overvejer selvfølgelig, hvordan Danmark kan bidrage for at dæmme op for konflikten.

RÆSON: Hvordan ser du på, at Maliki netop er gået af?

Martin Lidegaard: Jeg byder Malikis beslutning om at træde tilbage velkommen. Udpegelsen af Haider Al Abadi som premierminister giver anledning til moderat optimisme om en snarlig dannelse af en inklusiv og repræsentativ regering i Bagdad. Forhåbentlig kan det være et skridt mod et mere stabilt og forenet Irak. Der akut behov for en ny, bredt sammensat regering, der kan sætte effektivt ind over for IS. IS skal isoleres, og det sker bedst ved, at de irakiske sunni-muslimer igen føler sig hørt i Bagdad. Det er vigtigt, at det internationale samfund og regionale aktører bakker op om denne proces.

RÆSON: Irakkriegen, som Danmark deltog i, forårsagede et magttomrum, der senere blev udnyttet af IS. Hvilket medansvar har Danmark har for den aktuelle konflikt og løsningen af den?

Martin Lidegaard: Jeg tror, at man skal være varsom med at drage direkte linjer mellem den Irakkrig, som Danmark deltog i, og den situation vi ser i dag. Det er ikke nogen hemmelighed, at mit parti og jeg stemte imod deltagelse i Irakkriegen. Konflikten, der udspiller i Irak i øjeblikket, er en afløber af konflikten i Syrien, som jeg ser det. Den antagelse bygger jeg på det faktum, at en stor del af den

gruppe der nu er gået ind i Irak, tidligere deltog i borgerkrigen i Syrien. En meget stor del af dem, der kæmper for IS, er således det man betegner ‘foreign fighters’ – folk, der kommer udefra. Og i flere tilfælde kommer krigerne ikke fra regionen. Desværre ser vi også danskere tage ned og kæmpe på ekstremisternes side. Når det så er sagt, så rummer konflikten i dag grundlæggende de samme spændinger, som dem vi så under Irakkriegen. Spændinger mellem etniske og religiøse grupper. Det er jo nogle spændinger, der går snart hundrede år tilbage – siden statsdannelserne i området. Rent politisk findes løsningen i to tempi. På den korte bane handler det om at bidrage med humanitær hjælp. På den lange bane handler det om at finde en regional politisk løsning, hvori Iran og Saudi Arabien inddrages. På den måde kan man forhåbentlig få bilagt den meget voldsomme konflikt.

RÆSON: Du er her inde på, at den aktuelle konflikt i Irak er afledt af borgerkrigen i Syrien. Hvordan ser du al-Assad som en del af nøglen til at løse konflikten i Irak og skabe fornyet stabilitet i regionen?

Martin Lidegaard: Ved siden af indsatserne i Irak forsøger vi sideløbende at skabe grobund for fred i Syrien. Assad har jo haft en frygtelig alliance med IS - i perioder har IS og Assad-regimet neddrolet angrebene på hinanden for at koncentrere sig om at nedkæmpe de moderate oprører. Dermed gav Assad luft under vingerne til IS, og han bærer derfor en stor del af ansvaret for den situation, regionen i øjeblikket står i. Med Assads kontrol over Syrien, med IS's territorielle besiddelser i Syrien, han har naturligvis også betydning, om ikke andet så indirekte, for de mulige løsninger i Irak.

RÆSON: Har IS overrasket dig?

Martin Lidegaard: Vi er mange, der er blevet overraskede over, hvor langt IS er nået. Og man skal passe på med at undervurdere deres potentiale. Samtidig skal man huske, at deres forholdsvis nemme fremgang i Irak skyldes det store antal tavse sunnier, som har hjulpet dem frem. De er ikke mennesker, som har hjulpet IS frem, fordi de selv deler IS's visioner om et selvstændigt kalifat. De har hjulpet IS, fordi de har følt sig forrådt af regeringen i Bagdad. Det er deres protest mod regeringen, at de har ladet IS komme så let til fadet. Kigger man på selve styrken, burde det ikke være nogen uoverkommelig opgave. Der er tale om få tusinde mand. Men IS har vist sig meget velorganiserede og haft et stærkt økonomisk fundament. Når det så er sagt, er der ingen tvivl: Kunne man finde en politisk løsning i Bagdad, vil det store flertal af sunnierne ikke længere støtte IS. Det tror jeg ikke på. Det er mit håb, at den nye regering vil kunne skabe forsoning og dialog mellem parterne.

RÆSON: Hvilke erfaringer fra Irakkriegen kan vi benytte i forhold til den aktuelle konflikt?

Martin Lidegaard: Irakkriegen illustrerede, at der ikke er nogle enkle militære løsninger på de meget komplicerede problemer, som jo også eksisterede før Irakkriegen. Det handler om politiske løsninger. Løsningerne kræver et regionalt perspektiv. Det bedste Danmark kan gøre nu er at yde humanitær bistand. Det gælder både i Irak og i Syrien. Heldigvis har vi nogle af de bedste organisationer til at

udføre opgaverne for os. Samtidig mener jeg ikke, det er aktuelt at overveje yderligere tiltag inde i Irak. Det er vi heller ikke blevet bedt om. Men vi følger selvfølgelig situationen time for time.

RÆSON: Så man kan ikke forestille sig at Danmark vil engagere sig militært, om situationen spidser til?

Martin Lidegaard: Jeg har ikke fantasi til at forestille mig, at Danmark skulle begynde at sende tropper til Irak igen. Det udelukker selv USA. Regeringen vil selvfølgelig tage stilling, såfremt der kommer en konkret forespørgsel på at bidrage til en humanitær indsats eller en våbenransport. Det er ikke noget jeg vil udelukke på forhånd.

RÆSON: Men du udelukker, at Danmark kommer til at deltage militært?

Martin Lidegaard: Det har jeg ikke fantasi til at forestille mig. Vi vil ikke deltage med tropper på jorden. Det har jeg svært ved at forestille mig. **RÆSON:** Hvordan ser du på, at Liberal Alliance ikke på forhånd vil afvise militær støtte til Irak? **Martin Lidegaard:** Nu er jeg ikke helt sikker på, hvad de faktisk mener. Jeg kan blot konstatere, at der foreløbigt ikke er kommet nogle anmodninger om, at vi skulle bidrage til den våbenstøtte USA i øjeblikket leverer. Eller at vi skulle bidrage til den humanitære korridor, som Frankrig og England har etableret. Så derfor har vi ikke taget stilling til det. Men det er klart. Hvis vi bliver spurgt, vil vi selvfølgelig diskutere det. Og i den forbindelse vil jeg ikke udelukke noget på forhånd.

RÆSON: Overvejer du i øjeblikket andre initiativer fra dansk side?

Martin Lidegaard: De to store regionale stormagter, Iran og Saudi Arabien, har traditionelt stået for at finansiere og støtte de forskellige konflikter politisk. I den aktuelle situation burde de have en fælles interesse i at bekæmpe ekstremisterne. Mange af de mennesker som kæmper for IS er jo folk, der kommer fra netop de to lande. Og det vækker stor bekymring i både Iran og Saudi Arabien. For hvad sker der med de unge mennesker, der deltager i disse voldsomme krige og bliver hjernevasket? Hvad sker der, når de kommer hjem igen? Det er jo også en bekymring vi har her til lands. Begge lande har derfor taget kraftig afstand til IS og sat gruppen på terrorlisten. Dette kunne være udgangspunktet for fælles fodslag i forhold til at bekæmpe de virkelig yderliggående ekstremister. Derfor håber jeg også, at Danmark kan huse en særlig konference om netop dette aspekt under FN's kommende generalforsamling. Samtidig påregner jeg en rejse til området med det formål at samle folk omkring en indsats mod ekstremisme. Det er min helt store ambition.

RÆSON: Kan du komme lidt nærmere, hvordan I faktisk forholder jer til de krigere som kommer fra Danmark?

Martin Lidegaard: Vi forsøger med alle gældende midler at forhindre unge danskere i at tage ned til konflikten. Dels fordi vi frygter, hvad der vil ske, når de kommer tilbage. Dernæst fordi det naturligvis er livsfarligt. Mange er allerede døde, og det er ikke godt for noget som helst. Derfor har vi lavet en stor forebyggende indsats. Samtidig nævnte jeg også problemet for min tyrkiske kollega, da jeg var i Tyrkiet. Her sagde han ja til at samarbejde omkring at

forhindre de unge mennesker i at rejse ud og deltage i konflikten.

RÆSON: Der findes danske Facebook-sider, hvor folk der sympatisere med IS deler informationer. Hvordan ser du på det?

Martin Lidegaard: Det er stærkt bekymrende. Og jeg er bange for, at vi har over hundrede danskere der er taget afsted. Derfor lancerer regeringen indenfor en måneds tid en handlingsplan for, hvordan vi undgår den trafik af mennesker, der rejser ud og deltager på den forkerte side af konflikten.

Martin Lidegaard (f. 1966) er cand.comm og siden 3. februar 2014 udenrigsminister. Simon Kærup (f. 1981) er Master of Social Sciences (MSSc)

Peter Viggo Jakobsen: Kalifatet bliver ikke noget langvarigt fænomen

15.08.2014

"IS har ingen venner, og IS vil have uhyre svært ved at fastholde den stat, de har udråbt. Når vi ser et halvt til et helt år frem, tror jeg, man vil have samlet en koalition, der vil kunne nedkæmpe IS. Det gælder ikke mindst i lyset af det lederskab, amerikanerne netop nu udviser." Det siger lektor ved Forsvarsakademiet Peter Viggo Jakobsen til RÆSON.

INTERVIEW af Simon Kærup

RÆSON: Hvordan vil du beskrive den aktuelle situation i Irak, efter Maliki er gået af?

Peter Viggo Jakobsen: Irak har igennem længere tid været præget af politisk uro, forårsaget hovedsageligt af den netop afgået premierminister Nouri al-Maliki, som ikke har behandlet sunni-mindretallet rimeligt. Maliki og hans regering, som har siddet på magten siden 2006, har ført en sekterisk politik, der har prioriteret Iraks shia-muslimer og ignoreret landets sunni-muslimer. Indenfor de senere år, er de sunnimuslimske grupper begyndt at røre mere på sig, hvilket har givet IS mulighed for at lave en offensiv fra Syrien. Her i løbet af forsommeren har IS erobret store områder i det nordlige Irak og taget kontrollen over Mosul, landets tredjestørste by. Samtidig har IS udråbt en islamisk stat, et kalifat, over de områder, de kontrollerer i Syrien og Irak. Senest har amerikanerne igen engageret sig i Irak, denne gang med luftangreb og droner, fordi oprørerne havde omringet en ældre kristen sekt, der havde forskanset sig på bjerget Sinjar i det nordvestlige Irak. Nu hvor Maliki er gået af, er det muligt at danne en ny regering, som kan føre en mere inklusiv politik i forhold til sunnierne, og det er en forudsætning for at kunne få skovlen under IS.

RÆSON: Hvad er dine forhåbninger til den nye regering?

Peter Viggo Jakobsen: Den nye regering er under hårdt pres. Internationalt fra USA og Vesten, som vil have den til at etablere et bedre samarbejde med sunnierne. Internt, fordi den er under hårdt militært pres fra IS og kan se vestlige lande begynde at give kurderne våben, så de kan bekæmpe IS. Det vil have den sideeffekt, at det vil konsolidere kurdernes kontrol med deres del af Irak.

RÆSON: Hvad sker der, såfremt den nye regering ikke formår at samle landet?

Peter Viggo Jakobsen: Jeg tror ikke på, at regeringen kan gøre meget for at forhindre kurderne i at arbejde videre med egentlig selvstændighed og dermed løsrivelse fra Irak på den lidt længere bane. Dens opgave er at samle sunnier og

shiaer. Kan den ikke det, vil ustabiliteten og volden fortsætte, og så vil den ikke kunne smide IS ud af det område af Irak, som det nu kontrollerer.

Amerikansk intervention

RÆSON: Kommer amerikanernes reaktion for sent? IS har jo mobiliseret i Syrien siden 2013 stort set uden at blive forstyrret.

Peter Viggo Jakobsen: Ja. IS har opereret i den østlige del af Syrien og er lykkedes med at erobre en regionshovedstad dér. IS har kunnet konsolidere sig i Syrien, da Assad regimet har været under pres og ikke har haft kræfter til at sætte sig på hele Syrien. Regimet fokuserer i øjeblikket på den vestlige del af Syrien og forsøger at bevare kontrollen over de vigtigste byer, herunder hovedstaden Damaskus og den nordvestlige storby Aleppo. Samtidig forsøger regimet at holde kontrol med grænsen til Libanon, da det er vitalt for dem at sikre forbindelsen til Hizbollah, som også er trådt ind i kampene på regimets side. Det har naturligvis medført et relativt frit spillerum i det østlige Syrien for IS, hvor de har erobret flere områder på grænsen til Iran. Sådanne Assad regimet givet IS mobiliseringsmuligheder: Fordi IS ikke er blevet vurderet som en større trussel, og fordi IS opererer i områder, der ikke har regimets bevågenhed.

RÆSON: Men Obama har bedt Kongressen om penge til at træne og udstyre de moderate modstandsbevægelser i Syrien, som både kæmper mod regimet og IS. Kommer Obamas ambition ikke for sent, nu hvor IS i den grad har indtaget i Irak?

Peter Viggo Jakobsen: Jo. Og de moderate oprørere, som er tilbage i Syrien, står meget svagt. Samtidig frygter amerikanerne, at våbnene ender i de forkerte hænder. Det er derfor, man har været tilbageholdende. Der er nemlig ikke vandtætte skodder mellem det, vi kalder de 'moderate' muslimer og de andre islamister. Billedet er rodet, og det kan være svært at vide, hvem man skal støtte. Det har IS udnyttet. Det har givet dem ekstra momentum.

RÆSON: Så når amerikanernes reaktion først kommer nu, handler det om, at de ikke har vidst, hvordan de skulle gå frem?

Peter Viggo Jakobsen: Ja, amerikanerne kan simpelthen ikke finde ud af, hvilket ben de skal stå på. Hver gang de overvejer at levere våben, frygter de at situationen skal ende som i Afghanistan – hvor avancerede våben faldt i al-Qaeda's hænder og brugt mod dem selv. Når det så er sagt, så har USA arbejdet meget på at samle de forskellige oprørsgrupperinger, sådan så de kunne udgøre et troværdigt regeringsalternativ til regimet. Men det er fuldstændigt mislykkedes.

RÆSON: Så amerikanerne har indirekte været med at forårsage IS ved ikke at rykke tidligt nok ud i gruppens dannelsesproces?

Peter Viggo Jakobsen: Det kan du sige, ja. Men i sidste instans har udslaget været de forskellige grupperingers manglende samarbejdsevner. Men der er slet ingen tvivl om, at såfremt amerikanerne havde taget teten og ført an i alt det her, så kunne IS nok have været stoppet – allerede i Syrien.

Amerikanerne kunne have skabt en alliance med bl.a. saudierne og tyrkerne. Tyrkerne har jo flere gange talt om at invadere dele af Syrien for at etablere en sikkerhedszone inde i landet, hvor man kunne tage sig af flygtninge, intern fordrevne og samtidig holde kampene på afstand af Tyrkiet. Den mulighed greb amerikanerne ikke. Samtidig må det konstateres, at konflikten har været svær at engagere sig i. Den rummer utroligt mange aktører og er uhyre mudret.

RÆSON: Amerikanerne har vel også tøvet, fordi sandsynligheden for, at de ville tabe på det, var enormt stor?

Peter Viggo Jakobsen: Netop. På den måde er det ikke så overraskende, at amerikanerne lod vær med at engagere sig. Jeg ved godt, det er meget populært for tiden, at sige amerikanerne ikke har handlet pga. krigstræthed. Det er naturligvis rigtigt. Men når jeg sidder og kigger på den her konflikt, ser jeg også en anden begrundelse. Nemlig konfliktens kompleksitet. Denne konflikt ser ligeså uoverskuelig og kompliceret ud, som da det tidligere Jugoslavien brød sammen i 90'erne. Her var amerikanerne præcis ligeså tilbageholdende, som de har været denne gang. Dernæst handler det selvfølgelig også om, at amerikanerne ikke ønsker at blive endnu mere upopulære, når de igen invaderer et muslimsk land og giver al-Qaeda vind i sejlene. Amerikanernes strategiske kalkule har vist, at det ikke nytter noget at blande sig i en konflikt, der ikke har nogen udsigt til at blive løst eller afsluttet foreløbigt.

Nye alliancer

RÆSON: Med konflikten i Irak ser vi nogle nye alliancer danne sig i Mellemøsten. Blandt andet mellem USA og Iran, som begge ønsker at få neutraliseret IS. Hvordan ser du på det?

Peter Viggo Jakobsen: Ja, det er helt korrekt. Og denne alliance minder til forveksling om den alliance, der var i den allerførste fase i Afghanistan. Her havde amerikanerne og iranerne også en fælles fjende. Ingen af dem kunne lide Taliban. Faktisk var Taliban vel nærmest Irans dødsfjender og Iran var derfor aktivt engageret i bekæmpelsen af Taliban inde i Afghanistan, i Kandahar provinsen. Her kunne amerikanerne og iranerne dog ikke finde ud af at samarbejde, fordi retorikken omkring "ondskabens akse" skabte en afgørende kløft imellem dem. Men at de samarbejder nu, overrasker mig egentligt ikke. Det er klassisk realpolitik. Amerikanerne og iranerne har her en fælles interesse i at bekæmpe en ekstrem gruppe, som truer dem. Samtidig har de helt modsatrettede interesser i forhold til Syrien. Iranerne er en af Assad-regimets vigtigste støtter, mens amerikanerne ikke har lagt skjul på, at de gerne vil af med al-Assad. Der eksisterer en mulighed for et kortvarigt samarbejde i Iran omkring nedkæmpelsen af IS. Men man skal ikke gøre dette samarbejde til mere end det er.

RÆSON: Så de nye relationer får ikke nogen større betydning for amerikanernes Mellemøsten strategi?

Peter Viggo Jakobsen: Jeg tror snarere, at det står og falder ved atomprogrammet. Såfremt det lykkedes at få en aftale på plads i forhold til atomprogrammet, eksisterer der reelt en mulighed for at de kan nærme sig hinanden på de øvrige

områder, hvor de måtte have fælles interesser. Men ikke før. Selvfølgelig ville det stille amerikanerne stærkere, om de ikke skulle være så afhængige af saudierne og golf-staterne. Så ville de kunne angribe regionens forskellige problematikker mere fleksibelt. Men jeg forudser altså ikke nogen revolutioner i forhold til deres relationer. De har trods alt været oppe at toppes siden 1979. Det er kun naturligt, at det vil tage noget tid at genetablere de relationer.

ISIS mobiliserer

RÆSON: Vi ser mange fattige og arbejdsløse indskrive sig under IS's faner. Hvorfor vinder IS sympati, når de har så rabiate metoder og visioner?

Peter Viggo Jakobsen: Man skal huske på, at IS tilbyder et alternativ til en lang periode med uro og uorden forårsaget bl.a af et styre, der er i forvejen er temmeligt brutalt og aggressivt. Når IS tilbyder et alternativ, som stemmer overens med ens egen religiøse (sunnimuslimske) overbevisning, når de kan tilbyde stabilitet, arbejde og våben: så er det ikke så mærkeligt, at det tiltrækker nogle mennesker, der står i en desperat situation. Omvendt. Jeg tror ikke den opbakning IS oplever er særligt dybt forankret. Mange af de grupper, som i øjeblikket underordner sig IS, er ikke særligt loyale. Det billede har man i hvertfald set gentagende gange i Syrien, hvor de grupper, der var blevet tvunget til at samarbejde med IS, straks meldte sig under nogle andre faner, så snart der var udsigt til at de kunne nedkæmpe IS.

RÆSON: Hvordan ser du på alle de mennesker, der kommer fra Europa - og resten af verden - for at kæmpe sammen med IS?

Peter Viggo Jakobsen: Lad mig drage en sammenligning, som ikke er politisk korrekt. Prøv at se, hvad der skete med interessen for den danske Afghanistan-styrke, idet tabene begyndte at stige. Samtidig med, at vi mistede flere og flere soldater i Afghanistan, steg antallet af unge mennesker, der fandt det interessant at prøve kræfter med krigen dernede. Det er det samme fænomen, vi ser i forhold til den mobilisering, IS foretager af europæiske unge. Vi har en situation med nogle frustrerede unge mennesker, der kommer til at gå i de forkerte moskeer. Pludseligt åbner de en mulighed for en meningsfuldhed i livet; de ser en gruppe, som har succes med at nærme sig den verden, de er blevet hjernevasket til at tro, er den rigtige. Men lad det stå helt klart. At IS totalt kan mobilisere 1000 mennesker, flere drejer det sig ikke om, fra hele den arabiske/vestlige verden er ikke særligt imponerende. Du vil altid kunne finde unge mennesker, der ikke har andet at give sig til, og som vil blive tiltrukket af denne type ekstremisme. Krig er simpelthen dragende.

RÆSON: Nogle tegner i øjeblikket et billede, med afsæt i kalifatet, hvor skellet mellem et demokratisk Vesten og et totalitært Mellemøsten er ved at blive endnu større. Hvad mener du om det?

Peter Viggo Jakobsen: Denne kløft mellem Vesten og Mellemøsten har jeg svært ved at få øje på. Man må forstå,

at kalifatet er omtrent så populært i Mellemøsten, som det er i Vesten. Der er ingen, der kan lide kalifatet. Der er ingen af de omkringliggende lande og stater, der synes, det er en god ide. Det bedste eksempel på det er vel netop, at amerikanerne og iranerne er enige om, at den er gal. IS har ingen venner. Jeg tror simpelthen ikke på, at IS's kalifat bliver noget langvarigt fænomen. IS vil have uhyre svært ved at fastholde den stat, de netop har udråbt. Når vi ser et halvt til et helt år frem, tror jeg, man vil have samlet en koalition, der vil kunne nedkæmpe IS. Det gælder ikke mindst i lyset af det lederskab amerikanerne netop nu udviser.

RÆSON: Hvor længe vil man tillade at IS ekspanderer?

Peter Viggo Jakobsen: Amerikanerne har nu engageret sig. Obama administrationen havde ventet på en anledning, som kunne forsvare et nyt Irak engagement overfor den amerikanske befolkning. Denne anledning var hidtil udeblevet. Anledningen blev udadtil den religiøse sekt, som var ved at blive massakreret. Men nærlæser man Obamas tale, ser man, at konsulatet i Irbil var det primære argument for at gå ind i Irak. Obama gik i krig for at forsvare amerikanere. Først senere i talen nævner han missionens øvrige humanitære mål: at redde de mange tusinde flygtninge, som er i fare i Sinjar-bjergene. Derved får han konstrueret en begrundelse for at gå i krig, som appellerer bredt i den amerikanske befolkning. Og den har han haft brug for. Krig er uhyre upopulært blandt amerikanere. Obama har handlet ud fra nødvendighed og har nu gået ind og taget det lederskab, som forhåbentligt vil skabe et samarbejde mellem irakere og kurdere, der kan bremse konflikten. Når amerikanerne melder sig på banen, er det nemmere at skabe en koalition; at få andre lande (eksempelvis tyrkerne) til at bakke op omkring de her indsatser. Vi ser også at England, Frankrig, Canada og selv Tyskland nu vil støtte den amerikanske operation på forskellig vis.

RÆSON: Ser du, der bliver en større international koalition?

Peter Viggo Jakobsen: Det kommer an på, hvordan tingene udvikler sig. Det, der i høj grad har manglet indtil nu, har været en stormagt, der er gået forrest. Det har vi fået med amerikanerne. Når der er et regionalt og globalt samarbejde iværksat, vil der opstå helt nye muligheder.

RÆSON: Såfremt situationen eskalere yderligere, og IS for alvor truer Bagdad, kan man så forestille sig, at amerikanerne sætter kraftigere ind med eksempelvis landstyrker?

Peter Viggo Jakobsen: Det tror jeg ikke. Jeg har meget svært ved at se en amerikansk indsats på jorden. Obama har gjort det fornuftige og sagt, at de ikke skal engagere sig for alvor, førend der er et troværdigt styre i Bagdad, som nyder folkets opbakning. Obama ved det godt: så længe der ikke eksisterer et styre, som appellerer til sunni-grupperne, har man ikke en chance. Styret i Bagdad er nødt til at forhandle med de små regionale grupper og stammer, der i øjeblikket sympatiserer med IS. Disse grupper vil sympatisere med IS, så længe de ikke har tillid til styret i Bagdad. Derfor ligger

bolden nu i Bagdad. Vi må vente at se, om den nye regering evner at samle sunnier og shiaer.

RÆSON: Hvilke omstændigheder skal der til i forhold til at opnå længerevarende stabilitet i landet?

Peter Viggo Jakobsen: Man skal finde en politisk løsning i Bagdad. Det kræver, at man finder en løsning, hvor sunnierne og shiaerne, som minimum kan samarbejde. Jeg tvivler på, at kurderne er villige til at afgive den autonomi og selvstændighed, som de allerede har etableret. Længerevarende stabilitet i Irak handler altså om, at sunnierne og shiaerne kan tale sammen, og at der eksisterer et modus vivendi med kurderne. Det er forudsætningerne for, at man kan gøre fælles front mod IS. Det er ikke noget amerikanerne kan løse for dem. De kan kun presse på, og det har Obama nu gjort.

Peter Viggo Jakobsen er lektor ved Institut for Strategi, Forsvarsakademiet. Simon Kærup (f. 1981) er Master of Social Sciences (MSSc).

Lars Erslev Andersen: USA vil være engageret, så længe der er en trussel mod Kurdistan

15.08.2014

“Lige så lang tid Islamisk Stat er en trussel mod det kurdiske område, lige så lang tid vil man se amerikanerne være engageret i at holde den trussel fra døren.” Det vurderer Lars Erslev Andersen, seniorforsker på DIIS med fokus på sikkerhed og Mellemøsten.

INTERVIEW af Johan Moe Fejerskov

RÆSON: Der bliver tegnet konturerne af en international indsats i Nordirak. Helle Thorning-Schmidt meldte ud i går, at Danmark vil byde ind. Hvad er det for et scenarie, der tegner sig?

Lars Erslev Andersen: Selvom man kan se en løsning på flygtningeproblemet på Sinjar Bjerget, så må vi erkende, at der er et meget stort antal flygtninge i Kurdistan som et resultat af Islamisk Stats konsolidering i Irak. Flygtningene er nødlidende, og USA har efterspurgt hjælp. Så Thorning har meldt ud, at Danmark kan stille et transportfly til rådighed og bidrage til nødhjælp. Jeg tror, det samler en relativ bred opbakning i Folketinget.

RÆSON: Så det spor, der kører videre nu, er det humanitære?

Lars Erslev Andersen: Ja, det er der lagt op til. Og så har Lene Espersen i dag foreslået, at man supplerer med F-16 jægerfly. Men det scenarie, som Helle Thorning tegnede i går, handler om humanitær nødhjælp. Og så må vi se, om der kommer en militær overbygning på den humanitære indsats. Det kan man meget vel forestille sig

RÆSON: Hvad kan Danmark som et land, der også var en del af Irak-krigen, gøre ud over at bidrage humanitært?

Lars Erslev Andersen: Ikke noget. Men det er også et vigtigt bidrag. Jeg synes, at Danmark meget klart skal prioritere humanitær bistand. Det er det, vi kan.

RÆSON: Og hvad er det, amerikanerne efterspørger?

Lars Erslev Andersen: Amerikanerne efterspørger først og fremmest bistand og hjælp til den humanitære situation. Om man også har efterspurgt andre bidrag, er jeg ikke klar over. Men man kan sige kort og godt, at USA ønsker politisk støtte til deres engagement.

RÆSON: Hvorfor er det så vigtigt for dem?

Lars Erslev Andersen: De vil ikke stå alene med en unilateral aktion, men ønsker flere, der går ind politisk og bakker op om deres indsats og derved øger den internationale legitimitet. Det sker kun ved, at lande aktivt tager del i aktiviteterne.

RÆSON: Handler det også om, at man har undervurderet

situationen og frygter et langt forløb?

Lars Erslev Andersen: Jeg mener ikke, der er nogen tvivl om, at man har undervurderet situation i Irak, og det har man gjort i lang tid. Man har lukket øjnene for den.

Udviklingen er ikke, som det fremlægges nogle steder, dumpet ned fra himlen. Den har været i gang i flere år.

RÆSON: Obama har bebrejdet sin efterretningstjeneste for dårlig efterretningsvirksomhed. Er det en seriøs undskyldning, eller hvorfor tror du, han siger det?

Lars Erslev Andersen: Man behøvede jo sådan set ikke at have efterretninger for at kende til udviklingen. Vi andre har kunnet læse om udviklingen gennem åbne kilder og har skrevet om den i flere år. Så man behøver ikke at have en særlig efterretningsviden. Obama kunne endnu bedre kritisere sit udenrigsministerium, der jo har været i Irak og fulgt med i udviklingen. Jeg tror snarere, det handler om, at man politisk ikke har haft den store lyst til at engagere sig. USA har håbet på, at irakerne kunne klare ærterne selv, og der har man fejlbedømt situationen.

RÆSON: Betyder det også, at man fortsat vil forholde sig vævende til udviklingen i Irak?

Lars Erslev Andersen: Situationen er jo ikke sort hvid. Fordi man siger, at man vil gøre noget, ved man jo ikke nødvendigvis, hvad man skal gøre. Det er helt uklart, hvordan situationen vil udvikle sig. Jeg tror ikke, der er nogen, som har en klar opskrift på, hvordan man kan løse denne situation.

RÆSON: Men hælder udviklingen mest mod på den ene side landtropper eller på den anden en stærk humanitær indsats?

Lars Erslev Andersen: USA har meget, meget klart tilkendegivet, at de ikke er interesseret i landtropper. Det betyder selvfølgelig ikke, at USA ikke er tilstede i Irak: De har jo allerede rådgivere i Irak. Men med landtropper taler vi om en geninvasion af Irak, og Obama klart sagt, at det ikke ligger i kortene.

RÆSON: Hvad burde USA gøre?

Lars Erslev Andersen: Jeg ved ikke, hvad USA burde gøre i den nuværende situation.

RÆSON: Er situationen simpelthen så håbløs?

Lars Erslev Andersen: Vi har en meget, meget kompliceret situation, hvor det er svært at pege på enkle løsninger. Selvom amerikanske politikere muligvis vil sige, at USA skal invadere Irak igen, så er en invasion i sig selv ingen garanti for, at det løser problemet. Man kan bare tænke på, hvordan det har udviklet sig efter invasionen i 2003. Der er ingen færdige løsninger. Forestillingen om, at militære operationer kirurgisk kan løse konflikter, burde man efterhånden have fået dæmpet noget. Når man tænker på hvor galt, det er gået i Irak, Afghanistan og Libyen. Denne situation bliver ikke løst i morgen eller om en uge - den bliver meget mere langvarig.

RÆSON: Men hvor lang tid vil vi se de vestlige lande med USA i spidsen være engageret. Er det simpelthen bare så længe, der er en decideret trussel?

Lars Erslev Andersen: Det kan jeg af gode grunde ikke svare på, men man kan sige, at så lang tid Islamisk Stat udgør en seriøs trussel mod især det kurdiske område, bliver

USA, Frankrig og andre lande nødt til at være engageret på en eller anden måde. Hvis man ser på forløbet omkring aktiviteterne i det kurdiske område og de bombninger, USA har gennemført, så er de selvfølgelig relateret til flygtningesituationen på Sinjar Bjerget, men det handler i høj grad også om at holde den Islamiske stat væk fra byen Irbil, som ligger nord for Mosul. Lige så lang tid Islamisk Stat vil er trussel mod det kurdiske område, lige så lang tid vil man se amerikanerne være engageret i at holde den trussel fra døren.

RÆSON: Betyder det også, at man fra amerikansk side forsøger at begrænse engagementet til netop denne trussel i Kurdistan, hvor man så vil blande sig udenom, når det gælder Baghdad?

Lars Erslev Andersen: Indtil videre har de kun i meget, meget begrænset omfang villet engagere sig direkte i forholdene omkring Baghdad. Men man kan meget vel forestille sig, at engagementet omkring Kurdistan kan brede sig. Flytningestrømmene bevæger sig over grænser. Islamisk stat har heller ikke tænkt sig at lægge sig til at sove, fordi de ikke kom ind i Kurdistan. De opererer, og de opererer aktivt og stadig i Syrien. De vil blive ved med at være en trussel mod det kurdiske område, og så truer de også grænserne mod Jordan og Saudi Arabien. Du kan ikke isolere problemet til den kurdiske grænse. Det har potentiale til at brede sig.

RÆSON: Man kan ikke isolere problemet, men kunne man måske sige, at nøglen til at løse en del af problemet ligger i Syrien?

Lars Erslev Andersen: Det er klart, at konflikterne i Syrien og Irak understøtter hinanden negativt. Mange har sagt, at uroen i Irak er et "spillover" fra Syrien. Det passer jo ikke, da de mest aktive og stærke militser og grupper i Syrien rent faktisk kommer fra Irak. Nu kan de bevæge sig over grænsen. Det er rigtigt, at der er en forbindelse, men hovedproblemet i Irak er regeringens forsømmelse af landet, som de ikke har holdt sammen på. Man kan ikke sige, at nøglen til at løse problemet i Irak ligger i Syrien. Nøglen ligger langt hen ad vejen i Baghdad.

RÆSON: Maliki har bekræftet sin afgang. Hvad kommer det til at betyde for situationen?

Lars Erslev Andersen: Ikke meget. Hans afløser er en ud af samme alen, så der kommer ikke nye boller på suppen. Men det gode er, at Maliki kommer til at trække sig. Han har i den grad været en prop for den politiske udvikling i Baghdad. Selvom han bliver erstattet af en person, der ikke er bedre, så har man startet en politisk proces, hvor man har erkendt, at Malikis politik er kilen til mange af problemerne. Umiddelbart tror jeg, det får den betydning, at man forsøger sig med at lave et kludetæppe af en regering. Så kan man selvfølgelig håbe på, at det baner vejen for en regering, der er mere samlende, men jeg er ikke specielt optimistisk.

Lars Erslev Andersen (f. 1956) forsker i international sikkerhed med fokus på terrorisme og Mellemøsten på DIIS. Johan Moe Fejrskov (f. 1991) er tidl. chefredaktør på RÆSON.

Naser Khader: ISIS er nu en global trussel. Det kunne Obama have forhindret

12.08.2014

USA's bombninger af ISIS-mål i Irak er et lille skridt i den rigtige retning. Men det er for lidt – og alt for sent. Obama er kort og godt en udenrigspolitisk katastrofe. Først undervurderede han ISIS – og så tøvede han. Tilbage står en mere usikker verden.

KOMMENTAR af Naser Khader

JEG FORSTÅR SÅDAN SET GODT, at Obama har ønsket at undgå at skulle forholde sig til ISIS, som om terrororganisationen med tiden ville gå i sig selv. Men det har været en naivitet af frygtelige proportioner. Militært og økonomisk fik ISIS uforstyrret lov til at bygge sig selv op i Syrien, der fungerede som deres *safe haven* [ly/sikker zone, red.] og organisationen er blevet langt mere magtfuld, rig og dødsensfarlig end al-Qaeda. Dét er måske dét, der – alt for langsomt – er ved at gå op for Obama. Han har tydeligvis undervurderet truslen. Som kommentatoren Ezra Klein forleden mindede om, sagde præsidenten i januar – med en sammenligning til basketball: "If a jayvee team puts on Lakers uniforms that doesn't make them Kobe Bryant [...] I think there is a distinction between the capacity and reach of a bin Laden and a network that is actively planning major terrorist plots against the homeland versus jihadists who are engaged in various local power struggles and disputes".

DET ER EGENTLIG UBEGRIBELIGT, at præsidenten ikke tog truslen mere alvorligt, for ISIS stod allerede dengang stærkt. Lederen, Abu Bakr al-Baghdadi, pralede med at have flere hundrede jihadister klar til at sprænge sig selv i luften – over hele verden. Og det er lige præcis det, der ikke helt er gået op for Obama og hans udenrigspolitiske stab: ISIS er en kæmpe sikkerhedsrisiko for Vesten, og i særdeleshed USA.

KUNNE USA, med Obamas udenrigspolitik som middel, have forhindret ISIS' fremgang og offensiv? Ja. Ganske enkelt. Der var relativt simple ting, der skulle være sket for år tilbage, som Obama burde have trumfet igennem. Nu er problemet og konflikten i stedet blevet tusind gange mere kompleks, fordi ISIS er blevet en umådelig stor, og uhyggelig effektiv, faktor.

SANDHEDEN ER, at siden Obama blev præsident i januar 2009 er verden – og især Mellemøsten – blevet mere usikker. Efter amerikanernes tilbagetrækning fra Irak er

situationen i landet kun blevet værre – og dét har Obama bestemt et ansvar for. Alt er blevet lagt i hænderne på regeringen med Nouri al-Maliki i spidsen – og selv om intentionerne var god, har Maliki ikke kunnet løfte opgaven. Tværtimod.

ISIS ER VOKSET DAG FOR DAG, og det afspejler arrogance og bedrevidenhed fra Obama, at han har ignoreret det så længe. Det er fint, at han angriber nu – i 11. time – men jeg kan ikke understrege nok, at disse angreb på ingen måde vil stoppe ISIS. Dét vil kræve landtropper til – og det vil kræve, at man forfølger gruppen over hele Mellemøsten.

HILLARY CLINTON ER FORLEDEN gået ud med en massiv kritik af præsidenten. Til magasinet *The Atlantic* udtaler hun, at Obamas mangel på intervention i den syriske borgerkrig har resulteret i udbredelsen af islamistisk ekstremisme. Hun har fuldstændig ret. Jeg vil tilføje, at verdenssamfundet – herunder bestemt også Obama – har svigtet en hjælpeløs syrisk civilbefolkning, der har været og fortsat er udsat for overgreb. Clinton påpeger, at de oprindelige syriske frihedskæmpere skulle have modtaget langt større støtte på alle tænkelige måder, så man havde kunnet rejse et slagkraftigt oprør mod Assad. Men Obama gik aldrig ind i konflikten, hvad der resulterede i, at Assad med sin militære overlegenhed bogstaveligt talt kørte oprøret over. I det efterladte tomrum opstod meget af den fremgang, ISIS har haft. Det kunne Obama have forhindret. Det havde heller ikke været let, men snobolden kunne have været fanget inden den havde rullet sig så stor som nu.

HVILKE DRIVKRÆFTER har der været i Obamas udenrigspolitik indtil videre? Han har desværre været alt for optaget af sit eftermæle. Han vil ikke huskes som præsidenten, der igen gik ind i nye krige, specielt ikke efter at have trukket tropperne ud af Irak. Sådant et ræsonnement i underbevidstheden duer altså bare ikke, når man er præsident for verdens største militære og politiske supermagt. Der må man tage ansvar – også når det er de svære valg, der skal træffes. Jeg tror ikke på, at noget velfunderet menneske ønsker krig, men i en konfrontation mod en gruppe, en tanke, en ideologi som ISIS', er der nok desværre ingen anden udvej end at begynde en krig mod gruppen, for at komme en langt større krig, der uundgåeligt vil begynde, i forkøbet.

JEG ER OVERBEVIST OM, at eftertiden vil dømme Obama hårdt. Mange amerikanere betegner ham allerede som den dårligste præsident i nyere tid.

MEN EN STOR DEL AF amerikanerne udtrykker også, at det ikke er USA's ansvar at opretholde roen i Irak. Har de ret? Nej. Der er tale om en misfortolkning – den samme, der gælder Obama For ISIS-bevægelsen er ikke kun en trussel for Irak-Syrien og generelt Mellemøsten, men bestemt også for Vesten, herunder særligt USA. Får ISIS mere tid og plads til at vokse sig større, vil der ikke gå lang tid, før gruppen på globalt plan vil indfri nogle af sine planer.

Jihadisterne kommer fra hele kloden, også USA – og Danmark for den sags skyld. Man må forstå, at spørgsmålet ikke er, hvorvidt man igen skal intervenere Irak i håbet om at sprede demokrati og statsopbygning – nej, spørgsmålet, vi står overfor nu, gælder terrorbekæmpelse på globalt plan. Ønsket om terror er ikke bare ISIS' eksistensgrundlag, men gruppens rekrutteringsmagnet.

JAKOB NIELSEN SKREV for nogle måneder siden i Politiken, at Irak paradoksalt nok kunne blive 'den nødvendige krig' for Obama. Paradoksalt, fordi Obama støttede krigen i Afghanistan, som han mente var 'nødvendig efter 11. september', og var imod krigen i Irak, som han fandt 'unødvendig'. Det har Jakob Nielsen en yderst god pointe i. For USA – eller resten af verden for den sags skyld – kan simpelthen ikke leve med, at ISIS bibeholder deres styrke, eller i værste fald bliver ved at vokse.

HVOR ER DET AT OBAMA har set til fra sidelinjen? Det bedste eksempel er det markante boost, som ISIS fik, da adskillige fanger flygtede fra Abu Ghraib og sluttede sig til gruppen – de er i dag fremtrædende figurer og jihadister i bevægelsen. Assad var også med til indirekte at kickstarte ISIS ved at lade mange fanger slippe ud i februar 2012. Det har Assad formentlig haft sine grunde til – for det har jo vist sig, at ISIS ikke decideret bekæmper Assad, men derimod gør alt for at udslette de moderate kræfter i Syrien, blandt andet Den Frie Syriske Hær.

DET ER I DAG IKKE et fuldstændigt urealistisk scenarie, at Bagdad kan ryge i hænderne på ISIS. Dét scenarie må alt andet lige vise hvor uhyggeligt vigtigt det er, at ISIS som netværk og ideologi ikke bliver undervurderet, som Obama hidtil har gjort.

OBAMA ER IKKE ALENE. Der er generelt tavshed i den arabiske verden – og det er et massivt problem. Men også tavsheden i mange andre lande – herunder Danmark – er i øjeblikket larmende. Det er jo lidt grotesk, at noget, som vi modtager så meget information om i medierne, bliver mødt med sådan stilhed.

HVORFOR ER VI SÅ TAVSE? Det må bunde i, at vi – ligesom Obama – undervurderer, hvilken sikkerhedsrisiko ISIS efter sin fremfærd i Irak og Syrien nu udgør for andre dele af verden.

Naser Khader (f.1963 i Damascus, Syrien) er Senior Fellow ved Hudson Institute i Washington, kommentator, forfatter (til bl.a. bogen "Khader.dk") og foredragsholder. Fhv. medlem af Folketinget for de Radikale og Liberal (Ny) Alliance, som han var medgrundlægger af og formand for. Vært på det prisvindende P1-program "Arabiske Stemmer".

Helle Malmvig: Jeg er helt sikker på, at man kunne have forhindret det her i Irak, hvis man havde handlet anderledes i Syrien

09.08.14

MALMVIG: Jeg er helt sikker på at man kunne have forhindret det her i Irak, hvis man havde handlet anderledes i Syrien.

RÆSON: Hvordan skulle man have handlet?

MALMVIG: Der skulle man langt tidligere have truet med at bruge militære midler. Det er historisk nu, men for halvandet års tid siden skulle man have truet Assad til forhandlingsbordet, ellers skulle man have bombet og lavet humanitære korridorer.

Helle Malmvig er seniorforsker ved Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) med speciale i international politik og sikkerhed i Mellemøsten.

INTERVIEW af Mathias Terp

RÆSON: Det er netop blevet bekræftet af Pentagon, at amerikanerne har bombet ISIS/IS i Irak. Hvorfor vælger amerikanerne at intervenere nu?

HELLE MALMVIG: Det er et pres, der har opbygget sig over lang tid, men aktuelt tror jeg at det er fordi det er kurderne ,det drejer sig om – som amerikanerne er lidt gladere for end centralregeringen i Bagdad – og fordi at det er begyndt at komme tæt på den kurdiske hovedstad (Erbil, red.), hvor amerikanerne selv har folk. Derudover er der en humanitær krise som Obama åbenbart nu mener, at det er svært at vende det blinde øje til. Men det korte svar er at det er rykket for tæt på kurderne. Der var mange, der havde en forestilling om at de kurdiske styrker var mere professionelle og ville kunne slå ISIS tilbage, men det har så ikke været tilfældet – der er brug for hjælp.

RÆSON: Går man ind fordi man har indset, at hvis kurderne ikke kan slå ISIS tilbage, så er der ingen chance for at den irakiske regering kan?

HELLE MALMVIG: Ja, det er helt sikkert. De har ikke rigtig formået noget. Kurdernes styrker bliver regnet for at være langt mere professionelle end den irakiske hær, men mangler jo også sofistikerede våben. Det har de så anmodet om fra den irakiske regering. Men hverken irakerne eller amerikanerne er særlig meget for at give dem de her våben, for hvad vil de så bruge dem til? Til at ønske mere autonomi eller måske endda deres egen stat?

RÆSON: Så det at man går ind og støtter kurderne specifikt kan resultere i en mere autonom eller selvstændig stat?

HELLE MALMVIG: Jeg tror i hvert fald at frygten er der hos centralregeringen i Bagdad. Der er en frygt for at give dem for mange våben.

RÆSON: Er situationen nu et resultat af at vi, igen igen, har undervurderet ISIS. Først bliver de store i Irak og Syrien, så var der lidt stilstand mens kurderne holdt dem stangen, men nu er de igen på fremtog – har man igen undervurderet hvor stærke ISIS er?

HELLE MALMVIG: Det er der noget, der kan tyde på. Men jeg tror stadig ikke at hovedforklaringen er, at ISIS er enormt stærke eller talrige, men at både Irak og Syrien er to fejlslagne stater, der er fuldstændig ved at implodere. De består af en hel række sekteriske og etniske grupper på kryds og tværs som også gør det sværere at stå imod. Så har det også været en lang rædselshistorie om hvad der sker hver gang ISIS eller IS indtager en by, man skal sværge trosskab til dem eller så får man halsen skåret over. Der bliver lynhurtigt lagt YouTube-videoer ud med de rædsler der er overgået dem. Det er en meget brutal rædselsstrategi som de også bruger for at kunne tage en by. Det der så skal lægges oveni i er, at der også er andre forskellige sunni-militante grupper, eller sunni-stammer, som har givet dem frit lejde fordi de heller ikke er tilhængere af centralregeringen med Al-Maliki i Bagdad. Så længe de ikke heller ikke vil gøre noget, er der mere frit spil for IS.

RÆSON: Vil der kunne komme en yderligere amerikansk intervention end luftangreb, eller vil det blive ved det?

HELLE MALMVIG: Det er meget afhængigt af hvad der sker. Det, Obama har sagt er, at rykker de ind ved Erbil eller Bagdad, så vil der være amerikanske bombardementer. Om der kommer flere angreb og i hvad for et omfang de bliver afhænger meget af hvor meget fremdrift de bliver ved med at have. Obama har selvfølgelig sat to streger under at det her er en meget begrænset operation, og vi ved alle sammen, at hvis der er noget, Obama-administrationen ikke vil, så er det at blive hevet ind i nogle militære eventyr i Mellemøsten – hverken i Irak eller Syrien. Han vil gøre rigtig meget for at det bliver en begrænset operation. Selvfølgelig ligger der den fare, at hvis man først starter med at bombe, så begynder man også at tage noget ansvar for hvordan det udvikler sig – det kan blive en *slippery slope* [glidebane, red.] som han slet ikke vil ud på.

RÆSON: ISIS har efterhånden været så makabre og skabt de her humanitære tilstande i et stykke tid, så intervenerer man i virkeligheden kun fordi amerikanske interesser er ved at blive truet?

HELLE MALMVIG: Ja, det er kommet for tæt på amerikanerne selv, og det er ved at gå fuldstændig ud af hænderne på dem. Man havde håbet at det var begrænset og der er det tydeligvis ikke. Vi har set det samme i Syrien, uden at det har fået Obama-administrationen til at reagere. Det her handler jo også om, at man fra den amerikanske administrations side tager et ansvar for Irak pga. invasionen og krigen fra 2003 og frem. Så det er tydeligt at man føler et større ansvar for Irak end f.eks. Syrien.

RÆSON: FN's Sikkerhedsråd har været ude og kritisere situationen skarpt. Kan man fra FN-side finde enighed til at lave en intervention?

HELLE MALMVIK: Der skal jo først skabes noget sikkerhed på jorden, før man begynder at sende FN-styrker ind. Det skal vel være en slags fredsbevarende styrke, og det ser jeg ikke mulighed for lige nu.

RÆSON: Vil de her angreb kunne skifte momentum i konflikten? Kan man forestille sig at ISIS bliver slået tilbage af dem?

HELLE MALMVIK: Det kan man sagtens - og det regner amerikanerne også med. Man kan bremse og, i et vist omfang, begrænse deres rolle, men det er ikke sådan at man kan slå dem fuldstændig tilbage. Borgerkrige og fuldstændige fejlslagne stater – som i Syrien – er jo hvad grupper som ISIS lever af. De lever af de her steder hvor al politisk autoritet, håndhævelse, og voldsmonopol er brudt sammen. Det er de steder, de flygter hen - og det er så Irak og Syrien lige nu. Så er der også noget, der afhænger af hvilken en regering, der kommer i Bagdad – om Al-Maliki alligevel finder på at træde tilbage og hvem man så får valgt. En ting er, hvis han skulle finde på at blive - men det er også svært at se hvem der skulle følge efter ham, fordi den post skal gives til én, som på den ene side pleaser de forskellige shia-grupper, men også skal kunne skabe nogle alliancer så både de forskellige sunni-stammer og kurderne kan bakke op om ham.

RÆSON: I et større regionalt billede, vil de luftangreb så have nogle indvirkninger på Gaza-konflikten eller Syrien?

HELLE MALMVIK: Overhovedet ikke på Gaza-konflikten. Den er fuldstændig isoleret. Desværre ser jeg heller ikke at den har nogle indvirkninger på Syrien – hverken til det værre eller det bedre.

RÆSON: Er der, for Obama, en risiko forbundet med at trække en rød linje når amerikanske interesser i form af f.eks. ambassader er truede? Kan det være farligt for ham?

HELLE MALMVIK: Nej, det ligger lidt i kortene at sådan er det, så snart amerikanske interesser er truede. Men derfor er stadig berettiget at sige, at det er lidt uklart hvornår er det vi interverner rundt om i verdenen, og hvornår er det vi ikke gør det. Det er også relevant at sige 'hvorfor Irak og ikke Syrien?' Jeg er helt sikker på at man kunne have forhindret det her i Irak, hvis man havde handlet anderledes i Syrien.

RÆSON: Hvordan skulle man have handlet?

HELLE MALMVIK: Der skulle man langt tidligere havde truet med at bruge militære midler. Det er historisk nu, men for halvandet års tid siden skulle man have truet Assad til forhandlingsbordet, ellers skulle man have bombet og lavet humanitære korridorer.

RÆSON: Så det er Obamas tøven med at bruge militære midler, der nu tvinger ham til at gøre det?

HELLE MALMVIK: Det kan man godt sige. Det er meget fint formuleret.

Mathias Terp (f.1993) studerer statskundskab på Københavns Universitet.

Mellemøstekspert Julien Barnes-Dacey: ISIS er styrket i Syrien og mere frygtindgydende end nogensinde før.

08.08.2014

“Fremgangen i Irak har øget ISIS’ prestige i Syrien, hvilket har resulteret i en væsentlig tilstrømning af rebeller fra andre oprørsgrupper”, fastslår Julien Barnes-Dacey overfor RÆSON: “Med Assad i en stærk position og et fremadstormende ISIS, vil det kræve et så stort engagement at forskyde magtbalancen og hjælpe de »moderate« krigere, at ingen vestlige regeringer er i stand til at hjælpe”.

Julien Barnes-Dacey er senior policy fellow ved European Council on Foreign Relations. Han har arbejdet som journalist i Mellemøsten for medier som The Wall Street Journal, Financial Times og Al-Jazeera.

INTERVIEW af Troels Boldt Rømer

RÆSON: ISIS har vundet kontrol over den vigtige olieregion Deir ez-Zor og dele af Aleppo. Til trods for Assads forsikringer om at “terroristerne er blevet besejret”, står al-Assad så i øjeblikket overfor en stærkere opposition end nogensinde før?

Barnes-Dacey: Efter ISIS’s seneste sejre i Irak er det lykkedes gruppen at styrke grebet om sit territorium i Syrien. Det er til dels på grund af det materiel, de har hentet med fra Irak, især militært isenkram og finansielle aktiver, som er blevet vendt mod den syriske slagmark. Men fremgangen i Irak har også øget gruppens prestige i Syrien, hvilket har resulteret i en væsentlig tilstrømning af rebeller fra andre oprørsgrupper til ISIS. Der er ingen tvivl om, at denne dynamik har styrket ISIS’s position i Syrien og gjort gruppen mere frygtindgydende end nogensinde før – på bekostning af andre oprørsgrupper. Fra Assads perspektiv er regimet nu for første gang i åben og vedvarende konfrontation med ISIS. Regimet har tidligere stort set undgået at angribe ISIS og set gruppen som et nyttigt redskab til at skabe splid internt mellem oprørerne samt fremhæve de ekstremistiske dele af oppositionen overfor vesten. Den strategi ser ud til at have ændret sig, nok som et resultat af pres fra regimets iranske og irakiske allierede, der nu selv er truet af ISIS’s ekspansion.

RÆSON: Hvad har gjort det muligt for ISIS at vinde vigtige, strategiske slag mod al-Assad, som den mere moderate og sekulære opposition ikke har kunnet vinde?

Barnes-Dacey: For øjeblikket er de vigtigste strategiske konfrontationer på den syriske slagmark stadig mellem ISIS og andre oprørsgrupper samt mellem regimet og ikke-ISIS oprørere i Aleppo (og her er ikke-ISIS oprørere pressede). Selvom regimet og ISIS nu for første gang direkte bekrieger hinanden, så er de endnu ikke engagerede i centrale, strategiske slag. Men hvis ISIS konsoliderer sin position som den ledende oprørsgruppe, skubber de såkaldte "moderate" krigere ud af konflikten, og hvis regimet lykkes med at besejre ikke-ISIS-oprørere i Aleppo, så kan man forvente at regimet og ISIS kommer i mere direkte, strategisk konfrontation. Slaget i Syrien kan i stigende grad blive til en kamp mellem regimet og ISIS.

RÆSON: Hvad er al-Assads nuværende strategi i konflikten?

Barnes-Dacey: Assad synes at være fokuseret på at konsolidere sin position i den "nyttige" del af Syrien – de vigtigste byer mellem Damaskus og Aleppo samt kysten. I det store hele har han ikke taget kampen op med oprørerne i den østlige og nordøstlige del af landet. På grund af hans udfordringer med at skaffe forsyninger og mænd, så vil den dynamik nok ikke ændre sig, og det er svært at se regimet udvide sine militære kampagner betydelig – eller for den sags skyld genvinde kontrollen over hele landet – i nærmeste fremtid. Samtidigt fortsætter Assad med at fremhæve tilstedeværelsen af ekstremister i oppositionen – en fortælling, som ISIS's sejr har forstærket. Han prøver at positionere sig som den eneste bastion for sikkerhed og den store beskytter af mindretallets rettigheder i et forsøg på at udvide den indenlandske og internationale støtte til hans regime – som det bedste af to onder.

RÆSON: Hvad er den bedste løsning for den del af det internationale samfund, der vil af med Assad: At forsøge på at bevæbne oprørerne for at besejre Assad militært eller at lave en aftale med regimet (hvilket indebærer, at Assad ikke bliver tvunget til at opgive alt sin magt) for at stoppe borgerkrigen?

Barnes-Dacey: Mere end tre år efter konflikten startede, er det klart, at oprørernes internationale støtter hverken har viljen eller evnen til at kunne bevæbne og kontrollere de »moderate« krigere i Syrien. Trods international tøven, så har oprørerne allerede modtaget betydelig materiel opbakning, men uden at dette har haft en effekt mod det hensynsløse regime. Med Assad i en stærk position og et fremadstormende ISIS, vil det kræve et så stort engagement at forskyde magtbalancen og hjælpe de »moderate« krigere, at ingen vestlige regeringer er i stand til at hjælpe. Virkeligheden er, at regimet og dets internationale tilhængere, især Iran, i sidste ende bliver nødt til at være engagerede i ethvert forsøg på at afslutte borgerkrigen, herunder at udforme en ny politisk orden, der omfordeler magten og opbygger en bredere koalition til bekæmpelse af ISIS. I øjeblikket er det klart, at hverken Assad eller den moderate opposition er parat til at gå denne vej.

Treols Boldt Rømer (f. 1994) er RÆSONs globale redaktør.

Lars Erslev Andersen: Uroen i Irak er en trussel for Mellemøsten

26.06.2013

"Irak er fortrængt. Når man siger til forskellige myndigheder, at man skal være meget bekymret eller opmærksom på, hvad der foregår i Irak, da det kan få store konsekvenser for balancen i Mellemøsten og hermed også for Danmark, trækker folk på skuldrene, fordi det ikke er på mediedagsordenen". Sådan siger Lars Erslev Andersen, der fortsætter: "Det er helt fraværende i medierne, at vi har en alliance, hvis man må kalde den det, som består af Irak, Iran og Syriens regime".

INTERVIEW af Sahra-Josephine Hjorth, medlem af RÆSONs chefredaktion

RÆSON: Hvordan kan det være, at mængden af vold eskalerer i Irak netop nu, jf. at vi har været vidne nogle af de blodigste måneder nogensinde for den civil iraker?

Erslev Andersen: Volden i Irak har hele tiden været høj. Den var på sit højeste i 2006-2007, i fx Anbar- og Fallujah-provinserne. Så igangsatte Bush den militære offensiv 'the surge' og man begyndte at samarbejde med Sunni-militser. Det virkede i den forstand, at volden blev reduceret, men allerede dengang var vi mange, der skrev, at det ikke løste konflikten, fordi den politiske fordeling af magt og ressourcer er afgørende. Intet af det blev løst. Amerikanerne holdt sig mere i baggrunden og ændrede taktik. De sagde: 'Vi er her ikke for at dræbe fjenden, men for at beskytte civilbefolkningen'. Det betød ikke, at volden forsvandt, men at den kom ned på et niveau, som åbenbart var mere acceptabelt, og hvor man også kunne se, at der kom lidt mere gang i forretninger og skolevæsenet mm. Men man løste ikke de grundlæggende politiske problemer. Konflikten eskalerer så, da amerikanerne trækker sig helt ud i 2011. Det er svært at forklare, hvordan dynamikken er, men en vigtig ting er at forstå, at der kun sker tilbageslag, ingen fremskridt.

RÆSON: Er det din opfattelse, at danske politikere føler et ansvar for den danske medvirken til situationen i Irak, som den er nu?

Erslev Andersen: Nej, Irak er fortrængt. Når man siger til forskellige myndigheder, at man skal være meget bekymret eller opmærksom på, hvad der foregår i Irak, da det kan få store konsekvenser for balancen i Mellemøsten og hermed også for Danmark, trækker folk på skuldrene, fordi det ikke er på mediedagsordenen. Det er Mali til gengæld, som ikke har nogen betydning for os. Det er ikke vores kamp.

RÆSON: Hvordan påvirker volden i Irak og den generelle ustabilitet i Mellemøsten konflikten i Syrien?

Erslev Andersen: Den irakiske regering er den eneste arabiske regering, der står på Assad-regimets side. Så den irakiske regerings fjender er de samme som Bashar al-Assads fjender – i både Irak og i Syrien. Dermed står den irakiske regering på samme side som Iran i denne her konflikt. Det er helt fraværende i diskussionen i medierne, at vi har en alliance, hvis man må kalde den det, som består af Irak, Iran og Syriens regime. Det betyder at det irakiske regime slår ned på de grupperinger, som opererer i Syrien, og som de mener er med til at destabilisere situationen i Irak – for de betragter dem som de samme. Man kan også sige, at de kan bruge Syriens situation til at legitimere at de selv slår ned på forskellige sunni-militser – og det gør de. Der er en fuldstændig gennenhullet grænse, hvor folk fra det irakiske bagland kan diffundere ind i Syrien, og formentlig også ind i Libanon, og være med til at infiltrere eller bygge op om den syriske opposition. Det har de gjort i lang tid, og det bliver de ved med at gøre. Blandt dem er der nogle relativt grimme karle som vi plejer at sætte 'Al-Qaeda-label' på. De er i hvert fald ude på den fløj.

RÆSON: USA og Irak indgik aftaler om at træne irakiske styrker til at opretholde sikkerheden efter USA's exit. Hvordan går det?

Erslev Andersen: Det er der stadigvæk lidt af, dog ikke særlig meget. Det geniale ved 'the surge', som mange ikke kunne se, var at Bush-regeringen fuldstændig ændrede konceptet for USA's tilstedeværelse. De ændrede det ved at sige "vi er der ikke for at slå fjenden ihjel, vi er der for at beskytte civilbefolkningen". Hvordan kan vi gøre det? Det kan vi gøre ved at indlede et samarbejde med de sheiker, der havde fundet ud af at Al-Qaeda var dem, der tog det hele fra dem – og det var de ikke tilfredse med. Disse sheikher allierede sig med USA og det var en meningsfuld alliance for amerikanerne, fordi sheikerne kan sproget og kender de lokale. Så dem indledte amerikanerne et samarbejde med.

RÆSON: Det lyder som fremskridt, hvordan gik det så galt?

Erslev Andersen: Da volden samtidig aftager, og man går i gang med at uddanne politifolk i Bagdad og andre steder, begynder amerikanerne at insistere på at der skal ansættes folk fra sunni-militserne. Det er den irakiske regeringschef Maliki og andre ikke særligt vilde med. Samtidig har Maliki og de andre deres egne private hære og militser som de også bruger. Da amerikanerne trækker sig ud i 2011, er der mange lokale konflikter som udvikler sig.

RÆSON: Hvis vi sammenligner Irak under Saddam Hussein med Irak i 2013: Er der intet område hvor styrkerne har været i stand til at forbedre samfundet?

Erslev Andersen: Jo, man kan pege på Kurdistan. Allerede under Saddam Hussein, hvor kurderne havde et selvstyreområde, blomstrede dét meget mere end resten af landet.

RÆSON: Hvad med det øvrige Irak?

Erslev Andersen: Inden invasionen af Irak var landet delt op i to: dem, som var for Saddam Hussein eller på hans lønningsliste og dem som ikke var. Det var et samfund og

en stat, som mindede lidt om DDR, måske i virkeligheden endnu mere brutal. Jeg var selv dernede i foråret 2001 og kørte rundt i Irak – det var ikke rart. I dag er der ikke nogen magtdeling i Irak – selvom det kræves i den forfatning, man lavede. Den har al-Maliki set stort på. Han kører en del og hersk-politik. Han sidder selv på de tunge poster, eller sørger for at de bliver besat af familiemedlemmer, således at han helt har kontrol over landet. Dem, som er inde den ene dag, kan være ude den næste. Irak har et også et meget anstrengt forhold til sine arabiske naboer.

RÆSON: Hvad er grundene til at det er gået galt i Irak?

Erslev Andersen: Helt basalt: at man har en shia-baseret, Iran-støttet regering som ikke vil dele eller afgive magt. Det er grundlæggende problemet.

Det gamle al-Qaeda blev smadret af Obama

RÆSON: Hvorfor virkede en tilsvarende offensiv – surge – som vi talte om var effektivt i Irak, ikke i Afghanistan?

Erslev Andersen: Fordi det er en helt anden situation, hvor der ikke ER nogen identificérbare grupper, som har den samme interesse i at arbejde tæt sammen med amerikanerne. Der er mange flere aktører. Afghanistan har altid været og er stadig en slagmark for den regionale rivalisering mellem andre stater. Der er ikke en markant ydre agent, som Iran er i Irak. I Afghanistan er det både Iran, Kina, Indien, Pakistan, Saudi Arabien og tonsvis af forskellige grupperinger med forskellige dagsordener. Al-Qaeda er der dog ikke ret meget.

RÆSON: Hvor svækket er Al-Qaeda efter Bin Ladens død?

Erslev Andersen: Udtrykket 'Al-Qaeda' bliver i dag brugt om hvad som helst. Det al-Qaeda som blev grundlagt i 1988 af Osama bin Laden kom under voldsomt pres i 2001, men reorganiserede sig i Pakistan under et senior lederskab. Det kunne ske fordi en del af de gamle ledere, herunder Osama Bin Laden og Ayman al-Zawahiri, havde held til at flygte til Pakistan. Her kunne de reorganisere sig fordi USA allerede hen over vinteren 2001/2002 begyndte at fokusere ressourcerne og opmærksomheden på Irak. Selve Afghanistan-krigen blev udkæmpet fra luften, mens det var betalte militser, som indtog Kabul på jorden og da Taleban var jaget ud af Kabul og al-Qaedas lejre i Tora Bora bjergene bombet, tabte USA interessen for jagten på al-Qaeda. I Pakistan organiserede de gamle ledere et effektivt netværk og udviklede en sofistikeret strategisk kommunikation, der betød, at al-Qaeda allerede i 2004 og 2005 igen kunne stå bag store terrorhandlinger, som f.eks. det voldsomme angreb i London i juli 2005. Al-Qaeda fik etableret nogle afdelinger, og der var andre grupper, der opstod uden at det egentligt var al-Qaeda, der oprettede dem – bl.a. i Irak. I dag er gruppen i Irak den stærkeste al-Qaeda-gruppe, men det er en gruppe, der opererer regionalt, og den har ikke nogen forbindelse til de gamle al-Qaeda-etableret af Osama bin Laden. De har en irakisk, regional dagsorden, men gruppen er stærk og medvirker i dag til en del af volden i både Irak og Syrien. Det gamle al-Qaeda blev

smadret af Obama. Bush – eller alliancen – begik en kæmpe fejl: da man havde smidt al-Qaeda ud af Pakistan gad man ikke forfølge dem. Man ville ikke bruge ressourcer på at fange Osama bin Laden. Hele 'krigen mod terror' handlede ikke om en reel krig imod al-Qaeda før 2008. Det er en af de mest fatale brølere. Amerikanerne indser først i 2008, at det er al-Qaedas lederskab, man skal gå efter, og de er ikke i Afghanistan, men i Pakistan.

RÆSON: Det er den strategi, der foregår med droner?

Erslev Andersen: Ja – med droner og specialoperationer, hvor man sender specialtrænede hold af soldater ind.

RÆSON: Hvad er det for nogle suverænitetsmæssige spørgsmål dét rejser?

Erslev Andersen: Bush gjorde det meget kloge – også i Yemen – han indgik aftaler med de relevante regimer om, at amerikanerne gerne må krænke deres nationale suverænitet med eksempelvis droner, hvis USA accepterer at man fra officiel pakistansk side fordømmer krænkelsen, på trods af at de i realiteten har godkendt droneangrebet og hjælper amerikanerne med angrebet.

RÆSON: Hvorfor er den pakistanske regering interesseret i at hjælpe amerikanerne?

Erslev Andersen: For dem er gevinsten, at dronerne også slår Pakistans hovedfjender ihjel – nemlig ledere fra Pakistanske Taleban. Af dem, der er blevet slået ihjel med droner, tilhører 2/3 Pakistansk Taleban og 1/3 al-Qaeda. Obama tog drone-strategien til sig og optrappede den voldsomt fra dag ét som præsident. Derfor er det al-Qaeda, som bin Laden og hans folk stod for, i dag i opløsning og fuldstændig impotent.

RÆSON: Efter din mening, hvad var så grunden til Danmark gik ind i Irak og Afghanistan?

Erslev Andersen: Kynisk magtpolitik og en mulighed for at positionere sig blandt de store spillere internationalt, især USA. Med hensyn til Afghanistan og engagementet i 2001 ville Danmark også gerne yde et bidrag af en lang række forståelige grunde.

Konsekvenserne af en eskalering

RÆSON: Hvis nu vi antager, at der ikke bliver iværksat nye tiltag for at stabilisere Irak de næste måneder, hvilken udvikling vil vi så se?

Erslev Andersen: Jeg ved det ikke. Det er meget svært at forudse sådan nogle konflikter. Lige siden amerikanerne sagde de ville trække sig, har der i Irak været en spekulation om at det kunne gå i flere retninger, men sådan som det ser ud nu, synes jeg det bevæger sig hen mod en større grad af opsplittning og fragmentering. Malikis politi- og militærstyrker har ikke været stærke nok til at holde volden nede.

RÆSON: Hvorfor skal vi stadig interessere os for Irak, når der er så mange nye konflikter?

Erslev Andersen: Det skal vi fordi en øget konflikt i Irak, som truer med at udvikle sig til en regulær borgerkrig, vil have større destabiliserende konsekvenser for det arabiske Mellemøsten: Som vi allerede nu ser det i Syrien, vil det føre til en optrappet konflikt mellem på den ene side Iran,

den irakiske regering og Hizbollah og på den anden side de arabiske Golfstater, som er dybt bekymrede for tilstedeværelsen af en Iran-støttet regering i Bagdad. Med andre ord vil konfrontationerne mellem sunni-muslimske konservative arabiske regimer og de shia-muslimske regeringer i Bagdad og Teheran blive optrappet og sprede sig endnu mere end vi ser det i dag. Det ville betyde at vi ville se yderligere kaos. Men der er nogle interessante udviklinger i gang i disse dage. Kan vi forestille os at de forskellige stormagter bliver enige om at prøve at lægge låg på konflikten i Irak i fællesskab, og i så fald, vil det så betyde at Iran skal med til forhandlingsbordet?

Sahra-Josephine Hjorth er medlem af RÆSONs chefredaktion

Jan Øberg i OPINION: Sådan svigtede vi Syrien

13.09.2013

Hvis det er fred, verden vil have, er det et ynkeligt spil vi har set. Man har fra starten – bevidst eller fordi man ikke véd bedre – taget skridt, der kun kunne lede til optrapning, stadig højere tabstal og flygtningestrømme. Til Assad sendte man signalet at han ikke havde en fremtid i Syrien og måske ikke i live; det kunne kun galvanisere ham. Til oppositionen sagde man: ”Vi er med Jer. Jeres kamp skal ikke være ikke-voldelig, her har I våben. Det er OK at I nægter at deltage i forhandlinger”. Dette uanset at oppositionen omfatter elementer af al-Qaeda som vi ellers har bekæmpet i (blind) solidaritet med USA i 12 år.

Af Jan Øberg, docent, medstifter og direktør for den [Transnationale Stiftelse for Freds- og Fremtidsforskning i Lund](#)

Gad vide hvor mange mislykkede krige vi endnu skal igennem før især politikere og medier opdager det indlysende faktum at der findes et temmeligt bredt spektrum af handlingsmuligheder mellem at gøre ingenting og at smadre et land når konflikter dukker op?

Det spektrum hedder konflikthåndtering. Detg tilhører et fagområde, der undervises i rundt om på verdens universiteter. Det kræver at FNs medlemsstater etablerer ”styrker” af uddannede konfliktanalytikere, facilitatorer, mæglere, områdeeksperter, forhandlere og forsoningsterapeuter, der kan rykke ud endnu hurtigere end de kan sende krydsermissiler og F-16 fly. For at dette spektrum kan blive inddraget forudsættes endvidere at regeringer ikke direkte ønsker krig under foregivende af at have gode og ofte humanitære motiver hvor de i virkeligheden har rå interesser.

Med andre ord: man kan gøre noget ved den manifeste konfliktanalfabetisme, der først søger militære løsninger og – som en række danske politikere – hurtigt tilsidesætter folkeretten og FNs mest fornemme norm, nemlig den at fred skal skabes med fredelige midler og først når de alle har været prøvet og vist sig uden effekt kan man gribe til militære midler, vel at mærke i FN-regi. Eller anderledes udtrykt: fred kan læres. Når nu de fleste mennesker i verden – også 98% af de civile i konfliktzoner, der *ikke* griber til vold men er dens ofre – ønsker fred, skulle man kunne tage demokratiet alvorligt og gøre en kraftanstrengelse for at mindske (ikke afskaffe) militæret, der globalt koster 1700 milliarder dollar (30 gange mere end FM) – og i stedet øge

konflikthåndteringen.

Tag Syrien. Verden har brug for konflikt-lægevidenskab: diagnose, prognose og behandling. Diagnosen turde være nok så klar: Det handler om endog meget komplekse indre konflikter og om det arabiske forår (oprindeligt) – men det handler også om hele Mellemøsten og især hér om Vestens ønske om at holde Iran nede og Israel oppe. En diagnose, der fokuserer på én person eller elite som ”diktatoren” (i gåseøjne for det var han jo ikke førhen) el-Assad er amatørisme. Det er også konfliktanalfabetisme at dele alle konflikter op i to parter. I Syrien med omegn er der sikkert 20-30 relevante konfliktparter. Den tredje fejl-diagnose er den medier som regel begår og dermed puffer til voldelige løsninger: fokus på volden (mest den ene konfliktparts) og ikke på de underliggende konflikter.

En gal diagnose leder til gal prognose. Man besluttede sig for at etablere ‘Syriens Venner’, der tog parti for ”oppositionen” uden at vide hvad den bestod af. Dermed troede man at Syriens problemer kunne løses uden samtale med regimet.

Man pumpede, som sædvanlig, mængder af våben, ammunition og træning ind – og det internationale ”samfund” (der de facto betyder nogle få vestlige regeringer) meddelte Kofi Annan, den mest fremragende mægler som opnåede en forhandlingsplan, at man ikke kunne hjælpe ham med de observatører, hans plan krævede. Havde han foreslået militært angreb så havde man givetvis kunnet få F-16 afsted på få dage.

Kort sagt: intet af det, der er gjort udefra, kan kaldes *konflikthåndtering*. Man har fra starten – bevidst eller fordi man ikke véd bedre – taget skridt, der kun kunne lede til optrapning, stadig højere tabstal og flygtningestrømme. Til Assad sendte man signalet at han ikke havde en fremtid i Syrien og måske ikke i live; det kunne kun galvanisere ham. Til oppositionen sagde man: ”Vi er med Jer. Jeres kamp skal ikke være ikke-voldelig, her har I våben. Det er OK at I nægter at deltage i forhandlinger”. Dette uanset at oppositionen omfatter elementer af al-Qaeda som vi ellers har bekæmpet i (blind) solidaritet med USA i 12 år.

De eneste, vi ikke gjorde noget for, var de dér 98% civile i Syrien; deres lidelser fra såvel regimets som oppositions vold blev bare værre. *When will we ever learn?*

Det var altså det gamle krigsparadigme, der endnu engang dominerede. Obama zigzaggede sig ind i et hjørne hvorfra han ikke finder nogen god udvej og John Kerry talte patetisk om ”vort München-øjeblik”. Sådan er det gået før når magtmænds følelser krydret med ”gruppetænkning” og medieskuespil sætter rationel vidensbaseret politik i skammekrogen. Mindst to danske kvinder – statsministeren og udenrigspolitisk nævns leder – fulgte dette mandlige spor.

Hér et dusin idéer: Man kunne have foretaget *factfinding* [research på landjorden, red.], sendt delegationer af Nobelsfredsprismodtagere og andre helt upartiske for at finde løsninger; høringer med alle syriske parter i Europa-parlamentet og FN's generalforsamling. Hvad er jeres frygt? Hvad ønsker I? Hvad står i vejen? Hvordan kan vi bedst hjælpe Jer alle?

Man kunne have brugt uformelt diplomati uden for mediers rampelys; understøttet Kofi Annan i stedet for at tvinge ham til at træde tilbage. Afstået fra at pumpe våben ind til alle sider. Afstået fra at tage stilling – i hvert så ensidigt – for en massemyrdende opposition. Man kunne faktisk have talt med Assad og Co. – England mente jo så sendt som 2010 at han var OK, da man solgte kemikalier til ham. Den internationale krigsforbryderdomstol kunne have været brugt. Og naturligvis skulle man have indset, at der ikke findes nogen løsning uden at Iran og Rusland spiller hjælper til. Putins artikel i New York Times 12/9 var et bevis herfor.

For en løsning er fremtiden vigtigere end fortiden. Vi kunne have haft dialoger på alle niveauer med mange og forskellige parter om den ønskeværdige fremtid for alle. Mellemøsten må blive den zone fri for masseødelæggende våben, der allerede er bestemt – og hér slipper Israel ikke udenom.

For nu at blive i lægesproget: Patienten er faktisk ved at dø på operationsbordet.

Når Syrien er, hvor det er i dag, skyldes det, at det er en meget svær konflikt i en ekstremt konflikttæt region – men mindst lige så meget fordi enhver form for fornuftig konflikthåndtering udeblev.

Det russiske forslag om afvæbning af alle siders kemiske våben er godt men megasvært at realisere på jorden. Det vil kræve mindst 5.000 robuste FN-soldater fra lande der ikke har interesser på nogen side eller i noget resultat. De skal gøre hvad FN gjorde i Østre Slavonien: lade folk frivilligt indlevere deres våben til opsamlingspladser og banke dem til det, der ikke vil. Derefter lægges våbnene i depoter, kun FN har nøgler til.

Hvis FN's medlemsstater ønsker at give FN og folkeretten en slags oprettelse efter årtiers underminering af organisationen – den fineste menneskehed har – så kan det lade sig gøre. Men det er relativt få der er blevet dræbt af kemiske våben.

Hvis afvæbningen lykkes vil alle den oprindelige konflikts dimensioner dog stå tilbage. Og de kan kun finde en løsning, når krigens paradigme erstattes af konflikthåndteringsens. Derfor er der grund til at være pessimist her og nu – men måske lidt optimistisk på længere sigt.

Jan Øberg (f. 1951) er freds- og fremtidsforsker, ph.d. i sociologi. Tidl. leder af Lund University Peace Research Institute (LUPRI) og tidligere generalsekretær for Den Danske Fredsfond i København. I 1986 medstifter af TFF, Den Transnationale Stiftelse for Freds- og Fremtidsforskning (TFF), i Lund i Sverige, som han er leder af. Blandt hans bøger (på dansk): "Energi til et bedre samfund" (Chr. Ejlers, 1976), "Myter om vor sikkerhed" (Mellempøkeligt Samvirke, 1981) og "Forudsigelig Fiasko. Om Irak-konflikten og Danmark som besættelsesmagt" (Tiderne Skifter, 2004).

Essay: Debatten om Syrien bør føre til et opgør med USA

13.09.2013

Siden den kolde krig har Danmark bevæget sig fra at være FN's mæglende småstat til USA's tro væbner. Med konflikten i Syrien og Vestens udtalte krigstræthed bliver spørgsmålet om Danmarks forhold til USA igen relevant. Konflikten bør lede til et opgør med idéen om et helt særligt forhold til USA. En ny verdensorden kalder på en ny doktrin.

ESSAY af Hasse Holmberg

Det sidste stykke tid har debatten om konflikten i Syrien gået højt. Men hvad diskuterer vi egentlig? Argumentationen fra politisk hold – både for og imod et militært indgreb – har i bedste fald været overordnet og i værste fald mangelfuld. Men det er måske ikke så mærkeligt. Planlægningen af et indgreb og ansvaret for handling vil under alle omstændigheder ikke hvile på Danmark, og på den baggrund giver det fin mening, at den danske debat har haft en mere overordnet karakter. For bag den ligger den egentlige diskussion: diskussionen om Danmarks særlige alliance med USA.

Hele forløbet igennem har Danmark placeret sig klos op ad USA, og ved hver ny udvikling fra Washington har regeringen kunnet erklære sig enig. Nu trækker Obama i land i lyset af en mulig diplomatisk løsning, og den danske regering følger trop. Ender sporet blindt, og vender amerikanerne tilbage til planlægningen af en militær løsning, vil danske regeringspolitikere igen skulle tilpasse efterhånden slidte argumenter.

Det er oplagt, at Danmarks opgave ikke består i egenrådigt at beslutte, hvad der bør gøres ved Assad, men rettere at placere sig i forhold til de involverede aktører. Står vi bag USA, FN, et sted midt imellem eller i en helt fjerde position? Og i hvilket geled? De spørgsmål er mere relevante for et land som Danmark, der ligger i slipstrømmen på konflikten. Det reelle niveau af konflikt mellem Danmark og Assad er allerhøjst af indirekte karakter i kraft af Assads forbrydelser imod konventioner, hvis indhold vi principielt står på mål for. Den situation kan ses i modsætning til USA, der i kraft af sin position som det internationale systems stærkeste aktør forventes at løfte et ansvar.

Danmark har altså – i modsætning til eksempelvis USA – en ganske komfortabel grad af handlefrihed. Mulighederne udgør en hel palet af udenrigspolitiske nuancer, og for

nemheds skyld har de danske politikere og medier gjort os den tjeneste at koge det ned til en principiel diskussion om deltagelse eller ej. I hvert fald indtil de seneste dages diplomatisk opblomstring. Men hvordan kan vi overhovedet diskutere det spørgsmål, når vi endnu ikke kender hverken koalitionen eller deltagelsens omfang og karakter?

Det kan vi, fordi det ikke er op til os at planlægge et eventuelt indgreb. Vi behøver strengt taget ikke at kende alle detaljer. Danmarks arbejde i de her dage består i at placere sig selv i forhold til de involverede parter, og her ved vi godt, hvad vi egentlig diskuterer: USA. Derfor byder danske regeringspolitikere også muligheden for en amerikansk ledet *diplomatisk* løsning velkommen med kyshånd. Vi er ikke nødvendigvis for et militært indgreb. Vi er for USA. Den politiske diskussion af Danmarks svar til konflikten i Syrien er således i bund og grund en diskussion af Danmarks forhold til USA. Så lad os blive ved det spørgsmål og holde Assad ud af billedet for en stund.

Siden Nyrop er Danmarks støtte til USA i stigende grad blevet cementeret i den udenrigspolitiske diskurs og strategi. Fogh gjorde op med Danmarks internationale rolle som mæglende småstat og tog forholdet til USA til nye højder. Center for Koldkrigsforskning blev oprettet i 2007 under ledelse af Bent Jensen, og Danmarks fortid som afspændingssøgende og en mæglende forhandlingsvillig småstat blev konfronteret. Thornings regering har klart meldt ud fra start, at den udenrigspolitiske doktrin fra Fogh ligger fast, og regeringen forsøger således at bevare Danmarks stærke bilaterale forhold til USA.

Doktrinen går ganske kort ud på at placere sig komfortabelt under Washingtons indflydelsessfære – og dermed også Washingtons sikkerhed. Den placering i det internationale system er efterhånden blevet en selvfølge og bundet grundlæggende i et ønske om at bytte handlefrihed for sikkerhed. Den form for koldkrigstankegang er dog helt malplaceret i et multipolært internationalt system og har kostet Danmark dyrt i både renomme og – ironisk nok – sikkerhed.

Det særdeles tætte forhold til USA rejser en række betydelige problemer: (1) problemet ved at føre blokpolitik i en multipolær verdensorden, (2) problemet ved at forestille sig USA's og Danmarks interesser som værende fælles, og (3) kompromitteringen af Danmarks renomme og troværdighed som uafhængig aktør i internationalt regi. Derudover bør selvfølgelig nævnes den stigende terrortrussel og generelle trussel mod Danmarks sikkerhed. Det er måske tid til at tage den velkendte doktrin op til genovervejelse.

Det er ingen hemmelighed, at vi i stigende grad bevæger os i retning af en mere multipolær verdensorden med konsolideringen af kendte stormagter som Kina og Rusland samt nye eksotisk klingende, regionale mellemstore aktører såsom Brasilien, Indien, Sydafrika, Tyrkiet, Indonesien, Sydkorea og Mexico på vej frem på den internationale

scene. I et relativt fredeligt internationalt system med så mange vigtige aktører er det ikke klogt for Danmark at isolere sig ved fødderne af Washington.

Det bliver ofte ytret fra diverse politikere, at Danmark deler sine værdier og interesser med USA. Men værdier og interesser er absolut ikke det samme i international politik, og det er systemets natur, at to staters interesser, om end forenelige i et tredje led, nødvendigvis vil eksistere i strid med hinanden. USA kan med andre ord godt have gavn af et stærkt Danmark, men hvis USA har mere gavn af et svagt Rusland end et stærkt Danmark, kommer Danmarks afhængighed af russisk gas i anden række. Ganske simpelt. Og derfor ligger Klima- og Energiministeriet ikke i Washington.

Samtidig er det muligt at ane en stigende splittelse mellem USA's og Europas interesser mere generelt. USA's fremtidige fokus vil i høj grad bevæge sig fra Atlanterhavet til Stillehavet, og mange i Washington har en inklination i retning af mindre involvering i den muslimske verden. Europa, på den anden side, er mere afhængig af stabilitet i Afrika og Mellemøsten for slet ikke at tale om vigtigheden af et sundt forhold til Rusland. Det kan ses i franskmændenes hurtige reaktion i Mali og Libyen samt i fru Merkels tætte forbindelser til Moskva.

Derudover er der ingen af de europæiske økonomier, der har interesse i en stigende økonomisk konflikt med Kina – heller ikke Danmark. Kineserne er villige til at ignorere *interne* forhold i de lande, de gør forretning med eksempelvis i Afrika. Men det er åbenlyst, at de ikke ser entusiastisk på nationer, der modarbejder dem internationalt. Hvis USA's forhold til Rusland forværres yderligere, vil det ligeledes være bedre for Danmark at placere sig på linje med eksempelvis Tyskland, der formår at have et glimrende arbejdsforhold med Kreml.

I en verden, hvor ikke kun USA tæller, er der ingen logisk grund for Danmark til fuldt ud at tilknytte sig en linje lagt ud af amerikanerne. Som mindre aktør har Danmark den fordel, at vi ikke for alvor er i naturlig konflikt med nogen. Vi har faktisk muligheden for at opbygge et særdeles fordelagtigt arbejdsforhold til stort set alle de større aktører – selv i den muslimske verden. Men den position kan kun opnås, hvis ikke verden ser os som en forlængelse af Washington. Eksempelvis vil det på nuværende tidspunkt være urealistisk at forestille sig Danmark som troværdig mægler i konflikten mellem Israel og Palæstina. Araberne vil forståeligt nok have svært ved at se os som uafhængige omkring forhandlingsbordet. Var vi mere uafhængige, ville vi også kunne bidrage til løsningen af konflikten i Syrien med andet end støtte til bomber og ufleksibel opbakning til blot én af mange involverede parter.

Diskussionen afhænger således også i høj grad af, hvad vi egentlig ønsker at opnå internationalt. For hvad så med den aktivistiske udenrigspolitik? Et efterhånden traditionelt

argument fra de sidste regeringer lyder som følger: *Hvis Danmark skal kunne gøre sig gældende internationalt, bliver vi nødt til at hægte os på en af de helt store.* Her er USA jo suverænt det mest oplagte valg uden sammenligning. Men det afhænger naturligvis af, *hvordan* vi ønsker at gøre os gældende.

Militær magt er en vigtig brik i enhver nations udenrigs- og sikkerhedspolitik, og offensive krige og militære interventioner kan sagtens have sin plads. Derfor bør vi også værne om vores alliancesamarbejde i NATO og desuden arbejde i retning af at styrke det sikkerhedspolitiske samarbejde med vores europæiske partnere i EU. Men en intervention i Syrien er ikke gratis for vores forhold til Kina, Rusland eller for den sags skyld andre voksende magter såsom Brasilien, der også har en ambassade i København. Det betyder dog ikke, at Danmark aldrig kan gøre sig gældende uden at slå sig. Det betyder heller ikke, at vi intet kan gøre for den syriske civilbefolkning.

En aktiv udenrigspolitik er andet end militære interventioner alene. Danmark kan med fordel skrue op for den humanitære hjælp samt tilbyde asyl for syriske flygtninge. Derudover kan vi arbejde i retning af at gøre os gældende i FN-regi. Meget tyder på, at den seneste diplomatiske opbløden kan akkrediteres Sverige og Norge. Et soleklart eksempel på den rolle Danmark kunne spille internationalt. De sidste årtiers fastforankrede bånd til USA har gjort stor skade på Danmarks position som højt renommeret mægler i international sammenhæng. Den position kan vi genvinde ved at lette på båndet til USA og således opnå muligheden for at føre en udenrigspolitik, der både er aktivistisk og selvstændig.

Hasse Holmberg (f. 1989) studerer historie ved Københavns Universitet med særligt fokus på moderne historie og international sikkerhedspolitik. Han har desuden studeret kommunikation ved CBS.

Steven Pifer: USA er selv skyld i Ruslands styrkede position i Syrien-konflikten

06.11.2013

”Den russiske indflydelse i Syrien-konflikten er betydeligt større, end den var for to måneder siden. Men havde USA valgt at udføre et luftangreb i Syrien for to måneder siden, ville det have efterladt Rusland impotent på sidelinjen.” Det siger Steven Pifer, der er direktør for tænketanken The Brookings Institutes initiativ om våbenkontrol. Han fastslår, at Ruslands magt generelt er faldet markant de sidste 20 år.

INTERVIEW af Sahra-Josephine Hjorth og Nadja Arøe Simonsen

RÆSON: Er magtbalancen i verden unipolar, bipolar eller multipolar?

Steven Pifer: Set ud fra et atommagtperspektiv er verden bipolar, men i en mere bred forstand er verdens magtbalance stadig mere multipolar. USA er stormagten, efterfulgt af Kina og EU på en delt andenplads.

RÆSON: Hvor meget magt har Rusland?

Steven Pifer: I form af atommagt er Rusland fortsat en supermagt, men i alle andre sammenhænge – med undtagelse af energi – er Ruslands indflydelse faldet markant de sidste 20 år. Rusland har en plads i FN’s Sikkerhedsråd, hvilket giver landet mulighed for at bruge vetoretten og dermed hæmme FN’s mulighed for at handle. Men Ruslands beføjelser er begrænsede og betydeligt mindre end den magt og det råderum, Sovjetunionen havde tilbage i den kolde krigs æra.

RÆSON: Nogle argumenterer for, at Ruslands magt på den internationale scene har ændret sig dramatisk det seneste år og synligt siden sommeren 2013. Hvorfor er du uenig?

Steven Pifer: Der er kun ét område, hvor Rusland er blevet mere indflydelsesrig: Syrien. Den situation har ændret sig dramatisk i de sidste otte uger. I slutningen af august 2013 havde præsident Obama igangsat en strategi, der sandsynligvis ville resultere i en række luftangreb mod Syrien. I dette scenarie var Ruslands evne til at beskytte sin klient, Assad, meget begrænset. Men nogle ukloge beslutninger blev truffet i USA, som førte til, at Obama stod med ryggen mod muren, og det begrænsede hans evne til at træffe kloge beslutninger.

RÆSON: Hvilke ukloge beslutninger?

Steven Pifer: Et eksempel på dette er, at præsident Obama sendte afstemningen om Syrien til Kongressen, og at han gjorde dette på trods af, at det var en afstemning, han ikke kunne vinde. Det begrænsede hans evne til at udøve magt efterfølgende.

RÆSON: Hvad betyder USA’s manglede evne til at udøve

magt i denne situation?

Steven Pifer: At USA og Rusland begyndte at samarbejde om Syrien, eksempelvis på G20-topmødet i St. Petersburg. Da det berømte spørgsmål blev stillet, omkring hvorvidt en overdragelse af kemiske våben ville medføre en indstilling af et angreb mod Assad, så russerne en mulighed for at sætte sig selv i centrum for den internationale diskussion om Syrien. Den russiske indflydelse i Syrien-konflikten er betydeligt større, end den var for to måneder siden. Men den øgede indflydelse må ikke misforstås. Den afspejler ikke en bredere russisk indflydelse andre steder i verden. Havde USA valgt at udføre et luftangreb i Syrien for to måneder siden, ville det have efterladt Rusland impotent på sidelinjen. Den øgede russiske magt skyldes en række afgørelser truffet her i USA og ikke en reel stigning i russisk magt.

Putins primære mål: At styrke Ruslands internationale indflydelse

RÆSON: Er Vladimir Putin ved at positionere Rusland som en seriøs kandidat til en multipolar international magtbalance?

Steven Pifer: Ja, det er Putins primære mål, at Ruslands indflydelse på den internationale scene skal være større. Putin ønsker ikke en unipolar verden ledet af USA eller en bipolar verden ledet af USA og Kina. Putin er på udkig efter en måde at opbygge en multipolar verdensorden på. Men i fremtiden vil magt i stigende grad måles i økonomiske termer, og magt vil i højere grad være baseret på højteknologiske industrier. Rusland har ikke en chance for at være med her, da det er vanskelige områder at konkurrere inden for. Omkring 70 pct. af den russiske eksport vil fortsat være olie, gas og andre naturressourcer. Det er ikke et eksportmønster, der kendetegner et magtfuldt eller større industrielt land.

RÆSON: Hvorfor ser Putin stadig USA som Ruslands primære konkurrent i forhold til magtbalancen, når der er andre kandidater i spil om magten, f.eks. Kina og EU?

Steven Pifer: Det er et mysterium for mange amerikanere. Hvis jeg sad i Moskva og skulle vurdere, hvor truslen kommer fra, ville jeg være bekymret over landene mod syd – ustabilitet i steder som Centralasien, og sidst men ikke mindst hvordan et eventuelt ”spillover” ved en forværring af situationen i Afghanistan vil påvirke Rusland. Herefter ville jeg bekymre mig om Kina. Jeg ville også bedømme truslen mod Rusland ud fra sikkerhedsniveauet ved grænserne. Her er det grænserne mellem Rusland og NATO-landene, som er de sikreste, og derfor ville jeg ikke gøre NATO til en fjende, ligesom der ikke er belæg for at gøre USA til en fjende i dag.

RÆSON: Hvorfor omtaler Rusland så USA og NATO som fjender i den nationale diskurs?

Steven Pifer: Af nationale årsager. Det er et af Putins svar på de hjemlige demonstrationer, som startede i slutningen af 2011. Den offentlige diskurs har fået en stærkere anti-amerikansk tone. Et eksempel på dette er, at Putin beskyldte

tidligere udenrigsminister Hilary Clinton for at stå bag demonstrationerne. Putin har lavet en beregning, som viser, at visse dele af de russiske vælgere reagerer positivt på anti-amerikanisme. Der er altså stemmer i det. Og vi skal ikke glemme, at Rusland stadig er en stormagt i Putins hoved.

Putins fremstår som sejrsherre på grund af ukloge amerikanske beslutninger

RÆSON: Det er kommet frem, at pressemødet i London var aftalt spil, og at Rusland og USA havde aftalt at afblæse en militær operation, hvis Assad ville udlevere de kemiske våben. Hvorfor lod de som om, at det var en mulighed, som opstod spontant?

Steven Pifer: Der har været en del diskussioner i amerikansk-russiske kanaler de sidste år med hovedformålet at slippe af med de kemiske våben i Syrien. Men indtil pressemeddelelsen havde det været meget hypotetiske diskussioner. Jeg tror, at det overraskede mange mennesker, hvor hurtigt de teoretiske diskussioner blev til en realitet. Russerne handlede meget hurtigt, og inden for få timer havde de linet en aftale med Syrien op.

RÆSON: Er planen omkring de kemiske våben kun attraktiv for USA, fordi Obama indså, at Kongressen ikke ville stemme for en militær intervention?

Steven Pifer: Ja, fra et amerikansk perspektiv er aftalen attraktiv. Alt taget i betragtning er det et bedre scenarie end blot at straffe Assad ved at bombe ham.

RÆSON: Hvorfor er planen attraktiv for Putin?

Steven Pifer: Fordi den muliggjorde, at Putin kunne genindsætte Rusland som en central international spiller ved at flytte samtalen omkring Syriens fremtid tilbage til FN's Sikkerhedsråd. Dermed flyttede han samtalen tilbage til et sted, hvor Rusland har veto-magt.

RÆSON: Hvorfor tillod Obama, at Putin flyttede samtalen omkring Syrien tilbage til FN's Sikkerhedsråd? Det medfører jo, at Obama ser svag ud, og at Putin kommer ud af situationen som sejrherre.

Steven Pifer: At Putin fremstår som sejrsherre er et resultat af ukloge amerikanske beslutninger og ikke gode eller strategiske beslutninger truffet af russerne. Det faktum, at præsident Obama samarbejder med Rusland om Syrien, handler mindre om Rusland og mere om, at Obama er i en blindgyde og ikke har en løsning på konflikten i Syrien.

RÆSON: Hvorfor sendte Obama beslutningen om en militær intervention til afstemning i Kongressen?

Steven Pifer: Det aner jeg ikke. Det er en beslutning Obama tog med råd fra blot nogle få mennesker. Hele hans nationale sikkerhedspersonale blev overrasket af beslutningen. Så vidt jeg kan se, har han ikke rådført sig med nogen fra Kongressen. Nogle skeptikere siger, at Obama virkelig ikke ønskede at bruge militærkraft mod Syrien, og at han derfor satte afstemningen frem for Kongressen, så de kunne stoppe ham. Jeg ved ikke, om det er sandt, men jeg forstår ikke, hvorfor han satte sig selv i denne position.

RÆSON: USA's udenrigsminister John Kerry takkede den

russiske udenrigsminister Lavrov og Rusland for deres indsats i forhandlingerne, som afværgede behovet for militær indgriben i Syrien. Han sagde: "Russerne har gjort en reel indsats her. Vi lykønsker dem". Det er helt usædvanligt at høre den amerikanske udenrigsminister takke Rusland. Er det et tegn på, at det diplomatiske forhold mellem Rusland og USA er i forbedring?

Steven Pifer: Udenrigsminister Kerrys lykønskning giver ham noget at arbejde med. Jeg tror helt ærligt, at han var lige så overrasket over Obamas beslutning som alle andre. Den eneste vej fremad nu er at samarbejde med Rusland. Efter alt at dømme er der en temmelig god kemi og et godt samarbejde mellem Kerry og Lavrov, hvilket man ikke kunne sige om den russiske udenrigsministers forhold til hverken udenrigsminister Condoleezza Rice eller Hillary Clinton.

Samarbejdet om de kemiske våben skal skabe politisk fremdrift

RÆSON: Hvordan kan vi vide, om Assad i realiteten udleverer alle kemiske våben?

Steven Pifer: Det ved vi ikke.

RÆSON: Så det er en aftale baseret på tillid?

Steven Pifer: Nej, ikke helt. De amerikanske efterretningstjenester mener, at antallet af anmeldte kemiske våben i Syrien er tæt på det korrekte antal. Vi tror, at vi kommer til at få fat i størstedelen af de kemiske våben.

RÆSON: Er det ultimative mål at komme af med de kemiske våben i Syrien, eller er det blevet opsat som et succeskriterium, fordi brugen af kemiske våben får stor opmærksomhed fra de internationale medier og offentligheden?

Steven Pifer: USA vil fastholde sit fokus på de kemiske våben fremadrettet. Det er ikke nødvendigvis de kemiske våben i sig selv, som er vigtige, men om samarbejdet omkring de kemiske våben kan medvirke til at skabe en politisk fremdrift hen imod at få en Genève II-konference og et bredere samarbejde i retning af en samlet politisk løsning.

RÆSON: Op til bekræftelsen af, at kemiske våben var blevet anvendt i Syrien, havde der været rygter om kemiske angreb omkring et år tilbage. Endvidere var der uenigheder om, hvilken side af konflikten der i virkeligheden benyttede kemiske våben. Har vi nået en endelig konklusion på, hvor mange gange kemiske våben er blevet brugt og af hvem?

Steven Pifer: Det er svært at få håndfaste beviser på, hvor mange gange der er brugt kemiske våben, og hvem der har brugt dem. Beviserne, den amerikanske efterretningstjeneste er i besiddelse af, som entydigt viser, at Assad-regimet stod bag angrebene med kemiske våben i slutning af august, blev beskrevet af udenrigsminister Kerry som meget stærke. Der er to grunde til, at jeg tror på den udmelding: 1) De amerikanske efterretningstjenester føler stadig, at de blev udstillet af den dårlige efterretning, som blev brugt i 2003 i forhold til Irak. Havde de oplysninger, de nu er i besiddelse af, været mindre end overbevisende, tror jeg, der var

kommet lækager ud fra en "whistleblower". 2) Præsident Obama ønsker ikke at blive involveret militært i Syrien, så hvis oplysningerne havde været tvetydige, ville Obama have sagt netop dette, fordi så var der ikke belæg for en amerikansk involvering.

Sahra-Josephine Hjorth er medlem af RÆSONs chefredaktion, Ph.d.-stipendiat ved Institut for Kultur og Globale Studier ved Aalborg Universitet og direktør for Hjorth Media & Strategic Consulting. Hun har tidligere skrevet speciale omkring demokratisering i Rusland og været praktikant ved det danske generalkonsulat i Skt. Petersborg. Nadja Aarøe Simonsen er freelanceskribent og kandidatstuderende på cand.public.-uddannelsen ved Aarhus universitet og Journalisthøjskolen. Hun har en bachelor i politik og administration fra Aalborg Universitet.

I skuffelse over Obamas håndtering af Iran og Syrien: Saudi-Arabiens nye kurs

08.11.2013

Denne artikel kræver abonnement eller [køb af bogen "Mellemøstens Nye Verden"](#) PRAKTISK: RÆSONs abonnenter har automatisk adgang – køberne af "Mellemøstens Nye Verden" modtager indenfor 24 timer efter købet en pdf direkte pr. mail.

KOMMENTAR af Poyâ Pâkzâd

DEN 80-år gamle alliance mellem Saudi-Arabien og USA skal nok holde, men en ny uenighed mellem Riyadh og Washington præger flere af kriserne i Mellemøsten. De seneste måneder og uger har saudierne understreget ønsket om at gøre landet "uafhængigt" af USA – i skuffelse over Washingtons "uvirksomhed i Syrien" og "tilnærmelser til Iran". Saudierne har udpeget flere steder, hvor de mener at USA har vendt dem ryggen. Herunder Bahrain, hvor Saudi-Arabien for to år siden intervererede for at nedkæmpe demonstrationer mod enevældet – og i den israelsk-palæstinensiske konflikt, hvor saudierne i flere år har presset på for en to-statsløsning.

Saudi-Arabien har opgivet samarbejdet med den amerikanske efterretningstjeneste CIA i Syrien, og har fornylig indgået en milliardkontrakt med Frankrig om modernisering af landets flåde. I nyhedsbureauet Reuters beskriver den saudiske efterretningsschef de tiltag som et "markant kursskifte". Den tidligere royale rådgiver og insider Nawaf Obaid skriver i tidsskriftet al-Monitor, at saudierne pønser på et doktrinært skift i retning af en mere "aktivistisk udenrigspolitik". Men skeptikere, som RÆSON har talt med, mener at Riyadhs ambitioner er urealistiske. Washingtons stadigt dybe økonomiske og sikkerhedspolitiske interesser i Mellemøsten bremser saudiske ambitioner om helt at afkoble sig den amerikanske orden i regionen. Interessekonflikten fik mediernes opmærksomhed, da Saudi-Arabien takkede nej til et sæde i FN Sikkerhedsråd på trods af forventninger om, at Riyadh ville benytte muligheden til at påvirke internationale beslutninger om bl.a. Iran, Syrien og Israel. Specifikt begrundede det saudiske udenrigsministerium sin afvisning med Sikkerhedsrådets manglende evne til at 1) bringe konflikten mellem Israel og palæstinenserne til ophør, 2) gribe ind over for det syriske regimes blodsudgydelser og 3) til at etablere en atomvåbenfri zone i Mellemøsten. På sin vis tog Saudi-Arabiens afvisning udgangspunkt i netop de

sager, som man ville have forventet, at Riyadh ville bringe for Rådet på sine egne præmisser. Afvisningen hænger unægteligt sammen med Riyadh's uoverensstemmelser med Washington, som for øjeblikket handler både om Syrien og om udsigten til et atomforlig med kongedømmets ærkefjende, Iran.

De syriske rebellers nye hoveddonor

I maj 2013 overtog Saudi-Arabien det "syriske dossier" fra Qatar i forsøgene på at hjælpe den syriske opposition og oprøret til sejr. Men det var giftgasangrebet i Ghouta 21. august og særligt aflysningen af det amerikansk strafangreb kort herefter, som fremprovokerede det styrkede saudiske engagement. Tilbage i maj handlede det nye saudiske engagement om at forbedre repræsentativiteten af den politiske opposition i Syrien ved at udvide koalitionen medlemskreds. Grunden var ikke mindst Saudi-Arabien's historisk dårlige forhold til det Muslimske Broderskab, som fortsat dominerer den syriske oppositionscoalition. Sikkerhedspolitik er saudierne reelt bekymret for væksten af al-Qaeda i Syrien, som man frygter vil rette deres skyts imod kongedømmet så snart lejligheden byder sig. Derfor er Riyadh gået i gang med at etablere en "national hær" i Syrien og har bl.a. medvirket til at samle alternative salafistisk-ledede alliancer, såsom "Army of Islam" (Jaish al-Islam).

I modsætning til USA og Europa har saudierne ikke nogen problemer med at støtte islamisterne på slagmarken i Syrien. Landet anser sin egen støtte til disse grupper som en "modgift til ekstremisterne" (læs: Jabhat al-Nusra og ISIS). Kongedømmets forsøg på at samle oprørsgrupperne følger i fodsporene på USA og Qatars mange lignende forsøg de sidste to år, men adskiller sig navnlig ved, at Riyadh satser på salafisterne – som rent faktisk hører blandt de største og mest effektive grupperinger. Det går dog ikke så godt for Saudi-Arabien med forsøget på at samle både den politiske opposition og det fragmenterede oprør. Syrien-ekspert Yezid Sayigh har lavet en vigtig, overvejende pessimistisk analyse for Carnegie Middle East Center. Der er slet ikke tale om en "samling" af oprørsgrupperne, skriver han, snarere er det en "omgruppering" af rækkerne for at imødekomme den nye saudiske finansiering. Oprørsgruppernes flydende omstillingsparathed "afslører en konkurrence [mellem rebellerne] [...] som varsler en endnu større politisk polarisering og opsplnitning" i fremtiden.

Men flere af de islamistiske grupper, herunder den største, Ahrar ash-Sham, har allerede meldt sig ud af den nye saudisk-støttede alliance og dannet deres egne separate brigader. Imens har lederen af alliancen, salafisten Zahran Alloush, som selv befinder sig i Saudi-Arabien, fordømt den politiske opposition og oppositionens militærråd (Syrian Military Council). Militærrådet blev i sin tid blev dannet for at ensrette tilstrømningen af udenlandske midler til oprørsgrupperne. Saudi-Arabien's politik i Syrien har også haft en negativ påvirkning på den hidtil udskudte syriske

fredskonference i Geneve, og står som sådan i direkte modstrid med Washingtons officielle linje om at opnå en "politisk løsning" til konflikten via en regional forhandling og et møde mellem parterne. Uenighederne mellem Riyadh og Washington over Syrien udspringer af det amerikanske linjeskift, som indtrådte efter Obamas aftale med Rusland om at afvæbne Assad-styrets kemiske arsenaler. Så sent som i marts 2013 lød officielle amerikanske linje ifølge udenrigsminister John Kerry's udsagn på et pressemøde at "Assad must go". Men i oktober lød svaret – igen ifølge Kerry – noget anderledes: "with respect to Assad himself and his continuance [...] that's for the parties to negotiate. That's not for us to predetermine". Denne policy-ændring er ikke forbigået Saudi-Arabien's opmærksomhed. Og i kongedømmet betragtes det som noget nær forrædderi. Indtil videre har Washington håndteret striden ved at nedtone uenighederne i offentligheden og fremlægge forsikringer om et ståltsat partnerskab.

Ulemperne ved et amerikansk forlig med Iran

Saudi-Arabien har på linje med Israel gode grunde til at frygte et atombevæbnet Iran, og har længe lavet lobbyarbejde i Washington for en kompromisløs linje over for den Islamiske Republik. I 2010 kom det frem via WikiLeaks i 2010, at saudiske Kong Abdullah i 2008 gentagne gange havde tippet amerikanerne om at "skære hovedet af slangen" i Teheran.

Skønt frygten i Riyadh er reel er truslen stærkt overdrevet. Iran er ikke i nærheden af at eje et atomvåben, og der er heller ikke udsigt til at Washington og Teheran vil normalisere forholdet til hinanden i nær fremtid. Men Saudi-Arabien vil ikke risikere det.

Trods den religiøse indramning af konflikten mellem Saudi-Arabien og Iran, så bunder konflikten så afgjort IKKE i en "1300-år gammel" åndelig strid mellem sunni- og shiamuslimer – ej heller en verdensomspændende konkurrence om muslimske *hearts and minds*. Det er en halvt århundrede lang rivalisering mellem to af de største olierige stater i Mellemøsten om magt i den arabiske halvø og Levanten og kontrol over Hormuzstrædet, hvor 20% af den globale olieeksport passerer. Kontrollen med oliens passage og evnen til at kunne skrue op og ned for olieproduktionen er et politisk og økonomisk pressionsmiddel. Etniske, kulturelle, ideologiske og religiøse forskelle hjælper ikke på forholdet mellem de to lande, men konflikten's nuværende fase og sekteriske betændelse er reelt en saudisk reaktion på Irans øgede indflydelse som fulgte regimeskiftet i Irak. De to lande, Iran og Saudi-Arabien, fører en regional stedfortræderkrig – en styrkeprøve – på den syriske slagmark. Men Saudi-Arabien's største frygt for et potentielt atomforlig med Teheran handler mere om økonomi end om Syriens fremtid: Hvis sanktioner mod Iran løftes, vil oliepriserne falde, og det kan påvirke saudisk olieeksport, som udgør 90% af kongedømmets indtægter. Fald i oliepriserne kan betyde drastiske fald i det saudiske betalingsbalanceoverskud. Ifølge en ny rapport fra

ratingbureauet Fitch, kan ophævelsen af sanktioner mod Iran frigive op imod 800.000 iranske tønder olie om dagen til det internationale marked og sprøjte massiv likviditet tilbage i den iranske eksportsektor. Dette profittab vil Saudi-Arabien gerne undvære, og Riyadh har derfor en vægtig økonomisk interesse i at forhindre Irans genopræden som markedskonkurrent i den olieriege Golf.

Saudi-Arabien henvender sig til Pakistan

To nye historier peger på, at Saudi-Arabien søger Pakistans hjælp i både Syrien og Iran.

Riyadhs sikkerhedspolitiske samarbejde med Islamabad går flere årtier tilbage. David Kenner skriver i tidsskriftet Foreign Policy, at saudierne har bedt om pakistansk assistance til træningen af Jaish al-Islam: "Pakistan's role is so far relatively small, though another source with knowledge of Saudi thinking said that a plan was currently being debated to give Pakistan responsibility for training two rebel brigades, or around 5,000 to 10,000 fighters".

Men en kilde tæt på det saudiske kongedømme fortæller Kenner, at pakistanerne har "hænderne fulde" og at de ikke vil kunne levere den service, som Saudi-Arabien håber på. Pakistan, som er nabo til Iran i øst, er militært spændt ud i kampen mod sin egne sekteriske problemer i nord, og er stadig bundet kraftigt op på krigen med Taliban. Med de mange sikkerhedspolitiske vanskeligheder, som Pakistan selv står med, for ikke at tænke på de logistiske udfordringer, ligger en pakistansk redning af den saudiske mission i Syrien ikke i kortene. For BBC skriver den diplomatiske korrespondent Mark Urban i en sensationel artikel – som siden er blevet kopieret i flere internationale medier og snart vil blive opdaget af de danske – at Saudi-Arabien kan anskaffe sig atomvåben "på bestilling" fra Pakistan. Dette er ikke i sig selv en ny historie – faktisk er det en flere år gammel historie – men Urban mener gennem sine kilder at kunne fastslå, at saudierne nu har nemmere adgang til atombevæbnede pakistanske missilhoveder end man hidtil har troet. Urban spekulerer endvidere på, om Saudi-Arabiens støtte til Egyptens militærstyre giver et signal til Islamabad om, at det saudiske styre er villigt til at tjene som erstatning for både Washingtons militære bistand og Verdensbankens lån – til gengæld for at få plads under en pakistansk atomparaply. Historien er tvivlsom og Pakistan har også afvist den. Den er baseret på gamle rygter og brygger videre på israelske efterretninger, som rekapitulerer velkendte påstande. Trods dette udkommer den på et belejligt tidspunkt for Riyadh – alt imens Washington og Teheran forhandler i Genève. Prognosen om et faretruende atomkapløb mellem Saudi-Arabien og Iran vil efter alt at dømme fortsat stå højt på listen over talking points hos modstanderne af et konkret atomforlig mellem USA og Iran.

I en rapport fastslog Center For New American Foundation i januar dog at det er usandsynligt at Saudi-Arabien – i tilfælde af at Iran skulle få det – selv vil erhverve sig

atomvåben fra Pakistan: "*Despite longstanding rumors suggesting the existence of a clandestine Saudi-Pakistani nuclear deal, there are profound security and economic disincentives cutting against Riyadh's motivation to seek a bomb from Islamabad – as well as considerable, though typically ignored, strategic and economic reasons for Pakistan to avoid an illicit transfer. Pakistan also faces significant, seldom-recognized imperatives to avoid diverting its strategic attention from India by providing a nuclear guarantee to the Kingdom. Furthermore, even if Islamabad proved willing to extend its nuclear umbrella, a potential U.S. nuclear guarantee would likely "out compete" a Pakistani alternative*".

Forholdet overlever

Men det mere end 80 år gamle partnerskab mellem USA og Saudi-Arabien har oplevet hårdere tider op igennem historien såsom olieembargoen i 70erne, krisen i forholdet efter terrorangrebet d. 11. september 2001 og den anden Golfkrig. Forholdet vil efter alt at dømme også overleve dette seneste kapitel i de to landes mange uenigheder. Saudi-Arabien vil fortsat være afhængig af amerikansk beskyttelse og drage fordel af den massive militære amerikanske tilstedeværelse i den Persiske Bugt. Jeg interviewede for lidt over en uge siden Saudi-Arabien-ekspert Toby Craig Jones for RÆSONs søstersite The Question Today. Jones afviser helt at de saudiske signaler vidner om så drastiske ændringer, som landets efterretningsschef fortæller medierne: "My view is that the Saudis are throwing a little bit of a public tantrum but nothing serious or substantive will come from this". Amerikanerne spiller en vigtig rolle i saudisk sikkerhedspolitik og er ifølge Jones "deeply integrated and connected to security networks across the region", som også kommer andre amerikanske allierede såsom Kuwait, Bahrain og emiraterne til gode. "It is unlikely that the Saudis could neatly extract themselves from that [arrangement]."

Der er også en anden dynamik i forholdet mellem Saudi-Arabien og USA, som gør begge parter gensidigt afhængige af hinanden. Den saudiske geninvestering af amerikanske olieudgifter i den amerikanske våbenindustri er med til at dække underskuddet i den amerikanske betalingsbalance: "In the second half, or the latter third, of the 20th century, and especially in the 21st century, energy has become deeply connected to global military systems. The U.S. signed a 70bn dollar weapons deal with Saudi Arabia in order to repatriate a return of U.S. global oil expenditure. There are few other places on the planet that are willing or able to reinject that kind of money back into the U.S. economy" (Toby Craig Jones, The Question Today). Ifølge Jones har USA støttet saudiske interesser i Yemen, Bahrain og senest i Egypten i langt højere grad, end saudierne giver USA kredit for. I værste fald mener han, at USA er villige til at leve med et skuffet Saudi-Arabien, hvis det betyder, at man kan opnå en modus vivendi i atomstriden med Iran: "It is not in Saudi Arabia's interests however to act petulantly

in the long term. The Saudis have no real political leverage [...] I think the U.S. believes, probably, that the current Saudi tantrum will pass". Det er meget muligt, at Saudi-Arabien råber konflikten med USA op af politiske grunde, og at landet har optrappet sin involvering i Syrien på det seneste for netop at maksimere sin relative magt op til en international fredskonference om Syrien i Genève, hvor Iran også er blevet inviteret. Men det kan ikke afvises helt, at Saudi-Arabien vil gøre alvor af sine ord. I november måned afholder den Arabiske Liga et krisemøde om Syrien, i hvilken den saudiske dagsorden formentlig bliver udfoldet. En opdatering følger!

Poyâ Pâkzâd (f. 1984) er RÆSONs Mellemøstredaktør, freelanceskribent og medlem af RIKO (Rådet for International Konfliktløsning). Han beskæftiger sig i dag primært med konfliktstoffet i Mellemøsten, og skriver hyppigt om borgerkrigen i Syrien, atomstriden mellem Iran og USA, og stormagtspolitikken i Mellemøsten og Nordafrika. Han kan kontaktes på mail: pakzad@raeson.dk

Derfor har USA brug for Irak (og Irak brug for USA) BAGGRUND fra RÆSON16

16.06.2014

Denne artikel er fra RÆSON16 december 2013 samt bogen "I krig og tvivl" (2013)

Mens Irak står på tærsklen til en voldsspiral, der truer med at splitte landets langs etnisk-sekteriske frontlinjer, indleder landets premierminister, Nouri al-Maliki, et samarbejde med USA's præsident, Obama. Efter to års anstrengt forhold er de to statsledere nemlig tvunget til at konfrontere et fælles sikkerhedsdilemma: al-Qaedas stigende indflydelse i Mellemøsten.

af Hetav Rojan

To år efter at det sidste hold amerikanske tropper forlod irakisk jord i december 2011, er der stadig stor afstand mellem USA's og Iraks sikkerhedspolitiske interesser i et betændt Mellemøsten, der slår stadig flere sprækker som konsekvens af konflikten i Syrien. Truslen fra al-Qaeda har dog længe været et fælles anliggende for de to lande, hvorfor Maliki brugte sit seneste besøg (1/11 2013) i Washington på at appellere for et "dybere sikkerhedssamarbejde mellem USA og Irak for at bekriige terrorisme og konfrontere bredere regionale sikkerhedsspørgsmål", som Maliki kort for mødet skrev i en kronik i New York Times (31/10).

Al-Qaeda slår nemlig rødder dybt ind i Irak. Fra Syrien er den militant-religiøse bevægelse sivet ind igennem den porøse syrisk-irakiske grænse og har nu sat sig tungt på Iraks vestlige provinser, al-Anbar og Ninawa, der grænser op til Syrien. Populært kaldet 'Iraks vilde vesten' har de to provinser været præget af lovløshed, siden koalitionstropperne forlod Irak i 2011. Det skabte et magtvakuum senere udfyldt af den velorganiserede al-Qaeda-milits Islamic State of Iraq and al-Sham (ISIS), der særligt er kendt for sine kamphandlinger i Syrien. Irak og USA har derfor brug for at genoplive et støvet og henlagt strategisk samarbejde.

En svær alliance

Men Malikis blakkede ry i den amerikanske kongres' korridorer betyder, at han og Obama er hav-net i en ømtålelig situation. De to statsledere indgik en dubiøs alliance efter de amerikanske troppers tilbagetrækning, der beroede på Obamas symbolske opbakning til Maliki, som USA selv var med til at installere som premierminister efter Saddams fald. Fra amerikansk side var hensigten at luge ud i Saddams sunnimuslimske Baathparti, der havde domineret Irak siden 1968, og dermed styrke den længe undertrykte

shiadominerede opposition. En overgangsregering med Malikis al-Dawa-parti i spidsen blev etableret, og Iraks shiitter så sig igen inkluderet i irakisk politik efter årtiers parastatus.

Efter den amerikanske exit i december 2011, som Maliki flittigt havde advokeret for, roste Obama i en tale både Maliki og hans parti for at udgøre ”Iraks hidtil mest inklusive regering”. Men da Obamas rosende ord først havde sikret hans politiske legitimitet, vendte Maliki sig gradvist bort fra USA og styrkede sine bånd med Iran. Til Washingtons vrede har han flere gange talt om de „stærke broderlige bånd mellem Teheran og Bagdad“.

Særligt de seneste to år har Malikis shiaorienterede regering konsolideret sig i Bagdad og etableret en stærk vælgerbase i Iraks sydlige provinser fra Karbala til Basra, som deler grænse med Iran. Dette får den sunniledede fløj af oppositionen til at sætte spørgsmålstegn ved shiiternes loyalitet over for Irak som enhedsstat. Politiske observatører peger på, at udviklingen af en bred shiitisk politisk konsolidering i landet er sket på bekostning af de sunniledede oppositionspartier, som er blevet marginaliseret. En rapport fra International Crisis Group skrev således om Iraks indenrigspolitiske situation i august, at „spørgsmålet vedrørende sunniarabisk deltagelse i Iraks politiske system har siden starten plaget overgangen (fra Saddam Hussein), og situationen er akut og eksplosiv som aldrig før“.

Det vækker bekymring i Republikanske kredse i USA, hvilket for nylig kom til udtryk i en kronik i New York Times (29/10). Medunderskriverne talte fremtrædende senatorer, blandt andre John McCain og Carl Levin, der tordnede imod Malikis håndtering af landet og udnævnte ham som skyldig i den politiske paralyse, Irak befinder sig i. De amerikanske senatorer er ikke alene om deres kritik. Obama-administrationens embedsmænd har flere gange luftet stærke bekymringer om Malikis marginalisering af sunnioppositionen – og set den som et udtryk for, at Iran har en fod i døren ind til irakisk politik og yder stærk indflydelse på sikkerhedspolitiske beslutninger.

Løfter man blikket til det regionale politiske landskab, nyder Maliki indflydelse på områder, der er centrale for USA’s sikkerhedspolitiske årvågenhed i Mellemøsten. Særligt er amerikanerne opmærksomme på det gode forhold mellem Maliki og det iranske styre. Hvis han formår at anvende en pragmatisk politisk taktik, kan det amerikanske og det iranske kort, Maliki har på hånden, tjene ham i den videre politiske karriere. Det er særlig aktuelt, i lyset af at Irak skal afholde parlamentsvalg i 2014.

Politiske analytikere har peget på, at Maliki (1/11) gæstede Washington som mere end Iraks siddende premierminister – han er også kandidat til en tredje embedsperiode på samme post. For at opnå politisk opbakning før valget gør Maliki ihærdige forsøg på at finde en regional rolle, som Irak kan

udfylde – og dermed udgøre en attraktiv sikkerhedspartner for USA i Mellemøsten. Og han har været succesfuld i sine bestræbelser på at lade irakisk sikkerhedspolitik influere Washingtons beslutninger om den videre strategiske kurs i regionen.

Al-Qaeda-truslen og de eskalerende sekteriske spændinger udgør den mest centrale problematik, hvor USA og Irak kan drage nytte af et fælles fodslag. Men Malikis gode forhold til Teheran gør ham selvskrevet til en mulig mæglerrolle i det rapprochement, der finder sted mellem Iran og P5+1 (FN’s Sikkerhedsråd samt Tyskland).

Rollen som diplomatisk unikum finder sin begrundelse i Malikis politiske fortid. Som shiitisk eksilpolitiker under Saddams sunniorienterede Baathstyre fik han asyl i både Iran og Syrien. Hans politiske netværk udvidede sig i shiapolitiserede miljøer til nøglepersoner, der i dag bestrider magtfulde poster i det iranske styre. Under Maliki har Irak indgået en sikkerhedsstrategisk samarbejdsaftale med Iran (under den daværende iranske præsident Ahmadinejad i 2010), og der er fundet adskillige diplomatiske besøg sted mellem de to nabolande.

At Maliki bliver modtaget med rød løber i både Teheran og Washington, placerer ham i en særdeles privilegeret position. Det beviste han i juli måned i år, da han overbragte den amerikanske ambassadør i Bagdad nyheden om, at Iran var klar til at forhandle med USA vedrørende sanktioner og uranberigelse – sådan som det skete under verdenspressens skarpe bevågenhed på Hotel Continental i Genève. Maliki lagde i sin officielle udtalelse vægt på, at budskabet kom fra „fortrolige kilder“ i ayatollah Khameneis inderkreds, og var ikke tilbageholdende med at fremhæve Iraks rolle som potentiel mægler mellem de to lande.

En anden arena, hvor Maliki med sine Washington-Teheran-forbindelser har mulighed for at profilere sig som den uundværlige diplomat og dermed løfte sin politiske legitimitet i regionen, er Syrien. Bagdad har fået rollen som et tredje hjul i det veletablerede partnerskab mellem Iran og Assad. Så sent som i februar i år gav regeringen i Bagdad grønt lys til en foreslået plan om at lade en naturgasledning fra Iran til Syrien skære tværs igennem Irak. Dét kan sikre en konstant energiforsyning til regeringen i Damaskus. Assadstyret, der er mål for utallige sanktioner og handels-embargoer fra verdenssamfundet, udsendte en tak til både Iran og Irak for det strategiske partnerskab, hvilket understregede Malikis strategiske nøgleposition i regionen. Fra et geografisk aspekt er Teheran afhængig af Bagdads velsignelse for at fragte forsyninger til Assad, hvad enten det gælder via luftrum eller landjord.

Det tvinger USA til at overveje, om Malikis exceptionelle rolle i Syrien-Iran-forholdet kan være med til at løse den gordiske knude, syrienforhandlingerne i Genève nu sidder fast i.

Sekterismen i Irak og Syrien

I Irak følger kampen mellem de to politiserede religiøse identiteter – sunni og shia – de samme brudlinjer som i nabolandet Syrien. Der foregår et verserende interessedespil, hvor regionens rivaliserende stormagter har stor succes med at mobilisere opbakning på baggrund af de sekteriske politiske identiteter.

Shiastyret i Iran med ayatollah Khamenei og præsident Rouhani i spidsen søger indflydelse på de syriske slagmarker, da de gerne ser den syriske præsident, Assad, forblive på posten. Ifølge bladet *The New Yorker* flyver iranske fragtfly rutinemæssigt våben, artilleri og officerer fra den iranske al-Quds-milits igennem irakisk lufttrum til deres allierede Assad i Damaskus (september 2013).

Denne proxykrig, hvis frontlinjer står skarpest i Syrien, har siden 2011 trukket dybe spor direkte ind i Irak, hvor landets egne sikkerhedsstyrker trods både massiv tilstedeværelse og hårdhændet taktik ikke har formået at holde ISIS i skak. Magtforholdet blev slået fast i sommer, da ISIS og andre al-Qaeda-sympatisører indledte en befrielsesaktion mod Abu Ghraib-fængslet i et forsøg på at sætte hundredvis af fængslede al-Qaeda-soldater på fri fod. Efter en række koordinerede bil-bomber og intense ildkampe, en taktik, som har vist sig at være ISIS' trademark, var der hul i fængslets ydermure. Fangeflugten sikrede nye kræfter til den allerede stærke milits og tjente et signalpolitisk mål: at vise sikkerhedsstyrkerne, hvad al-Qaeda kan udrette blot få kilometer fra Baghdads bygrænse.

I provinserne al-Anbar og Ninawa har organisationen etableret træningslejre og sprængstof-fabrikker, som nu fungerer som logistisk livline direkte ind til de syriske frontlinjer, hvor intense kampe mellem Assads styrker, den amerikanskstøttede Frie Syriske Hær (FSA) samt forskellige al-Qaeda-grupper som ISIS og Jabhat al-Nusra finder sted.

ISIS retter primært sine angreb mod shiitter og mod sikkerhedsstyrkernes checkpoints. De sporadiske, men nøje koordinerede angreb bærer præg af en hidtil uset professionalismisme og skræmmer den shiitiske del af befolkningen. I september dokumenterede flere nyhedskilder, at Malikis regering havde i sinde at oprette en speciel division af shiamilitser i Baghdad, der skulle være uafhængig af statens egne sikkerhedsstyrker for dermed at sikre Baghdads majoritet af shiitter fra ISIS. Idéen er mildt sagt risikabel, da den indbefatter remobiliseringen af shiamilitser som Meh-dihæren, der deltog aktivt i ildkamp mod koalitionsstyrker i 2006-2008. Sådanne shia-militser er efter sigende allerede aktive i provinserne tæt på ISIS' territorier i al-Anbar. Malikis beslutning udstiller derfor Baghdads desperation i konfrontationen mod de velorganiserede al-Qaeda-krigere.

At både den irakiske og den amerikanske regering bliver

tiltagende desperate i takt med al-Qaedas gradvise nedbrydning af den syrisk-irakiske grænse, kan forklare den forholdsmæssige ro, hvormed Baghdad og Washington modtog selvstændighedserklæringen fra kurderne i Nordsyrien. Siden 2011 har den kurdiske gruppe Democratic Union Party (med det kurdiske akronym PYD) kæmpet mod ISIS og Jabhat al-Nusra for at forsvare de kurdiskbefolkede byer i Nordøstsyrien, der grænser op til 'Kurdistan Regional Government' i Nordirak. Gruppen udgør et effektivt bolværk mod en spredning af al-Qaeda over grænsen til kurdernes selvstyreområde i Nordirak, der er en energi-politisk bastion for USA og Europa. Fra de kurdiske olieletter flyder millioner af tønner olie igennem Tyrkiet til Europa, en produktion og infrastruktur, hvis fremtidige stabilitet og sikkerhed ligger både Maliki og Obama stærkt på sinde.

Der er med andre ord en lang liste af områder, hvor Obama har brug for Maliki. Men kritiske røster beskylder Maliki for at være på en personlig mission snarere end at have Iraks og USA's sikkerhed på dagsordenen.

Malikis udfordringer

Internt i landet har sunnioppositionspartier længe kritiseret regeringen for at marginalisere dem. I forbindelse med Malikis washingtonbesøg i november flød sunniorienterede partiers nyhedsmedier over med beskyldninger om, at Maliki ihærdigt vinkler al-Qaeda-problematikken til sin egen politiske fordel ved at drage fokus væk fra mere presserende emner i irakisk indenrigspolitik. Oppositionspartierne beskylder regeringen for at have udelukket dem fra politisk indflydelse ved at mobilisere sine politiske samarbejdspartnere på baggrund af en sekterisk populistisk retorik, der har skabt en skyttegravskrig mellem landets sunni- og shiapartier. Det har vist sig at være en frugtbar taktik for Malikis al-Dawa-parti at mobilisere vælgere på baggrund af den binære 'os imod dem-retorik', fordi størstedelen af Iraks befolkning er shiitter. Omkostningen er en ekskluderende og elitær politisk kultur, lyder kritikken fra FN og Human Rights Watch.

Sidste år førte kritikken til, at Iraks kurdiske præsident, Jalal Talabani, forsøgte at samle et mistillidsvotum imod premierministeren. En politisk manøvre, der slog fejl i sidste øjeblik – på grund af en dybt fragmenteret opposition, hvis interne skillelinjer er lige så dybe som fronten mod Malikis regeringsparti. De kurdiske partier beskyldes således af både sunni- og shiapartier for at være separatistiske og søge løsrivelse fra resten af den arabiske republik. Maliki svarede igen med at beordre razziaer mod alle oppositionspartiernes partikontorer, som var han blevet udsat for et statskup.

I lande med en stærk demokratisk tradition er parlamentsvalg borgernes mulighed for at straffe en dårlig ledelse og lade et alternativ erstatte den. Men Iraks borgere står i 2014 over for et uigennemsigtigt og snævert valg. Få

kandidater kan mønstre tilstrækkeligt med personlige stemmer – dels på grund af parlamentets høje spærregrense, dels fordi der bruges 'lukkede lister', som giver partitoppen mere magt til at vælge, hvilke partikandidaterne der får tildelt et sæde.

Indenrigspolitisk bruger Maliki sit besøg i Washington i november som bevis på sin alliance med Obama. Det gør ham noget nær uerstattelig i irakisk politik, hvad hans andre samarbejdspartnere er dybt bevidste om. For det er et risikabelt foretagende at spille højdiplomati kispus i Mellemøsten. At rumme et sikkerhedssamarbejde med USA og samtidig bevare diplomatiske relationer med Iran – det er at balancere på en knivsæg. De kommende måneder op til valget i 2014 vil vise, om Maliki evner det. Indtil da er Malikis udfordringer også Obamas udfordringer, så længe al-Qaeda vinder fodfæste i Mellemøsten, og konflikten i Syrien fortsætter.

Hans politiske og taktiske manøvrer i nabolandet Syrien røber noget om Malikis ønsker for regionens nære fremtid. De centrale temaer for ham er Syriens stabilitet og Iraks enhed. Assadstyrets overlevelse i Syrien er en høj prioritet for Iran, der herigennem vil bibeholde sin livline til Hizbollah i Libanon. Dette er stærkt foreneligt med den irakiske premierministers erklærede mål om at bekæmpe al-Qaeda, som i Syrien kæmper indædt mod Assads tropper – med stor succes. Det har ledt Maliki til at føre to modsatrettede politiske strategier, siden Syrienkonflikten tog sin begyndelse i 2011: offentligt en forsonende linje – men med et lyssky og realpolitisk modstykke.

Offentligt har Maliki og regeringspartiet, al-Dawa, således erklæret deres ønske om en dia-log mellem Assad og Den Frie Syriske Hær (FSA) og slået fast, at en politisk løsning med fokus på magtdelingsaftaler mellem de krigende parter er den eneste levedygtige løsning. Dermed vil Maliki bibeholde Assad og hans styrker som bolværk mod bredere dominans af den sunnidominerede op-position i landet (herunder et eventuelt sikkerhedsmæssigt pres fra sunnimilitser som ISIS og Jabhat al-Nusra-fronten). Men historier om det irakiske lederskabs mere lyssky midler til at sikre Assads overlevelse har floreret i vestlige såvel som mellemøstlige medier. Som nævnt har Irak stiltiende accepteret, at iranske fly har fløjet militær støtte gennem irakisk luftrum, og en rapport fra European Council on Foreign Relations (13/6 2013) dokumenterede i sommer, at brændstofsmugling fra irakiske privatpersoner til syriske tropper har opnået en langt mere organiseret form, hvilket ifølge tænketanken røber, at sikkerhedsstyrkerne vender det blinde øje til. På visse punkter ligner Malikis tilgang til Syrien Irans, men de er ikke helt koordinerede. Det kan blandt andet spores i de to landes divergerende stemmeadfærd såvel i Den Arabiske Liga som i FN-regi. Det viser, at Maliki bibeholder et snævert råderum til at følge sine egne nationale interesser. På trods af det faktum, at de sekteriske politiske identiteter er vigtige brudlinjer i regionens politiske landskab, så trumfer de nationale og

personlige interesser nemlig de tværnationale og religiøse hensyn og loyalitetserklæringer. Malikis troskab til den irakiske republik er således stærkt styrende for hans valg af politiske taktikker og relationer: Hvis det kan gavne Iraks interne stabilitet som enhedsstat at bejle til Teheran og Washington for at etablere sikkerhedsaftaler og hente militært materiel fra begge lejre, vil Maliki følge realpolitiske hensyn og møde begge partnere med pragmatisk forhandlingsvilje.

Maliki kan derfor have en særlig interesse i Assadstyrets overlevelse, da han har fundet en måde at gøre sig uundværlig på: Det er Baghdad, der muliggør og taktisk faciliterer alliancen mellem Teheran og Damaskus. I processen knytter han tætte diplomatiske og militære bånd til Iran og cementerer sig som en central faktor i det iranske styres fremtidige regionale politik.

Netop derfor er Malikis øjne rettet mod de højdiplomatiske forhandlinger mellem P5+1 og Iran, hvis langsigtede udfald vi hidtil kun kan gisne om. Hvis de seneste forhandlinger (25/11) er symptomatiske for den videre udvikling, vil mange mellemøstlige lande være nødsaget til at revurdere regionens magtbalance. Irans accept af den begrænsede mulighed for uranberigelse samt forpligtelse til overvågning af Det Internationale Atomenergiagentur (IAEA) viser en hidtil uset pragmatisme, som var utænkelig for blot måneder siden. Det repræsenterer de spæde skridt mod større åbenhed blandt P5+1 og Iran, hvilket er en betydelig strategisk ændring i Mellemøstens geopolitik. For Maliki kan det betyde, at fundamentet, hvorpå han har bygget den længe eftertragtede rolle som regional storspiller, langsomt smuldrer under ham – særligt fordi han står til at miste eneretten som selverklæret mægler mellem Teheran og Washington.

Set fra Washington og Kongressens bonede gulve er Maliki et middel til at opnå større indflydelse i Mellemøsten. Efter den amerikanske exit fra Irak er USA's popularitet styrtdykket i regionen, hvilket begrænser Obamas handlemuligheder for at inddæmme al-Qaeda, der fra Washington stadig anses for at være en eksistentiel trussel for USA. Ved at indlede et strategisk samarbejde med Maliki, der inkluderer flyvetilladelse til amerikanske droner over al-Anbar og Ninawa, håber man at sætte en stopper for en videre konsolidering af al-Qaeda, netop som det er tilfældet i Yemen og Pakistan.

Bekymringerne om sikkerhedssituationen er direkte forbundne til den irakiske olieproduktion, der er en af USA's klareste interesser i landet af både økonomiske og strategiske grunde. Derfor er det i Washingtons interesse, at Irak forbliver en enhedsstat, der kan stå stabilt og absorbere den kommende tids svingninger og ustabilitet i den sikkerhedspolitiske konjunktur i Mellemøsten, som særligt borgerkrigen i Syrien er årsag til. Et samarbejde med Maliki er derfor 'business as usual' for Washington – og det er tilfredsstillende for Det Hvide Hus' regionale policymagere

– så længe bedre muligheder ikke er på bordet.

Irak er ofte blevet betegnet som et barometer for mellemøstlig politik. Men den seneste tids høje dødstal stiller metaforen i et nyt lys. Flere politiske kommentatorer er begyndt at drage en parallel fra de nuværende blodsudgydelser til borgerkrigen i 2006. Andre peger på de sekteriske splittelser i den syriske borgerkrig som den løse tråd, der optrævler og redefinerer Mellemøstens gamle grænser.

Op til valget i april 2014 går Irak en afgørende tid i møde. Den aktuelle voldsbølge ser ikke ud til at aftage, idet landets sikkerhedsstyrker i stigende grad udliciterer landets voldsmonopol til shiamilitser i kampen mod al-Qaeda. Med valgdatoen hængende over hovedet vil de sekteriske grupper føle sig presset til at søge indflydelse på valgets udfald. Og i Malikis Irak har bilbomber og gadeterror desværre fået status som et stærkt middel til at vinde politisk gehør. ★

Hetav Rojan (f. 1990) er freelancejournalist bosat i irakisk Kurdistan. Han har skrevet for bl.a. Kristeligt Dagblad og RÆSON. BA i historie og globale studier fra Roskilde Universitet. ILLUSTRATION: Irak, 2009: Irakiske soldater modtages af amerikanske trooper for rundvisning på USS Dextrous (MCM 13) [foto: Dept. of Defense/US Navy/Elizabeth Allen]

Peter Viggo Jakobsen om Syrien: Derfor fører Geneve ikke til noget nu

06.02.2014

Denne artikel er fra RÆSON17 (årets første trykte nummer, som udkommer i marts) og kræver abonnement: [250 kr./året \(200 for studerende\)](#).

ANALYSE af Peter Viggo Jakobsen

“Diplomati uden våben er som musik uden instrumenter,” sagde Frederik den Store engang. Det er forklaringen på, at Syrien-forhandlingerne i Geneve i øjeblikket handler om alt andet end fred. Op til forhandlingernes start i januar 2014 var det store spørgsmål om parterne overhovedet ville dukke op. Så ændrede fokus sig til, om parterne ville mødes i samme lokale, dernæst hvad de skulle tale om og i hvilken rækkefølge. Det hele handlede om procedure. For FN og de vestlige regeringer er det en stor succes, at parterne overhovedet mødes.

Værterne gentager utrætteligt, at der ikke er nogen ”militær løsning” på konflikten. Selvfølgelig ikke. Militær magtanvendelse løser ikke konflikter. Men militær magtanvendelse skaber forudsætning for politisk acceptable løsninger. Fred bliver først mulig, når forhandlingerne afspejler det militære styrkeforhold på slagmarken.

Ingen af parterne eller deres sponsorer er interesseret i blot ’fred’. I så fald ville der ikke være nogen krig. Krigen skyldes uenighed om, hvordan freden skal se ud. Ingen af siderne er tilfredse med den nuværende situation – eller pressede nok til at komme med indrømmelser, der kan tilfredsstille modparten. Derfor vil myrderierne fortsætte i overskuelig fremtid.

Den nuværende fase er domineret af to overvejelser for de implicerede parter. Det internationale samfund ønsker at vise, at man ”gør noget”. FN og de permanente medlemmer af Sikkerhedsrådet, som har det primære ansvar for at opretholde international fred og sikkerhed, kan ikke se passivt til, når millioner er på flugt og dødstallet har rundet 100.000, uden at miste legitimitet. Derfor er det vigtigt for dem at holde forhandlingerne i gang. Hvis forhandlingerne bryder sammen, vil vestmagterne komme under folkeligt pres for at standse myrderierne. Det er det sidste, de ønsker, fordi det ikke kan gøres effektivt uden at sætte soldater ind på landjorden. Kun på denne måde kan man sikre humanitær assistance og forhindre nye overgreb. Så længe der tales i Geneve, kan diskussionen om militær indgriben holdes i ave.

De syriske parter bruger til gengæld Geneve som et led i

kampen om international opbakning. De spiller Sorteper for at kunne give modparten skylden for, at kampene fortsætter. Parterne vil acceptere udbringningen af humanitær nødhjælp i det omfang det ikke svækker deres position på slagmarken. Våbenhviler kan også komme på tale, hvis der er behov for nye våben og forsyninger eller at give soldaterne hvile. Men reelle forhandlinger om Syriens fremtid kommer vi ikke til at se foreløbig.

Fred kræver mere end et forhandlingsbord

Mange kommentatorer synger med på sangen fra FN og de vestlige regeringer: at det er en succes, at parterne overhovedet taler sammen i samme lokale – og at man kan skabe tillid ved først at tale om ”lette” ting som humanitær assistance og fangeudvekslinger for så at bevæge sig videre til reelle fredsftaler. Sådan hænger tingene desværre ikke sammen. Forskning fra lignende forhandlinger viser entydigt, at fred ikke bygger på tillid men interesser og troværdige sikkerhedsgarantier. Tillid kan bidrage til at få processen til at gå lettere, men tillid er ikke en nødvendig betingelse for fred: Nej, tillid er noget, der opstår senere i en forhandlingsproces, hvis parterne holder deres løfter. Et godt eksempel på dét, er aftalen om de kemiske våben fra september 2013 mellem det syriske regime og USA og Rusland. Den kom i stand, selvom parterne ikke stolede på hinanden. USA’s manglende tillid til Syrien resulterede i en aftale med klare delmål og tidsfrister, som gør det muligt at kontrollere om regimet lever op til dets forpligtigelser. På tilsvarende vis gjorde russernes og syrernes manglende tillid til USA det nødvendigt at overdrage opgaven med at føre aftalen ud i livet til neutrale FN-inspektører, som USA ikke har kontrol over.

To faktorer gjorde aftalen mulig. Den første var de tre parters fælles interesse i at undgå et amerikansk luftangreb. Obama havde til sin overraskelse måtte sande, at der var minimal international og national opbakning til et sådant angreb. Samtidig frygtede russerne og det syriske regime, at et amerikansk angreb kunne svække regimet afgørende. Alle tre parter kunne derfor bruge aftalen om de kemiske våben til at komme ud af den kattepine, som Obamas trusler havde bragt dem i.

Lige så afgørende var det, at aftalen ikke ændrede situationen på slagmarken. Al-Assad-regimet gik med til at aflevere sine kemiske våben, fordi styret ikke var afhængig af dem for at bekæmpe de syriske oprørsgrupper. Hvis USA også havde bedt regimet om at udlevere sine fly, helikoptere, artilleripjecer og kampvogne, var aftalen ikke blevet til noget.

Aftalen om de kemiske våben kom altså i stand, fordi den afspejlede parternes interesser og situationen på slagmarken i Syrien. Det gør sig ikke gældende i øjeblikket. Kravet om al-Assads afgang og indsættelsen af en overgangsregering, som de vestlige lande anført af USA, Saudi-Arabien, Qatar og Tyrkiet stiller i Geneve på oprørernes vegne, er ude af trit med situationen på slagmarken. Oprørerne kan i

øjeblikket ikke true regimets eksistens, og så længe det er tilfældet, vil regimet og dets primære sponsorer, Rusland og Iran, ikke acceptere så vidtgående krav. Oprørerne og deres sponsorer vil imidlertid ikke nøjes med mindre, og dét fastlåser situationen.

To veje til fred

Det vil kræve en ændring af styrkeforholdet på slagmarken at bryde dødvandet. I øjeblikket tror begge parter stadig, at de kan opnå en mere fordelagtig fred ved at kæmpe videre. Det momentum, som regimet opnåede med Hizbollahs indtræden i krigen i maj 2013, er forsvundet. Regimets bestræbelser på at genvinde kontrollen med hele hovedstaden Damaskus og hovedvejen ud til det alawit-dominerede område ved Middelhavskysten har ikke båret frugt. Men oprørerne er imidlertid stadig langt fra stærke nok til at kunne besejre regimet uden hjælp udefra. Situationen kan derfor bedst karakteriseres som fastlåst. Det skaber to veje til fred.

Enten kan det internationale samfund udmatte parterne ved at gøre det umuligt for nogen af dem at vinde. Når parterne så bliver trætte af at slås, kan eksterne mæglere hjælpe dem med at forhandle en holdbar fred på plads. Erfaringsmæssigt tager det lang tid for parterne i en borgerkrig (og deres sponsorer) at køre trætte. De fortsætter i reglen med at kæmpe langt ud over det punkt, hvor det er rationelt at stoppe. Udmattelsesstrategien forudsætter, at de globale og regionale magter undlader at yde nogen form for støtte, der kan give nogen af de krigsførende parter en tro på, at de kan vinde. Den forudsætter også, at ingen af krigens parter kan finansiere en fortsat kamp ved at sælge værdifulde mineraler eller råstoffer. Denne tilgang bidrog til at afslutte en langvarig borgerkrig i Mozambique i 1992 – da støtten fra eksterne sponsorer forsvandt som følge af afslutningen på den Kolde Krig, løb de krigsførende parter tør for ressourcer, og så måtte de forhandle.

Den anden mulighed er at ”vælge en vinder” og hjælpe en af krigens parter til at vinde. Det gjorde USA i Bosnien efter flere års dødvande ved forhandlingsbordet. USA genopbyggede den kroatisk hær og tvang bosnierne og kroaterne i Bosnien til at samarbejde. En succesfuld kroatisk offensiv støttet af en bombekampagne fra NATO tvang de bosniske serbere til forhandlingsbordet, og resultatet blev fredsftalen i Dayton i 1995. Vesten valgte på tilsvarende vis en vinder i Kosovo (1999), Afghanistan (2001), Libyen (2011) og Mali (2013).

Vindermodellen forudsætter ligesom udmattelsesmodellen, at globale og regionale magter ikke modarbejder hinanden. Men den forudsætter også, at intervenerende stormagter kan finde en part, som de ønsker at hjælpe til sejr.

Udsigt til fortsat krig

I Syrien kan ingen af de to modeller realiseres i overskuelig fremtid. Den fornødne enighed blandt de eksterne sponsorer er ikke til stede. Rusland, Iran og Hizbollah går stadig efter

at bevare et venligtsindet regime i Damaskus. Det er ikke afgørende for dem om al-Assad bliver siddende eller om regimet har kontrol med hele Syrien. Men de vil ikke acceptere et vestligt-orienteret regime i landet, med mindre de bliver tvunget til det militært. Qatar, Saudi-Arabien og Tyrkiet vil omvendt ikke acceptere, at Assad beholder magten. Deres militære støtte til oprørerne vil fortsætte med uformindsket kraft i håbet om, at det kan tippe magtbalancen til deres fordel.

Det er problemet med at finde en acceptabel vinder, som har lammet de vestlige stormagters Syrien-politik. Fraværet af en samlet opposition som troværdigt vil love at indføre demokrati og respekt for menneskerettighederne, når al-Assad regimet er væltet, har afholdt USA og de øvrige vestlige stormagter fra at levere kampafgørende støtte til oprøret. Ingen vestlige stormagter ønsker at løbe risikoen for, at avancerede våben falder i de forkerte hænder, eller at vestligt støttede oprørere opretter et anti-vestligt styre og slager deres modstandere og etniske mindretal efter al-Assad regimets fald.

Disse dilemmaer vil få de vestlige stormagter til at fortsætte med at fokusere på forhandlingerne i Geneve og på at forbedre de humanitære organisationers adgang til civilbefolkningen. Disse bestræbelser har imidlertid ingen nævneværdig indflydelse på krigens gang. Krigens videre forløb vil blive formet af det fortsatte oprustningskapløb mellem oprørerne og deres militære hovedsponsorer (Qatar og Saudi-Arabien) på den ene side og regimet og deres sponsorer (Rusland, Iran og Hizbollah) på den anden. Freden kommer, når en af siderne har held til at tippe den militære magtbalance på slagmarken, eller når udmattelsen indtræder. Ingen af delene kommer til at ske foreløbig.

Peter Viggo Jakobsen (f.1966), ph.d. i statskundskab, er lektor ved Institut for Strategi ved Forsvarsakademiet. Har tidligere været ansat på Københavns Universitet og Dansk Institut for Internationale Studier. Primære interesser er forsvars- og sikkerhedspolitik, civilt-militært samarbejde, samtænkning, brug af magt og tvangsdiplomati (coercive diplomacy), international krisestyring og konflikthåndtering. Flittigt anvendt rådgiver, foredragsholder og kommentator på det forsvars- og sikkerhedspolitiske område i såvel Danmark som udlandet.

Litteratur:

RK Betts, *The Delusion of Impartial Intervention*, *Foreign Affairs* 73:6 (1994): 20–33.
 PV Jakobsen, *Coercive diplomacy*, i A Collins (red) *Contemporary Security Studies* (Oxford: Oxford University Press, 2013): 239-255.

Syrien: “De sidder og griner i skægget i Damaskus over det her Geneve-show”

10.02.2014

”Dem, der sidder ved forhandlingsbordet i Geneve, er ikke dem, der har løsningen på konflikten. Det er ikke dem, der har styrken til at indgå en aftale” – Naser Khader

RUNDBORD af *Martin Colerick* og *Niels Ejgil Trebbien Dybbro*

RÆSON: Hvad er der på spil i Geneve?

Naser Khader: Civile syreres liv. Næsten halvdelen af syrerne har forladt deres hjem, 130.000 begravede, 500.000 sårede og en kvart million tilbageholdte. Nogen hævder, at ca. 200.000 er forsvundet. Det bliver kun værre og værre for hver dag, der går. Det er det, som er på spil.

Sune Haugbølle: Det er et forsøg på at komme ud af dødvandet. Der er ikke noget, der tyder på, at regeringen er indstillet på, at indgå de kompromisser, som SNC [oppositionen, red.] egentlig beder om – og som er tanken bag Geneve I-dokumentet, der ligger til grund for Geneve II-konferencen. Derfor er det et skuespil, vi er vidner til. Det er snak, mens krigen bliver afgjort med militære midler. Og kampene fortsætter lige så voldsomt, hvis ikke voldsommere. Hvis der var et eller andet niveau af goodwill fra begge parter, så ville der være lavet en våbenhvile, inden forhandlingerne gik i gang. Det viser noget om, at det spor, som det internationale samfund har valgt at forfølge, nemlig en forhandlet løsning mellem lige parter, reelt er en umulighed. Det er det, man har forsøgt siden Kofi Annans mission og efterfølgende med Den Arabiske Ligas repræsentant. Det har ikke ført nogen vegne, og der er ikke tegn på, at det vil føre nogen vegne. Det betyder, at konflikten får lov til at fortsætte – selv med de krigsforbrydelser, der bliver begået. Geneve-forhandlingerne er absurd-teater.

Peter Seeborg: Der forsøges iværksat en dialog, som i bedste fald kan pege fremad. Men jeg er ikke optimist. Det er ikke det rigtige udtryk. Jeg hæfter mig ved, at 2013, 2014 og det meste af 2012 har været en ørkenvandring. I det perspektiv er det trods alt noget, at man er i gang med en form for dialog, men man skal være opmærksom på, at der er forskellige dagsordener på spil. Noget af det handler om at markere sig overfor andre aktører. Der er sideløbende en iransk og amerikansk dialog, som spiller en stor rolle. Jeg synes, at den er mere væsentlig. Som alle ved, har Iran støttet Assad og Hizbollah – og det betyder, at Hizbollah nu kæmper i Syrien. Sideløbende har Iran sine egne problemer

at slås med. Geneve I og II handler for landene også om at varetage deres egne udenrigspolitiske interesser. Det tror jeg, også til en vis grad gælder amerikanerne – der er grænser for, hvad man kan og vil gøre. Det er for problematisk og vanskeligt umiddelbart at engagere sig som tingene er nu i Syrien. Og det betyder, at USA's målsætning om at sikre sig vestlige aktørers opmærksomhed, er meget vigtig.

RÆSON: Hvad vil der ske før forhandlingerne genoptages?

Naser Khader: Det handler meget om det internationale samfunds dårlige samvittighed. De ved godt, at det ikke er forhandlinger, som dem vi oplevede i første runde, der kommer til at løse den syriske konflikt. Hvis ikke USA og Rusland sidder med ved bordet, kommer der ikke til at ske noget. John Kerry fra USA og Sergej Lavrov fra Rusland sad med den første dag, dernæst tog de hjem. Løsningen bliver ikke fundet på Geneve II, hvor parterne har mere travlt med at hidse hinanden op i mediernes. Man må håbe, at Geneve II-konferencen er facaden, og at der sker en masse forhandlinger bagved.

Sune Haugbølle: De kan godt gå i tænkeboks, men Assad-regimet har ikke nogen grund til at ændre sin position. Det kan en meget kraftig opfordring fra regimets støtter, Rusland og Iran, være med til at ændre. Men spørgsmålet er, om de to lande har nogen interesse i at tvinge regimet til at indgå de kompromisser, det bliver bedt om. Det tror jeg ikke.

Peter Seeberg: Der vil ikke ske så meget. Det spil, der handlede om at få åbnet for en mulighed for en eller anden slags udenlandsk intervention, kom ingen vegne. Man kan forestille sig, at man på sigt kan få åbnet for en form for humanitære korridorer, som må sikres, og så har man alligevel en eller anden form for intervention. Jeg ved ikke, om det er realistisk, men det ser ud til at være noget af det, man tumler med.

RÆSON: FN-forhandler Lakhdar Brahimi udtaler, at der er elementer, der kan repræsentere en begyndelse, en grund til stå på. Er du enig?

Naser Khader: Han siger jo selv, at vi ikke er nået langt. Man er jo ikke engang blevet enige om nødhjælpen ind til byen Homs og en våbenhvile. Og der er mange byer, der er ligesom Homs. Dem, der sidder ved forhandlingsbordet i Geneve, er ikke dem, der har løsningen på konflikten. Det er ikke dem, der har styrken til at indgå en aftale.

Sune Haugbølle: Det er som udgangspunkt positivt, at de taler sammen. Fra starten ville jeg også have taget den positive hat på og sagt, at vi måske kunne nå frem til en våbenhvile, eller at humanitære organisationer kunne få større adgang til de områder, der er afskåret, og hvor der er sultkatastrofer. Hvis regiment skal imødekomme oppositionen, skal de begynde at acceptere, at oppositionen har en folkelig opbakning. Men der er ikke noget i det, regimet siger og har sagt i Geneve II, der tyder på, at de er villige til at tage det skridt.

RÆSON: Er Geneve-forhandlingerne på forhånd dømt til

fiasko?

Naser Khader: Ja. Assad bruger forhandlingerne til at vinde tid. Ligesom i forhold til destruktions af kemiske våben – når de først er destrueret, er Assad bange for, at man vil begynde at diskutere de andre våben. Det handler for regimet om at vinde tid, for i deres selvopfattelse kan de godt afgøre det på slagmarken.

Sune Haugbølle: Ja, som det er gået indtil nu, så tyder alt på det. Det kan skabe et gennembrud, hvis regimet begynder at acceptere, at det er andet end repræsentanter for terrorister, de taler med. Regimet bør have den indsigt, at der er folkelig opbakning bag opstanden. Det er en indsigt, som burde være indlysende tre år inde i opstanden. Det ved den politiske opposition godt, så store dele af den er allerede væk. De accepterer ikke grundlaget for samtalerne. De ser det netop som et skuespil. Forhandlingerne fastholder, at regimet er legitimt. Det fastholder, at der er to parter, som er lige gode om det. Og det fastholder, at regimet kan flyttes. Al det, vi har set indtil videre, tyder på, at det kan regimet ikke.

Peter Seeberg: Nej, det tror jeg ikke. Selve det at man har til hensigt at mødes igen peger fremad.

RÆSON: Hvad er de langsigtede konsekvenser af Syrienkonflikten? Har den betydning for den fremtidige magtbalance i verden?

Naser Khader: Der sker ikke noget ved at mødes i Geneve. USA, England, Frankrig, Rusland og Iran skal finde en løsning i fællesskab. Alternativet er at lade parterne afgøre det på slagmarken, men der er ingen, der er stærke nok til at afgøre det dér. Derfor er der risiko for, at det kan fortsætte de næste 5-10 år. Det handler på kort sigt om at beskytte civilbefolkningen – og det kræver brug af militær. Dernæst skal der findes en politisk løsning. Rusland, Iran og USA kan komme frem til en løsning, der hedder, at Assad, hans bror og de femten andre topfolk skal væk. Oppositionen er nødt til at acceptere, at store dele af regimet fortsætter. Den del af regimet, der har mindst blod på hænderne, kan fortsætte i samarbejde med oppositionen, og så kan de i samarbejde bekæmpe islamisterne. Jeg tror, at det er bedst for Syrien, hvis man ikke kræver, at hele regimet fjernes, selv om det er et totalitært regime. Vi kan risikere at komme i den samme situation som Irak, hvor vi så et ustabil land.

Sune Haugbølle: For det første betyder det, at Syriens infrastruktur er sat 100 år tilbage. Når konflikten slutter, venter der et meget, meget langt genopbygningsarbejde. Ikke kun i forhold til infrastruktur, men også grundlaget for selve staten, dvs. at folk kan leve sammen. Men der er mange bolde i spil, så derfor kan man ikke entydigt sige, hvad konsekvenserne bliver. Konsekvenserne for det internationale system er, at det er en fallit på mange måder. Jeg mener ikke, at den kan reddes med de midler, som man anvender i øjeblikket. Der skal en meget mere aktiv diplomatisk indsats til for at få tvunget og overtalt regimets støtter til at opgive deres entydige opbakning til det. Det er ikke kun USA, der har noget på spil her. Det har det internationale samfund også. At krigsforbrydelser finder sted uden påtale på Europas dørtærskel, er påfaldende og

deprimerende.

Peter Seeberg: Jeg er faktisk ikke sikker på, om de store modsætninger internationalt anfægtes af Syrien. Men det pudsige er jo, at dialogen i Geneve II jo nærmest kommer til at hænge sammen med Iran-USA-spørgsmålet. Jeg tror ikke, at Syrien-konflikten i sin nuværende tragiske form har nogen konsekvenser i det større perspektiv. Større modsætninger internationalt har vi ikke konjunkturerne af i øjeblikket. Det er ikke dér, problemet ligger. Det ligger i Syrien og i den regionale kontekst.

RÆSON: Hvad skal der til for at løse konflikten?

Naser Khader: Det syriske regime kan kun forstå hård magt. Det kunne vi også se i forbindelse med de kemiske anlæg. Da det virkelig gik op for dem, at USA mente det, og da USAs udenrigsminister John Kerry holdt en krigstale, gav de sig. Det viser, hvilken stor fejl Obama begik ved at sætte den røde linje ved de kemiske våben uden at have en strategi for, hvad der skal gøres, hvis den blev overtrådt. Det er også forkert, når Obama siger, at der ikke kan blive tale om militær magt for at stoppe konflikten. Hvorfor skulle Assad så egentlig give sig? En af de store skurke er derfor Obama. Jeg mener, at USA som supermagt skal agere som den globale gårdvagt. En gårdvagt beskytter dem, der får tæsk – ikke dem, der bliver skubbet, men dem, der virkelig får tæsk. Den syriske civilbefolkning er dem, der i øjeblikket får tæsk. Obama er udenrigspolitisk inkompetent og mangler grundlæggende et engagement i internationale anliggender. Det er okay at tøve og reflektere, men på et tidspunkt skal man tage en beslutning. Manden kan ikke tage en beslutning. Man skal huske på, at FN i 2005 vedtog en resolution, The Responsibility to Protect (R2P), der skal beskytte verdens befolkninger. Den resolution siger, at når det kommer til beskyttelse af civilbefolkningen, går civilbefolkningens beskyttelse forud for landenes suverænitet. Derfor er tiden kommet til en humanitær intervention. Jeg mener, at det internationale samfund skal gå ind og lave flyveforbuds-zoner og no-killings-zoner. Den syriske civilbefolkning har ikke nogen steder, hvor de kan være i sikkerhed. Det internationale samfund skal bombe Assad fra luften, og så skal Den Arabiske Liga sætte arabiske soldater ind på landjorden for at beskytte civilbefolkningen – for det er ikke lige så slemt at sætte arabiske soldater ind på landjorden som amerikanske.

Sune Haugbølle: Selv om vi taler om et militært stærkt regime, så er det på hælene, fordi landet er fuldstændig ødelagt. I Damaskus er der to timers elektricitet i døgnet lige nu. Derfor er de afhængige af iransk økonomisk støtte og til dels russisk militær. Jeg mener, at der er en diplomatisk åbning over for Iran lige nu, som burde følges med alle midler. Jeg tror ikke, at man har udtømt den mulighed, hverken fra amerikansk eller europæisk – og derfor dansk side. Og jeg håber virkelig, at det er muligt at skabe våbenhvile på lokalt plan, og at de humanitære hjælpeorganisationer får adgang der, hvor det er mest nødvendigt. Men jeg kan ikke se, at der kommer den politiske løsning, som man havde håbet på. Hvis der grundlæggende ikke er nogen vilje til fra regimets side at

erkende, at der er en folkelig opstand med en meget bred base, så er der ikke noget sted at mødes mellem de to parter. Men regimet holder kynisk fast i magten, og lever i forestillingen om, at det hele kan fortsætte, som det var før 2011. Samtidig tror de, at de kan vinde krigen militært. Det er de illusioner, som fører krigen videre. Så på trods af de forbehold jeg selv har overfor militær indgriben, kan vi jo se, at truslen om militær indgriben betød, at regimet overgav sine kemiske våben. Det var truslen om militær indgriben, som hjalp. Det er ligesom det sprog, som Assad og hans regime forstår. Jeg tror, at de sidder og griner i skægget i Damaskus over det her Geneve-show, som passer dem ret godt.

Herbert Pundik om Mellemøstens fremtid: Derfor vil Iran og Vesten nærme sig hinanden [fra RÆSON17, marts 2014]

“Hvis jeg skulle satse mine femører på noget i det lange løb, så ville jeg satse på Iran. Iran vil fremme sine egne interesser, og jeg tror, at efterhånden som Amerika og Iran kommer på talefod med hinanden, så vil der kunne findes en modus”.

Interview af Emma Elise Albæk Høj

Hvad ser du som de vigtigste konflikter i Mellemøsten lige nu?

Det vil måske undre dig, men jeg vil godt starte med at tale om konflikten mellem sunni- og shiamuslimer. Efterhånden opfatter jeg det faktisk sådan, at Syrien har udviklet sig til en slagmark for en overordnet krise i den muslimske verden mellem sunnier og shiaer. Det er noget, som har blodige konsekvenser fra Pakistan til Libanon. Ortodokse sunnier og shiaer betragter hinanden som vantro, og den konflikt har bredt sig til konflikten i Syrien og til den politiske konflikt, der udspiller sig mellem Iran og Saudi-Arabien om, hvem der skal være den ledende regionale stormagt. Saudierne er sunnier, iranerne er shiaer, og de forsøger at engagere muslimer, som ikke er dybt interesserede i det, der sker i Syrien, ved at bruge de teologiske argumenter: 'Vi slås ikke for vores egne interesser. Vi slås for troen.' Det modsætningsforhold, som nu kommer til udtryk i Syrien, har bredt sig til hele den muslimske verden. Territorialkonflikter kan man løse ved at indgå kompromiser og opdele landet, men med hensyn til tro er der ikke noget at dele. Enten er du troende, eller også er du vantro. Troens betydning i den muslimske verden er voksende.

Er der nogen vej tilbage, eller er konflikten i Syrien nu en religiøs konflikt, som ikke lader sig løse?

Jeg tror ikke, at en religiøs konflikt kan stoppes. Den har ulmet siden Muhammeds død, men jeg tror, at efterhånden som flere og flere mennesker i den muslimske verden, som tæller 1,3 mia., bliver involverede i kommunikationsverdenen, vil det brede sig. Islam er blevet en slags våben i en konventionel krig.

Mange har forhåbninger til, at netop de moderne kommunikationsformer vil komme religiøs fanatisme til livs, fordi folk har nemmere adgang til oplysning. Den udvikling tror du ikke på?

Nej, de prædikanter, som optræder i arabisk TV, er i reglen meget radikale. Moderation har ikke nogen plads i den

arabiske verden. Det er min opfattelse, at nogle af de værdier, som vi med stort besvær har udviklet i den vestlige verden siden oplysningstiden – tolerance, respekt for det multikulturelle, respekt for mindretal, respekt for andre ting end magt – de spiller ingen central rolle i den arabiske verden, jf. udviklingen i Egypten. Men der er tendenser til det – de helt unge, dem, vi kalder for Twitter-generationen i Egypten fx, de var begyndt at udvikle en holdning til samfundet og deres medmennesker, som stort set var identisk med vores. Men hvor sidder de i dag, de unge Twitter-ledere? De sidder i fængsel.

Lars Erslev Andersen skrev i RÆSON, at konflikten mellem shia- og sunnimuslimer er blevet en bekvem diskurs, som bruges til at legitimere den magtpolitik, der føres, og at konflikterne i højere grad handler om regionale magt- og sikkerhedsinteresser?

Nu oplever jeg det modsatte. Jeg mener, at det i dag er den overordnede konflikt, og at den breder sig, fordi den har teologiske aspekter, og fordi den fodres af magtpolitik. Den bruges magtpolitisk til at fremme nogle interesser. I Danmark er det meget svært at forstå troens betydning i det mellemste østen. Troen, for nu at citere en dansk vise, troen "er det fagreste træ i skoven" i den arabiske verden. Og det er svært for de fleste danskere, som har afviklet den absolutte personlige tro, at forstå. Den holdning bygger jeg ikke mindst på min erfaring med konflikterne i Israel mellem ortodokse og deres politiske modstandere.

Bruger de regionale stormagter religionen som et våben i deres magtpolitiske kamp?

Efter min mening er krigen i Syrien blevet et sideshow til det store magtpolitiske opgør mellem Saudi-Arabien og Iran og dermed blevet et teologisk opgør mellem sunnier og shiaer.

Tony Blair skrev for nylig i avisen The Observer, at ekstremistiske religioner er en roden til det 21. århundredes konflikter, ligesom ideologi var det i det 20. århundrede, og at verdens ledere bliver nødt til at adressere problemet mere aktivt. Er du enig i det?

Ja, jeg er enig. Den arabiske verdens demagoger prøver på at spille konflikten mellem religionerne op.

Hvilke mulige scenarier ser du for udviklingen eller afviklingen af konflikten i Syrien?

Den aktuelle konflikt i Syrien er næsten uoverskuelig. Der er så mange elementer i den konflikt nu, at det er svært at redde tingene ud.

Så der er for mange forskellige interesser på spil til, at konflikten kan løses diplomatisk?

Jeg tror ikke, at der kommer noget ud af fredsforhandlingerne i Genève. Jeg vil ikke udelukke, at han bliver ofret en skønne dag, men lige nu er der investeret for meget i al-Assad fra både iransk og russisk side til, at man vil gå med til at fjerne ham. Der er prioriteter, og fra Irans side er prioriteten i dag at åbne op over for Vesten – ikke bare af økonomiske grunde, men også af andre politiske

grunde. Og Amerikas politik er at åbne op over for Iran. De to ting er efter min mening de to stærkeste kræfter, der i dag bevæger Iran og Amerika. Og derfor tror jeg ikke, at al-Assad bliver fjernet. Måske en skønne dag kan det ske, at de siger, 'vi har opnået de politiske mål, og nu er al-Assad disposable'. Han er en forfærdelig krigsforbryder, men han kan bruges til visse formål, både fra amerikansk, iransk og russisk side. I dag er han et redskab, som folk slås om at få fat i. Men den dag, de har bygget huset, så smider de redskabet ud på møddingen.

USA har jo stået stejlt på, at al-Assad ikke kunne indgå i en overgangsregering?

Rapporterne fra Syrien bliver i højere og højere grad domineret af snakken om islamiske radikale og faren for, at de en skønne dag overtager styret i Damaskus. Jeg tror, at amerikanerne i dag er begyndt at indse, at af alle dårlige løsninger i Syrien, så er et samarbejde med alawitterne [shiamuslimsk befolkningsgruppe, som Bashar al-Assad tilhører, og hvis medlemmer i vid udstrækning bakker ham op, red.] det mindste onde, og så må man altså sluge al-Assad og skylle godt efter. Han er nødvendig for at bekæmpe de radikale muslimer. Og jeg tror faktisk, at de radikale muslimer bliver anvendt i et forsøg fra amerikansk side på at forklare det, som efter min mening vil blive åbenbart om nogle måneder, nemlig at man affinder sig med al-Assad. Men hvis jeg må være kynisk, så vil jeg sige, at de radikale muslimer, fra al-Nusra til al-Qaeda, spiller en rolle, men udsigterne til, at de skal overtage styret i Damaskus, er zero. Hvis nogen muslimer overtager styret i Damaskus, så er det De Muslimske Brødre, som har cirka halvdelen af befolkningen bag sig. Der foregår efter min mening et mediespil omkring de radikale muslimer. De er jo fantastiske set fra et mediesynspunkt, når de hugger hænderne af andre mennesker – det er news! Men de er ikke så farlige, som man i dag giver udtryk for. De er dybt splittede. I vores optik er radikale muslimer ét fedt, men de er splittede i hundredvis af grupper med hundredvis af dagsordener.

Hvad er din holdning til dette skifte fra amerikanernes side?

Jeg har hele tiden ment, at det var forkert at anlægge en amerikansk politik i forhold til Syrien på ét hoveddogme, nemlig det, at al-Assad må gå, for jeg har aldrig troet på, at det med de begrænsede midler, som amerikanerne ønskede at bruge, kunne lykkes. Hvis amerikanerne ville sende 150.000 tropper ind, kunne de selvfølgelig vælte al-Assad, men det vil amerikanerne ikke, og europæerne vil slet ikke. Og derfor tror jeg, at amerikanerne langsomt er i færd med at erkende, at al-Assad er en nøgle til løsningen, om ikke andet, så en midlertidig nøgle til løsningen – og at man på en eller anden måde vil kunne udvikle en forståelse med Iran og Rusland.

Løsningen, som du ser det, er altså en overgangsregering med al-Assad. Der er ikke andre løsninger?

Jo, en anden løsning kunne være, at Syrien bliver delt op.

Syrien har aldrig været en nationalstat. Så man kan godt forestille sig den mulighed, at Syrien går op i sine bestanddele – at der sker en opløsning og en tredeling af Syrien: et sunnimuslimsk med de muslimske brødre, som har opbakning fra 60 pct. af befolkningen, et kurdisk og et alawitisk.

USA står i en speciel position mellem Iran og Saudi-Arabien. Hvad er det ønskværdige scenarie for dem?

Det kan godt være, at det er temmelig provokerende, men efter min mening ligger Amerikas interesse ikke i Saudi-Arabien, fordi Saudi-Arabien vil bryde sammen. Det kan simpelthen ikke overleve. Og om 20-30 år er Amerika næsten uafhængig af olie fra den arabiske verden. Det er ikke sådan, som det var, under Anden Verdenskrig. Jeg tror, at Amerikas og Vestens interesse ligger i at opnå en fornuftig magtbalance med Iran. I det lange løb tror jeg, at Irans udvikling mod en iransk-demokratisk løsning er mulig. Jeg tror mere på iranernes fremtid, end jeg tror på alle de uretfærdige undertrykkende sheikdommer anført af kongeriget Saudi-Arabien. De falder. Samtidig har jeg stor tillid til, at der er en elite i Iran, som ønsker at finde en modus i forhold til religionen, hvor stat og religion på en eller anden måde kan leve sammen.

Så Iran er dem, du sætter din lid til i forhold til at skabe stabilitet i Mellemøsten?

Ja, hvis jeg skulle satse mine femører på noget i det lange løb, så ville jeg satse på Iran. Iran vil fremme sine egne interesser, og jeg tror, at efterhånden som Amerika og Iran kommer på talefod med hinanden, så vil der kunne findes en modus. Ikke uden konflikter, ikke uden problematik, men langt fra den situation, som vi har haft fra 1979. Der kommer en vekselvirkning mellem Amerika og Vesten på den ene side og Iran på den anden side, som mange iranere vil modtage med kyshånd. I det lange løb vil Iran udvikle sig i en positiv retning, imens oliestater, sheikdommer og kongeriger vil gå krise i møde.

Herbert Pundik (f.1927) er seniorkorrespondent for dagbladet Politiken og var i en årrække avisens chefredaktør.

Dette interview er fra RÆSON17, marts 2014. Bragt i fuld længde online 23/6 2014; uddrag bragt 12/2 2014 under overskriften "Man må sluge Assad og skylle godt efter"

Rundbord om Syrien: Naser Khader: Min personlige vurdering er, at borgerkrigen vil fortsætte de næste 10-15 år

24.03.2014

Opdateret d. 25. marts kl. 10.20

Opmærksomheden omkring den syriske borgerkrig er dalet drastisk i takt med, at Vesten har rettet blikket mod uroen i Ukraine og Ruslands annektering af Krimhalvøen. RÆSON har interviewet en række eksperter om status på konflikten i Syrien og konsekvenserne af, at Vesten nu fokuserer skarpt på situationen i Ukraine.

INTERVIEW af Rie Sjørsløv Hansen

RÆSON: Hvilke konsekvenser har det for konflikten i Syrien, at Vesten har blikket rettet mod Ukraine?

Peter Seeberg: Det er en tragisk realitet, at konflikten i Syrien for en stund forsvinder ud af vores kollektive bevidsthed. Men det får ingen betydning for krigen, da denne allerede synes fastlåst og – massivt mediedækket eller ej – formentlig vil fortsætte en rum tid endnu. Krige af den beskaffenhed varer ofte længe.

Andreas Kamm: Jeg tror ikke, Vesten let glemmer krisen i Syrien, men den kritiske udvikling mellem Rusland på den ene side og USA/Europa på den anden side gør det jo ikke lettere at blive enige om at finde en fredsløsning for landet. Lægger man op til, at olie og gas er centrale elementer i armlægningen mellem EU og Rusland og det forhold, at en energistrategi også har Iran som spiller – Iran, som er en central støtte til Assad – så ser det hele meget komplekst ud i forhold til en international enighed om at finde en fredsløsning på Syrien-konflikten. Så, Ukraine-konflikten må antages at gøre tingene endnu vanskeligere.

Naser Khader: Den officielle syriske reaktion fra Assad (og Iran i øvrigt) er, at Putin roses til skyerne – de mener, at han fremstår som en utrolig leder. Bag denne officielle begejstring gemmer der sig dog en syrisk nervøsitet for, at Putin på baggrund af den ukrainske konflikt vil miste sit fokus på Syrien og dermed også sin støtte til Assad. Syrerne frygter også, at USA vil gøre gengæld for Krim over for Putin ved at støtte de syriske oprørere. På denne måde vil det politiske fokus på Ukraine kunne falde til de syriske oprøreres fordel, hvis Putin bliver fedtet meget ind i

Ukraine. USA har iøvrigt lukket syriske konsulater i USA, hvorved syriske diplomater, som er udpeget af Assads regime, bliver bedt om at forlade landet – det er blevet tolket som et angreb mod Putin i forbindelse med Ukraine-konflikten.

RÆSON: Hvad er status på konflikten i Syrien og på den sideløbende humanitære krise?

Peter Seeberg: Militært ser det ud til, at grupperinger omkring [oprørskoalitionen] Free Syrian Army (FSA) svækkes, mens regimets styrker tilsyneladende befinder sig i en status quo-situation. På det allerseneste har Bashar al-Assads styrker vundet frem lokalt, med erobringen af Krak de Chevalier som en spektakulær og symbolsk betydningsfuld sejr. Vinderen synes dog at være de islamistiske grupperinger, som samtidig efterlader et rodet billede af en kæmpende mangfoldighed, der snart kæmper mod Assads hære og militser (og ganske konsekvent også tager ansvaret for angrebet på den iranske ambassade i Beirut), snart udfører attentater mod FSA-ledere.

Desværre er den store taber den syriske befolkning, hvis eneste lyspunkt er foråret. Den humanitære krise antager katastrofale proportioner og et helt utilstrækkeligt hjælpearbejde har groteske vilkår at arbejde under. De libanesiske og jordanske lejre har for længst nået smertegrænsen og UNHCR melder om store vanskeligheder for de flygtninge, der ikke nyder lejrenes trods alt nogenlunde fornuftige beskyttelse.

Andreas Kamm: Konflikten fortsætter uden at der ser ud til at være nogen afgørelse i sigte. Der er ikke nogen, der pt. er i stand til at vinde på slagmarken. De eksterne parter ser ud til hele tiden at afbalancere styrkeforholdet mellem de stridende kræfter, så status quo nogenlunde opretholdes. Der er en vis mindre fremgang for regimet, men slet ikke nok til at afgøre konflikten.

Den humanitære krise bliver derfor hele tiden dybere. Flygtningestrømmene fortsætter, nabolandene søger at kontrollere deres grænser og dermed antallet af flygtninge, som indrejser. Det eneste land, som ikke gør det – eller kan det – er Libanon, som fortsat står med langt det største antal flygtninge, nemlig op mod 1,5 millioner. Det er en alvorlig belastning for landet, som kun har godt 4 millioner indbyggere.

Der er derfor fortsat brug for massiv hjælp til nabolandene, men man skal huske, at det er inde i Syrien, de allerstørste problemer findes. Der raser konflikten og der er 6,5 millioner internt fordrevet og endnu 4 millioner har brug for humanitær hjælp.

Naser Khader: Borgerkrigen eskalerer. Det er en kamp, hvor alle er imod alle. Udover de store flygtningestrømme er 500.000 mennesker blevet såret, en stor del af Syriens yngste befolkning lever en dagligdag uden skolegang, og

derudover har konflikten forvoldt en stor del af befolkningen traumer for livet. Set ud fra et politisk perspektiv er forhandlingerne gået i stå, mens konflikten intensiveres. Rusland med Putin i spidsen havde taget alle former for initiativ til at bringe Syrien på den politiske dagsorden, men eftersom Rusland – og Putin – den seneste tid har flyttet fokus mod Ukraine, er den politiske debat om Syrien sat i bero. Dog har FN-mægler Lakhdar Brahimi, for nylig besøgt Iran med intentionen om at påvirke Syriens præsident, Bashar al-Assad, til at finde en løsning.

Alt i alt eksisterer der på nuværende tidspunkt en politisk magtesløshed overfor uroen i Syrien. I mellemtiden gavner det ikke just den anspændte situation, at der er sket en militær opdeling af landet, hvor jihadister hersker i det nordlige Syrien, mens Assad i selskab med Hizbollah styrer midten samt den vestlige del af Syrien, og Sydsyrien er overtaget af den syriske hær. Disse tre grupperinger kæmper samtidig en udmattelseskrig mod hinanden.

RÆSON: Hvad er din læsning af Israels angreb på Syrien onsdag? Kommer vi til at se en eskalering af konflikten imellem de to lande?

Peter Seeberg: Den israelske gengældelse er ikke nogen overraskelse. Hvorvidt det handler om en israelsk ambassade i Europa eller det sydlige Libanon: Israel insisterer altid på markant at demonstrere, at Israels sikkerhed har første prioritet. Når det er sagt, er det trods alt en aktion af begrænset rækkevidde og det er sandsynligvis helt bevidst. Vejsidebomben i Golan var næppe et bestillingsarbejde fra regimet i Damaskus og de israelske jettflys bombninger er – trods ofrene – en forholdsvis moderat reaktion. Vi kommer næppe til at se en optrapning af den israelske involvering i den syriske borgerkrig. Israel og USA ønsker ikke at bidrage til en yderligere regionalisering af krigen.

Andreas Kamm: Det er vanskeligt at vurdere risikoen for at Israel involveres, men hvis Libanon destabiliseres på grund af det store flygtningetal, den skrøbelige politiske situation og Hizbollahs deltagelse i krigen på Assads side, så kunne Israel måske se sig nødsaget til at tage sine forholdsregler i forhold til den sydlige grænse mod Libanon.

Naser Khader: Det israelske angreb på syriske militærbaser skyldes formentlig et ønske om at gøre gengæld af efter vejsidebombe ved den syrisk-israelske grænse, der sårede flere israelske soldater. Jeg tvivler imidlertid på, at Syrien står bag vejsidebomben mod Israel, eftersom at Syrien ikke er interesseret i at føre en krig mod Israel, da Assad på nuværende tidspunkt har sit fokus andetsteds. Israel udfører et gengældelsesangreb mod Syrien, selvom pilen efter alt at dømme er rettet mod Hizbollah. Hizbollah kan i givet fald have haft to motiver til at anbringe denne bombe: Et ønske om at gengælde bomber i Hizbollahs område i Libanon, som Hizbollah beskylder Israel for – eller at Hizbollah forsøger at genvinde den

popularitet, de havde i den arabiske verden tidligere – netop på baggrund af deres modstand mod Israel. Den mistede de, da de gik ind i den syriske borgerkrig på Assads side. Hizbollah har med denne vejsidebombe forsøgt at genvinde en del af denne forhenværende popularitet ved at udføre et angreb rettet mod Israel. Israel ønsker med deres angreb mod syriske militærstillinger at sende et signal til Damaskus om at holde Hizbollah i ørerne.

RÆSON: Hvornår kommer vi til at høre mere til Syrien igen? Hvilken udvikling skal vi se i Syrien såvel som udenfor landet?

Peter Seeberg: Det er min antagelse, at vi i flere år fremover vil høre om en fortsat krig i Syrien. Islamisternes fremvækst på bekostning af den øvrige opposition og – relativt – på bekostning af regimet er alt andet end en garanti for en snarlig udvikling hen mod ro og stabilitet. Snarere det modsatte. Konflikten vil formentlig eskalere og blive endnu mere kalejdoskopisk. De regionale og internationale aktører har næppe effektive midler til rådighed, der kan standse den igangværende konflikt. Og ingen er stærkt motiverede for indgriben. Stærkt forenklet sagt bidrager situationen i Ukraine og – også vigtigt at nævne – den forsigtige tilnærmelse mellem USA og Iran – formentlig til at den syriske tragedie får lov at gennemspille alle akter frem mod en indtil videre helt ukendt finale.

Andreas Kamm: Nøden er så stor, at vi med jævn mellemrum vil høre om de forfærdelige forhold, flygtningene lever under, og om de forskellige særlige lidelser, visse grupper må gennemgå. Når endnu en vinter kommer vil vi igen se pressens dækning af flygtninge, som har akut brug for vinter-assistance for at klare sig i de kolde telte og de u-opvarmede boliger.

Hvis det ikke inden ret længe lykkes at få massiv hjælp gennem til de mange utilgængelige områder inde i Syrien, vil der også komme historier om de forfærdelige lidelser, mange tusinde mennesker gennemgår i det område. Så på den korte bane – de næste 1-1 ½ år – vil vi komme til at høre en del til konflikten – uanset Ukraine, Sydsudan, CAR og andre konflikter. På den lidt længere bane kunne man forestille sig, at konflikten går ind i en fase af lavere kampniveau, men stadig uden en afslutning og uden en egentlig fred. Den situation kunne sagtens betyde at ”vi vænner os til” den uløste konflikt, som vi har ”vænnet os til” så mange andre uløste konflikter – i Afghanistan, i Irak, i Libyen osv.

Naser Khader: Selvom medierne har rettet blikket væk fra Syrien, ses den samme konflikt, som nu har præget landet gennem 3 år. I takt med at konflikten i Ukraine på et givent tidspunkt formentlig vil blive nedtrappet – eller: hvis der opstår endnu en massakre eller anvendelse af kemiske våben i Syrien – vil medierne endnu en gang rette deres blik mod Syrien. Min personlige vurdering er, at den syriske borgerkrig desværre vil fortsætte de næste 10-15 år. Jeg

håber selvfølgelig, at jeg tager fejl. På nuværende tidspunkt er der ikke nogen udsigt til, at der dannes en løsning – hverken militært eller politisk. Jeg har derimod en frygt for, at nabolandene (Libanon, Jordan og Irak) vil involvere sig yderligere, end de hidtil har gjort. Og dermed kan det blive en regional konflikt.

*Peter Seeberg, lektor, ph.d., Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet
Andreas Kamm, Generalsekretær for Dansk Flygtningehjælp
Naser Khader, Mellemøstekspert, Senior Fellow, Hudson Institute, Washington, D.C.*

Rie Sjørlev Hansen er chefredaktør på RÆSON. Hun er BA i Kinastudier, sprogofficer i pashto og læser nu Business and Development Studies på CBS. Hun har studeret på Beijing Universitet, været udsendt til Afghanistan på ISAF 10 og været i praktik ved ambassaden i Washington DC i afdelingen for udviklingspolitik.

'Fredspocessen' er blevet et instrument for Israels besættelse af Lars Erslev Andersen

RÆSON18, maj 2014 (offentliggjort online 6. Juni)

Af Lars Erslev Andersen

I maj er det præcis 20 år siden, at Declaration of Principles (Oslo Accords) fra 13. september 1993 udmøntede sig i det første resultat, Gaza-Jeriko-aftalen. Vejen var banet for palæstinensisk selvstyre, der – selvom det endnu var tabu i Israel – skulle lede frem til etableringen af en palæstinensisk stat. Trods terror, vold og udbredt modstand var optimismen stor.

20 år efter er en palæstinensisk stat fjernere end nogensinde. Og for hver dag, der går, bliver den endnu mere urealistisk. De 20 år har vist, at fredsprocessen og det palæstinensiske selvstyre (PA) intet andet er end instrumenter, der gør det muligt for Israel ikke blot at opretholde sin besættelse af Vestbredden, men konstant udvide den. Samtidig med at USA gør alle mulige krumspring for at holde Israel og PA ved forhandlingsbordet, og stater, heriblandt Danmark, står i kø for at støtte PA med bistandsmidler – hvoraf en betragtelig del er havnet i den palæstinensiske elites private lommer – mister de palæstinensiske bønder støt og uophørligt stadig mere jord, vand og ressourcer. Det stadig ekspanderende Israel har i dag indskrumpet den palæstinensiske Vestbred til et areal på størrelse med Fyn og indespærret 1,7 mio. palæstinensere i det område på størrelse med Langeland, der hedder Gaza.

Og i takt med at PA's ledere sidder og snakker med israelerne, skærer Israel luns efter luns af Vestbredden – til boliger, veje, sikkerhedsbarriere, militære baser og kontrolposter. Denne udvikling dokumenteres omhyggeligt af bl.a. FN's humanitære organisation OCHA (www.ochaopt.org). Den israelske besættelse – herunder den ulovlige opførelse af boliger – foregår fuldstændig åbenlyst for næsen af de internationale donorer og USA. Israel er så selvsikker i sin ulovlige praksis, at landet frejdigt annoncerer opførelse af nye boliger på Vestbredden, herunder Østjerusalem, samtidig med at de modstræbende sætter sig ved forhandlingsbordet, som hverken de, PA eller den palæstinensiske befolkning tror fører til nogen som helst reelle forbedringer.

Hvorfor sidder de overhovedet ved forhandlingsbordet? For Israel, USA og donorerne er det en måde at håndtere en

konflikt på, der uløseligt er gået i hårdknude uden udsigt til etablering af en palæstinensisk stat. Her kan forhandlingsprocessen lægge en legitimerende og fortrængende fortælling hen over denne ubærlige kendsgerning, at palæstinenserne situation kun går fra slem mod værre. De palæstinensiske forhandlere omkring præsident (præsident af hvad?) Mahmoud Abbas sidder ved bordet, fordi de er betalt for det: Så længe de spiller med i teatret, kan de proppe millioner af korruptionsdollars i deres bankkonti og opføre kæmpevillaer og etablere lukrative virksomheder. Sådan ser det i hvert fald ud, når man kører rundt i den nyrige by Ramallah.

Denne proces har vist sig ikke at være andet end en mekanisme, hvor Israel kan udvide sin besættelse og annektering af palæstinensisk territorium, hvor de internationale donorer har nogle institutioner, de som en slags aflad kan hælde deres penge i, hvor den palæstinensiske elite kan blive stadig rigere, og hvormed USA – med trussel om brug af vetoret – kan blokere det palæstinensiske ønske om anerkendelse af en stat i FN's Sikkerhedsråd. For USA henviser til, at en sådan stat kun kan være resultat af en bilateral forhandling mellem Israel og PA.

I 1994 rejste jeg i området. Man havde indgået den såkaldte Principerklæring om forhandlinger mellem Israel og Den Palæstinensiske Befrielsesorganisation, PLO. Det var to måneder, efter at en højreekstremistisk jøde i februar 1994 trængte ind i Ibrahimmoskéen i Hebron og med en maskinpistol forsøgte at skyde Osloaftalen i smadder ved at myrde 29 muslimer, der var samlet til bøn. Trods denne massakre kunne man en måned efter nå frem til Gaza-Jeriko-aftalen.

På dette tidspunkt kunne alle frit færdes på Vestbredden. Ville man til Gaza, tog man sin udlejningsbil og kørte til checkpointet i Eretz, der er grænseovergangen mellem Israel og Gaza, stillede bilen på parkeringspladsen, gik over grænsen og kørte herefter rundt i palæstinensisk taxa. Såre enkelt. På det tidspunkt var der stadig mange palæstinensere, der hver morgen og aften krydsede grænsen fra Gaza for at tage på arbejde i Israel. Dengang en vigtig indtægtskilde for mange palæstinensiske familier – i dag er den trafik stoppet. Ingen palæstinensere kommer ud, og det er stort set umuligt for udlændinge at rejse ind fra Israel til Gaza – af 'sikkerhedsgrunde', som er det hokuspokus-ord, israelerne konstant hiver op af posen til begrundelse for alle hånde restriktioner, forbud, tilbageholdelser, lukning af veje og forbud mod fotografering.

Man kunne uhindret bevæge sig rundt i Østjerusalem og på Vestbredden frem til 2001 – overalt, uden konstant at blive stoppet, tjekket eller forhindret adgang. Allerede dengang fyldte de israelske bosættelser meget i debatten – men der var blot 1/3 af dem, der er i dag. I takt med fredsprocessen har Israel presset palæstinenserne bort fra deres land, jord og huse – alene i Østjerusalem er 11.000 presset væk. Det er

de palæstinensiske institutioner også, der engang udgjorde samlingssteder for palæstinensere og var steder, hvor besøgende kunne tale med palæstinensiske ledere. Orient House i hjertet af Østjerusalem blev renoveret i forbindelse med Osloaftalen i 1993 og tjente som en diplomatisk repræsentation for palæstinenserne, indtil huset blev lukket af israelerne i 2001. I dag er der ingen officielle palæstinensiske kontorer i Østjerusalem. Dengang kunne man møde palæstinensiske ledere i parlamentet i Gaza, og her var let adgang til deres ministerier. I dag er adgangen til Gaza stort set ikkeeksisterende.

I 2002 gennemførte Israel en storstilet militær operation på Vestbredden, der bl.a. resulterede i en voldsom massakre i byen Jenin. Begrundelsen for operationen, der endte med, at israelerne omringede Yassir Arafats kontor i Ramallah, som de holdt belejret til hans død i 2004, var at opspore, opløse og dokumentere "terrorismens infrastruktur". Under aktionen indsamlede israelerne en række dokumenter, der efterfølgende blev publiceret i tre rapporter fra det israelske militær (IDF) og bl.a. overdraget til USA. Hovedbudskabet var, at PA med lederen Arafat som edderkop var dybt involveret i systematisk organisering af terrorisme mod Israel. Herefter opgav USA, hvor den daværende udenrigsminister, Colin Powell, ellers havde haft et godt forhold til Arafat, helt den gamle og sygdomssvækkede PLO-leder. Israel fik overbevist USA om, at landets kamp mod palæstinenserne terrorisme, herunder også Hamas og Islamisk Jihad, ikke blot var analog til USA's krig mod al-Qaeda, men reelt var en del af den samme krig. Dét legitimerede målrettede drab på palæstinensiske ledere, etablering af checkpoints og opførelse af den monstrøse sikkerhedsbarriere, der uskønt skærer sig gennem palæstinensisk land. Da Arafat døde, gav Israel hans efterfølger, Mahmoud Abbas, et dødslys – ved at fremstille ham som en ren engel ved siden af den inkarnerede ondskab i skikkelse af Arafat. Men ingen af de mange udvidede sikkerhedsforanstaltninger blev ændret, og opførelsen af muren fortsatte ufortrødent. Trods den vildt hypede såkaldte Køreplan for fred, som den daværende danske udenrigsminister, Per Stig Møller, gerne ville have æren af, fortsatte israelerne deres praksis med målrettede drab i de palæstinensiske selvstyreområder. Levetiden for køreplanen var ca. to måneder. Så var idéen om en palæstinensisk stat endnu en gang skudt i sæk.

Men de israelske bosættelser fortsatte ufortrødent – samtidig med at det palæstinensiske territorium skrumpede, og sikkerhedskontrollen voksede. Før Osloprocessen startede, var Gaza og Vestbredden besat – fx var der midt i Gaza by en israelsk militærbase, hvorover det israelske flag blafrede. Men det var intet problem for en dansk forsker at tage fra Tel Aviv om morgenen og køre til Eretz, krydse grænsen og opholde sig i Gaza for om aftenen at tage hjem til hotellet i Tel Aviv. Bosættelsen var synlig, men forhindrede ikke palæstinensere og andre i at bevæge sig rundt. Det kunne for nogle være besværligt at bevæge sig fra Gaza til familie på Vestbredden, men det kunne som regel godt lade sig gøre. I

dag er besættelsen ikke bare synlig – den er omfattende og griber ind i dagliglivet på alle måder: Bevægelsesfriheden er væk, kontrollen omfattende og allestedsnærværende, territoriet skrumper, og takket være 'Oslo 2'-aftalen fra 1995 har palæstinenserne formelt overdraget Israel kontrollen med infrastruktur, ressourcer, grænser og det overdrevent store såkaldte C-område, ca. 50 pct. af Vestbredden, som israelsk militær kontrollerer af 'sikkerhedsgrunde'. 'Oslo 2' stadfæster endog, at det er Israel, der skal godkende, hvilket mobiltelefonnetværk palæstinenserne kan benytte sig af. Og tilsyneladende har de ikke behov for 3G.

Da Israel i 1994 omgrupperede sit militær i Gaza og rømmede basen, var glæden blandt palæstinenserne stor. Der var modstandere: Hamas og Islamisk Jihad og deres selvmordsterrorister – samt palæstinensere i flygtningelejrene i Libanon og Syrien, som følte sig forrådt af Osloaftalen. Men flertallet i de besatte områder vejrede morgenluft og glædede sig over, at Arafat symbolsk kunne slå sig ned i Jeriko og Gaza. I 1995 fik 'Oslo 2'-aftalen dog flere til bekymret at rynke brynene – især over opdelingen af Vestbredden i områderne A, B og C, hvor A skulle være under palæstinensisk selvstyre, mens B skulle deles med Israel og C helt under israelsk kontrol. Mange advarede om, at denne aftale ville føre til apartheidlignende fragmentering af de palæstinensiske områder. Man var også bekymret for den fortsatte og intensiverede israelske bosættelsespolitik. I 2005 opstod der tumult om en bosættelse i Jerusalem, og overdragelsen af byen Hebron til PA blev aldrig til noget: 400 israelske bosættere midt inde i byen blev (og bliver stadig) konstant bevogtet af 1.500-2.000 israelske soldater.

Optimisme blandt flertallet af palæstinenserne ved Osloprocessens start er afløst af pessimisme. Mange unge har intet håb om, at de nogensinde vil se en palæstinensisk stat. For dem har fredsprocessen blot været et instrument, Israel har kunnet bruge til at fragmentere deres land og hegne dem ind i åbne friluftsfængsler. I april kunne de vågne op til nyheden om, at Fatah, der har den politiske ledelse på Vestbredden, og Hamas, der kontrollerer Gaza, havde forhandlet sig frem til en forsoningsaftale. Men hvilken forskel gør det? Israel har i dag sat sig så meget på Vestbredden, at det ikke længere er muligt at etablere en bæredygtig palæstinensisk stat – for ingen forventer, at Israel vil opgive deres besiddelser. Om det er Fatah alene eller Fatah og Hamas (som Israel og det internationale samfund i øvrigt ikke vil i dialog med), der forhandler elendigheden, gør ingen forskel. Den palæstinensiske stat er i de unge palæstinenserers øjne en død sild. Den væbnede modstand har heller ingen gang på jord – her vil palæstinenserne altid tabe mere, end de kan skade israelerne.

Tilbage er kun at indstille sig på at leve i en stat, der kontrolleres af Israel. Det bedste, palæstinenserne kan håbe på, er så at opnå lige rettigheder med de jødiske

statsborgere. Det argumenterer de så for: en stat, to folk, lige rettigheder. Hvis dette helt legitime og ganske ydmyge krav skal have nogen som helst chance for at blive realiseret en dag, må det massivt bakkes op internationalt, herunder af USA. Men USA og det internationale samfund insisterer fortsat på 'fredsprocessen', vedbliver med at hælde bistandspenge i et korrump selvstyre og ser passivt til, at palæstinenserne støt og sikkert presses ud af Vestbredden og stuves sammen i stadig mindre enklaver eller fængsler som det, der hedder Gaza.

Lars Erslev Andersen er seniorforsker ved DIIS (Dansk Institut for Internationale Studier) og forfatter til en lang række bøger og artikler.

Søren Friis: Martin Lidegaard vil sende våben til Syriens oprørere. Her er de 3 spørgsmål, han mangler at besvare

24.05.2014

OPINION af Søren Friis m.fl.

DET LYDER BEFRIENDE, når udenrigsminister Martin Lidegaard (R) nu vil støtte, at Syriens moderate oprørere får adgang til våben udefra. Krigens menneskelige omkostninger overskrider langt vores fatteevne og intet tyder på et nederlag til Assad-regeringens styrker. Så hvorfor ikke hjælpe de kræfter i Syrien, som vi stoler mest på?

FØRST MÅ MAN BEMÆRKE, at det næppe er regeringens hensigt på egen hånd at yde nogen særlig indsats for at vende krigens udvikling i Syrien ved at sende danske våben til oprørerne. Indtil nu har Danmark fokuseret på at fragte våben (Assads kemiske af slagsen) ud af Syrien, ikke ind. Sigtet med udenrigsministerens udmelding, som kommer kort tid efter møder med amerikanske, britiske og tyrkiske kolleger, er mere indirekte: Danmark vil slet og ret slutte sig til de lande, som ønsker at ophæve EU's beslutning om ikke at bevæbne de syriske oprørere. Dermed tilslutter den danske regering sig de førnævnte tre lande og bidrager – måske vigtigst af alt – med et "pænt ansigt" til våbenstøttens fortalere.

MEN UANSET DE HYPOTETISKE VÅBENS afsendere er mange vigtige spørgsmål stadig ubesvarede. F.eks. moralske og folkeretlige af slagsen. Her skal dog blot nævnes tre spørgsmål af mere strategisk karakter.

SPØRGSMÅL 1: HVEM ER DE TILTÆNKTE MODTAGERE AF VÅBNENE? Martin Lidegaards egen tvivl eller endda skepsis om svaret fremgår tydeligt. I et interview med Berlingske tirsdag undgår han at sætte navn på modtagerne og taler blot om "de kræfter, vi tror på". Da der i samme interview spørges til Syriens "midlertidige regering" – der menes her eksilgruppen Syrian National Council, som udenrigsministeren i sidste uge mødtes med i Tyrkiet – er meldingen fra Lidegaard, at "der er brug for et mere stabilt bagland og et klarere billede af, hvem [eksilregeringen repræsenterer]." Så langt, så uklart.

SPØRGSMÅL 2: HVORDAN VIL MAN SIKRE SIG, AT

VÅBNENE HAVNER HOS DE TILSIGTEDE MODTAGERE OG BLIVER DER? Én stærk frygt har indtil videre været, at forsendelser af avancerede våben kunne falde i de forkerte hænder og dermed bruges mod både de vestlige lande og Israel. Denne risiko – som i oprørets tidlige fase forekom noget søgt – er næppe blevet mindre men derimod større: Saudi-Arabien og Qatar vil sandsynligvis forsøge at matche ethvert træk, som også har til hensigt at knække de "ikke-moderate" oprørere, som de to lande støtter.

SPØRGSMÅL 3: HVAD HÅBER MAN AT OPNÅ VED AT BEVÆBNE DE MODERATE ELLER "DEMOKRATISKE" OPRØRERE? Ifølge Lidegaard kan en større ligevægt mellem krigens parter være med til at tvinge Assad til forhandlingsbordet. Men denne mulighed kræver en ophøjet rationel forståelse blandt parterne, hvori magt, prestige-hensyn og 'path dependence' pludselig ophører med at være faktorer. Hvis siderne bliver lige stærke, vil resultatet være en hårdknude, hvor de krigende parter i deres rationelle klarsyn vil afslutte kamphandlingerne og indlede politiske forhandlinger. Det kan ikke udelukkes fuldstændigt. Men det virker overvejende usandsynligt i mangel på andre incitament.

ET TÆNKELIGT MÅL med at støtte oprørerne med avancerede våben kunne også være at vende krigslykken fuldstændigt. Men dette scenario ser ingen – heller ikke Lidegaard – ud til at anse for sandsynligt.

SYMBOLIK OG SIGNALVÆRDI virker således til at være stærke hensyn i de hypotetiske våbenforsendelser: Oprørerne skal have dem, men (kan) ikke bruge dem offensivt til at vinde krigen. Derfor må man ydmygt spørge sig selv, med alle usikkerhedsmomenterne i baghovedet, om ikke andre muligheder er at foretrække. Flere kritikere af Lidegaards beslutning har betegnet våbenstøtten som "too little, too late". Nogle bringer igen "no-fly zones" og "humanitære korridorer" i spil som alternativer – begge dækbetegnelse for meget større og mere direkte militære indgreb. Men indtrykket må faktisk være, at idéen om at sende våben på trods af at være amerikansk-britisk "old news" ikke bare er "for lidt, for sent" men derimod er et redskab, som er alt for uklart i sit sigte, alt for usikkert i sit design og alt for sent at tage i brug.

HVAD ER SÅ ALTERNATIVET til magtanvendelse? Mange danske kommentatorer påpeger det som en selvfølge, at man ikke kan forhandle med en type som præsident Assad. Der er (før som nu) kun én måde at afprøve denne påstand: At gøre et grundigt og ærligt forsøg med alle dertil hørende redskaber. Det ville kræve, at alle konfliktens tre niveauer – det nationale, det regionale og stormagtsniveaet – blev inddraget i dens løsning. Konkret burde de vestlige regeringer for længst have gjort den største mulige indsats for at afsøge, hvad der skulle til for at få især Rusland og Iran til at trække deres støtte til Assad-regimet. Et sådant spor havde uden tvivl krævet indrømmelser både

til Assads støtter i udlandet og i Syrien. Ubehageligt, men nødvendigt. Konflikter kan ikke løses ved kun at forhandle med ens venner og på ens egne præmisser.

DET DIPLOMATISKE SPOR blev desværre alvorligt svigtet allerede i sommeren 2012. Her blev den daværende FN-udsending Kofi Annans køreplan for syriske fredsforhandlinger i praksis begravet ved et møde i Paris blandt de lande, der kalder sig 'Syriens Venner'. På mødet fastholdt Hillary Clinton – modsat Annans plan – USA's krav om Assads umiddelbare tilbagetræden. Den amerikanske udenrigsminister forlangte desuden en skarp FN-resolution under kapitel 7 i FN's charter, som åbner for militær magtanvendelse. Dermed lukkede den amerikanske regering reelt døren for en forhandlingsløsning. Man vidste udmærket, at Assad ikke kunne eller ville acceptere et betingelsesløst krav om at træde tilbage, men man udstedte alligevel præcis dette krav. Man gav med andre ord den syriske diktator et tilbud, som han kun kunne afvise. "Det var ikke gavnligt. Hvis man vil have folk til bordet for at forhandle en politisk aftale, kan man godt stille krav, men man må sætte sig ved bordet for at fremme sine synspunkter. Hvis man siger igen og igen, at [Assad] må gå af som en forudgående betingelse, så umuliggør man nærmest det første skridt, nemlig at få parterne til bordet," sagde Kofi Annan, som trådte tilbage få uger efter mødet i Paris.

'RESPONSIBILITY TO PROTECT' som international norm er af mange blevet påberåbt som argument for en militær intervention i Syrien. Men hvis en regering svigter sig ansvar for at beskytte sin egen befolkning skal det internationale samfund ifølge R2P-princippet først bruge de passende diplomatiske, humanitære og andre fredelige midler for at beskytte befolkningen. Har det internationale samfund på noget tidspunkt grundigt afprøvet og udtømt alle diplomatiske muligheder? Svaret må stadig være et tydeligt og frustrerende nej. Dette er ikke en forældet historisk pointe, som er irrelevant i dag. I samme R2P-princip finder man meget tænkeligt den eneste vej frem: Som et absolut mindstekrav må alle diplomatiske, politiske og humanitære værktøjer i kassen tages i brug, hvis vi vil gøre os noget som helst håb om at afslutte krigen i Syrien – og ikke mindst hvis vi ønsker at hjælpe og afhjælpe dens snart utallige ofre.

DET ER ALT FOR SENT først at gøre et oprigtigt forsøg på diplomati nu. Men stadigt er det bydende nødvendigt. Ikke mindst danske politikere og medier har nu brugt alt for meget tid og alt for mange kræfter på kun alvorligt at overveje ét redskab i værktøjskassen, nemlig det militære. De folkelige organisationer har trukket et enormt læs, især ift. til de syriske flygtninge, men både diplomatisk og humanitært kan de vestlige regeringer og institutioner gøre meget, meget mere. En helhjertet diplomatisk indsats kræver, at de sætter deres bekymringer om at stille sig selv dårligere i forhold til Assads støtter helt til side. Efter mere end tre års krig bør det hverken handle om at redde ansigt

eller vise muskler. Den første mulighed er for længst gået fløjten og den sidste rummer de samme skræmmende perspektiver som altid. ■

Artikelforslag til RÆSONs Opinionsserie sendes til: redaktionen@raeson.dk

Søren Friis (f. 1982) er cand.mag. i Internationale Studier og ph.d.-studerende ved Aarhus Universitet, hvor han forsker i udviklings- og sikkerhedspolitik. Poul Villaume, Jørn Boye Nielsen og Isabel Bramsen fra Rådet for International Konfliktløsning (RIKO) har bidraget med kommentarer og medunderskrevet indlægget.

ILLUSTRATION: USA's udenrigsminister John Kerry og Martin Lidegaard møder pressen, i Dept. of State, Washington DC 9. maj 2014 [foto: US State Dept.]

BAGGRUND: Stormagternes syriske styrkeprøve [Fra RÆSON18]

10.06.2014

Ruslands militære støtte er af enorm betydning for Assads krigsmaskine. USA tøver stadig med at bevæbne oprørerne.

Af Martin A. Husted

Den syriske borgerkrig går nu ind i sit tredje år, og udsigten til en politisk løsning synes, efter de minimale resultater i Genève, langt væk. I stedet søger borgerkrigens parter løsningen på slagmarken. Men her er sejren ikke inden for rækkevidde for nogen af dem. Ganske vist har foråret 2014 budt på militær fremgang for Bashar al-Assad. Støttet af Hizbollahstyrker, og forstærket af russiske våben, er regimet rykket frem: Man har indtaget en række strategiske områder omkring Damaskus og har øget presset på oprørsstyrkernes position i Homs og Aleppo. Observatører er enige om, at konflikten nu er indtrådt i en fase, hvor ingen af parterne er stærke nok til at gen-nemtvinge en militær løsning, men heller ikke svage nok til at tabe. Og det er i det perspektiv, man bør se Assads igangværende offensiv: Det er i bund og grund mere et begrænset forsøg på at udbygge regimets lokale magtposition end et egentligt greb efter den endelige militære sejr på slagmarken.

Vaklende USA

Debatten om international militær intervention startede ikke længe efter borgerkrigen i marts 2011. Men Rusland har stædigt brugt sin veto i FN's Sikkerhedsråd og nedskudt Assad-kritiske resolutioner hele fem gange i perioden 2011-2014. For de vestlige stormagter med USA i spidsen har FN-systemet reelt beskyttet Assad og har dermed også udstillet Vestens manglende evne og vilje til endnu en gang at gå uden om systemet.

Da Assadregimet i sommeren 2013 brugte kemiske våben mod civile i Damaskus, syntes situationen at ændre sig. Billederne af de mange ofre skabte en kortvarig, men alvorlig krise for Assad, hvor en militærintervention nærmede sig. Krisen blev dog deeskaleret af Rusland, som skabte rammerne for en diplomatisk løsning. Her overgav Assad sine kemiske våben til destruktion under international kontrol, men undgik til gengæld vestlige luftbombardementer. Ruslands løsningsmodel blev accepteret internationalt, da vestlige toppolitikere i sidste ende erkendte, at en begrænset militærintervention ikke ville løse borgerkrigens problemer. Men bl.a. den amerikanske senator John McCain rettede en stærk kritik mod Obama-administrationens svaghed over for Syrien:

”Assad var i stand til at bruge kemiske våben før, og der var ikke noget modsvar, så hvorfor ikke gøre det igen? De [Assadregimet] anså det ikke som en rød linje, men som et grønt lys og handlede derefter.” Præsident Obama forsvarede til gengæld sit ræsonnement til TV-stationen CBS: ”Efter et årti med krig har USA sine begrænsninger.” Han forklarede: ”Jeg mener, at det er en forkert antagelse at tro, at vi har en position, hvor vi gennem et par udvalgte angreb kunne forebygge de lidelser, vi har set i Syrien.”

Obamas forklaring sætter ord på Vestens store dilemma. Den eneste virkelige militærløsning er en årelang indsættelse af hundredtusindvis af landtropper. Det scenarie minder alt for meget om Afghanistan og Irak til at overhovedet at blive overvejet seriøst.

Med udelukkelsen af en militærintervention står Vesten tilbage med én mulighed: udmattelsesstrategien. Den indeholder en accept af, at Vesten ikke kan påvirke borgerkrigens udfald med egne kræfter, men må søge at maksimere påvirkningen gennem mere skjulte midler. Vesten kan påbegynde en egentlig systematisk bevæbning af oprørsstyrkerne og her udnytte de netværk, som Saudi-Arabien og Qatar allerede har opbygget. De to golfstater er dybt involveret i bevæbningen af bestemte oprørsgrupper, men det er sket på bekostning af oprørets samlede styrke. For Qatar og Saudi-Arabien er det nemlig ikke udelukkende et spørgsmål om, at oprøret vinder over Assad, men at bestemte, primært sunnimuslimske, grupper er dominerende i den efterfølgende politiske ordning af Syrien. Samme selektive tænkemåde kan være grundlaget for Vestens udmattelsesstrategi. Målet ville i så fald være at få oppositionen gjort mere militært slagkraftig og få styrket de moderate, og primært sekulære, oprørsgrupperinger.

Men her ligger en intern konflikt mellem Vestens – primært USA's – og Saudi-Arabien og Qatars favoritter blandt oprørsgrupperne. De to golfstater har nemlig udviklet et praktisk, men potentielt farligt samarbejdsforhold i deres støtte til oprørsgrupper i Syrien, hvor saudierne støtter en række yderligtgående sunnigrupperinger, og Qatar forsyner ekstreme jihadfraktioner. Det har betydet fremvæksten af grupperinger i Syrien, som eksempelvis Jabhat al-Nusra, der ikke er under saudiernes kontrol, men som er understøttet med moderne våben fra Saudi-Arabien. I den situation må USA ifølge Simon Henderson fra Washington Institute For Near East Policy derfor først sikre sig, at de oprørsgrupper, som skal modtage flere våben og bedre træning, ”kun har ambitioner om at slippe af med Bashar al-Assad snarere end at nære ambitioner om global jihad”. Bevæbning af oprørsgrupper er dog ikke en ny, uprøvet mulighed, og det er tvivlsomt, om det overhovedet vil ændre borgerkrigens rytme afgørende. Hvis det skal have en effekt, så er det, oprørsstyrkerne virkelig mangler, våben, som effektivt kan bekæmpe Assads kampvogne og luftstyrker – våbensystemer, som Vesten endnu ikke har leveret systematisk eller i væsentlige mængder. Som sagt er årsagen, at vestlige politikere ikke kan gennemskue den

samlede syriske opposition. Her synes politikerne i Washington, Berlin, Paris og London at være lovligt undskyldt. Forvirringen om lederskabet i Den Frie Syriske Hær om motiverne for sekulære og islamiske oprørsgrupper og tilstedeværelsen af al-Qaeda-relaterede grupper som Al-Nusra-Fronten og det ekstremistiske ISIL (Islamic State of Iraq and the Levant) tvinger Vesten til at genoverveje sine muligheder. Her er frygten, at højteknologiske vestlige våbensystemer, eksempelvis lette jord til luft-missiler, vil blive vendt mod Vesten, hvis de falder i hænderne på de forkerte.

Fragmenteringen på oprørssiden er enorm, og indtil der sker en politisk samling, vil USA og andre vestlige efterretningstjenester have svært ved at finde troværdige støtter i kampen mod Assad. DR's mellemøstkorrespondent Puk Damsgård fortæller hvordan: "Oprørsgrupper [...] har på det seneste måttet afgive hver ti krigere til at bekæmpe ISIL – i en periode, hvor de ellers er travlt optaget af at kæmpe mod regimet og Hizbollah". Helt absurd synes oprørsrets fragmentering at blive, når Damsgård beskriver, at Assadregimet køber olie og gas af ISIL, der så til gengæld slipper for bombetogter – samtidig med at "områder, hvor Den Frie Syriske Hær opholder sig, bliver angrebet på daglig basis".

Indtil nu har oprørsrets interne konflikter og forekomsten af islamiske grupper været blandt de primære årsager til Vestens uvilje mod at levere andet end lette våben. Men billedet kan være under forandring. I april har en moderat oprørsgruppe lagt nye videoer på YouTube, der viser dens krigere bevæbnet med amerikanske antitankmissiler, TOW. Kilder fortæller til Wall Street Journal, at det er udtryk for et forsigtigt samarbejde mellem amerikanske og saudiske efterretningstjenester, der i et pilotprojekt forsyner udvalgte moderate grupper med moderne antitank- og luftværnsvåben. Her understreges det, at projektets succes står og falder med, hvorvidt de få udvalgte grupper kan fastholde kontrollen over våbensystemerne. Hvis systemerne falder i hænderne på ekstremister blandt oprøret, understreges det dog, at man har udstyret våbnene med en ekstra sikring. Eksempelvis skulle TOW-missilerne være forsynet med sikkerhedskoder og kun være mulige at aktivere gennem brug af fingeraftryksscannere. Etableringen af sådanne sikkerhedsanordninger vidner om amerikanernes frygt for, at våbnene misbruges, og om den næsten overdrevne forsigtighed, der præger USA's rolle i Syrien. På den anden side peger udviklingen sandsynligvis på Washingtons større villighed til at styrke oprørsstyrkerne militær og på en accept af den risici, der uundgåeligt følger med. Hvis syriske oprørsgrupper over sommeren i stigende grad vil få adgang til sådanne våbensystemer, vil det stærkt øge deres kampkraft. Det vil gøre det sværere for Assad at benytte sine pansrede enheder frit, specielt i bebyggede områder. Det vil kunne sænke hastigheden på regimets igangværende forårsoffensiv. Men selv så sofistikerede missiler vil ikke alene betyde en radikal forandring af den militære magtbalance. Det vil kun udjævne forholdet,

således at Assad må være mere afventende end i dag.

Med udmattelsesstrategien vil Vesten afvente udviklingen på slagmarken. Forventningen er, at parterne over tid oplever stadig større militærudmattelse, som tvinger dem til forhandlingsbordet. Det er ikke helt utænkeligt. Assads styrker har siden borgerkrigens begyndelse lidt massive tab, måske 30-35.000. Hertil kommer, at Hizbollahmilitsen, regimets allierede, siden sin indtræden i krigen i 2012 også har oplevet stadig større tab. For Assad vil der komme et punkt, hvor smertegrænsen er nået. Den opstår, når de mindretalsgrupper, som Assad baserer sin magt på, primært alawitter og shiamuslimere, ikke længere kan bære tabene.

Faren ved udmattelsesstrategien er ikke blot, at den tager tid, men at den er uforudsigelig. Dertil kommer den humanitære pris. Den syriske civilbefolkning efterlades i en umulig situation, hvis Vesten fastholder sit ønske om at vente og se. Verdenssamfundet – og Vesten – vil have svært ved at forene sådan en strategi med sine egne idealer om menneskerettigheder. Borgerkrigens menneskelige omkostning er kun alt for tydelig. Konflikten menneskelige pris er i FN's for-sigtige bedømmelse på ca. 100.000 døde, og organisationen anslår samtidig, at ca. 3 mio. er flygtet til Syriens nabolande.

Dertil kommer frygten for, at Syrien står foran en politisk opsplittning – en mere permanent opdeling i de landområder, som p.t. kontrolleres af Assad og de enkelte oprørsgrupper. En udvikling, der vil igangsætte en uoverskuelig proces i Mellemøstens intrikate magtspil, hvor regionale magtcentre og nabostater som Tyrkiet, Iran, Irak, Qatar og Saudi-Arabien alle vil kæmpe for indflydelse. Her er Syrien allerede blevet en skueplads for en intens stedfortræderkrig mellem Saudi-Arabiens sunnidominerede monarki og Irans shiakontrollerede teokrati. Det komplicerer situationen for USA, og amerikanske embedsmænd forklarer til Washington Post, hvordan saudierne og iranerne "anser deres indflydelse i Mellemøsten som et nulsumsspil, og at situationen i Syrien blot er en ny scene, hvor de kan udkæmpe deres langvarige magtkamp". Her er det Riyadh, som i øjeblikket må se sin position under pres. På slagmarken i Syrien spiller Teherans massive støtte til Assad i form af våbenforsyninger, brændstof og rådgivere en stor rolle i forklaringen på, at regimet formår at fastholde sin offensiv. Det sker på et tidspunkt, hvor det diplomatiske forhold mellem Vesten og Iran er under opblødning efter gennembrud i forhandlingerne om iranernes atomprogram. Saudiernes strategiske mareridt er ifølge Bruce Reidel fra Brookings Institution, at: "iransk og shiamagt vil strække sig fra Libanon, over Syrien, Irak, Bahrain og selv Yemen". Et shiadomineret Mellemøsten er totalt uacceptabelt for Riyadh, og saudierne forsøger at tilbagerulle processen med deres støtte til ekstreme jihadoprørsgrupperinger i Syrien. Det sker, vel vidende at grupperne ikke kun ønsker at bekæmpe Assad, men også nærer fremtidige ambitioner om at vælte det saudiske kongehus og bekæmpe USA's position i Mellemøsten. Men i saudiernes optik og ud fra deres

sekteriske læsning af Mellemøstens magtspil er de tvunget til sådanne satsninger.

Urokkelige Rusland

Moskva har fra begyndelsen støttet Assad. Ruslands støtte og involvering i borgerkrigen baserer sig på en spindelvævs-lignende konstruktion af storpolitiske interesser og økonomiske engagementer. I FN har Rusland fra konflikten udbrud i 2011 stået fast på fastholdelsen af suverænitetetsprincippet og i særlig grad på ikkeintervention, som russerne anser som kernen i international lov. I Moskvas udlægning er suverænitet et ukrænkeligt princip, hvor et lands regering har absolut ret til at udøve sin myndighed inden for sine nationale grænser. Det er et princip, Rusland gentagne gange har forsvaret med brug af sin veto i FN's Sikkerhedsråd, og som har sat Moskva på diplomatisk kollisionskurs med Washington og EU. Det trumfer udiskriminerende brug af "tøndebomber", systematisk brug af tortur og henrettelser i regimets fængsler og selv giftgasangreb.

Stærke indicier pegede på, at Assads fjerde panserdivision anvendte nervegas i august 2013. Men Putin valgte en diplomatisk modoffensiv. Den var designet til at tage luften ud af Vestens tøvende tale om militærintervention. I et indlæg i New York Times spillede Putin på Vestens blivende usikkerhed over for borgerkrigens egentlige aktører og spurgte, om grundlaget for en intervention var opfyldt: "Ingen tvivler på, at giftgas blev benyttet i Syrien. Men der er al grund til at tro, at det ikke blev benyttet af den syriske hær, men oppositionstyrker for at fremprovokere en intervention af deres magtfulde udenlandske støtter, som derved ville komme på samme side som fundamentalister," skrev Putin. Brevet indeholdt også en understregning af Putins forståelse af suverænitet og fremstiller Rusland som en ansvarligheds stormagt, der arbejder for international stabilitet med centrum i FN: "Vi beskytter ikke den syriske regering, men international lov. Vi må bruge FN's Sikkerhedsråd og have tiltro til, at opretholdelse af lov og orden i nutidens komplekse og turbulente verden er en af de få måder, hvorpå internationale forhold ikke glider ned i kaos."

Ruslands involvering i Ukraine – og naturligvis i særdeleshed Krim – synes at undergrave Putins forsøg på at beskytte suverænitetetsprincippet for enhver pris. Men Putin vil behændigt frem-stille Ruslands adfærd i Ukraine som isoleret fra enhver tale om krænkelse af suverænitetetsprincippet. Et argument kan være, at Moskva (og store dele af Ukraines russisktalende befolkning) ikke anerkender regeringen i Kijev som legitim. Dermed bortfalder dens myndighed og krav på overholdelse af suverænitet. Men hvordan Putin end vil argumentere, fremstår Rusland i dag som en international spiller drevet grundlæggende af geopolitiske overvejelser – både i sit nærområde i Ukraine og i særdeleshed i Syrien.

Ruslands position i Mellemøsten er grundlæggende svag, og den intense støtte til As-sadregimet er et forsøg på at redde, hvad reddes kan. Historisk har russerne haft en alliance med Assad-regimet, og Rusland har siden 1971 opretholdt en flådehavn i havnebyen Tartus. Faciliteterne i Tartus er rent militært ikke af stor værdi for den russiske flåde, idet man ikke kan modtage større flådeskibe. Det er havnens symbolske og geoøkonomiske betydning, som gør den interessant. Symbolsk er Tartus i Moskvas selvforståelse som stormagt ensbetydende med russisk militærtilstedeværelse i Mellemøsten og i Middelhavet. Geoøkonomisk er den afgørende for den gensidige afhængighed mellem Rusland og Assad-regimet. Til Tartus ankommer de fleste russiske tunge våbenleverancer, og i fremtiden kan havnen udvikle sig til et nervecenter for russiske olie- og energivirksomheders jagt på ressourcer i Middelhavet. Det russiske firma Soyuzneftegas indgik i december 2013 en aftale til 90 mio. dollars med regimet om at søge olie i den syriske del af Middelhavet ud for Tartus. Moskva kan med tilfredshed konstatere, at Assad har nydt – omend begrænset – militær fremgang i foråret 2014. Det skyldes i høj grad Ruslands fortsatte vilje til at levere konventionelle højteknologiske våben og udstyr. Reuters kan fra pålidelige kilder bekræfte, at tunge russiske transportfly af typen Antonov An-124 siden december 2013 gentagne gange har fløjet flere laster af "pansrede køretøjer, overvågningsudstyr, radarer, udstyr til elektronisk krigsførelse og reservedele til helikoptere" til militærluftbaser under regimets kontrol. Der er ligeledes rapporter om overførelsen af russiskproducerede overvågningsdroner, som styrker regimets mulighed for at gennemføre præcisionsangreb. Men russiske transportfly alene kan umuligt levere den mængde af våben og udstyr, som Assads krigsførelse virkelige behøver. Den amerikanske sikkerhedspolitiske tænketank C4ADS belyser i en rapport fra 2013, hvordan massive russiske våbenleverancer føres med skib fra Sortehavet til de strategiske havnebyer Latakia og netop Tartus i Syrien.

Det er af kritisk nødvendighed for Assadregimets krigsmaskine, at russerne fortsætter denne systematiske støtte – først og fremmest fordi Assads overlegenhed på slagmarken er betinget af hans luftstyrker og landmilitærenheder. De er opbygget omkring sofistikerede russiske våbensystemer som kampfly af typen Su-22 og MiG-23, helikoptere af typen Mi-24, kampvogne som T-80 og T-72. Assad ved, at funktionsdygtigheden af sådanne systemer afhænger af mere end ammunition og brændstof. Grundlæggende handler det om reservedele og logistik, og her træder vigtigheden af russernes fortsatte støtte til Assad virkelig frem. Analytikeren Tom Wallace fra C4ADS betoner, at: "Folks bevidsthed retter sig mest mod spørgsmålet om ammunition, men de undervurderer, hvilken utrolig logistisk byrde et moderne mekaniseret militær er: Kæder til kampvogne, helikopterrotorer, flybrændstof – stort set enhver komponent i ethvert stykke udstyr kan og vil bryde ned uden vedligeholdelse og udskiftning."

Kendsgerningen er, at Moskvas støtte udgør en bærende søjle i Assads fortsatte evne til at føre krig. Hvis russerne stoppede våbenleverancerne, kunne de over få måneder lægge et ubærligt pres på Damaskus og i det mindste tvinge krigens blodige intensitet ned. Men Ruslands vilje til at fastholde sin støtte til Assadregimet synes urokkelig. Selv ikke giftgasangreb, hårdhændet undertrykkelse – som den dokumenteres af billeder af mishandlede lig fra Assads fængsler – eller regimets daglige brug af militærets fulde magtapparat har fremmedgjort Damaskus og Moskva. Det vidner om en ny hårdhed i Ruslands udenrigspolitiske linje, som har alvorlige implikationer for håbet om borgerkrigens snarlige politiske løsning. Med begivenhederne i Ukraine er forholdet mellem Vesten og Rusland på et nyt lavpunkt. Putin synes ikke at se nogen gode grunde til at søge en politisk løsning i Syrien. Også for Moskva er krigen blevet en udmattelseskrig.

Martin Ammitsbøll Husted (f. 1981) er cand.mag. i filosofi, historie og samfundsfag fra Aarhus Uni-versitet. Han er lektor på Århus Akademi.

SYRIEN. Assad vinder frem. Hvad gør vesten nu?

10.06.2014

Det syriske regime synes stabiliseret. Og med regeringstroppernes erobring af oprørsbastionen Homs har Assad tilsyneladende fundet en effektiv måde at bekæmpe oprørerne på.

BAGGRUND af Martin Husted

Det syriske præsidentvalg 3. juni blev fra første færd afvist af USA og vestlige stormagter som en farce. Den amerikanske udenrigsminister John Kerry anså valget som meningsløst og kaldte det: "et stort fedt nul. Intet har ændret sig før valget eller efter det". Det syntes også højst usandsynligt, at valget – fra valgkamp til valghandling – skulle imødekomme blot et minimum af vestlige demokratiske standarder. De officielle tal taler for sig selv. Ifølge det syriske indenrigsministerium fik Bashar Al-Assad hele 88,7 pct. af stemmerne. Den syriske forfatningsdomstol satte valgdeltagelsen til 73 pct. – men kun borgere i regimekontrollerede områder kunne stemme. De oprørskontrollerede områder, der udgør ca. 60 pct. af Syrien, deltog slet ikke i præsidentvalget. Dertil kom tydelige eksempler på ren svindel. New York Times kunne gennem pålidelige kilder rapportere hvordan adskillige personer stemte gentagne gange. I Damaskus konstaterede en forbigående til avisens kilder, tørt hvordan han var gået fra valgsted til valgsted, og nu havde stemt "fem gange, selv min 12-årige søn stemte".

På trods af anklagerne blev Assads jordskredssejr støttet af observatører fra mere end 30 lande, herunder Nordkorea, Zimbabwe, Venezuela, Cuba og Rusland, hvis demokratiske standarder som bekendt er i bedste fald anstrengte. Det forhindrede dog ikke en af de russiske observatører, senator Alexey Alexandrov i overfor de syriske statsmedier at fastslå: "valget i Syrien overholdt alle demokratiske principper og international lov".

En ting er valget. Noget andet er, at store grupperinger i det sekteriske splittede syriske Syrien faktisk satser på Assad i borgerkrigen. En gruppe unge mænd, som New York Times' kilder så triumfere i Damaskus' bymidte, udtrykte en reel glæde over Assads sejr. De forklarede, at Assad var "den eneste garanti for at Syrien ville holde sammen, imod ekstremistiske islamister støttet af Israel og Vesten". Essensen er, at Assad er en samlingsfigur for religiøse mindretal, nationalkonservative samt socioøkonomiske grupper, der alle anser ham som den bedste forsvarer for deres privilegier, land, liv og ejendom. Disse grupper er ofte

sammenflydende, idet Assad-klanen traditionelt har favoriseret dem, og hermed integreret dem i regimets magtstruktur. Her udgør specielt alevierne – en religiøs- og socialgruppe – en særlig magtfuld gruppering, som satser stort på Assads sejr i borgerkrigen. Deres involvering i regimets krigsmaskine er massiv, fx udgør alevierne op til 80 pct. af mandskabet i 4. panserdivision, en af Assads eliteenheder, som står i den absolutte frontlinje i borgerkrigen.

For alevierne og andre regimestøtter er Assads valgsejr måske selvskrevet, men også udtryk for en ny selvtillid. Der er flere grunde:

For det første har Assad-regimet gennemgået en krise i 2011 og 2012, hvor det nærmede sig et regulært kollaps. I efteråret 2012 rystedes regimet af flere tilbageslag; bombeangreb i Damaskus tog livet af flere af dets topfolk, massedeserteringer truede med at undergrave hæren og oprørsstyrker tog kampen direkte ind i storbyerne, hvor de udstillede de regimets manglende evne til at bekæmpe oprøret effektivt. Den svaghed synes Assad nu at have overvundet med massiv russisk og iransk militærstøtte. Oprørene er nu blevet skubbet længere væk fra regimets absolutte magtposition i Damaskus, og det har givet Assad initiativet på slagmarken.

For det andet overlevede regimet en massiv international krise i august 2013 efter rygter om at Assads styrker havde brugt giftgas mod oprørskontrollerede områder. I den efterfølgende krise kunne Assad trøste sig med, at USA blinkede først og forfulgte Ruslands diplomatiske løsningsmodel. USA's (og Vestens) manglende vilje til at benytte hård magt, samt fortsat støtte fra Rusland og Kina i FN har styrket Assads selvtillid og understreget, at regimet uden større bekymringer kan benytte sig af sit fulde våbenarsenal i nedkæmpelsen af oprøret.

For det tredje baserer regimets nyfundne selvtillid sig på, at borgerkrigen militært i 2013 og foråret 2014 har bevæget sig i deres favør. Forklaringen synes dels at være oprørets interne splittelse samt regimets evne til at omringe udsatte oprørspositioner, og over tid fremtvinge en række sejre på slagmarken. Et eksempel er, hvordan oprørsgrupper i Homs i maj måtte indgå en våbenhvile med Assads styrker. Homs blev derefter evakueret af islamistiske oprørsstyrker, og regimet rykkede ind.

For det samlede oprør var opgivelsen af Homs – der nu ligger i ruiner – måske en militær og humanitær nødvendighed, men det var også en begivenhed, der udstillede oprørets manglende politiske sammenhold og måske vigtigst: et moralsk nederlag. Homs var en af de første oprørske byer, og fik tilnavnet "Revolutionens hovedstad". I to år holdt oprørsstyrker ud i Homs gamle bydel, midt i en massiv belejring fra nogle af regimets bedste enheder. Tabene på begge sider angives til flere tusind menneskeliv. Kampene ødelagde byen. Men opgøret om Homs har i foråret 2014 begrænset sig til regimets

succesfulde strategi på at sulte oprørsstyrken ud. Resultatet er, at Homs' status som symbol på modstanden mod Assad-styret er fortid. Det psykologiske signal til oprøret er, at Assad militærmaskine over tid kan genetablere kontrol over selv de mest indædte modstandslommer.

Efter Homs' fald synes regimet nu at have sat sig et nyt mål. De stadige bombninger af storbyen Aleppo vidner om, at Assads styrker forfølger den samme model som i Homs. I stedet for at angribe byen direkte, og her udsætte sig for store tab, fører regimet krigen ind i hjertet af civile områder. Midlet er sult, tørst eller terrorvåben som eksempelvis tøndebomber – primitive og ad hoc- fremstillede våben som rulles ud af regimets helikoptere, og rammer mere eller mindre tilfældigt. Fremgangsmåden synes at have sin egen brutale logik, idet den over tid forsøger at nedbryde civilbefolkningens støtte til oprørets eller nødvendiggør en humanitær løsning.

Assads voksende selvtillid markerer et punkt i borgerkrigen, hvor oprørets (og Vestens) håb om en sejr på slagmarken synes meget langt væk. Det har en kritisk effekt på moralen i dele af den syriske politiske opposition og moderate oprørsgrupperinger. Netop her er behovet for en snarlig politisk løsning størst; her truer oprørets interne splittelse med at blive en ny borgerkrig i borgerkrigen, og dermed fjerne enhver mulighed for et reelt alternativ til Assad. En demoraliseret syrisk oppositionsaktivist med base i Beirut fortalte New York Times efter valget, at "hvis nogen siger noget om modstand og fortsættelse af revolutionen, så vil jeg slå dem i ansigtet [...] Assad vandt og vi tabte".

Balkaniseringen af Syrien?

Spørgsmålet er, hvilken udvikling borgerkrigen på sigt vil bringe? Satellitbilleder samlet af organisationen Human Rights Watch giver måske et vist indblik ind i de planer, Assad har for Syrien, eller i det mindste for de områder, som skal være regimets fortsatte magtbase. Human Rights har stærke beviser for, at regimet siden 2012 systematisk har foretaget en række destruktioner af oppositionsvenlige nabolag i eksempelvis hovedstaden Damaskus og storbyen Hama. Ved sammenligningen af satellitbilleder fremgår det, at ca. 145 hektarer boligområder er blevet bulldozet efter regimet har indtaget det fra oprørsstyrker. Med en sådan strategi ønsker regimet at sende et umiskendeligt signal til oprørerne og deres sympatisører:

For det første straffer regimets sine modstandere kollektivt, uanset om de aktivt har deltaget i kampen eller blot har haft en adresse i bestemt område. For det andet har kritikere af Assad tydeligvis ingen fremtidig rolle eller plads i samfundet, hvor nu selv deres boligområder systematisk ødelægges. Strategien har bekymrende ligheder med lignende fremgangsmåder i borgerkrigen på Balkan, og man

kan frygte, at regimets aktivt forsøger at sikre sig et område i den vestlige del af landet, centreret omkring storbyen Damaskus og grænsen til Libanon. Netop dette område repræsenterer dels et af de mest højtudviklede dele af landet i form af infrastruktur, og er samtidig højborg for de religiøse og socioøkonomiske grupper, som støtter Assad. Spekulationen er, om regimet med sin strategi forsøger at skabe en mulig geografisk, politisk og etnisk ramme, hvori en levedygtig stat under fortsat ledelse af Assad kan slå rod. En sådan satsning ville måske være ensbetydende med, at regimet accepterer, at det aldrig vil kunne gennemtvinge en total sejr på slagmarken – hvorefter man ville kunne diktere sine krav til modstanderne – men snarere indser at borgerkrigens løsning på sigt kun kan findes ved forhandlingsbordet, og at Assads bedste mulighed for at være med her er, hvis udgangspunktet er den mulige opsplitning af syrisk territorium.

Bedømmelsen er dog, at en sådan strategi vil medføre en voldsom ustabilitet i Mellemøstens magtspil. Noget, selv Assads tætteste allierede i Moskva og Teheran sandsynligvis ville være direkte imod, da en faktisk dannelse af nye suveræne stater i området blot vil øge magtspilletets kompleksitet, og måske endda svække Ruslands og Irans faktiske indflydelse. Som situationen i Syrien er nu, har Assads internationale partnere tilføjet den en vis stabilitet, og allervigtigst forudsigelighed. Med deres fortsat støtte kan de højst sandsynligt se frem til endnu mere militær fremgang for regimet, og derved øge deres fremtidige magtposition i landet. En strategi Teheran og Moskva forfølger ud fra hver deres logik. For russerne er og bliver Syrien dels en geostrategisk udpost samt en satsning i deres magtkamp med Washington. For iranerne er indsatsen i Syrien kritisk. Dels er den ensbetydende med deres fortsatte mulighed for at forsyne og opbygge Hizbollah som en stedfortræder militærstyrke mod arvefjenden Israel. Dertil kommer, at Assad udgør en balanceringsmekanisme i Teherans regionale magtspil med Saudi-Arabien og andre golfstater. Nye statsdannelse midt i Mellemøsten synes således ikke at passe ind i nogle af Assads støtter.

En mere realistisk tolkning af Assads forsøg på at sikre sin magtbase er måske, at Syrien er ved at udvikle sig til "Mellemøstens Somalia", dvs. en fiaskostat, hvis landområder kontrolleres af forskellige internt stridende krigsherrer, og hvis konflikt destabiliserer nabostaterne men hvor landets suverænitet stadig anerkendes af FN. Netop dette udfald frygter FN's tidligere fredsmægler i konflikten Lakhdar Brahimi allermest. I Brahimis analyse vil Syrien "ikke blive delt som mange forudser. Det bliver en fiaskostat med krigsherrer overalt". Analysen styrkes af, at Brahimi før har forudset en sådan udvikling. I 1999 var han FN's særlige udsendte til Afghanistan, og understregede for Sikkerhedsrådet at manglende international opmærksomhed og forsøg på forhandling ville føre til afghansk fiaskostat: "Rådet havde ingen interesse i Afghanistan, et lille fattigt land, langt væk. Jeg sagde; én dag så eksploderer det lige i hovedet på jer. Det gjorde det. Syrien er meget værre".

Næste træk

Brahimis analyse kan føre til to stærkt pessimistiske scenarier. Det første, at Vesten (eller evt. Syriens nabostater) i en ikke så fjern fremtid igen tvinges til seriøst at overveje en militærintervention, hvis terrororganisationer virkelig finder en sikker base i dele af et lovløst Syrien. En anden – men fra Vestens perspektiv ligeså pessimistisk – risiko er, at stater som Tyrkiet, Jordan og Saudi-Arabien (og Vesten selv) langsomt vænner sig til den ubehagelige tanke, at et Syrien samlet under Assad sandsynligvis ikke vil være en base for terrorister. I det scenario vil Syrien i stedet vende tilbage til status quo før borgerkrigen, og her indtage sin traditionelle rolle som én af Israels militærhovedfjender samt en streng modstander af USA's indflydelse i regionen MEN uden at flirte med international terrorisme. For Vesten og Syriens nabostater vil den udvikling i det mindste bringe en vis stabilitet til regionen. Men den vil kræve det utænkelige for regimets erklærede modstandere: At lade Assad vinde borgerkrigen.

I øjeblikket er den eneste militære måde at undgå dette scenarie, hvis Vesten og arabiske stater som Qatar og Saudi-Arabien finder en fælles front i bevæbningen og massiv støtte til moderate syriske oprørsgrupper. Præsident Obama har siden sommeren 2013 forsøgt at finde sådanne grupper og intensivere støtten til dem. Samme udvikling ses hos flere europæiske stater, herunder Danmark, hvor udenrigsminister Martin Lidegaard i maj udtalte til Berlingske Tidende, at han var parat til at bevæbne moderate grupper. For Assads internationale modstandere skal beslutningen om at tilføje oprørsgrupper avancerede våben tages snart. Oprørets sammenhængskraft er i frit fald, og ekstreme grupperinger med helt andre dagsordner for fremtidens Syrien bliver mere etablerede. Vesten vil højst sandsynligt påbegynde at udruste grupper styret af the Supreme Military Council – det øverste organ for moderate oprørsgrupper – over sommeren. En mulighed er tilføjes af panserværnsvåben. Det vil bringe en ny intensitet til konflikten, og vil muligvis bremse Assads militærfremmarch. Og det vil uden tvivl frembringe en modreaktion fra Assads støtter. Den massive russiske støtte i våben, rådgivning og udrustning vil kunne blive intensiveret, og inkludere nye defensive højteknologiske modtræk – fx elektroniske jamming-systemer som "Shtora", et anlæg designet til at beskytte kampvogne og panserede køretøjer mod transportable missilsystemer. Hizbollah og Iran kan ikke tilbyde samme niveau af højteknologi, men kan i stedet øge deres støtte af rådgivere og højtuddannede frontsoldater. Det vil øge regimets evne til at fortsætte det offensive pres på oprøret, og sætte endnu et lag mellem Assads udsatte panserenheder og oprørets nye våben. Kort sagt: For Assads støtter vil oprørets nye våbensystemer således blive mødt af defensive og offensive tiltag, designet til at fastholde regimets seneste fremgang på slagmarken.

Martin Ammitsbøll Husted (f.1981) er cand.mag i Filosofi, Historie og Samfundsfag fra Aarhus Universitet. Han er lektor på Århus Akademi, foredragsholder om bl.a. stormagtspolitik og sikkerhedspolitiske emner, og har bidraget med flere artikler til RÆSON om konflikten i Syrien.

Hvor langt vil Obama gå i Irak? [Fra RÆSON17]

15.06.2014

“Med tilførslen af mere end 500 voldsparete fanger, der er brudt ud af fængsler, udgør ISIL en stadig større strategisk trussel mod den irakiske regering, som ikke vil kunne modstå truslen alene”

Dette interview med The Guardian-journalisten Martin Chulov blev oprindeligt offentliggjort i netmagasinet 5. marts 2014 og, i forkortet form, i det trykte RÆSON17.

INTERVIEW af *Johan Moe Fejerskov*

RÆSON: Alene i januar 2014 blev over 1.000 mennesker slået ihjel i Irak. Det lader til, at konflikten vedvarende er eskaleret siden amerikanernes tilbagetrækning i 2011. Hvordan vil du beskrive udviklingen de seneste tre måneder?

Martin Chulov: Amerikanernes afgang markerede afslutningen på shia-militsernes oprør, men der var kun tale om en taktisk pause for sunnierne, der var blevet ramt særligt hårdt fra 2007 til begyndelsen af 2010. De sidste tre måneder har vi oplevet en betydelig stigning i forsøg fra sunni-militser, ledet af Iraks Islamiske Stat og Levanten (ISIL), på at gendanne deres tidligere strategiske tab. ISIL benytter sig i høj grad af krigen i Syrien og har indtaget vigtige områder i både nord og øst. Grænsen til Anbar-provinsen er irrelevant for ISIL, som ser opløsningen af den syriske stat som en platform for egne regionale ambitioner. I midten af 2009, hvor det amerikanske militær stort set havde trukket sig tilbage til sine baser og ikke længere førte an i kamphandlingerne i Irak, var der styr på sagerne. Man havde etableret grænsepatruljer i Anbar-provinse, udførte teknisk overvågning, og man samarbejdede med stammerne, der var blottet for al-Qaeda-relaterede ledere. Alt dette arbejde er dog kollapse nu. Og med tilførslen af mere end 500 voldsparete fanger, der er brudt ud af fængsler, udgør ISIL en stadig større strategisk trussel mod den irakiske regering, som ikke vil kunne modstå truslen alene.

RÆSON: I en artikel i Aljazeera America i januar spurgte radiovært John Batchelor, om Irak og Syrien stadig eksisterer som selvstændige lande. Det på sin vis retoriske spørgsmål peger på det forhold, at den irakisk-syriske grænse er ved at falde fra hinanden, og at konflikterne i de to lande nu er dybt integrerede. Hvordan ser du på den udvikling?

Martin Chulov: Det er et relevant spørgsmål. For hver måned, der går, bliver det mere og mere en realitet. Militante sunnimuslimere i Irak har angrebet den

shiamuslimske regering, militæret og civile mål i Irak de seneste fem år, uden at shiamuslimerne har slået tilbage. De har holdt sig tilbage i Irak, fordi de ikke ønsker at blive draget ind i en sekterisk krig, der ville kunne sætte de resultater, de har opnået siden Saddam Husseins fald, over styr. Men Iraks shiamuslimere har ikke nogen betænkeligheder ved at føre krig over "grænsen" i Syrien, hvor de regionale dagsordener, der tager meget lidt hensyn til statens suverænitet, bliver udkæmpet.

RÆSON: Omkring nytår lykkedes det millitante sunnier, der er ledet af al-Qaeda, at plante deres flag på toppen af regeringsbygningerne i Fallujah. Hvad fortæller denne konkrete sag om al-Qaedas styrke i Irak?

Martin Chulov: At de er tilbage. Og at de vinder fodfæste rundt omkring. Opmuntret af situationen i Syrien, de tilbagevendte ledere, der brød ud af fængslerne, og en irakisk regering, som kun i meget begrænset omfang har delt magten med landets underprivilegerede sunnier, har ISIL været i stand til igen at sætte sig på områder, hvor de ellers blev besejret for næsten syv år siden. Al-Qaeda og organisationens partnere er bedre organiseret nu, end de har været i mange år, og de bliver igen fodret af udenlandske jihadister, der relativt let kan komme og gå fra det østlige og nordlige Syrien.

RÆSON: Mange eksperter har beskrevet det politiske klima i Baghdad som kronisk paralyseret. Er der overhovedet nogen tegn på, at al-Maliki har evnerne til at stabilisere den politiske situation?

Martin Chulov: Maliki har på nu værende tidspunkt ikke opbakning hos sunnimuslimerne, og det er tvivlsomt, om han kan vende den situation. Med stor sandsynlighed vil han ikke få støtte fra "Shia Sadrisk-blokken", der fører en hård linje, ved valget i næste måned, og hans egen Shia-valgkreds er ikke så robust, som den var i 2010. Han har vist, at han ønsker at blive på magten, og den regionale beskytter i Iran har endnu ikke vist tegn på, at de vil trække deres støtte til hans embede. Han har dog vedvarende fremstået som en polariserende figur i Irak. Når det er sagt, er det vanskeligt at se, hvor personen, der kan forene Irak, skal komme fra i landets filtrede politiske system.

RÆSON: Kort før hans besøg i Washington i november talte al-Maliki for et dybere og bredere samarbejde mellem USA og Irak. Vi ved nu med sikkerhed, at Obama støtter al-Malikis kamp mod oprøret med militær hjælp. Hvorfor tror du, at den amerikanske regering er villig til at gøre det og derved risikere en eskalering af konflikten?

Martin Chulov: USA tilbyder taktisk støtte, og det gør de delvist for at beskytte deres egen arv. Omkring en tredjedel af det amerikanske kamptab fandt sted i Anbar, og det vil derfor være et bittert slag for militæret og andre grene af regeringen, hvis krigsherrer og jihadister igen overtager styringen i provinsen. Maliki har bedt om al den assistance, som USA kan finde i sit arsenal – hvilket står i kontrast til hans holdning i slutningen af 2011, hvor han ikke var interesseret i at udvide den aftale, der havde understøttet

den amerikanske tilstedeværelse i de sidste tre år af besættelsen. Obama har ikke leveret droner, jettfly eller helikoptere. Det vil være et meget symbolsk øjeblik for hans regering, der har satset sig selv på at komme ud af krigen i Mellemøsten, hvis man beslutter sig for at tilbyde sådanne våben. Indtil videre vil den amerikanske geninvolvering kun være taktisk. Men denne udvikling bør følges nøje, især i sammenhæng med konflikten i Syrien.

Martin Chulov er mellemøstkorrespondent for den britiske avis The Guardian. Johan Moe Fejerskov er tidligere chefredaktør på RÆSON.

IRAK: Regeringen har mistet kontrollen med store dele af landet. Nu skal den kæmpe for Bagdad

16.06.2014

Interview med Waleed Safi af RÆSONs chefredaktion

RÆSON: For et par dage siden udstedte Iraks højst rangerende Shia-præst, Ali al-Sistani, en fatwa – hvor han opfordrer sine følgere om at vise de sunni-ledede oprørere modstand [en fatwa er en religiøs udtalelse eller retskendelse, som er udstedt af en islamisk myndighed eller autoritet, red.]. Hvor usædvanlig er en sådan opfordring?

WALEED SAFI: Den er faktisk yderst usædvanlig. Det hører til sjældenhederne, at en shiitisk Ayatollah med base i Irak opfordrer til væbnet kamp. Ayatollah Ali Sistani tilhører en gammel religiøs institution i den hellige by Najaf i Irak som er kendt for sin apolitiske indstilling til det politiske liv. Historisk set har ayatollaherne fra Najaf nægtet at lade sig presse af nogen. Sistanis forgænger Ayatollah Khoi nægtede at opfordre til væbnet kamp mod Saddam Hussein, selvom sidstnævnte slog hårdt ned på shiamuslimerne efter Golfkrigen 1990-91 med mere 100.000 døde til følge. I 2003 nægtede Sistani at udstede en fatwa mod amerikanerne. Og heller ikke under borgerkrigen mellem sunnierne og shiaerne i 2006-07, ønskede han at udstede en fatwa til store skuffelse for shiitiske militser. Man skal, hvis jeg husker rigtigt, helt tilbage til 1920 for at finde en shiitisk Ayatollah i Irak som har været udstedt en lignende fatwa. Det skete dengang Irak var underlagt Det Britiske Imperiums såkaldte "Mandat for Mesopotamien" hvor Ayatollah Muhammed Taqi Al-Shirazi opfordrede til væbnet kamp mod den britiske tilstedeværelse. Så Ayatollah Ali Sistanis fatwa er ikke bare usædvanlig. Den er historisk set meget, meget unik.

RÆSON: Hvilke konsekvenser vil fatwaen få?

SAFI: Jeg synes, det er svært at sige lige nu. Men der er tre ting, som man kunne spekulere i: den ene er, om fatwaen kommer til at mobilisere en masse shiamuslimer. Noget tyder på, at det gør den. Der er en gradvis mobilisering igang – flere tusinder shiamuslimer har meldt sig som frivillige i kampen mod ISIL. Den anden ting er, om ISIL og andre militante sunnigrupper vil bruge Sistanis fatwa som en anledning til at eskalere konflikten. De vil formentlig fremstille fatwaen som en sekterisk handling, der specifikt retter sig mod sunni-muslimer. Det tredje spørgsmål er, om Maliki vil være i stand til at udnytte fatwaen til at forene shiamuslimerne. Man skal huske på, at selv Malikis tætte allierede på det seneste har været trætte af ham på grund af hans ekskluderende adfærd. Men nu har

Maliki altså mulighed for at forene shiamuslimerne, for sådan en fatwa er som sagt yderst sjælden.

RÆSON: Hvis konflikten i Irak er et resultat af de samme gamle religiøse-etniske spændinger, hvorfor har den så ligget i dvale i flere år?

SAFI: Jeg ved ikke om man kan sige, at konflikten har ligget i dvale, for den har den ikke som sådan. Siden nytår er mere end 6.000 mennesker blevet dræbt i Irak, så konflikten har hele tiden været der, den er bare eskaleret nu. Men det vi ser lige nu, tror jeg, er et resultat af to ting: den første er Malikis ekskluderende politik og den anden ting er problemet med sikkerhedsapparatet og Iraks væbnede styrker. Maliki har systematisk udelukket oppositionen, og faktisk også udelukket andre shia-grupper fra at få en bid af kagen. Irak har desuden lige haft et parlamentsvalg og her tydede alt på, at Maliki havde et ønske om, at ekskludere sunni-muslimerne endnu mere, og læne sig mere opad andre shiitiske grupper.

Den anden ting er problemerne med sikkerhedsapparatet og hæren. Man skal ikke glemme Paul Bremers kontroversielle opløsning af den irakiske hær 23 maj 2003 via den såkaldte 'ordre nummer 2' kun to måneder efter invasionen af Irak. Paul Bremers beslutning skabte et vakuum som amerikanerne udfyldte gennem 00'erne. Efter amerikanernes tilbagetrækning har irakerne kæmpet hårdt for at opbygge et stærkt sikkerhedsapparat, men man må sige at denne mission har fejlet totalt. I dag kan man blive medlem af Iraks væbnede styrker ved at betale 5000 USD. Man betaler altså for at blive soldat. Mange ser det som en form for investering. Lønnen for en soldat er omkring 15.000 USD årligt, men man kan samtidig slippe for at møde op på arbejde, ved at tilbagebetale halvdelen af lønnen til staten, hvilket er helt absurd. Og det betyder, at mange i den irakiske hær hverken har den nødvendige kamptræning, kamperfaring eller kampmoral der skal til for at bekæmpe kompromisløse grupper som ISIL, med medlemmer, der både har kæmpet i Afghanistan, Tjetjenien og Syrien. Denne svaghed ved hæren har ISIL og tidligere baathister valgt at udnytte nu.

RÆSON: Hvordan vil Iran reagere på udviklingen i Irak?

SAFI: Iran ønsker naturligvis ikke at miste Maliki, og ønsker selvfølgelig heller ikke at se en militant sunnigruppe eller en sunni-regering i Bagdad for den sags skyld. Især ikke hvis den samtidig er tilknyttet Golflandene. Men hvordan iranerne vil reagere er svært at sige. Der er allerede nu rygter fra Bagdad om at iranske styrker er inde i Irak – om der er hold i dem er svært at sige på nuværende tidspunkt. Hvorvidt der er tale om irakiske rygter, der skal booste de irakiske styrkers kampmoral, vil vi højst sandsynligt finde ud af i de kommende dage eller uger. Men Irans præsident Rouhani har allerede været ude og sige, at Iran ER villig til at samarbejde med amerikanerne hvis amerikanerne ønsker at konfrontere ISIL, hvilket er helt

ironisk. Men jeg er sikker på, at Iran vil forsøge at gøre alt for at Baghdad forbliver i shiitiske hænder. Det er svært at forestille sig andet.

RÆSON: I går søndag rapporteredes det, at irakiske styrker har tilbageerobret et par byer, mens oprørerne tilsyneladende gør fremskridt andetsteds. Er regeringen i Baghdad ved at miste kontrollen over landet?

SAFI: Regeringen har allerede mistet kontrollen over store dele af landet. Både Anbar-provinsen i den østlige del, og nu Mosul og Kirkuk i den nordlige del af landet. Mosul er som bekendt faldet i hænderne på ISIL og andre militante grupper samt nogle baathister, mens Kirkuk er i hænderne på kurderne. Lige nu har jeg svært ved at se hvordan disse byer kan tilbageerobres. De fleste i Mosul - som i øvrigt er Iraks anden største by - er sunni-muslimer som længe har anset de irakiske styrker som værende en besættelsesmagt. Indbyggerne synes meget lidt om Maliki. Som det ser ud nu, så bliver det primært en kamp om Baghdad. En kamp som allerede er startet.

RÆSON: I marts sagde journalisten Martin Chulov til RÆSON, "ISIL [udgør] en stadig større strategisk trussel mod den irakiske regering, som ikke vil kunne modstå truslen alene". Er oprørernes styrke - som understreget af deres erobringer over de sidste dage - alligevel en overraskelse?

SAFI: Tidspunktet er måske en overraskelse, men ikke erobringerne. Siden januar har Malikis sikkerhedsstyrker forsøgt at storme ISIL i Fallujah øst for Baghdad. Og netop ISILs nye erobringer af nye byer viser med al tydelighed at Marin Chulov har ret i at de udgør en strategisk trussel. Desuden skal man huske på, at ISIL har en simpel ideologi, som gør at de er villige til at dø for sagen, de har kamperfaring, private donorer i Golfen – og endelig ser det ud til, at ISIL samarbejder med officerer fra den hær som Paul Bremer opløste. Disse officerer kender landskabet og landets geografi, hvilket gør dem utrolig effektive sammenlignet med en ineffektiv irakisk hær.

RÆSON: Chulov sagde også, "ISIL benytter sig i høj grad af krigen i Syrien og har indtaget vigtige områder i både nord og øst". Idag lyder det fra Lakhdar Brahimi at uroen i Irak er en effekt af Syrien: "»Det er en velkendt kendsgerning, at en blodig konflikt ikke holder sig inden for grænserne [...] Det internationale samfund ignorerede uheldigvis det syriske problem og hjalp ikke med at løse det. Her ser vi resultatet«. Har han ret?

SAFI: Det ved jeg ikke, om man helt kan sige, for man har jo ikke ligefrem ignoreret Syrien som sådan. Men man kan måske sige, at Vesten bærer en del af skylden. Det internationale samfund havde i lang tid mulighed for måske at forhandle en aftale, hvis man blot havde inkluderet den syriske opposition inde i Syrien i stedet for at satse på syrere i eksil eller andre mere militante grupper. I det internationale samfund var man måske sen til at opdage hvor udviklingen ville føre hen. Og nu er skaden sket. Man

skal jo også huske på, at der er også er mange andre interne årsager i Syrien og andre magtkampe i regionen som har ført os hertil. ★

Waleed Safi har tidligere skrevet i RÆSON om Mellemøsten.

Fhv. udenrigsminister Holger K. Nielsen om Syrien og Irak: Reel risiko for terrorbaser med vesten som mål

17.06.2014

1. Ja eller nej: Vil næsten enhver form for vestlig militær indgriben i Irak og/eller Syrien forværre situationen?

HOLGER K. NIELSEN (SF): Erfaringerne er enormt dårlige, så ja: risikoen for en forværring er reel.

2. Ja eller nej: Har Obamas forsøg på en lavere amerikansk profil i Mellemøsten (fx Syrien) reduceret eller forøget risikoen for at konflikterne på sigt rammer vesten?

HOLGER K. NIELSEN (SF): Nej. Der er en større risiko for at konflikterne rammer vesten men det skyldes ikke Obama.

3. Den åbenlyse frygt i Washington har siden 2001 været, at der opstår områder i fx Syrien, Irak og Afghanistan hvor terrorister (eller deres sympatisører) kan operere uhindret – og derfra true også vestlige lande. Er det en reel risiko? Kan vi leve med den?

HOLGER K. NIELSEN (SF): Risikoen er reel med ISIL's fremmarch i Syrien og Irak.

4. "This is not solely, or even primarily, a military challenge. [...] This should be a wake-up call. Iraq's leaders have to demonstrate a willingness to make hard decisions and compromises on behalf of the Iraqi people in order to bring the country together" Præsident Obama 13. juni. Kunne Maliki – ved langt tidligere at have samarbejdet med sunnimuslimerne og kurderne – faktisk have sikret Irak mod en udvikling som den, der finder sted i disse dage?

HOLGER K. NIELSEN (SF): Helt afgjort. Maliki's ekskluderede stil er et stort problem.

5. "Jeg tror, at amerikanerne i dag er begyndt at indse, at af alle dårlige løsninger i Syrien, så er et samarbejde med alawitterne (shiamuslimsk sekt, der bakker op om Bashar al-Assad, red.) det mindste onde, og så må man altså sluge Assad og skylle godt efter. Han er nødvendig for at bekæmpe de radikale muslimer" sagde Herbert Pundik i RÆSON i februar. Bør vesten tage til efterretning, at Assad-regimet bliver siddende – og gå efter en forhandlet løsning mellem regeringen og oprørerne?

HOLGER K. NIELSEN (SF): Islamisternes fremmarch er det største problem og skal det stoppes vil det være nødvendigt med en involvering af Assad's regime – ikke nødvendigvis Assad selv. Skal det lykkes er det nødvendigt at involvere Iran og Rusland. Der er således en sammenhæng mellem vores håndtering af Rusland i Ukraine-krisen og så mulighederne for en løsning i Syrien.

6. Er det – også i lyset af udviklingen i fx Egypten – overordnet nødvendigt at indse, at demokratiet ikke kommer til Mellemøsten nu og at Vesten derfor kommer til at alliere sig også med ikke-demokrater?

HOLGER K. NIELSEN (SF): Ingen revolutioner foregår efter en ret linie og der vil komme demokrati i Mellemøsten men det er ikke nu. Selvfølgelig er vi nødt til at alliere os med ikke-demokrater som vi også gør i mange andre sammenhænge.

7. Hvilke lektier har du og dit parti draget af krigen i Irak og Afghanistan?

HOLGER K. NIELSEN (SF): At krige sjældent løser et problem og at man skal tænke sig grundigt om hvis man bevæger sud på den galej. Og at man må have en exitplan.

8. I november skrev Lars Erslev Andersen i RÆSON: "Borgerkrigen i Syrien, konflikterne i Irak og den ganske ustabile situation i Libanon og til dels Jordan truer med at åbne hele denne region for sekteriske konflikter på kryds og tværs, der endegyldigt kan omkalfatre grundlaget for regionens nuværende statssystem". Er det det, vi ser nu?

HOLGER K. NIELSEN (SF): Han har en pointe. ★

Fhv. udenrigsminister Lene Espersen (K): Obamas tøven i Mellemøsten øger risici for de vestlige lande

18.06.2014

1. Ja eller nej: Vil næsten enhver form for vestlig militær indgriben i Irak og/eller Syrien forværre situationen?

LENE ESPERSEN (K): Nej – vesten er altid bedre end islamister.

2. Ja eller nej: Har Obamas forsøg på en lavere amerikansk profil i Mellemøsten (fx Syrien) reduceret eller forøget risikoen for at konflikterne på sigt rammer vesten?

LENE ESPERSEN: Forøget risiko – [USA optræder] alt for vægelsindet og tøvende. Det udnyttes af Rusland, Bashir Assad og ekstremisterne.

3. Den åbenlyse frygt i Washington har siden 2001 været, at der opstår områder i fx Syrien, Irak og Afghanistan hvor terrorister (eller deres sympatisører) kan operere uhindret – og derfra true også vestlige lande. Er det en reel risiko? Kan vi leve med den?

LENE ESPERSEN (K): En reel trussel, som vi naturligvis ikke kan leve med.

4. “This is not solely, or even primarily, a military challenge. [...] This should be a wake-up call. Iraq’s leaders have to demonstrate a willingness to make hard decisions and compromises on behalf of the Iraqi people in order to bring the country together” – Præsident Obama 13. juni. Kunne Maliki – ved langt tidligere at have samarbejdet med sunnimuslimerne og kurderne – faktisk have sikret Irak mod en udvikling som den, der finder sted i disse dage?

LENE ESPERSEN (K): Ja – Maliki har alene fokuseret på at styrke sin egen base fremfor at række hånden ud – han har ikke gjort noget for at skabe reel magtdeling og ejerskab for de øvrige grupper i samfundet.

5. “Jeg tror, at amerikanerne i dag er begyndt at indse, at af alle dårlige løsninger i Syrien, så er et samarbejde med alawitterne (shiamuslimsk sekt, der bakker op om Bashar al-Assad, red.) det mindste onde, og så må man altså sluge Assad og skylle godt efter. Han er nødvendig for at bekæmpe de radikale muslimer” sagde Herbert Pundik i RÆSON i februar. Bør vesten tage til

efterretning, at Assad-regimet bliver siddende – og gå efter en forhandlet løsning mellem regeringen og oprørerne?

LENE ESPERSEN (K): Assad-regimet er illegitimt – et regime, der dræber sin egen befolkning med kemiske våben skal man ikke forhandle en “løsning” med. Han skal for en krigsforbryderdomstol. Men man bør sikre at Syrien ikke ender i en Irak-løsning, ved netop at samle alle aktører – alawitter, sunnier, kristne, drusere osv., der vil den moderate vej. Det kan alle se en fordel i – ikke mindst alawitterne, der jo frygter at blive rendt over ende af sunnierne.

6. Er det – også i lyset af udviklingen i fx Egypten – overordnet nødvendigt at indse, at demokratiet ikke kommer til Mellemøsten nu og at Vesten derfor kommer til at alliere sig også med ikke-demokrater?

LENE ESPERSEN (K): Nej. Vi bør fortsat arbejde for demokratisering, men også for at sikre at alle parter, der vil freden, bliver en del af løsningen.

7. Hvilke lektier har du og dit parti draget af krigene i Irak og Afghanistan?

LENE ESPERSEN (K): At man bør fokusere på at etablere en reel retsstat, hvor der er sikkerhed i hele landet og hvor alle kræfter, der vil freden, kommer til forhandlingsbordet og gøres ansvarlige.

8. I november skrev Lars Erslev Andersen i RÆSON: “Borgerkrigen i Syrien, konflikterne i Irak og den ganske ustabile situation i Libanon og til dels Jordan truer med at åbne hele denne region for sekteriske konflikter på kryds og tværs, der endegyldigt kan omkalfatre grundlaget for regionens nuværende statssystem”. Er det det, vi ser nu?

LENE ESPERSEN (K): Ja – stedfortræderkrigen i Syrien mellem Sunni og Shia er udtryk for at Iran og Saudi-Arabien går efter et få bedre fodfæste i regionen, uden hensyn til den destabilisering, det medfører. Og udviklingen i Syrien viser at man åbenlyst er villig til at bruge de mest ekstremistiske kræfter for at nå sit mål. Det kræver langt større international engagement. ★

Søren Pind: Det kan ikke afvises, at Vesten forlod Irak for tidligt

18.06.2014

1. Ja eller nej: Vil næsten enhver form for vestlig militær indgriben i Irak og/eller Syrien forværre situationen?

SØREN PIND (V): Nej. Situationen kan ikke blive meget værre. Tværtimod står Syrien i dag som en gravskrift over den passive og ledelsesløse udenrigspolitik.

2. Har Obamas forsøg på en lavere amerikansk profil i Mellemøsten (fx Syrien) reduceret eller forøget risikoen for at konflikterne på sigt rammer vesten?

SØREN PIND (V): "Kamp skal der til må livet gro, thi evig stilstand er død". Der er intet alternativ til at kæmpe og virke for det man tror på, om nødvendigt med magt.

3. Den åbenlyse frygt i Washington har siden 2001 været, at der opstår områder i fx Syrien, Irak og Afghanistan hvor terrorister (eller deres sympatisører) kan operere uhindret – og derfra true også vestlige lande. Er det en reel risiko? Kan vi leve med den?

SØREN PIND (V): Det er bestemt en risiko, og vi må gøre, hvad vi kan for at forhindre den. Også om nødvendigt ved hjælp af militære indgreb.

4. "This is not solely, or even primarily, a military challenge [...] This should be a wake-up call. Iraq's leaders have to demonstrate a willingness to make hard decisions and compromises on behalf of the Iraqi people in order to bring the country together" Præsident Obama 13. juni. Kunne Maliki – ved langt tidligere at have samarbejdet med sunnimuslimerne og kurderne – faktisk have sikret Irak mod en udvikling som den, der finder sted i disse dage?

SØREN PIND (V): Måske. Men det er ikke hovedpointen. Det er snarere manglen på ledelse, der er årsag til problemerne. Og manglen på reaktion ift. udviklingen i Syrien. Tilmed kan det ikke afvises, at Vesten forlod Irak for tidligt.

5. "Jeg tror, at amerikanerne i dag er begyndt at indse, at af alle dårlige løsninger i Syrien, så er et samarbejde med alawitterne (shiamuslimsk sekt, der bakker op om Bashar al-Assad, red.) det mindste onde, og så må man altså sluge Assad og skyde godt efter. Han er nødvendig for at bekæmpe de radikale muslimer" sagde Herbert Pundik i RÆSON i februar. Bør vesten tage til

efterretning, at Assad-regimet bliver siddende – og gå efter en forhandlet løsning mellem regeringen og oprørerne?

SØREN PIND (V): Den løsning er ikke længere tolerabel. For mig har det hele tiden stået klart, at et indgreb – f.eks. levering af våben til moderate oprørere – burde være gennemført langt tidligere. Hvis man opfatter Assad som "nødvendig", giver man også alle radikale muslimer et mål at samarbejde om og samtidig den moralske mulighed for at pege på, hvem vesten samarbejder med – en illegitim og morderisk diktator. Det tjener intet godt formål i et bare lidt længerevarende perspektiv.

6. Er det – også i lyset af udviklingen i fx Egypten – overordnet nødvendigt at indse, at demokratiet ikke kommer til Mellemøsten nu og at Vesten derfor kommer til at alliere sig også med ikke-demokrater?

SØREN PIND (V): Det er ikke at kunne se skoven for bare træer. Mellemøsten er i gang med en lang række revolutioner, der kommer forskelligt ud, men som ad – mange – år vil medføre en form for demokratisk udvikling. At der i mellemtiden vil flyde blod, sved og tårer er en anden sag.

7. Hvilke lektier har du og dit parti draget af krigene i Irak og Afghanistan?

SØREN PIND (V): At det nogle gange kan være nødvendigt at kæmpe til den bitre ende, og man skal være forsigtig med at erklære krige slut for tidligt.

8. I november skrev Lars Erslev Andersen i RÆSON: "Borgerkrigen i Syrien, konflikterne i Irak og den ganske ustabile situation i Libanon og til dels Jordan truer med at åbne hele denne region for sekteriske konflikter på kryds og tværs, der endegyldigt kan omkalfatre grundlaget for regionens nuværende statssystem". Er det det, vi ser nu?

SØREN PIND (V): Også det. Men også en revolution imod undertrykkelse og tyranni.

Søren Espersen: USA og Vesten skal ophøre med missionsvirksomheden. Det virker patroniserende og dermed kontraproduktivt

19.06.2014

“Jeg tror det er væsentligt, at USA og Vesten som sådan ophører med missionsvirksomheden! Vi bør reagere militært, hvis vi er truet men ellers holde op med at demokrati-opdrage. Det virker patroniserende og dermed kontraproduktivt!”

1. Ja eller nej: Vil næsten enhver form for vestlig militær indgriben i Irak og/eller Syrien forværre situationen?

SØREN ESPERSEN (DF): Ja.

2. Har Obamas forsøg på en lavere amerikansk profil i Mellemøsten (fx Syrien) reduceret eller forøget risikoen for at konflikterne på sigt rammer vesten?

SØREN ESPERSEN (DF): Reduceret. Jeg tror det er væsentligt, at USA og Vesten som sådan ophører med missionsvirksomheden! Vi bør reagere militært, hvis vi er truet men ellers holde op med at demokrati-opdrage.... Det virker patroniserende og dermed kontraproduktivt!

3. Den åbenlyse frygt i Washington har siden 2001 været, at der opstår områder i fx Syrien, Irak og Afghanistan hvor terrorister (eller deres sympatisører) kan operere uhindret – og derfra true også vestlige lande. Er det en reel risiko? Kan vi leve med den?

SØREN ESPERSEN (DF): Nej, og vi bør heller ikke “leve med den”. Opstår der på ny træningslejre for terrorister, bør vi bombe disse – enten med droner eller med jagerfly/bombefly.

4. “This is not solely, or even primarily, a military challenge [...] This should be a wake-up call. Iraq’s leaders have to demonstrate a willingness to make hard decisions and compromises on behalf of the Iraqi people in order to bring the country together” Præsident Obama 13. juni. Kunne Maliki – ved langt tidligere at have samarbejdet med sunnimuslimerne og kurderne – faktisk have sikret Irak mod en udvikling som den, der finder sted i disse dage?

SØREN ESPERSEN (DF): Ja. Ansvar og skylden for det, der nu er i gang i Irak, er alene Malikis. Han lider af det, jeg

kalder den “arabiske syge” – altså så snart sunnierne får magten, sætter de shiaerne i fængsel – og omvendt. Pinligt og umodent.

5. “Jeg tror, at amerikanerne i dag er begyndt at indse, at af alle dårlige løsninger i Syrien, så er et samarbejde med alawitterne (shiamuslimsk sekt, der bakker op om Bashar al-Assad, red.) det mindste onde, og så må man altså sluge Assad og skylle godt efter. Han er nødvendig for at bekæmpe de radikale muslimer” sagde Herbert Pundik i RÆSON i februar. Bør vesten tage til efterretning, at Assad-regimet bliver siddende – og gå efter en forhandlet løsning mellem regeringen og oprørerne?

SØREN ESPERSEN (DF): Ja, jeg er heri enig med Pundik. Man må til en hver tid forholde sig til virkeligheden, og den er, at Assad nok atter får den uindskrænkede magt.

6. Er det – også i lyset af udviklingen i fx Egypten – overordnet nødvendigt at indse, at demokratiet ikke kommer til Mellemøsten nu og at Vesten derfor kommer til at alliere sig også med ikke-demokrater?

SØREN ESPERSEN (DF): Ja, helt sikkert. Der vil generelt sagt ikke kunne indføres demokrati blandt arabiske stater, og således må Vesten altid forholde sig til virkeligheden, som nævnt i mit svar til spørgsmål 5.

7. Hvilke lektier har du og dit parti draget af krigene i Irak og Afghanistan?

SØREN ESPERSEN (DF): I begge tilfælde sagde Dansk Folkeparti ja til at gå i krig som følge af at Vesten (og dermed Danmark) syntes truet. Ingen konflikt er ens, men vi ville i dag reagere på samme måde, hvis vi skønner, at Vesten er truet.

8. I november skrev Lars Erslev Andersen i RÆSON: “Borgerkrigen i Syrien, konflikterne i Irak og den ganske ustabile situation i Libanon og til dels Jordan truer med at åbne hele denne region for sekteriske konflikter på kryds og tværs, der endegyldigt kan omkalfatre grundlaget for regionens nuværende statssystem”. Er det det, vi ser nu?

SØREN ESPERSEN (DF): Nej, der er intet nyt under solen. De sekteriske konflikter mellem sunni-ekstremister og shia-ekstremister har eksisteret i 1400 år – Man må derfor til enhver tid håbe på sekulære ledere, som formår at holde ekstremisterne stangen.

Naser Khader: ISIS er en global trussel. Vi må handle nu

19.06.2014

“ISIS råder over jihadister over hele kloden, og selvom der i tiden er fokus på deres kampe i Irak, så er der ingen tvivl om, at organisationen også vil tænke terrormål i Vesten I fremtiden – det er derfor, vi som verdenssamfund må ty til handling nu. Hvis ISIS får magt som de har agt, så bliver den 11. september 2001 en mindre begivenhed i forhold til hvad der kommer til at ske. En indblanding nu handler ikke om demokrati og nationsopbygning, men om vores egen sikkerhed.”

1. Ja eller nej: Vil næsten enhver form for vestlig militær indgriben i Irak og/eller Syrien forværre situationen?

NASER KHADER: Det må blive et klart og rungende nej. ISIS er først blusset op i de danske medier nu, men sandheden er, at organisationen har eksisteret gennem længere tid og efterhånden har fået mobiliseret en hær, der tæller mere end 10.000, heriblandt særdeles mange jihadister fra hele verden – også fra Danmark. Den længerevarende fred og stabilitet i både Syrien og Irak findes i politiske fredsprocesser, men det er lige præcis dem, lederen af ISIS, Abu Bakr al-Baghdad, gør alt for at spolere. Ingen ønsker en militær indgriben. Det har forfærdelige konsekvenser for mange, men det er min vurdering, det har endnu større konsekvenser blot at lade situationen stå til som nu. Med så skruppelløs og dødsensfarlig en person i spidsen for så markant et terrornetværk som ISIS, hvis primære fjende er Vesten og vestlige værdier, er det desværre naivt at forestille sig, man kan sætte sig ned og forhandle sig til fred med Abu Bakr al-Baghdad.

2. Har Obamas forsøg på en lavere amerikansk profil i Mellemøsten (fx Syrien) reduceret eller forøget risikoen for at konflikterne på sigt rammer vesten?

NASER KHADER: Det har desværre forøget risikoen. Det er svært at ignorere, at uroen, ISIS' netværk og rekrutteringsområder strækker sig helt til Middelhavet og endda næsten grænsende til Europa. Det er grunden til, at vi i denne tid ser jihadister fra hele verden rejse til området for at føre hellig krig. At risikoen for at konflikterne rammer vesten er yderst forøget på sigt, så vi på tragisk vis allerede via drabene på det jødiske museum i Bruxelles udført af en hjemvendt jihadist. Jo mere Obama og vesten lukker øjnene, Jo mere plads og rum får organisationer som ISIS til at udfolde sine uhyggelige og sørgelige dagsordener, både lokalt og globalt.

3. Den åbenlyse frygt i Washington har siden 2001 været, at der opstår områder i fx Syrien, Irak og Afghanistan hvor terrorister (eller deres sympatisører) kan operere uhindret – og derfra true også vestlige lande. Er det en reel risiko? Kan vi leve med den?

NASER KHADER: Det er helt bestemt en sikkerhedsrisiko til stede for verdenssamfundet I regionen, som vi lige så bestemt ikke kan leve med. ISIS med Abu Bakr al-Baghdad i spidsen har store planer for et samlet og selvstændigt Syrien-og-Irak-land, men lige så vigtigt at holde sig for øje er, at han ikke har I sinde at stoppe der. Idéerne, ideologien og fundamentet rækker globalt, og det vil afspejle sig i deres aktiviteter også. ISIS råder over jihadister over hele kloden, og selvom der i tiden er fokus på deres kampe i Irak, så er der ingen tvivl om, at organisationen også vil tænke terrormål i Vesten I fremtiden – det er derfor, vi som verdenssamfund må ty til handling nu. Lige nu! Hvis ISIS får magt som de har agt, så bliver den 11. september 2001 en mindre begivenhed i forhold til hvad der kommer til at ske. En indblanding nu handler ikke om demokrati og nationsopbygning, men om vores egen sikkerhed.

4. “This is not solely, or even primarily, a military challenge [...] This should be a wake-up call. Iraq’s leaders have to demonstrate a willingness to make hard decisions and compromises on behalf of the Iraqi people in order to bring the country together” Præsident Obama 13. juni. Kunne Maliki – ved langt tidligere at have samarbejdet med sunnimuslimerne og kurderne – faktisk have sikret Irak mod en udvikling som den, der finder sted i disse dage?

NASER KHADER: Der er ingen tvivl om, at en alliance mellem de tre parter, den irakiske regering, sunnimuslimske stammer & oprørsgrupper og kurderne, er en løsning til at nedkæmpe ISIS' nuværende fremmarch. En samlet front vil ganske enkelt ramme ISIS hårdere og mere kompetent, end tre separate modgrupperinger. Det burde Maliki have forudset tidligere, og generelt burde amerikanerne også have gjort et bedre arbejde med at samle Irak efter den militære intervention i 2003 – for selvom det principielt set var rigtigt at fjerne en diktator i form af Saddam Hussein, så har det efterfølgende arbejde ikke været godt nok. Det har Maliki også et ansvar for, men bestemt ikke alene.

5. “Jeg tror, at amerikanerne i dag er begyndt at indse, at af alle dårlige løsninger i Syrien, så er et samarbejde med alawitterne (shiamuslimsk sekt, der bakker op om Bashar al-Assad, red.) det mindste onde, og så må man altså sluge Assad og skylle godt efter. Han er nødvendig for at bekæmpe de radikale muslimer” sagde Herbert Pundik i RÆSON i februar. Bør vesten tage til efterretning, at Assad-regimet bliver siddende – og gå efter en forhandlet løsning mellem regeringen og oprørerne?

NASER KHADER: Regimet i Syrien kan ikke ignoreres i de politiske fredsforhandlinger, der er nødt til at finde sted. Der skal til gengæld ikke være skyggen af Assad eller hans nærmeste håndlangere, krigsforbrydere, som igen og igen

har vist deres brutalitet mod egen civilbefolkning, i en sådan fredsforhandling mellem regimet og oprørgruppen, Den Frie Syriske Hær. Den mest gunstige løsning indenfor realistiske rammer vil være en løsning mellem regimet og Den Frie Syriske Hær, hvor Assad og andre topfolk med ufatteligt meget blod på hænderne bliver ekskluderet. Selve regimet består nemlig af adskilte fragmenter, hvoraf nogle i hvert fald ikke har lige så meget blod på hænderne som Assad – det er disse, der skal forhandles med. Men at fjerne Assad som leder af regimet er naturligvis lettere sagt end gjort.

6. Rygtet siger, at USA taler med Iran om at koordinere en indsats mod oprørerne i Irak. Hvad betyder udviklingen i Irak for vestens forhold til Iran?

NASER KHADER: USA forhandler bestemt med Iran i øjeblikket, men det kan være svært at forestille sig en decideret koordineret indsats landene imellem. Iran har hverken interesse i en større amerikansk tilstedeværelse i regionen og ønsker ligeledes heller ikke mere magt til sunnimuslimerne. Udviklingen i Irak får den betydning for Vesten, at man nu pludselig viser øget interesse for Iran, da iranerne strategisk vil være en essentiel samarbejdspartner for amerikanske interesser i Mellemøsten – det er ikke på samme måde set før.

7. Er det – også i lyset af udviklingen i fx Egypten – overordnet nødvendigt at indse, at demokratiet ikke kommer til Mellemøsten nu og at Vesten derfor kommer til at alliere sig også med ikke-demokrater?

NASER KHADER: Som verdenssamfund må vi aldrig decideret give op på demokratiet og respect for de grundlæggende frihedsrettigheder. Vi må ikke ende i en langvarig situation, hvor Vesten nærmest blåstempler ikke-demokratiske ledere i Mellemøsten. Fundamentalt set fortjener ethvert menneske, uanset hvilket land man på helt tilfældigvis er født i, at have basale menneskerettigheder, herunder demokrati, og det må vi som verdenssamfund altid påskønne. Når det er sagt, bliver vi på kort sigt nødt til også at være pragmatiske. Selvom det arabiske forår væltede rigtig mange ødelæggende ledere, så har det desværre vist sig, at de nødvendige demokratiske kræfter til at tage over for alvor ikke har været til stede endnu. Vesten skal derfor ikke alliere sig med ikke-demokrater, men det nytter heller ikke noget at ignorere dem og begynde hovedløse invasioner uden politiske fredsforhandlinger. Løsningen lige nu ligger i kompromiset. I Syrien vil det f.eks. være ideelt at udstyre den internationalt anerkendte oprørsgruppe, Den Frie Syriske Hær, med flere våben – ikke for at kunne besvare kuglerne fra Assads russisk og iransk-sponsorerede våben eller islamisternes våben fra Golfen, men ganske enkelt for at stå i en bedre forhandlingssituation via en eventuel forbedret militær kunnen. Det er noget, regimet i Syrien forstår.

8. I november skrev Lars Erslev Andersen i RÆSON: “Borgerkrigen i Syrien, konflikterne i Irak og den ganske ustabile situation i Libanon og til dels Jordan

truer med at åbne hele denne region for sekteriske konflikter på kryds og tværs, der endegyldigt kan omkalfatre grundlaget for regionens nuværende statssystem”. Er det det, vi ser nu?

NASER KHADER: Det er det til dels. F.eks. er det ikke helt usandsynligt, at kurderne vil forsøge at oprette deres egen selvstændige stat i den nordlige region i bestræbelserne på at holde ISIS og lignende væk. Mere uhyggeligt er det værste tænkelige scenarie i Irak-Syrien lige nu; at ISIS får slået rod. De ville slå sig ned i grænselandet mellem Irak og Syrien og derfra forsøge at brede sig ud på begge sider af grænsen og nærmest oprette en stat i staten. For lige nu er f.eks. Irak praktisk talt ikke en stat i sig selv.

John Dyrby Paulsen: Konflikten i Irak kan løses, hvis Maliki reelt inddrager sunnierne og slår ISIS ned

20.06.2014

“Indtil videre er konflikterne ofte mere lokale og nationale, end de er regionale. Konflikten i Irak kan løses, hvis Maliki reelt inddrager sunnierne og slår ISIS ned. Konflikten i Syrien kan løses, hvis Iran og Saudi Arabien samt USA kan blive enige om en politisk løsning på en magtdeling i Syrien”

1. Ja eller nej: Vil næsten enhver form for vestlig militær indgriben i Irak og/eller Syrien forværre situationen?

JOHN DYRBY PAULSEN: I Syrien er det desværre svært at forestille sig, at situationen kan blive meget værre, spørgsmålet er derfor om man kan gøre noget for at konflikten får en ende; og man kan ikke udelukke, at en militær indgriben vil forlænge konflikten, men heller ikke det modsatte. Svaret på det noget forsimplede spørgsmål er derfor ”nej”.

2. Har Obamas forsøg på en lavere amerikansk profil i Mellemøsten (fx Syrien) reduceret eller forøget risikoen for at konflikterne på sigt rammer vesten?

JOHN DYRBY PAULSEN: risikoen er nok reduceret, men den er ikke elimineret. Ekstremistiske grupper opfatter jo stadig Vesten som ”den fjerne fjende” og mener tilsyneladende at enhver form for støtte til de lokale magthavere eller vestlige baser på ”muslimsk jord” legitimerer angreb (terrorisme) mod Vesten. Den største risiko er, at internationale terrororganisationer får adgang til træningslejre, som vi så det i Afghanistan under Taliban. Hvis det sker, vil risikoen for terroranslag i Vesten øges betydeligt. Når det er sagt, synes jeg dog afgjort, at Obamas indgangsvinkel er betydeligt bedre end den holdning, man findes hos visse politikere – også hos enkelte danske politikere – om, at det eneste svar på udfordringer stort set altid er at gå i krig.

3. Den åbenlyse frygt i Washington har siden 2001 været, at der opstår områder i fx Syrien, Irak og Afghanistan, hvor terrorister (eller deres sympatisører) kan operere uhindret – og derfra true også vestlige lande. Er det en reel risiko? Kan vi leve med den?

JOHN DYRBY PAULSEN: Udviklingen er så uforudsigelig, at det bestemt er en risiko. For nuværende er risikoen for at det sker, og dermed truslen mod vestlige

lande, begrænset. Men netop fordi situationen er så uforudsigelig, skal vi være klar på, at det kan blive nødvendigt at engagere sig på den ene eller anden måde – og her taler jeg IKKE om indsættelse af landtropper. I grænselandet mellem Afghanistan og Pakistan, i Yemen og Somalia har vi jo set forskellige modeller, der har været med til at inddæmme truslen fra terrorgrupper.

4. “This is not solely, or even primarily, a military challenge. [...] This should be a wake-up call. Iraq’s leaders have to demonstrate a willingness to make hard decisions and compromises on behalf of the Iraqi people in order to bring the country together” Præsident Obama 13. juni. Kunne Maliki – ved langt tidligere at have samarbejdet med sunnimuslimerne og kurderne – faktisk have sikret Irak mod en udvikling som den, der finder sted i disse dage?

JOHN DYRBY PAULSEN: Absolut enig. Det er den gennemgribende undertrykkelse og diskrimination, som har gjort Maliki-regeringen illegitim i mange sunni-muslimernes øjne. Og det er formentlig også forklaringen på den meste bekymrende udvikling i Irak de seneste uger, nemlig at den irakiske hær nedlagde våbnene uden større sværds slag ved Mosul, og at ISIS tilsyneladende kan rekruttere nye soldater i de områder, de indtager. Og så er situationen i øvrigt også et resultat af den elendige håndtering af besættelsen af Irak, som fulgte efter indtagelsen af Bagdad.

5. “Jeg tror, at amerikanerne i dag er begyndt at indse, at af alle dårlige løsninger i Syrien, så er et samarbejde med alawitterne (shiamuslimsk sekt, der bakker op om Bashar al-Assad, red.) det mindste onde, og så må man altså sluge Assad og skylle godt efter. Han er nødvendig for at bekæmpe de radikale muslimer” sagde Herbert Pundik i RÆSON i februar. Bør vesten tage til efterretning, at Assad-regimet bliver siddende – og gå efter en forhandlet løsning mellem regeringen og oprørerne?

JOHN DYRBY PAULSEN: En forhandlet løsning er altid bedst. Set i lyset af hvor lang tid krigen har stået på, og at hhv. Saudi Arabien og Iran tilsyneladende ikke vil opgive deres engagement i landet og de voldsomme civile ofre, som konflikten har krævet, bliver vi nød til at være åbne for en forhandlet løsning, der involverer Assad. Til gengæld tror jeg, at oprørsgrupperne vil have mere end svært ved at acceptere, at Assad bliver siddende. Men måske kan de sluge, at regimet bag ham får en fremtrædende plads i en samlet regering, som led i en fredsløsning. Spørgsmålet er så om Iran er villige til at ofre Assad for fortsat at bruge Syrien og Libanon (Hizbollah) i deres egen politiske interessevaretagelse (specielt overfor Israel).

6. Er det – også i lyset af udviklingen i fx Egypten – overordnet nødvendigt at indse, at demokratiet ikke kommer til Mellemøsten nu, og at Vesten derfor kommer til at alliere sig også med ikke-demokrater?

JOHN DYRBY PAULSEN: Det er for tidligt at blive alt for

pessimistisk på de spirende demokratiske kræfters vegne. For det første ser vi fremskridt i Tunesien, og der er tydelige folkelige krav om medbestemmelse i bl.a. Bahrain og Iran. Og for det andet tager demokrati tid, se bare på vores egen udvikling i Danmark. Det betyder dog omvendt også, at vi fortsat kommer til at samarbejde med ikke-demokrater, fx om at bekæmpe islamisk ekstremisme; og som i andre af livet forhold er det jo sådan, at hvis man ikke kan få den man helst vil samarbejde med, så må man nogle gange samarbejde med den, man kan få.

7. Hvilke lektier har du og dit parti draget af krigene i Irak og Afghanistan?

JOHN DYRBY PAULSEN: Det er let at vinde krigen, men meget svært at vinde freden. Derfor er det ikke nok at have en exit strategi for de militære styrker, men også en langsigtet exit-plan for "nation building" på mange niveauer, herunder et strategisk samarbejde om udviklingsbistanden og udvikling af demokratiske traditioner. Det står for mig temmelig klart, at Vesten i Irak gik både ind og ud alt for tidligt.

8. I november skrev Lars Erslev Andersen i RÆSON: "Borgerkrigen i Syrien, konflikterne i Irak og den ganske ustabile situation i Libanon og til dels Jordan truer med at åbne hele denne region for sekteriske konflikter på kryds og tværs, der endegyldigt kan omkalfatre grundlaget for regionens nuværende statssystem". Er det det, vi ser nu?

JOHN DYRBY PAULSEN: Lars har helt ret, og det handler meget om adgang til ressourcer og fravær af rettigheder for minoriteter. Det er en trussel, som vi i Socialdemokratiet har advaret i mod lige siden 2012 (bl.a. i *RÆSON*). Men indtil videre er konflikterne ofte mere lokale og nationale, end de er regionale. Konflikten i Irak kan løses, hvis Maliki reelt inddrager sunnierne og slår ISIS ned. Konflikten i Syrien kan løses, hvis Iran og Saudi Arabien samt USA kan blive enige om en politisk løsning på en magtdeling i Syrien. Kurderne udvider territoriet, fordi den Irakiske hær ikke kunne holde det, og det giver en potentiel konflikt i dette område.

Irak: Vil kurderne hjælpe Bagdad mod ISIL?

26.06.2014

Ifølge mange eksperter har den irakiske centralregering brug for hjælp fra kurderne i den nordlige del af landet mod de fremadstormende islamister fra ISIL, der nu har fuld kontrol over et område på størrelse med Jordan. Det store spørgsmål er, hvad kurdernes hjælp mon koster. Der gisnes om, at kurderne vil forsøge at løsrive sig fra et Irak, der er på randen af kollaps.

BAGGRUND af Rand Barawy og Afshin Berahmand

Med ISIL's militære sejre over den irakiske hær i Fallujah, Mosul og andre sunni-arabiske områder står Irak på randen af kollaps. Premierminister Nuri al-Maliki har forgæves forsøgt at samle et modstandsdygtigt militær, mens han må se passivt til, at ISIL rykker mod Bagdad og den olierige kerneby Kirkuk falder under kurdisk kontrol.

For sideløbende med at den shiitisk-alawitiske regering i Damaskus længe har kæmpet mod hovedsagligt sunni-muslimske oprørere i Syrien, er den væbnede konflikt i Irak spidset til. Og konflikterne i Syrien og Irak har samme sekteriske og etniske skel: der er arabiske shiitter (alawitisk afgren i Syrien), arabiske sunnitter og kurdere i de nordlige dele af landene.

Nuri al-Malikis shiitisk-ledede regering i Bagdad blev taget på sengen af ISIL's angreb på Mosul, som blev erobret på rekordtid. Fra flere lokale kilder i regionen er der forlydender om en irakisk hær, der på trods af overtal i antallet af soldater og overlegenhed i våbenarsenal blev opløst i løbet af en formiddag. Et faktum, der ifølge eksperter siger meget om de Mosul-baserede irakiske soldaters loyalitet og lyst til at kæmpe for al-Malikis Irak, der længe er blevet kritiseret for at marginalisere landets sunni-arabiske minoritet.

At Mosul tilsyneladende overgav sig frivilligt bidrager til et billede af ISIL som en ventil for de marginaliserede sunni-araberes frustrationer over Malikis ledelse af landet. ISIL betragtes af mange sunni-arabere som den eneste reelle modstand mod shiitternes enegang i Bagdad.

Billedet sløres af, at konflikten i Irak ikke kan forstås isoleret. Med Iraks geopolitiske betydning, konflikten i Syrien og den historiske rivalisering mellem shia- og sunni Islam manifesteret i Iran og Saudi-Arabien, er det vigtigt at inddrage eksterne aktørers rolle i for at forstå dynamikkerne i det, der ligner opræk til borgerkrig.

Spillet om regionen

Analytikere peger på Iran som en toneangivende aktør i begge borgerkrige. De mere vovede, og konspiratoriske antagelser lyder på, at Iran, på trods af at være den største shiitiske stat i verden, har bevæbnet ISIL og overbevist den pro-iranske Maliki om at lade ISIL overtage Mosul for på den måde at samle og forene de forskellige shiitiske fraktioner i Irak, der på det seneste har haft deres uenigheder. Maliki står overfor at skulle danne ny regering i et mildest sagt fragmenteret land og med anklager og beskyldninger om enegang og begyndende diktatur ser det ualmindeligt svært ud for ham nu, hvor sunni-araberne og kurderne ikke lader til at ville støtte hans forsøg på en tredje regeringsperiode.

De mere realistiske antagelser lyder på, at Irans proxy-krig mod Saudi-Arabien i Syrien har fået en ny slagmark i Irak. I artiklen "The Battle for Iraq is a Saudi War on Iran" af Simon Henderson i tidsskriftet *Foreign Policy* beskriver forfatteren, hvordan den saudiske konge Kong Abdullah i lang tid har forsøgt at svække og underminere Maliki pga. hans tætte forbindelser til præstestyret i Iran. Der gisnes om, at saudierne støtter både ISILs kamp mod Assad i Syrien og nu mod Maliki i Irak. Kampen mellem sunnierne og shiiterne har altså fået en ny slagmark. Men billedet bliver ikke mindre broget af, at saudierne indenrigspolitisk har travlt med at kvæle de samme radikale sunnimuslimske kræfter, som de støtter i Syrien og Irak, af frygt for at miste magten til dem. For det er ingen hemmelighed at de radikale sunnimuslimere er ideologiske modstandere af Golf-staternes monarkier.

Og det er ikke kun indenrigspolitisk i Riyadh, at tingene er komplicerede. Amerikanernes rolle på tværs af grænserne er nemlig også paradoksalt og selvmodsigende: i Syrien er man imod regimet, i Irak er man med regimet – på trods af at fjenden er den samme.

I skrivende stund er status, at de militante islamister fra ISIL befinder sig i et sammenhængende område i grænselandet mellem Irak og Syrien. Med erobringen af Mosul, herunder mange efterladte våben og militære køretøjer, kan man kun forestille sig et tiltagende aggressivt ISIL. For kurderne i regionen betyder det, at ISIL nærmer sig Kurdistans grænser i både Syrien og Irak, hvilket de ser som en trussel mod deres drøm om selvbestemmelse.

Kirkuk - det kurdiske Jerusalem

I tiden efter Første Verdenskrig affødte Osmannerrigets opløsning en række nye nationalstater i Mellemøsten. Sykes-Picot-aftalen mellem de vestlige mandathavere, der skulle dele Osmannerrigets territorier, efterlod det kurdiske folk, der i dag tæller ca. 35 mio. mennesker, uden egen stat og delt imellem Iran, Irak, Syrien og Tyrkiet. Kurderne omtales ofte som den største nation i verden uden eget land.

Men siden 2003 har kurderne i den nordlige del af Irak haft autonomi og lagt grundstenene for en selvstændig stat.

I tiden efter vedtagelsen af den nye irakiske konstitution i 2005 var der heftig debat om, hvorvidt det var centralregeringen i Bagdad eller KRG (Kurdistan Regional Government), der skulle have jurisdiktion over den olierige by Kirkuk, der både har arabiske, turkmenske og kurdiske beboere. Internationale kommentatorer har ofte peget på Kirkuk og dens enorme oliereserver som afgørende for kurdisk selvstændighed, hvilket måske forklarer Bagdads insisterende tilbageholdenhed med at lade byen falde i kurdiske hænder.

Der blev efter Baath-regimets fald vedtaget en parlamentarisk aftale om at "normalisere" den etniske demografi i Kirkuk, hvorfra Saddam Hussein begyndende i 1960'erne havde tvangsfjernet ca. 100.000 kurdiske beboere og erstattet dem med arabere. Planen var efterhånden at gøre hævde på byens "naturlige" arabiske identitet. Post-Saddam-forfatningens paragraf 140 udstikker, at fremtiden i de områder, som både Erbil og Bagdad gør krav på - de såkaldte "omstridte områder" - skal afgøres ved folkeafstemninger. Men endnu har Bagdad ikke omsat bestemmelsens indhold til praksis, hvorfor situationen i de "omstridte områder" har været uændret indtil ISIL's angreb på Mosul.

Da hverken normaliseringsplanen eller folkeafstemninger blev til noget og ISIL med legende lethed indtog Mosul, beordrede KRG's præsident, Massoud Barzani, hurtigt tusindvis af *peshmergaer* (kurdiske sikkerhedsstyrker) til Kirkuk for angiveligt at beskytte byen og beboerne mod ISIL. Og torsdag den 19. juni kunne det lokale kurdiske nyhedssite Rudaw berette, at Kirkuk var under kurdisk kontrol.

Der har været forskellige bud på KRG's interesse i Kirkuk, hvor olieindtægterne er den mest åbenlyse. Men KRG selv minder om, at man har fundet olie praktisk talt overalt i den kurdiske region. Således udtaler KRG's udenrigspolitiske talsmand, Falah Mustafa Bakir, at erobringen af Kirkuk i højere grad er et udtryk for en politisk magtdemonstration end jagt på oliereserver. Kirkuk er blevet et symbol på den rettløse tilværelse, som kurderne i Irak gennemlevede under Saddam Hussein.

Ikke desto mindre kunne Rudaw torsdag den 19. juni berette, at byrådet i Kirkuk har besluttet, at olie fra Kirkuk skal transporteres igennem Kurdistan – og ikke Bagdad - hvilket alt andet lige tegner et billede af et ændret magtforhold mellem Erbil og Bagdad. Dette kan kun bestyrke spekulationerne om kurdiske forberedelser til total løsrivelse fra Irak. Kurderne er tilsyneladende indstillet på at rette op på den politiske magtesløshed, som historiens omskiftelser efterlod dem efter Første Verdenskrig.

Tyrkiet og kurderne – gamle fjender og nye venner

Den kurdiske selvstyrepræsident Massoud Barzani blev i et interview med Christiane Amanpour på CNN d. 23/6 2014 mødt med spørgsmålet om, hvorvidt han nu øjnede muligheden for at ære hans afdøde far, nationalhelten Mustafa Barzani, og dennes drøm om et selvstændigt Kurdistan. Hertil svarede han, at han vil handle efter folkets vilje og derfor først initiere en folkeafstemning. Han henviste her til en tidligere forestået uofficiel folkeafstemning, hvoraf det fremgik, at over 90 pct. af den adspurgte irakisk-kurdiske civilbefolkning stemte for et selvstændigt Kurdistan. Samtidig er en historisk modstander af kurdiske skridt mod selvstændighed, Tyrkiet, tilsyneladende vendt på en tallerken.

Tyrkiet - som ifølge egne tal har 15 mio. kurdere indenfor sine grænser - har siden Irak-krigens påbegyndelse haft én altoverskyggende rød linje i forhold til amerikansk intervention: nej til kurdisk kontrol over Kirkuk. Der er dog sket et ganske markant paradigmeskifte i takt med, at KRG og Tyrkiet er blevet hinandens største handelspartnere. Ifølge Cengiz Candar fra al-Monitor ser Tyrkiet nu kurdisk kontrol over Kirkuk som den ideelle løsning. Over de seneste to uger har de to aktører i fællesskab sendt to store tankskibe med kurdisk olie af sted mod globale markeder uden at indhente samtykke fra Bagdad. Denne handling har udløst et irakisk sagsanlæg mod Tyrkiet for brud på den irakisk-tyrkiske olierørledningsaftale.

Tyrkiets villighed til at indgå olieaftaler med kurderne udenom Bagdad kan tolkes som en implicit anerkendelse af de irakiske kurdere som suveræne i deres region. Hüseyin Celik, talsmand for det tyrkiske regeringsparti AKP, udtalte fornyligt, at de irakiske kurdere har ret til "selv at beslutte hvilken entitet, de vil bo indenfor og hvad de vil kalde den". Dette er formentligt de mest venligtsindede ord, et tyrkisk regeringsparti nogensinde har brugt om kurdisk selvbestemmelse.

Samtidig har KRG stadig ikke besvaret YPG, en PKK-affilieret syrisk-kurdisk guerillabevægelse, som har tilbudt at stille krigere til rådighed mod ISIL, hvis det skulle blive nødvendigt. KRG kan ikke uden videre acceptere YPG's tilbud, fordi man efterhånden har opbygget gode handelsforbindelser til Tyrkiet, der har haft en snart 30 år lang blodig krig med YPG's moderorganisation, PKK. Herudover vil Tyrkiet ifølge Peter Galbraith, tidligere amerikansk ambassadør til Kroatien og assisterende FN-generalsekretær, få en instrumental rolle i anerkendelsen af Kurdistan, skulle kurderne ultimativt vælge at forsøge at løsrive sig fra Bagdad.

KRG har trods anklager herom aldrig tilkendegivet, at man

forbereder sig til løsrivelse fra Irak - tværtimod hævder KRG at have været de argeste forkæmpere for et samlet Irak. Premierminister i Iraks kurdiske region, Nechirvan Barzani, vendte dog med retorisk snilde op og ned på situationen (uden at gå på kompromis med det essentielle budskab), da han i *Time Magazine* fornylig udtalte, at Kurdistan ikke har i sinde at løsrive sig fra Irak, men tilføjede, at Irak – med en omsiggribende teokratisk bevægelse – måske er i gang med at løsrive sig fra det sekulære Kurdistan.

Historisk er samtykke fra centralregeringer altafgørende for det internationale samfunds anerkendelse af nye stater. Nechirvan Barzani's retoriske gardering er derfor formentligt utilstrækkelig. Som vi så det i f.eks. Sydsudan, blev landet først anerkendt efter, at Khartoum gav samtykke til løsrivelse. Det samme gælder en eventuel kurdisk løsrivelse fra Irak. Det vurderes ikke umiddelbart at Bagdad er beredt til at acceptere kurdisk selvstændighed, men spørgsmålet er, om kurderne har brug for Bagdads mening nu, hvor centralregeringen ikke lader til at kunne kontrollere sit eget territorium.

Amerikansk re-orientering i Irak?

KRG har kørt sig i stand til en selvstændig stat. De har et afgrænset territorie, eget parlament, egne sikkerhedsstyrker og alle kurdisk-beboede regioner er nu under regeringens kontrol. Men USA har sine forbehold overfor kurdiske ambitioner om selvstændighed. Obama-administrationen har således ikke tilbudt kurderne noget konkret for at bekæmpe ISIL. 24. juni besøgte John Kerry Erbil og efter sit møde med KRG's Masoud Barzani fastslog han, at "et forenet Irak er et stærkere Irak". Yderligere skulle Kerry ifølge en amerikansk embedsmand have fortalt Barzani at "uanset hvad jeres ambitioner er for fremtiden, er det i jeres interesse – lige nu og i den nære fremtid – at skabe et stabilt, suverænt og samlet Irak".

Der er således på nuværende tidspunkt ikke andet incitament for KRG til at engagere sig i kampen mod ISIL end at beskytte egne territorier. Hvis KRG skal tilslutte sig Bagdad kræver det indrømmelser fra Washington. Ifølge Dov Friedman og Cale Salih i artiklen "Kurds to the Rescue" i magasinet *Foreign Affairs* kræver det følgende af amerikanerne, hvis de ønsker kurdernes hjælp mod ISIL:

- 1) USA bør stoppe Maliki's enegang i Bagdad
- 2) USA bør tilbyde kurderne noget konkret, fx acceptere kurdisk olieeksport i Irak udenom centralregeringen
- 3) USA bør bevæbne peshmergaerne med højteknologiske våben - og slutteligt
- 4) USA bør anerkende de kurdiske røster om, at de "omstridte områder" er kurdiske.

Den rolle, peshmergaerne [kurdiske tropper, red.] kan få i bekæmpelsen af ISIL, vurderes at være afgørende, dels fordi

det irakiske militær har vist sig utilstrækkeligt, men også fordi peshmergaerne er kendt for deres militære evner fra de adskillige oprør mod Saddam Hussein, hvor de har holdt stand og påført det irakiske militær stor skade på trods af at være i stærkt undertal. Udover at være udrustet med avanceret våbenarsenal, har de derfor erfaring med guerillakrig, som er den type krig, ISIL fører. Grundet peshmerga-styrkens størrelse, disciplin, organisering og erfaring vurderes det, at de er ISIL militært overlegne.

De kurdiske ledere har dog meldt ud, at de ser peshmergaerne som en forsvarsstyrke og ikke en offensiv, angribende styrke. Det lader ikke til at kurderne har lyst til at blande sig i en arabisk sektærisk konflikt, som pågår syd for de kurdiske grænser.

Der skal således præsenteres overbevisende incitamenter, hvis kurderne skal tilslutte sig Bagdads kamp mod ISIL. Men islamister er ved at konsolidere sig i Irak og Syrien. Måske vil kurderne til gengæld for peshmergaernes assistance få et tilbud om kontrol med olieeksporten og behørig andel i de irakiske offentlige budgetter? ■

OVERBLIK. Aktørerne i spillet om Irak/Syrien:

Iran:

- Støtter Assad-regimet i Syrien
- Støtter Maliki-regimet i Irak
- Kæmper for at styrke shiitiske kræfter i Mellemøsten
- Kæmper en proxy-krig mod Saudi-Arabien i både Syrien og Irak
- Er grundet egen kurdisk minoritet i Iran ikke interesseret i kurdisk selvstændighed i Irak

Tyrkiet:

- Støtter oprørerne i Syrien imod Assads regime
- Er imod det kurdiske YPG i Syrien, der er affilieret med PKK
- Er efterhånden nære allierede med kurderne i Irak i KRG. Øget samhandel og geopolitisk samarbejde. Har ytret at kurderne i Irak har ret til selv at determinere deres fremtid. Dette er overraskende meldinger fra Tyrkiet, der i mange år har kæmpet imod egen kurdisk befolknings ønske om flere rettigheder og autonomi.
- Dårligt forhold til Maliki og centralregeringen i Bagdad, bl.a. grundet marginaliseringen af sunni-araberne
- Interesseret i at varetage etniske turkmeneres interesser i Kirkuk og andre strategiske byer

Saudi-Arabien:

- Støtter oprørerne i Syrien imod Assads regime
- Interesseret i at inddæmme Iran og iranske interesser i Syrien og Irak
- Støtter sunni-oprørerne i Irak imod pro-iranske Maliki
- Fører proxy-krig mod Iran gennem ISIL

- Slår indenrigspolitisk hårdt ned mod samme sunni-radikale kræfter, de støtter i Irak og Syrien. Radikale sunni-muslimer anses som værende en trussel mod den saudiske kongefamilie og andre golf-monarkier

USA:

- Støtter forskellige aktører i de respektive lande: I Syrien støttes oprørerne imod Assad-regimet, i Irak støttes Maliki imod oprørerne
 - Ønsker at Irak forbliver en føderal enhedsstat
 - Balancerer mellem Iran og Saudi-Arabien i de respektive lande, i Syrien har man samme allierede som Saudi-Arabien, mens man i Irak har samme allierede som Iran

Det politiske landskab i irakisk Kurdistan:

Irakisk Kurdistan har eget parlament og egen regering; KRG. De største politiske grupperinger er centrum-højre partiet Kurdistan Democratic Party (KDP) ledet af Barzani-familien, den venstreorienterede bevægelse Change Movement samt centrum-venstre-partiet Patriotic Union of Kurdistan ledet af den sygdomsramte irakiske præsident Jalal Talabani. Sammen med en række mindre partier leder disse tre partier irakisk Kurdistan gennem den regionale regering med navnet KRG

Rand Barawy (f.1987) Bachelor i Statskundskab (BSc) fra Københavns Universitet. Læser på Institut for Psykologi på Københavns Universitet. Han er interesseret i Mellemøstlige forhold og har tidligere været i praktik på den danske ambassade i Riyadh, Saudi-Arabien, samt på Christiansborg. Afshin Berahmand (f.1987), Bachelor i Jura (Ba.jur.) fra Københavns Universitet, stud.cand.jur, læser på Tillægsuddannelsen i Journalistik ved Aarhus Universitet. Han har tidligere arbejdet som juridisk assistent ved Bech-Bruun og Accura advokatpartnerselskab og er i øjeblikket i praktik på Danmarks faste mission ved FN i New York, hvor han arbejder med menneskerettigheder.

Afghanistan: Forsvinder den private sektor sammen med kamptropperne?

27.06.2014

Mens USA og NATO har sendt i hundredtusindvis af kamptropper og bistandskroner til Afghanistan gennem de forgangne 13 år har regionale aktører som Kina og Indien på godt og ondt investeret i den afghanske privatsektor. Investeringer vil have stor betydning for Afghanistans fremtid, men vil de fortsat finde sted efter 2014?

INTERVIEW af Rie Sjørlev Hansen

2014 varsler begyndelsen på en ny politisk og økonomisk virkelighed for Afghanistan. Mens landet venter på at få afgjort, om det er Abdullah Abdullah eller Ashraf Ghani, der bliver landets nye præsident, har USA meddelt, at selvom det vil være slut med amerikanske kamptropper vil knap titusinde amerikanske soldater fortsat være i landet efter 2014.

Fremover vil det dog ikke kun være de afghanske sikkerhedsstyrker, der skal stå på egne ben. Også den afghanske økonomi skal klare sig selv, når det internationale samfund for alvor rykker teltpælene op. I første omgang har Danmark sammen med en række andre lande givet tilsagn om at øge den økonomiske bistand frem mod 2017. Men på trods af dette tilsagn er der en klar forventning om, at den samlede støtte til Afghanistan vil falde betydeligt i de kommende år.

Den afghanske stat vil dermed i stigende grad blive afhængig af andre indtægtskilder for at kunne opretholde en nogenlunde stabil sikkerhedssituation, bygge infrastruktur, skabe jobs og sikre adgang til uddannelse og sundhedspleje for landets befolkning. Her kan investeringer i den private sektor få stor betydning.

Indtil nu har en ustabil sikkerhedssituation, et højt korruptionsniveau, et lavt uddannelsesniveau og en generelt svag afghansk stat skabt store udfordringer for den private sektor – men samtidig også et stort spillerum, da såvel den afghanske stat som øvrige aktører har haft fokus rettet hen andesteds..

Manglende sikkerhed og korruption blokerer for privatsektoren

Sameer Azizi er Ph.D.-stipendiat på CBS og studerer den private sektors rolle i Afghanistan. Ifølge Sameer Azizi er

sikkerhedsspørgsmålet i de sidste ti år blevet et stigende problem for private aktører i Afghanistan:

”Især efter 2005 har de store selskaber haft behov for komplekse sikkerhedsforanstaltninger, da angreb og kriminalitet er steget drastisk og vedholdende. Men også de mange micro-virksomheder er blevet ramt af øgede sikkerhedsomkostninger, hvor sikkerheden bliver købt af de lokale krigsherrer, der kontrollerer området.”

Udover sikkerhedsproblemer er også manglen på vejinfrastruktur, elektricitet, finansieringsmuligheder og middelmådig uddannelse store interne udfordringer den afghanske privatsektor står overfor. Herudover påpeger Azizi særligt den høje korruption i de afghanske statsinstitutioner som et stort problem:

”Korruptionen i den afghanske stat er blevet målt til en af verdens højeste. Det skaber uigennemsigthed og lappeløsninger og kan afskrække firmaer med stærke anti-korruptions- og social ansvarlighedspolitikker og tiltrække mindre socialt ansvarlige firmaer fra regionen.”

Privatsektoren udfylder den afghanske stats tomrum

En af hovedudfordringerne for større virksomheder, der opererer i en skrøbelig og konfliktramt stat som Afghanistan, er manglende institutionel kapacitet. Det vil sige, at virksomhederne ofte selv skal sørge for førnævnte infrastruktur, sikkerhed, uddannelse og sundhedspleje for at kunne virke i Afghanistan. Alt sammen opgaver som en stærk stat almindeligvis ville varetage. På den måde udfylder den private sektor dele af den afghanske stats og regerings rolle.

Ifølge Azizi tager nogle af de store virksomheder i Afghanistan også aktivt del i kapacitetsopbygningen i forhold til deres medarbejdere og giver støtte til samarbejdspartnere og udviklingsprojekter med donorer og NGO'er.

Industrier som telekommunikation, luftfart, uddannelse, sundhed mv., der tidligere var statsejede er siden 2001 blevet privatiserede. Det har tiltrukket store investeringer til Afghanistan. Men denne udvikling har ikke fundet sted uden problemer som følge af den svage afghanske stat:

”I og med at staten kæmper med mangel på kapacitet og gennemsigtighed, har det ført til nærmest anarkistiske markedsforhold, hvor selskaberne selv må sørge for egen sikkerhed, uddannelse af medarbejdere, sundhedsfaciliteter osv. Overordnet kan man sige, at den private sektor har fået et stort frirum til at agere i det tomrum, som staten efterlader.”

Azizi forklarer, at den liberale politik der har været ført i Afghanistan siden det internationale samfunds intervention i 2001, uden tvivl har givet privatsektoren en stor rolle i det afghanske samfund og tilføjer:

”Spørgsmålet er om denne form for privatisering i et land, der lider af en skrøbeligt stat og har verdens højeste korruptionsindeks, som det gør sig gældende i Afghanistan, rent faktisk kan gavne den almindelige afghaner.”

Andre aktører, som fx NGO'er, der normalt vil stille sig kritiske overfor den private sektors betydning for den almindelige afghaner, påvirkes også af tomrummet efter den afghanske stat.

”NGO'erne, som i andre lande hæver en kritisk stemme over for den private sektor, har længe været optaget af at opfylde nødvendige behov i landet og er først nu for alvor begyndt at fokusere på privatsektorens eksistens og rolle,” forklarer Azizi.

Kina og Indien investerer i Afghanistan

Blandt investorerne i den afghanske privatsektor er flere regionale aktører, der i de seneste år har haft stigende fokus på Afghanistans naturressourcer og det store økonomiske potentiale, der kan være heri.

I 2007 foretog Kina den hidtil største privatsektorinvestering i Afghanistan, da man indgik en aftale om at udvinde kobber fra Aynak i Logar-provinsen. Et indisk konsortium af statslige og private aktører investerede i 2001 i jernmalmen fra Hajigak i Wardak-provinsen. Om investeringernes betydning for den afghanske økonomi siger Azizi:

”Den økonomiske gevinst anses for at være stor for den afghanske stat, men indtil videre halter begge investeringer bagud i forhold til deres tidsplan. Det stiller spørgsmålstegn ved, hvorvidt denne industris bidrag til den afghanske økonomi kan realiseres på kortere sigt, hvor der er brug for det.”

Udover Kina og Indien er Pakistan også i høj grad med til at påvirke privatsektoren i Afghanistan, særligt gennem import og eksport af varer. Endelig er der en række andre investorer fra regionen som Iran, Tyrkiet, De Forenede Arabiske Emirater og ikke mindst den globale religiøse leder Aga Khan, som har investeret i relativt mindre projekter i landet.

Ifølge Verdensbanken er der dog lange tidshorisonter, før de investeringer Kina og Indien har foretaget i mine- og olieindustrierne vil kunne mærkes i den afghanske statskasse. Hertil tilføjer Azizi, at også det nuværende præsidentvalg, den generelle politiske situation samt den militære tilbagetrækning vil få stor indflydelse på det miljø, som de kinesiske og indiske virksomheder skal agere i fremover.

Meget vanskeligt at tiltrække investeringer efter 2014

Vestens militære tilbagetrækning fra Afghanistan vil, ifølge Azizi, medføre færre investeringer, da den politiske og

sikkerhedsmæssige situation med stor sandsynlighed vil blive endnu mere utilregnelig og usikker:

”Der er ingen tvivl om, at perioden efter 2014 bliver meget vanskelig for privatsektoren. For det første vil tilbagetrækningen medføre drastiske nedskæringer i både humanitære og militære udviklingsmidler. Dette vil påvirke alle sektorer, da de i høj grad drives af disse midler. En negativ spiral, hvor reducering af udviklingspengene skaber endnu større ledighed og mindre privat og offentlig efterspørgsel er næsten uundgåelig.”

Dette forklarer Azizi med, at privatsektoren under det vestlige engagement i Afghanistan har været direkte leverandør af services, transport, logistik og direkte arbejdskraft til udviklingsprojekter og tilføjer:

”Man vil kunne mærke nedtrapningen meget kontant. Optimismen omkring private investeringer som grobund for fortsat vækst i landet er ved at svinde ind, da disse investeringer var baseret på massive inflow af udviklingspenge og håb om stabilitet igennem tilstedeværelsen af internationale styrker. Nu hvor udviklingsmidlerne langsomt siver ud af den afghanske økonomi, er det vanskeligt at se, hvordan Afghanistan skal tiltrække private investeringer fra regionale og internationale aktører i et skrøbeligt marked med drastisk faldende efterspørgsel.”

Slutteligt maler Sameer Azizi dette billede af den private sektors rolle i Afghanistan og perspektivet for tiden efter 2014:

”Jeg vil beskrive de foregående 12 års intervention i Afghanistan med et billede af en stor ’fest’, hvor donorerne har været festdeltagere, der selv har betalt for festen og har sat sit præg på arrangementet siden 2002, den afghanske stat har været arrangørerne og gjort alt for både at tilfredsstille deres gæsters krav og varetage egne interesser, og privatsektoren har været leverandørerne til arrangementet. Den har nydt godt af at levere meget dyre varer og services til de (ideologisk) berusede festdeltagere og de forvirrede arrangører, mens den almindelige afghaner enten er blevet nægtet adgang til festen eller har fået et arbejde som afrydder. 2014 og de kommende år er dermed de sene midnatstimer, hvor festen er ved at være slut. Gæsterne siver hjemad, mens værterne skal forklare de høje omkostninger til de lokale afghanere, der står tilbage med oprydningen og søvnløsheden fra larmen på gaderne natten igennem.”

Sameer Azizi er Ph.D.-stipendiat fra Copenhagen Business School, Centre for Business and Development Studies. Hans søger at forholde sig kritisk til de større virksomheders udviklingsmæssige rolle i lavt-udviklede lande med en skrøbelig stat. Hans phd-projekt fokuserer specifikt på fire større telekommunikationsfirmaer i Afghanistan og er

baseret på data samlet fra feltstudier i Afghanistan. Han er født i Afghanistan, men har levet i Danmark siden 1991.

Rie Sjørsløv Hansen er bachelor i Kinastudier fra KU og sprogofficer i pashto. Hun har været udsendt til Afghanistan på ISAF 10 og i praktik ved ambassaden i Washington DC . Hun studerer Business and Development Studies på CBS og er tidl. ansvarshavende chefredaktør på RÆSON.

Lars Erslev Andersen: Amerikanerne har ingen strategi for Mellemøsten

06.07.2014

Interview af Simon Kærup

RÆSON: Barack Obama har bedt Kongressen om penge til at træne og udstyre de moderate oprørere i Syrien, som både kæmper mod Assad-regimet og de ekstremistiske oprørere i ISIS. Er det den rigtige beslutning, set fra dit bord?

Lars Erslev Andersen: Han har hele tiden sagt, at han ikke vil intervenere direkte i Syrien. Obama ønsker ikke at blive trukket ind i et morads, som han næppe har nogen udsigt til at kunne løse. Den amerikanske reaktion, der for øjeblikket overvejes i forhold til Syrien, er navnlig fremprovokeret af konflikten i Irak. Og den går ud på, at give våben til det, Obama kalder de moderate oprørere – dvs. Den Frie Syriske Hær og lignende grupperinger.

RÆSON: Har Obama været for længe om at reagere?

Lars Erslev Andersen: Det skulle nok være sket tidligere. Spørgsmålet er, hvad det vil have af betydning. En ting er sikkert: De moderate oprørere føler sig forsømt.

RÆSON: Obama har tøvet – har det haft betydning for den mobilisering ISIS har evnet?

Lars Erslev Andersen: Ja, det har det helt klart. ISIS har jo mobiliseret i Syrien fra 2013, stort set uden at blive forstyrret. Al-Assad har rettet sin modstandskamp mod de øvrige oppositionsgrupper og derfor er det lykkedes for ISIS at konsolideret sig og mobilisere i Syrien.

To årsager har bidraget til at ISIS har kunnet vokse sig stærkere i Syrien. 1) At man ikke har villet bevæbne de såkaldte moderate oprørere. 2) At Assad har set sin fordel i at ISIS var den ekstremistiske gruppe i Syrien, der kunne legitimere alle de ting han i øvrigt har lavet. Samtidig har ISIS skaffet sig nogen indtægtsbetingelser i Syrien, som har hjulpet dem med at mobilisere i Irak. F.eks. har de erobret olieletter, som har muliggjort salg af olie – til eksempelvis Assad. På den måde er ISIS blevet stærke – de har haft mulighed for at sætte sig på nogle strukturer både i Syrien og Irak. Desuden har Assad støttet dem indirekte, fordi han ikke har angrebet dem.

RÆSON: ISIS har udråbt et islamisk kalifat på et større territorium i Irak og Syrien. Skal det tages alvorligt?

Lars Erslev Andersen: Deres erklæring om kalifatet betyder først og fremmest noget i forhold til ISIS' egen propaganda, selvfremsættelse og deres evne til at kunne rekruttere mere bredt – både regionalt og globalt. Det er naturligvis vigtigt for dem, men jeg tror også det bliver en akilleshæl for dem. Der er mange folk, der ikke vil leve under de forhold de

tilbyder.

Fanget mellem sunni- og shiaretorik

RÆSON: Når det er lykkedes at etablere denne konflikt med to klare fronter, mellem sunni- og shiamuslimerne, skyldes det så Malikis sekteriske politik og shai-propaganda?

Lars Erslev Andersen: Ja, det er i hvert fald en af årsagerne. Men man overser, at Maliki har ligget i voldsomme kampe mod andre shia-muslimske grupperinger. Konflikten er ikke blot en sunni-shiakonflikt. Når ISIS kunne nedkæmpe Al-Qaeda i 2007 og 2008, så skyldes det, at der var store sunnimuslimske grupperinger, som ikke ønskede at leve under et Al-Qaeda-regime. Derfor tilbød disse grupperinger amerikanerne deres hjælp til at overvinde Al-Qaeda, hvilket man gjorde med en rimelig stor grad af succes. Hvad var prisen? Det var selvfølgelig, at de sunnimuslimske militser skulle have politisk indflydelse og være en del af staten Irak. Men det kunne Maliki ikke tillade. Når Maliki ikke kunne tilbyde de sunnimuslimske militser det, er det fordi, han har sin magtbase blandt shiamuslimerne og får sin støtte fra Iran – som også ser muligheden for at bruge shiabegrebet i deres magtpolitik. Det er derfor konflikten udfolder sig med dette fokus på sunni- og shiamuslimsk identitetspolitik. På samme måde, har Saudi-Arabien retorisk kørt Iran op som den store fjende, fordi iranerne er shiamuslimer.

RÆSON: Men udefra kan det se ud som om konflikten i Irak er blevet et samlingspunkt for gamle fjender: saudierne, iranerne og amerikanerne er vel alle bekymrede over ISIS og ønsker dem nedkæmpet?

Lars Erslev Andersen: Det er rigtigt, at Iran vil støtte Maliki i kampen mod ISIS. På den måde har USA og Iran en fælles fjende – men ud fra meget forskellige motiver. Samtidig er det rigtigt, at Saudi-Arabien længe har været optaget af at nedkæmpe Al-Qaeda-grupperinger. Saudierne har bestemt ingen interesse i at ISIS, som de også betragter som en Al-Qaeda-gruppering, skal blive stærkere. Men politisk har Saudi-Arabien indtil nu været meget tilbageholdende i forhold til konflikten i Irak.

RÆSON: Hvorfor har Saudi-Arabien været tilbageholdende?

Lars Erslev Andersen: Jamen, Saudi-Arabien har meldt klar ud: såfremt Iran eller USA går aktivt ind med tropper og bekæmper ISIS, så vil man betragte det som et angreb på sunnimuslimer. Det vil Saudi-Arabien bestemt ikke bryde sig om. På den måde er hele situationen meget skrøbelig. Man er fanget i denne sunni-shiaretorik.

Amerikanske strategier i Mellemøsten

RÆSON: Er det derfor amerikanerne ikke vil gå direkte ind i konflikten?

Lars Erslev Andersen: Nej, når amerikanerne ikke vil gå direkte ind i konflikten er det fordi de er krigstrætte og ikke har råd. Obama kender godt de røde tal. Han behøver bare at se på Afghanistan og Irak-krigene. Derfor vil han prøve at inddæmme disse konflikter ved hjælp af nogle andre metoder og strategier.

RÆSON: Det handler vel også om Obamas eftermæle? Såfremt der bryder en borgerkrig ud i Afghanistan vil man kunne sige hele hans udenrigspolitik har spillet fallit?

Lars Erslev Andersen: Absolut. Republikanerne har fået rigtigt mange gode kort på hånden, idet de kan bebrejde Obama for at have trukket soldaterne for tidligt ud af Irak. Spørgsmålet er om Republikanerne har ret i den konklusion? Måske er det mere rigtigt, hvis de siger til Obama, at han ikke skulle have trukket tropperne ud førend der var etableret en sikkerhedspakke med Maliki. Obama sagde jo også, at han ville løse Palæstina-konflikten – men han har vel aldrig været længere fra det. Hertil kommer, at han har været meget tøvende i forhold Syrien og heller ikke har kunnet forhindre Putin i at annektere Krim. Det er naturligvis diskussioner, som vil komme til at præge hans eftermæle. Det hele vil han komme til at høre for.

RÆSON: I forhold til Israel-Palæstina-konflikten, hvordan er den så relateret til regionens manglende stabilitet?

Lars Erslev Andersen: Ja, på mange måder. Denne konflikt kører ligesom sit eget spil – og man kan helt grundlæggende konstatere, at den på alle parametre går værre og værre. Hele den proces, som initieredes sidste sommer af blandt andet Kerry, som skulle lede frem mod en to-statsløsning, var dømt til at slå fejl. Det var jo ikke en substantiel forhandling. Det var ikke andet end det sædvanlige mudderkastning, som ingen verdens vegne førte.

RÆSON: Var det ren symbolik?

Lars Erslev Andersen: Ja, et langt stykke henad vejen. USA har kæmpe problemer med at sponsorere en forhandlingsproces og derved sige, at det er ad dén vej, konflikten skal løses. Amerikanerne går derved udenom FN-sporet, som kunne føre til en Palæstinensisk stat via sikkerhedsrådet – og ser heller ikke muligheden i at støtte sikkerhedsrådet i en sanktionering af Israels daglige krigsforbrydelser og bosættelser. Det er naturligvis et kæmpe problem for en demokratisk præsident. Derudover må det konstateres, at Israel er meget betænkelig ved den støtte som Vesten, Europa og USA har givet til reformkræfterne i det Arabiske forår. Israel mener, at demokrati nok er godt for dem selv, men ikke for araberne, for så kommer der fundamentalister til. Denne bevægelse frygter Israel kan skade dem – hvilket de på nogle punkter har fået ret i. Samtidig udgør Iran den helt store sikkerhedsmæssige problemstilling for Israel. Israel er dybt bekymrende for de forhandlinger som foregår med Iran. Her er Israel og USA virkelig kommet på kant mellem hinanden. Israel så gerne, at amerikanerne havde en meget mere konfrontativ politik overfor Iran.

RÆSON: Har Obama-administrationen været for naiv i forhold til sine ambitioner i Mellemøsten?

Lars Erslev Andersen: Ja, dels har de har været for optimistiske og dels har der været nogle udviklinger, som de ikke har kunnet kontrollere. Obama kørte jo sin præsidentkampagne på forandringen: han konstaterede, at den amerikanske strategi ikke havde været god under Bush, som ødelagde det amerikanske ry i Mellemøsten. Obama

ønskede, at genoprette det amerikanske ry i Mellemøsten, som han mente Bush havde ødelagt. Derfor opprioriterede Obama diplomatiet overfor den muslimske verden og Mellemøsten. Han forestillede sig, at han kunne løse en af de konflikter, som altid har fyldt meget i den del af verden, nemlig Israel-Palæstina konflikten. Men hans ambitioner blev afvist og Netanyahu sagde, at det skulle han ikke blande sig i.

Iran, Obamas nye håb

RÆSON: Hvor skal Obama sætte sit håb nu?

Lars Erslev Andersen: Det er i netop i forhold til forhandlingerne med Iran. Kan de lykkes med hensyn til atom-energispørgsmålet? Det håber man på. Amerikanerne håber på, at et positivt forhandlingsresultat her, kan medføre en større grad af konstruktiv forståelse med Iran omkring problemstillingerne i Syrien og Irak. Måske kan det ligefrem være en bølgebryder i forhold til Putin og Rusland. Men det tror jeg ikke på, hvis jeg skal være helt ærlig. For iranerne handler det først og fremmest om at få hævet sanktionerne.

RÆSON: Lad os prøve at vende blikket mod Egypten, som jo i nogen tid har bejlet til Rusland. Hvad er USA's strategi i forhold til Egypten, som Kerry for nylig besøgte? USA har jo accepteret al-Sisis statskup i juli sidste år.

Lars Erslev Andersen: Jeg synes, amerikanernes Egypten-politik har været meget vægelsindet. Da vi ser oprøret i januar 2011, gik Obama oprigtigt ind og støttede oprørerne og deres krav om, at Mubarak skal gå af. Senere så vi pludseligt, at hæren tog over som den helt store demokratiske legitimation. I første omgang kunne hæren og det Muslimske Broderskab se fordelene i at arbejde sammen. Men da de Muslimske Brødre satte sig på magten, var forventningen, at de skulle gennemføre demokratiske reformer – hvilket de ikke gjorde. Det var en fuldstændig vanvittig forvaltning af magten, som de Muslimske Brødre førte. Det undlod amerikanerne at gøre noget ved. I øjeblikket kan generalen så sidde dernede og være ret ligeglad. Og det går ud over USA og eksempelvis Danmark. Vi truer med at skære på bistandshjælpen, hvis vi ikke får en dialog om, hvordan Egypten skal tænke demokratisk. Det er de ligeglade med. Alle Mellemøsten-forskere vil sige, at Egypten er en indflydelsesrig og vigtig spiller i det arabiske Mellemøsten. Det er almindeligvis rigtigt, bare ikke lige nu. Egypten har mange interne problemer og Sisi vil få enorme problemer med at levere.

Amerikanerne har ingen strategi

RÆSON: Hvordan ser du helt grundlæggende på amerikanernes aktuelle strategi i Mellemøsten?

Lars Erslev Andersen: De har ingen strategi. Det er dét, der har kendetegnet Obama siden det Arabiske forår: fraværet af en 'grand strategy' for Mellemøsten. Man havde to strategier eller ideer under hans forgængere. Den første kender vi under overskriften, at 'demokratisere det arabiske Mellemøsten', som slog fejl. Senere udviklede man en strategi, som på mange måder lignede den gamle

koldkrigsstrategi – blot med nogle nye aktører. Der var på det tidspunkt to hovedfjender i Mellemøsten: Iran og islamisterne. Strategien var at holde Iran ude og islamisterne nede. Derfor lagde de et massivt pres på Iran: militært og økonomisk. Desuden blev der brugt sanktioner og man opbyggede alliancer rundt om Iran. Fra 2006 og frem lykkedes den strategi for så vidt meget godt. Amerikanerne fik lavet en alliance, der med Golfstaterne og Saudi-Arabien i spidsen i øvrigt talte Jordan, Egypten og Israel. Den strategi overtog Obama, fordi arkitekten Robert Gates [fra 2006 forsvarsminister under George Bush], fortsatte i Obamas første periode som præsident. Men strategien faldt sammen under det Arabiske forår, hvor alliancen blev fuldstændig splittet. Obama støttede dem, der var mod Mubarak og det førte til, at Israel og Saudi-Arabien ikke længere kunne støtte den amerikanske politik. Det der står tilbage er en lidt mærkelig politik. Obama støtter det Muslimske Broderskab og liberalisterne i Egypten, fordi der skal være reformer og demokrati, men han tillader samtidig fredelige demonstrationer og reformer bliver slået brutalt ned i Bahrain. Siden 2011 har den amerikanske strategi i Mellemøsten været uden sammenhæng. Det er sådan en laissez faire-strategi, hvor man vurderer fra sag til sag, fra land til land. Samtidig har amerikanerne forsøgt at nedtone deres engagement og tilstedeværelse i Mellemøsten. Obama vil helst lægge Mellemøsten lidt til side, men det kan han ikke.

RÆSON: Hvad har det af konsekvenser at Obama ikke har en strategi?

Lars Erslev Andersen: Det har den konsekvens, at der dukker alle mulige konflikter op, som håndteres meget forskelligt. Den indirekte konsekvens er den, at disse konflikter får lov at udvikle sig. Det har vi set med konflikterne i Syrien og Irak, som truer med at brede sig til både Jordan og Libanon.

Nye fronter i Jordan og Libanon

RÆSON: Apropos Jordan, så erobrede ISIS for nylig en af grænseposterne til landet, hvorfor kongedømmet nu har fordoblet deres sikkerhedsstyrker langs den syriske og irakiske grænse. Hvordan vurderer du denne situation?

Lars Erslev Andersen: Jordan er enormt bekymrede og nervøse for den udvikling der finder sted i øjeblikket. Det er der ingen tvivl om. De kan godt se, hvad der er sket på grænsen mellem Irak og Syrien. Derfor frygter de, at det samme vil ske på grænsen mellem Jordan og Irak. For ISIS er dette område særligt attraktivt, fordi der herfra er en lettere adgang til områder med nødvendige ressourcer, især vand. Jeg vurderer, at Jordan meget nemt kan blive inddraget i denne konflikt. Man skal også huske på, at op mod en million mennesker flygtede til Jordan under krigen i Irak. Hertil kommer borgerkrigen i Syrien, som har ført en million syriske flygtninge ind i Jordan. Se på sammenligningen. I Danmark, et af verdens rigeste lande, kan vi ikke finde ud af at modtage 1.500 flygtninge, mens Jordan, et land som er økonomisk trængt i bund, modtager millioner af flygtninge.

Det er i den grad destabiliserende. Dertil kommer, at Jordan i lang tid har bekriget ISIS – især efter gruppen (dengang under andet navn) stod bag terrorisme i Amman i 2005.

RÆSON: Hvordan vurderer du situationen i Libanon, hvor ISIS netop har etableret en tredje front?

Lars Erslev Andersen: Der gælder for at vidt det samme i Libanon som i Jordan. I Libanon er de også dybt bekymrede for, hvad denne opstand fra ISIS kan føre til. Beirut har allerede været rystet, som en direkte konsekvens af krigen i Syrien. Men libaneserne vil ikke have noget at gøre med ISIS. Selv Hizbollah og hæren har prøvet at lægge et låg på. På den måde er både Jordan og Libanon bekymrende for en ny opblomstring af terrorisme. Det er dog svært for mig at vurdere, hvad det helt præcist kan føre til. Dog vil jeg sige, at hvis man ikke kan få bremset ISIS nu, så er der en meget stor risiko for at de kan udbrede deres aktiviteter.

Lars Erslev Andersen (f. 1956) forsker i international sikkerhed med fokus på terrorisme og Mellemøsten på DIIS. Simon Kærup (f. 1981) er Master of Social Sciences (MSSc) i politisk kommunikation og ledelse fra CBS.

Kriserne i Mellemøsten Kan Jordan undgå uro?

08.07.2014

Krigen i Syrien raser på fjerde år. Ekstremistiske oprørere har bragt Irak på randen af kaos. Midt mellem de to krigshærgede lande forsøger kongedømmet Jordan at bevare stabiliteten, og USA gruer for at miste en afgørende allieret i Mellemøstens tiltagende inferno.

Af Jon Bøge Gehlert, journalist i Jordan

Ørkenlandet Jordan har hverken olie, gas, teknologi eller militær power til at gøre sig bemærket på den internationale politiske scene. Men landet har noget så sjældent som et relativt fredeligt og velfungerende demokrati i kernen af en region, hvor meget i øjeblikket står i brand.

En kort opsummering af situationen i Jordans omkringliggende lande er én lang opremsning af krig, konflikt og usikkerhed. For Jordan grænser op til Syrien, Irak, Saudi-Arabien og Israel, mens Libanons og Egyptens grænser er lige om hjørnet.

- Syrien er på fjerde år plaget af krig mellem præsident Bashar al-Assads hær og oprørsgrupper. Flere end 160.000 syrere er døde, og knap tre millioner er flygtet ud af landet.
- Iraks USA-støttede regering er under massivt pres fra den brutale sunni-gruppe Den Islamiske Stat (tidligere ISIL, Den Islamiske Stat i Irak og Levanten), som har besat store dele af landet med massehenrettelser til følge. Siden 2003, hvor en USA-ledet styrke invaderede Irak, har irakerne levet med selvmordsbomber og borgerkrig, og fra 2003-2011 mistede op mod en halv million irakere livet som følge af krigshandlinger.
- Saudi-Arabien praktiserer en streng konservativ fortolkning af islam, tillader ingen interne kritiske røster og støtter, hvad Vesten betegner som ekstreme og hard line-oprørere i Syrienkrigen.
- Israel er i konstant beredskab over for og i konflikt med palæstinenserne. Seneste antænding af konflikten er drabet på tre israelske studerende, formentlig udført af den palæstinensiske organisation Hamas. Israel er i øvrigt formelt fortsat i krig med Syrien efter at have annekteret Golan-højderne mellem de to lande i 1981.
- Libanon er præget af tiltagende spændinger mellem landets religiøse grupperinger, og bomber – særligt i hovedstaden Beiruts shiamuslimske kvarter – har længe været, om ikke hverdag, så ganske ”almindeligt”. Landet er desuden presset til det yderste af de flere end en million syrere, som er flygtet ind i landet.
- Egypten har været igennem det såkaldte Arabiske Forår med massedemonstrationer, vold, en væltet diktator (Hosni Mubarak), en afsat præsident (Mohamed Morsi), et

militærkup og senest en række sager om massevoldtægter begået mod kvinder i offentligheden.

I smørhullet mellem disse lande ligger kongedømmet Jordan, som – i hvert fald indtil videre – har styret mere eller mindre uden om krig og kaos. Det er der en række forklaringer på, men i øjeblikket frygter både jordanerne og USA, Jordans nære allierede, at oprør og usikkerhed vil rulle ind over landets grænser. Særligt på grund af den eskalerende situation i nabolandet Irak, hvor hardcore-islamisterne fra Den Islamiske Stat (ISIS) har besat vigtige byer som Mosul og Tikrit samt store områder af landet, deriblandt et område tæt ved den irakiske side af den vigtigste grænseovergang til Jordan, Turaibil-overgangen. Den Islamiske Stats erklærede mål er at oprette et kalifat – en islamisk stat – i et enormt område, der svarer til Irak, Syrien, Jordan, Libanon, Israel, Gazastriben og Vestbredden. Den 29. juni proklamerede organisationen, at et kalifat allerede er etableret i området fra Iraks Diyala-provins til Syriens største by, Aleppo.

Jordan er også under pres fra Syrienkrigen. Jihadister fra Jordan har været ualmindeligt flittige til at krydse over grænsen for at kæmpe side om side med blandt andet den af Vesten fordømte oprørsgruppe Jabhat al-Nusra. Blandt udenlandske krigere i Syrien er jordanere den størst repræsenterede befolkningsgruppe. De jordanske myndigheder – og igen, amerikanerne – frygter med rette, at oprørerne vil returnere til Jordan med alt andet end demokratiske og regeringsvenlige hensigter.

Jordans ekstremist-lomme

Jordan er et kontrastfyldt land, og hovedstaden Amman illustrerer tydeligt forskellene i kongedømmet. I den østlige del af hovedstaden lever folk klumpet sammen i gamle, slidte etagebyggerier, og gaderne myldrer med handlende, børn og osende varevogne. Det er mellemøstlig basarstemning, som det ser ud på film. Her er kvinderne dækket til, æresbegreber efterleves konsekvent, og som hovedregel mikses kønnene kun, når der er tale om mand og hustru.

Den vestlige del af hovedstaden er plattet til med ambassader, konsulater, mastodontiske villaer og dyre hotelkæder som Le Royal, Crowne Plaza, St Regis, Marriott, Sheraton og Four Seasons. De nyeste bilmodeller pryder gaderne, og nummerpladerne vidner om ferierende, stenrige saudere. Eksempelvis i funklende gule Lamborghinier. Her har mange kvinder slået håret ud, skjorterne er stramme, og unge mænd og kvinder slentrer sammen rundt i bydelens umådeligt populære shoppingcentre.

95 procent af landets cirka syv millioner indbyggere er sunnimuslimer, hvilket udlægges som en væsentlig årsag til jordanernes fredelige sameksistens. Men også kongedømmets kristne befolkning, omtrent fire procent, kan frit praktisere deres religion, og i Amman er flere kirker og moskéer placeret side om side.

Uden for Amman ser man, at den vestlige del af hovedstaden langt fra er repræsentativ for hele landet. Endeløse ørkenlandskaber flimrer langs hovedvejene med

støvede småbyer. Herude er arbejdsløsheden mange steder skyhøj, og i modsætning til naboen Irak gemmer ørkenjorden her ikke på store oliedepoter. Her lever folk som hyrder og beduiner, langt hen ad vejen som de har gjort i århundreder. Og det er herude, langt fra Ammans til tider glittede liv, at utilfredsheden ulmer. Det er her, et eventuelt islamistisk inspireret oprør frygtes at kunne udspringe. Særligt fra den sydlige by Maan, mellem Amman og bade- og industribyen Aqaba. I Maan er flere end hver fjerde arbejdsløs, og i slutningen af juni blafrede Den Islamiske Stats sorte flag over byen fra moskéens tag og i lyskryds. Omkring 100 personer marcherede gennem gaderne med bannere på målet slogans for Den Islamiske Stat, mens de råbte på Kong Abdullah II's (Jordans siddende konge) afgang. Udstyret med benzinbomber blev de mødt af jordansk uropoliti i pansrede køretøjer. Indtil da havde kongedømmet aldrig før oplevet en synlig, offentlig støtteerklæring til ISIS.

Spørgsmålet er, om støtten er dybfølt og rodfæstet. Analytikere har anført, at demonstrationen var lige så meget udtryk for, at Maans frustrerede indbyggere føler sig glemt, som for sympati med Den Islamiske Stats igangværende mission i Irak. Eksempelvis sagde Mohammad Farghal, en pensioneret general fra Jordans hær og nuværende leder af Center for Strategic Studies ved King Abdullah II Defense Academy, til avisen Washington Post: "Jeg er bekymret, men jeg er ikke bange for, at ISIL's nylige succes i Irak vil flyde ind i Jordan. Vi kan føle os sikre, når det handler om at sikre grænsen, men det er bekymrende, at fattigdom og utilfredshed skaber grobund for ekstremistiske organisationer i Jordan. Det er vores største sikkerhedsudfordring."

Trods de umiddelbart ISIS-sympatiserende demonstrationer i Maan vil selv ikke byens al-Qaeda-relaterede grupper vedkende sig at støtte organisationen. Mohammed Shalabi, en leder i Jordans salafist-bevægelse med delvist ideologisk fællesskab med al-Qaeda, pointerede over for Washington Post: "Vi har advaret dem, som har forbindelse med IS, om ikke at demonstrere eller gå i aktion i Jordan, for det ligger uden for deres religiøst sanktionerede mission og vil give de jordanske myndigheder mulighed for at afbillede os som terrorister. Uheldigvis er det her unge, som ved meget lidt om deres egen religion, om jihad, og som ikke er indstillede på at lytte til nogen som helst."

Truslen fra Irak

Oprigtig støtte til Den Islamiske Stat eller ej, de jordanske sikkerhedsmyndigheder tager truslen fra ISIS særdeles alvorligt. I takt med at historier om Den Islamiske Stats massedrab på irakiske regeringssoldater fandt vej til medierne i løbet af juni, udstationerede Jordan tusindvis af ekstra soldater langs landets 180 kilometer lange grænse til Irak. Siden har man sendt kampvogne og missilforsvar, og officielle meldinger fra den jordanske regering lyder, at der er fuld kontrol over grænsen.

Teorier går på, at Jordan overspiller truslen fra Den Islamiske Stat for at modtage endnu mere støtte fra sin nære allierede, USA. Det er ikke det indtryk, man som

bosiddende i landet får. Der hersker på ingen måde hysteri, og daglige artikler i den regeringstro (og delvist censurerede) avis The Jordan Times nedtoner ligefrem truslen fra Irak med utvetydige artikler om, hvor beredt det jordanske militær er, og hvor mange soldater og militært isenkræm, der er postet langs grænsen. Der er nærmere tale om at underspille situationen. Ingen kan dog være i tvivl om Jordans behov for støtte fra USA.

Med den nuværende, forholdsvis solide stabilitet i landet ville ISIS få svært ved at kopiere succesfremrykningerne fra Irak i Jordan. I analysen "Jordan Could Be the Islamic State in Iraq and the Levant's Next Target" den 17. juni konkluderede den velrenommerede amerikanske efterrettnings- og analysevirksomhed Stratfor Global Intelligence, at Den Islamiske Stat har dårlige forudsætninger for at kæmpe sig ind i Jordan. "Gruppen har midlerne til at iværksætte terrorangreb i landet, men betydelige begrænsninger vil forhindre den i at operere på et niveau som i Irak og Syrien," lød det i analysen.

Den Islamiske Stats muligheder i Jordan begrænses blandt andet af Jordans allierede. Igen kommer USA ind i billedet. Stratfor vurderer: "Det jordanske regime er langt mere stabilt end i Syrien og Irak, og dets sikkerhedsstyrker har vist sig at være ganske effektive. Desuden har Jordan kraftig opbakning fra USA og Saudi-Arabien, særligt siden kongedømmet blev et kritisk tilholdssted for støtter af syriske rebeller. Washington og Riyadh kan øge deres finansielle, efterrettningsmæssige og militære assistance til Amman."

Men andre aspekter taler for, at ISIS kan have held med at kæmpe sig over grænsen til Jordan. Kongedømmet anslås at have op imod 10.000 indbyggere med islam-ekstremistiske sympatier. Dertil kommer, at flere tusinde jordanere er rejst til Syrien for at deltage i kampene mod Bashar al-Assads hær, og de jordanske myndigheder har kun i begrænset omfang formået at bremse jihadisternes krydsen ind i nabolandet. Dog har kontrollen den anden vej været stærk, og de seneste måneder har jordansk militær flere gange bombet oprørskøretøjer på vej ind i Jordan.

Analysen fra Stratfor Global Intelligence fastslår, at modstanden mod ISIS internt i Jordan er for stor til, at gruppen kan finde fodfæste i landet. Blandt andet har to af landets bedst kendte jihadist-ideologer, Abu Muhammad al-Maqdisi og Abu Qatada, kritiseret ISIS. Med perspektiv til situationen i Irak konkluderer analysen: "Sunni-stammer i Irak vil foretække, at ISIS fokuserer på Irak og afholder sig fra nogen som helst aktivitet i Jordan, som kan fremprovokere stærke reaktioner fra Amman. Det er uklart, hvordan ISIS vil fortsætte. Vigtigst at holde sig for øje er, at mens IS kan udføre terrorangreb i Jordan, er der for mange forhindringer for gruppen til at agere i Jordan, som den har gjort i Syrien og Irak."

Kongens vellykkede strategi

Hvorfor er situationen i Jordan så fredelig sammenlignet med landets naboer og genboer?

Jordan beskrives ofte som en oase af fred midt i kaos, men både længe før, under og efter Det Arabiske Forår i 2011-

2012 er kongedømmet Jordan blevet dømt færdigt. Landet har i årtier været ude af stand til at finansiere sig selv og har dermed været afhængig af massiv amerikansk økonomisk støtte samt gigantiske lån hos blandt andet Den Internationale Valutafond, IMF. I 1967 tabte Jordan i Seksdageskrigen Vestbredden til Israel, og landet gennemlevede en voldsom borgerkrig i begyndelsen af 1970'erne, hvor den daværende Kong Husseins militær til slut nedkæmpede og fortrængte Den Palæstinensiske Befrielsesorganisation, PLO, med leder Yasser Arafat i spidsen. Senest har landet oplevet et voldsomt pres på sit ellers effektive sundhedssystem, sine sparsomme vandressourcer og sit begrænsede jobmarked som følge af massive flygtningestrømme fra først Irak og siden Syrien. Jordans styre – med den 52-årige Kong Abdullah II i spidsen – formåede at navigere gennem Det Arabiske Forår uden at blive væltet. Jordan er særligt derved, at Kongehuset deler magten med et demokratisk valgt parlament. Kongen er monarkiets eneste regent – i modsætning til eksempelvis monarkiet i Saudi-Arabien, hvor magten er fordelt ud på kongefamilien. I analysen "Kings for all seasons" fra det uafhængige Brookings Doha Center i Qatar fra september sidste år lyder argumentet, at de to ting hænger sammen – for "individuelle monarker kan, i hvert fald i teorien, afstå mere magt til valgte parlamenter uden at udsætte deres egen trone for fare".

Det var netop, hvad Kong Abdullah gjorde under Det Arabiske Forår. Han lancerede flere store politiske reformer, hvilket gjorde en afgørende forskel midt i en krisetid. "Jordan tilbød begrænsede politiske reformer (samtidig med at kongen beholdt den ultimative magt i egne hænder). Jordan afholdt parlamentsvalg. Jordan udskiftede regeringen. Kongen fyrede fire premierministre og ledede dannelsen af seks regeringer. Disse politiske manøvrer absorberede nok af befolkningens energi til at afværge, hvad der end måtte have været af mere seriøse udfordringer for regimet," lyder det i analysen.

Herudover har Jordans stammebefolkninger traditionelt støttet den siddende konge, og det gjorde de også under Det Arabiske Forår. Samtidig undlod størstedelen af landets palæstinensiske befolkning at gøre oprør, fordi Jordan langt hen ad vejen har givet palæstinenserne fornuftige levevilkår, og på den måde nåede de folkelige opstande aldrig samme styrke som andre steder i regionen. Endelig afholdt landets politi og efterretningstjeneste Mukhabarat – sammen med Israels Mossad Mellempøstens dygtigste – sig fra at gribe hårdhændet ind over for demonstranter. Det betød, at ingen blev gjort til martyrer, som det eksempelvis skete i Syrien, hvor regimet tilbageholdt og torturerede en gruppe teenagere, som havde malet anti-Assad-graffiti på en skolemur. En hændelse, som førte til endnu større oprør mod Assad, og som sidenhen er udlagt som afgørende for, at krigen i Syrien brød ud..

Alliancernes magt

Efterretningstjenesten Mukhabarat spiller en afgørende rolle overfor udfordringerne fra Syrien og Irak. Tjenesten – der samarbejder tæt med USA – er kendt for sin evne til at

infiltrere al-Qaeda og andre islamistiske grupper. Det har givet resultater, men Mukhabarats forhørsmetoder har også sikret tjenesten det lidet flatterende tilnavn "the fingernail factory". CIA-samarbejdet og alliancen med USA er uvurderlig for Jordan i den nuværende trusselssituation, og Jordan lader til at kunne regne med USA's støtte.

I slutningen af juni lød det fra anonyme amerikanske embedsfolk, at hvis Den Islamiske Stat iværksætter et stortilet angreb på Jordan, vil landet muligvis ikke have tilstrækkelig styrke til at slå islamisterne tilbage. Men i så fald vil både USA og Israel rykke ind i Jordan – med så megen militær støtte, som landet har brug for, skrev det amerikanske netmedie The Daily Beast.. Israelske diplomater skulle efter sigende have sagt til deres amerikanske kolleger, at Israel er decideret parat til at redde Jordan fra et islamistisk oprør.

Det faktum udtrykker flere paradokser. Jordanske politikere forsømmer sjældent en lejlighed til at rette verbalt skyts mod Israel i forhold til Israel-Palæstina-konflikten. Jordans befolkning udgøres i dag af flere end 60 procent palæstinensere og deres efterkommere, og den officielle jordanske holdning er, at palæstinenserne har ret til og krav på det land, som Israel okkuperede i 1948. Premierminister Abdullah Ensour har sågar givet Israel skylden for, at Jordan ikke vil modtage palæstinensere, som forsøger at flygte fra krigen i Syrien. Hvis bare Israel ville give palæstinenserne deres land tilbage, ville Jordan ikke være nødt til at afvise krigsflygtningene, lød hans argument. Men hvor Israel og Jordan er uenige i palæstinenserspørgsmålet, ser de to lande til gengæld ens på kampen mod islamister. Begge lande er nært allierede med USA og bevæbnes og finansieres begge i stor stil fra Washington. Ligeledes ønsker begge lande at bevare stabilitet og demokrati, hvilket vil sige at overvåge, infiltrere og nedkæmpe islamistiske og al-Qaeda-relaterede grupperinger. Israel ønsker at holde sig allieret med Jordan af den indlysende årsag, at kongedømmet er en fortrinlig stødpude mod oprørerne i Syrien og Irak, ligesom Israel for alt i verden vil undgå flere fjender i regionen.

Det militære samarbejde mellem Jordan og USA kom senest til udtryk, da Jordan med hjælp fra CIA installerede et komplet missilforsvar mod giftgasangreb – blot 10 dage efter gasangrebet i Damaskus-forstaden Ghouta i august sidste år. Missilforsvaret skulle beskytte de omkring 100.000 syrere i Za'atari-flygtningelejren i det nordlige Jordan: man frygtede, at lejren skulle blive et mål for Bashar al-Assad, fordi syriske oprørere formodes at skjule sig i den.

Under radaren arbejder de jordanske og amerikanske efterretningstjenester dog langt tættere sammen end om "blot" et missilforsvar. I slutningen af juni fremsatte Obamas regering forslag om at støtte den syriske opposition – herunder Den Frie Syriske Hær – med 500 millioner dollars. Et langt større beløb end forventet, og penge som meget vel kan vise sig at havne på jordansk jord. På militærbaser i den jordanske ørken har USA oprettet hemmelige, CIA-ledede træningslejre, hvor angiveligt flere end 1000 syriske krigere har modtaget basal kamptræning,

hvorefter de er blevet fragtet tilbage til Syrien. Ifølge amerikanske kilder vil programmet blive intensiveret i den kommende tid, fordi både Assad-hæren og ekstremistgrupperne vinder frem. Washington frygter ganske enkelt, at ekstremistgrupperne vil vokse sig stærke nok til at true amerikanske allierede – herunder Jordan – og til at blive i stand til at udføre angreb på amerikansk territorium.

Truer ISIS Jordan?

Det afgørende spørgsmål i Mellemøsten – det, som optager vestlige regeringer og medier – er, hvordan situationen udvikler sig i Irak.

Hvis flere jordanske krigere tilslutter sig Den Islamiske Stat, vil det kunne få følger i Jordan, forklarer Jens Haarløv, chef for Udenrigsministeriets Det Arabiske Initiativ i Jordan og bosat i Amman: ”ISIS er ved at sikre sig en pointsejr på rekrutterings- og propagandafronten i forhold til de mange ubefæstede sjæle i regionen og i verden. Truslen mod Jordan består ikke i et konventionelt angreb med tusinder af pickup-trucks og udstyr røvet fra Irak, for det ville den jordanske hær med mulig støtte fra USA kunne modgå. Nej, den reelle fare på den korte bane er, at tilbagevendende krigere fra Irak og Syrien vil kunne udføre terroraktioner i landet, muligvis med støtte fra tidligere foreign fighters, som kommer til Jordan fra Europa på et turistvisum”.

Der er flere årsager til, at Den Islamiske Stat vil kunne finde på at angribe Jordan: ”For det første kan det virke provokerende på Abu Bakr al-Baghdadi [Den Islamiske Stats nyudråbte kalif, red.], hvis Jordan føler sig for sikre og immune over for ISIS’ fremmarch. For det andet kan ISIS udføre aktioner for at styrke sin rekruttering og propaganda. Og for det tredje kan ISIS finde på at angribe Jordan i en straffeaktion, hvis jordanske tropper har forsøgt at ’skubbe’ ISIS væk fra grænsen til Jordan”, siger Jens Haarløv og tilføjer:

”Men meningsmålinger viser, at jordanerne mener, at hovedproblemet i deres land er økonomien. Der er en betydelig arbejdsløshed, høje leveomkostninger, en fortsat befolkningstilvækst og et jobmarked, som ikke kan holde trit. Selvom Jordans økonomi vokser tre procent om året, kræver det mere end seks procents vækst at nedbringe arbejdsløsheden. Unge arbejdsløse med håbløse livsudsigter kan blive tiltrukket af ISIS og lignende bevægelser, og terrorhandlinger i Jordan vil gøre det endnu sværere at få økonomien op i gear.”

Både Det Muslimske Broderskab i Jordan og et moderat islamisk parti i parlamentet har taget skarp afstand fra ISIS. Sikkerhedstjenesten Mukhabarat vil gøre alt for at bremse den ekstremistiske bevægelse. Endelig har Jordan en yderst magtfuld backup i amerikanernes støtte.

Til gengeæld kan Amman have grund til at frygte, at islamister fra Syrien vil krydse grænsen og anrette angreb på kongedømmet. I november 2005 eksploderede tre bomber i Amman på hotellerne Hyatt, SAS Radisson og Days Inn. 60 blev dræbt og flere end 100 såret i selvmordsangreb udført af irakisk al-Qaeda med begrundelsen, at hotellerne var blevet favoritter for

”amerikanske og israelske efterretningskilder og andre vestlige regeringer”.

Lignende angreb kan udføres af tilbagevendende jihadister fra Syrien-krigen, vurderer jordanske sikkerhedskilder. Estimerer går på, at 2000 jordanere kæmper på islamistisk side i Syrien og Irak. Ved den jordansk-syriske grænse tydeliggøres problematikken. Eksempelvis opsnappede jordansk militær i maj syv jordanere, som ulovligt var på vej over grænsen til Syrien. Mændene var medlemmer af Jordans salafistbevægelse og skulle efter planen kæmpe side om side med Jabhat al-Nusra-fronten i Syrien. I marts kom jordanske styrker i ildkamp med fire jordanere, som forsøgte at komme tilbage ind i Jordan efter at have kæmpet i Syrien. De fire blev sårede og arresterede, mens tre andre overgav sig frivilligt.

Set fra jordansk side er der dog et andet perspektiv på Syrien-krigen. Syriens præsident Assad har faktisk været til gavn for Jordan på det seneste. Eller rettere, hans hær har. I slutningen af juni bombede syriske kampfly flere gange fremrykkende tropper fra Den Islamiske Stat i Irak – vel at mærke i det vestligste Irak grænsende op til Jordan. ISIS har erobret kontrol over den irakiske by Ratba, som er placeret strategisk vigtigt på hovedvejen fra Irak ind i Jordan, men de syriske bombetogter formåede at bremse en yderligere fremrykning mod Jordan. Det giver Jordan ro i den forstand, at krigere fra Den Islamiske Stat ikke – i hvert fald endnu – står lige på den anden side af grænsen. Hvis det kommer til at ske, vil risikoen stige for, at islamister krydser ind i Jordan med mulige terroraktioner til følge. Assad-hærens bombetogter skal naturligvis ses i lyset af, at Assad ønsker at forhindre Den Islamiske Stat i at erobre endnu mere territorium i og omkring Syrien.

I den jordanske befolkning er det dog ikke kun islamister fra Irak og Syrien, man bekymrer sig om. I hverdagen er flygtningene fra krigen et akut problem. Kongedømmet har modtaget flere end 600.000 syrere, har FN’s Flygtningehøjkommissariat opgjort, men ifølge den jordanske regering er antallet højere end en million. I et land, hvor arbejdsløshed i forvejen er udbredt, og hvor ungdomsarbejdsløsheden ligger så højt som 30 procent, er billig (og desperat) syrisk arbejdskraft sjældent velkommen. De 100.000 syrere i Za’atari-flygtningelejren får hver dag litervis af gratis vand, mens jordanerne selv er underlagt rationering, og vand er en luksus for de fattigste. Flere gange om måneden finder og lukker de jordanske myndigheder uautoriserede, selvgravede brønde, som tørkeramte jordanere har etableret.

Presset på arbejdsmarkedet og på vandressourcerne – og på sundhedssystemet for den sags skyld – fremstår ikke umiddelbart lige så sprængfarligt og drabeligt som en islamistisk invasion fra Irak eller jihadister fra Syrien, men netop hverdagspresset for jordanerne kan være den gnist, der antænder et folkeligt oprør. For at imødegå jordanernes utilfredshed med disse problemer, appellerer både Kong Abdullah II og den jordanske regering løbende om mere international støtte til landet. Jordans rationale er, at man har åbnet sine grænser for flygtningene, men at hjælpen til flygtningene må være en fælles, global opgave –

ikke blot en lokal jordansk opgave.

Det budskab bakker FN's Flygtningehøjkommissariat, UNHCR, op om. I begyndelsen af juli lød det fra UNHCR, at organisationen kun har penge til at opretholde den nuværende hjælp til de syriske flygtninge i Jordan til og med august. Årsag: At verdenssamfundet blot har doneret 400 millioner US dollars ud af den ene milliard dollars, som UNHCR har appelleret for. ■

Jon Bøge Gehlert (f. 1984) er journalist bosiddende i Amman, Jordan, siden februar 2014. Han har blandt andet dækket konflikterne i Syrien og Irak for Information og Kristeligt Dagblad. Uddannet fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole i 2010 og efterfølgende ansat ved Kristeligt Dagblad.

Per Stig Møller om Syrien: Den eneste løsning er en aftale med Assad

19.07.2014

Vesten har fejlet ved med det samme at sige at 'Assad skal gå'. Når man siger sådan til en mand, så vil han enten gå – eller kæmpe til sidste blodstråbe. Den eneste vej frem er at få de moderate Syrere, som ønsker demokrati, og Assad, til at indgå en aftale. Hvis man ikke kan lave en aftale, vil islamisterne sammen med de moderate vinde over Assad, derefter vil islamisterne slagte de moderate, og så vil man få en islamistisk stat”.

Interview af Mathias Terp

RÆSON: I Irak kæmper ISIS mod de irakiske regeringsstyrker. Er den situation et resultat af USA's manglende ageren i Syrien?

Per Stig Møller: Ja, det er vel et resultat af, at de har fået store muligheder for at kæmpe i Syrien, og for at tiltrække mange udenlandske krigere. Og så er det også et udtryk for at der i Sunni-trekanten i Irak var voksende utilfredshed med Shiiternes styre i landet – det har de så også udnyttet, således at de har gået fra Syrien ind i Irak for at skabe det kalifat.

Hvad Vesten skulle have gjort i Syrien er ikke, hvad du tror jeg vil sige. Vesten har fejlet ved med det samme at sige at 'Assad skal gå'. Når man siger sådan til en mand, så vil han enten gå – eller kæmpe til sidste blodstråbe. Den eneste vej frem er at få de moderate Syrere, som ønsker demokrati, og Assad, til at indgå en aftale. Hvis man ikke kan lave en aftale, vil islamisterne sammen med de moderate vinde over Assad, derefter vil islamisterne slagte de moderate, og så vil man få en islamistisk stat i Syrien. Havde man derimod fået de moderate og Assad til at lave en form for demokratiseringsaftale – det kunne man sikkert godt have fået, for så får præsidenten overlevelse og man får en form for demokrati – så havde de sammen kunnet klare islamisterne.

Havde man grebet militært ind, var man kommet ind i noget, hvor man var blevet beskudt fra alle sider, på nær fra de moderate – der var blevet skudt fra Assads side og fra islamisternes side. Man skal passe på hvad man går ind i. Det var mere en diplomatisk fejltagelse, at man udelukkede en løsning med Assad-regeringen.

RÆSON: Men en løsning kan sagtens indebære, at man bevarer Assad?

Per Stig Møller: Ja, det er den eneste løsning, hvis man vil undgå, at islamisterne tager det hele. men det kan være løbet er kørt, fordi man diplomatisk set er startet forkert.

RÆSON: Så det handlerum Vesten havde er nu blevet mindre?

Per Stig Møller: Meget mindre. Nu står man i den situation, at skal man gå ind og kæmpe mod ISIS skal man alliere sig med Assad – og det vil man ikke. Så i virkeligheden har Vesten, med Amerika i spidsen, spillet sig helt ud af spillet. I Irak får du et opgør mellem ISIS og på en eller måde et-af-Iran-afstivet shiitisk styre. Hvor har du så Saudi-Arabien på sigt? Vil de se på at sunnierne bliver banket af shiiterne og iranerne? Nej, det vil de nok ikke, og så vil de øge våbenhjælpen til sunnierne ligesom Qatar gør – og så har endnu mere uro.

RÆSON: Så har Vesten og USA med andre ord fuldstændig udspillet deres rolle?

Per Stig Møller: Nej, de har aldrig udspillet deres rolle, men de kan prøve at genskabe deres rolle.

RÆSON: Amerikanerne forsøger i øjeblikket at finde en oprørsgruppe at støtte med våben. Hvad mener du om det?

Per Stig Møller: Ja, det er jo fint, men så går man jo også ind i krigen. Det er den trekantskrig, man er i gang med. Der er de moderate og ISIS, der sloges på samme side, og nu ikke er sammen mere, fordi ISIS er begyndt at slås med de moderate. Og så har du så Assad. Så du [USA, red.] skal altså armere en oprørsgruppe, der skal kæmpe *både* mod ISIS og mod Assad – altså en to-front krig – og det plejer man at sige man ikke kan vinde. Jeg ville hellere køre den diplomatiske vej. Forklare de moderate at de bliver nødt til at lave en aftale med Assad, og forklare Assad, at han bliver nødt til at lave en aftale med de moderate, for ellers bliver de begge to slagtet af islamisterne.

RÆSON: Nu nævner du selv kurderne. De har jo, i modsætning til den irakiske regering, vist sig i stand til at slå ISIS tilbage. Kunne man forestille sig en situation, hvor man sagde til kurderne, at hvis de ville love at hjælpe den irakiske regering yderligere, så kan de få øget autonomi eller endda selvstændighed?

Per Stig Møller: Ja, det har kurderne jo også opereret med. De har sagt nej til at hjælpe yderligere, ikke? De kan jo bare sidde og vente. I forvejen har de jo faktisk en okay økonomi. Det er et område, der er frit for krig, hvor der er økonomisk fremgang, turister. Et område, hvor det fungerer. De er også begyndt at kunne sælge olie og har Kirkuk.

RÆSON: Men burde man så fra vestlig side gå ind og presse irakerne til at love, måske endda selvstændighed til kurdiske, hvis kurderne går ind og hjælper dem med at bekæmpe ISIS?

Per Stig Møller: Jeg ved ikke om man kunne det, for så skulle man pludselig gå ind for at flække den irakiske stat. Det tror jeg ikke Vesten vil have som politik – at man går

ind og flækker en stat.

RÆSON: Hvad med øget autonomi?

Per Stig Møller: Det er klart man ikke kan lave forfatning som inddrager kurderne mere, for det er kurderne jo ikke interesseret i. De vil ikke inddrages mere, de vil have lov at være i fred. Men vesten skal lægge megen vægt på at den shiitiske regering begynder at leve op til de løfter den gav, da den i 2007 lovede USA, Danmark m.fl. at den ville inkludere og at den ville vende sig mod ekstremisterne – både shiaerne og sunnierne. Den startede også med at ophæve den shiitiske milits, men senere har Maliki ikke været særlig venlig overfor inddragelse af sunnierne. Løsningen må være at lægge meget kraftigt pres på ham. Det var det, amerikanerne lykkedes med i Fallujah: At alliere sig med de lokale sunnier – som jo heller ikke var glade for at alle de udenlandske krigere rendte rundt og fortalte dem hvad de skulle gøre. Men disse lokale sunni-sheiker er jo blevet skuffet, fordi shiiterne i Irak har holdt dem ude. Derfor har de jo bare ladet ISIS løbe igennem.

RÆSON: Du taler selv om den her Sunni- og Shia konflikt. Betyder konflikterne i Syrien og Irak, og den retorik som lederne bruger, at man kan tale om en større Shia-Sunni strid? Er det primært en religiøs strid?

Per Stig Møller: Det er en strid mellem to religiøse grupper som har stået på siden det syvende århundrede.

RÆSON: Men er det den primære konflikt, eller er det snarere et middel i en magtkamp mellem Iran og Saudi-Arabien?

Per Stig Møller: Det er en konflikt, der har ligget under overfladen og som er blevet holdt nede af hårde diktaturer. Assad holdt dem nede i Syrien. Saddam Hussein i Irak. I Libyen er det også på vej op. Så det er en konflikt, der har været der hele tiden. Den blev ikke accepteret af diktatorerne, som sad med deres mindretal og styrede landet. Da så den hårde hånd var væk, kom den religiøse konflikt. Det svarer lidt til Balkan. Da Jugoslavien brød sammen kom der pludselig nogle konflikter man slet ikke havde set komme, fordi folk forinden havde giftet sig på kryds og tværs. Men pludselig var der en etnisk konflikt, ingen havde set komme.

RÆSON: Så når folk betegner det som en proxykrig mellem Iran og Saudi-Arabien, så er det ikke det primære. Det primære er den religiøse konflikt?

Per Stig Møller: Det er en kombination. Saudi-Arabien vil ikke have Iran ind på den arabiske halvø og Iran vil meget gerne ind, via shiiterne på den arabiske halvø, for at komme til at dominere mere. Så det er ikke en proxykrig, men en religionskonflikt, der inddrager de to store spillere. Det så du også i Syrien, hvor Qatar og Saudi-Arabien meget uheldigt fik blandet sig. Altså, fint nok at fjerne Syriens diktator, og det var jo flot at man gik ind der og forlangte demokrati i Syrien, men det praktiserede de jo ikke selv i

Qatar og Saudi-Arabien. De har regnet med, at et demokrati i Syrien ville bringe sunnierne til magten, fordi de udgør flertallet.

RÆSON: Er situationen i Mellemøsten et resultat af den amerikanske mellemøstpolitik igennem 00'erne, som Danmark jo støttede?

Per Stig Møller: Vi havde jo en Mellemøstpolitik der også, syntes jeg, var fredsorienteret. Vi lavede jo 'Køreplanen for fred' mellem Israel-Palæstina – for at få taget det problem ud af ligningen. Vi åbnede Syrien-sporet for at arbejde for en fred mellem Syrien og Israel. Så vi havde jo også en aktiv fredspolitik, men det lykkedes så ikke.

RÆSON: Men er sandheden ikke, at interventionerne var af større betydning end fredsprocessen igennem 00'erne?

Per Stig Møller: Jeg tror ikke der er tvivl om at amerikanerne klart undervurderede det. Det skriver bl.a. Madeleine Albright også: At stort set alle undervurderede den religiøse konflikt, der lå nedenunder.

RÆSON: Så, sat helt på spidsen, kan man så sige om den danske udenrigspolitik har forbedret eller forværret situationen i Mellemøsten?

Per Stig Møller: Det syntes jeg ikke man kan sige, for vi havde jo den her fredspolitik mellem Israel, Syrien, og Palæstina, og det havde jo forbedret situationen ganske meget, hvis det var lykkedes. Hvad angår Irak: tænk hvis Saddam havde fået lov til at overleve, vi troede jo alle han havde våbnene, hvad havde han så gjort? I dag er vurderingen, at så havde han udviklet de våben, frdi han havde kapabiliteten til det.

RÆSON: Kan man ikke som Søren Pind har åbnet for, sige at vi trak os for tidligt ud af Irak?

Per Stig Møller: Jo, det tror jeg godt man kan sige, og det er måske også hvad vi kommer til at se i Afghanistan. Men jeg mener ikke at vi kunne gøre andet. I efteråret 2006 sagde Maliki til mig: "tak for hjælpen, vi behøver jer ikke mere". Og så kan man jo ikke blive længere. Man kan ikke blive uden invitation når det er en suveræn stat. Derfor kan jeg ikke sige, at Danmark trak sig ud for tidligt. Det samme sagde de så til amerikanerne. Når værtsnationen siger "tak for hjælpen, nu klarer vi den selv", så er der ikke mere at spille om. Så kan man så have sine egne overvejelser - og jeg skrev selv i mine notater, om det var fordi Maliki ville indføre Shia-diktatur, at han ikke ville have os i nærheden? Men man kan ikke blive når værtsnationen siger "tak for hjælpen". For amerikanerne skulle det så være i 2011, de skulle forsvinde efter beslutningen i kongressen i 2007, og når så Maliki beder om det, så er der ikke så meget at gøre. Personligt har jeg altid været imod at vi selv sætter en dato, for man ved jo ikke om det er slut til den dato man har sat.

RÆSON: Hvordan påvirker erfaringerne fra Irak vores tilbagetrækningsplan fra Afghanistan? Bør vi revidere den?

Per Stig Møller: Vi trækker os jo tilbage fra Afghanistan, og det gør amerikanerne jo også. Vi kan jo ikke bare sige til amerikanerne, englænderne, og alle de andre, at 'det er fint de trækker sig, men vi syntes ikke arbejdet gjort, så vi bliver her'.

RÆSON: Nej, men burde amerikanerne blive der?

Per Stig Møller: Amerikanerne burde afvente hvad den afghanske regering gjorde. Det betyder altså at de burde vente til afghanerne siger, ligesom irakerne gjorde, "vi har ikke brug for jer mere". Obama har jo været ude med en dato, og det har jeg altid været imod.

RÆSON: Lars Erslev Andersen udtalte 6. juli til RÆSON, at "amerikanerne ikke har nogen strategi for Mellemøsten" (se [interviewet her](#)). Er du enig i det?

Per Stig Møller: Jeg tror også de har opgivet. Jeg har fulgt det meget nøje, af gode grunde, og der var en klar strategi fra Bush, Condeleezza Rice, og Powell – den var der ikke nogen tvivl om. De havde jo også håbet på at få tostatsløsningen på plads inden Bush gik i januar 2009. De var meget engagerede. Hillary Clinton startede også med at være meget engageret, hun vidste meget om Mellemøsten, hun havde været meget dernede, og hun kendte det virkelig. Hun startede også med en høj profil, men efter et halvt år forsvandt hun ud af billedet. Det samme med Kerry. Han startede også med en høj profil, men forsvandt så ud af billedet. Obama tænker nok, at i forhold til fredsprocessen har Bill Clinton ikke fået noget ud af det, Bush heller ikke, Carter har prøvet, vi holder altså fingrene væk. Dét tror jeg har været Obamas politik.

RÆSON: Har den politik hjulpet Mellemøsten?

Per Stig Møller: Bestemt ikke. Det kan man også se på hvad der foregår præcis nu. Israel lytter jo ikke til amerikanerne, fordi de ved jo godt amerikanerne ikke kommer hvis israelerne har brug for det.

RÆSON: Så har amerikanerne givet op i Mellemøsten?

Per Stig Møller: Ja, de føler ikke rigtig at det er noget, de skal engagere sig kraftigt i. Obama føler formentlig de har været rigeligt engageret. Så kom det med den røde linje i Syrien, og da den blev krydset ville man så ikke rigtig noget alligevel [ifbm. angrebet med de kemiske våben i august 2013, red.]. Så Obama fører mere en amerikansk udenrigspolitik der går i retning af, at Amerika kun skal involvere sig når Amerikas interesser står direkte på spil og det vurderer han altså ikke er tilfældet her.

RÆSON: Nu snakkede vi om amerikansk mellemøststrategi, men har Danmark, eller måske snarere EU, en strategi?

Per Stig Møller: Nej, det syntes jeg ikke man kan sige vi har. Vi går selvfølgelig ind for fredsdiplomati og menneskerettigheder, men nej, jeg synes ikke man kan se der er en speciel Mellemøststrategi. EU har godt nok vedtaget at hvis man får fred mellem Hamas,

palæstinenserne, og Israel, så vil man kunne få et forstærket økonomisk samarbejde. Så det er altså guleroden man prøver at holde op, men det er så det.

RÆSON: Er den amerikanske tilgang til Mellemøsten altafgørende for EU's udenrigspolitik i Mellemøsten?

Per Stig Møller: Nej, jeg tror godt at EU kan føre en selvstændig udenrigspolitik, og det tror jeg også at amerikanerne foretrækker. Amerikanerne føler faktisk de har gjort nok, så det er snarere EU der skulle løse konflikten. Middelhavet er jo grænsen for Europa, og Obama har den oplevelse at Europa gør for lidt, Europa har sin egen baggård og det må den selv begynde at tage sig mere af. Problemet i EU er, at der ikke er nogen enighed i EU. Der kan godt blive enighed om den økonomiske gulerod. Men der vil klart være nogle EU-lande, der vil tage parti for palæstinenserne - nok ikke åbent for Hamas, men i hvert fald mod Israel – mens andre formentlig vil tage parti for Israel. Derfor kan der ikke blive enighed og man kan derfor ikke engagere sig kraftigt. Det er også derfor, man ser de enkelte landes udenrigsministre engagere sig.

RÆSON: Vi har allerede set den syriske konflikt brede sig til Irak og flere eksperter taler om, at den også kan brede sig til Jordan og Libanon. Hvordan skal Vesten forholde sig i forhold til det?

Per Stig Møller: Ja, det er her man kunne ønske sig at amerikanere er mere aktive. Man skal øge samarbejdet med Jordan og man skal give Libanon nogle garantier for at man kommer og hjælper hvis de kalder.

RÆSON: Militære garantier?

Per Stig Møller: Ja, det må være militære garantier i retning af at man siger, 'Hvis I kalder på os, så vil vi gerne stille med en fredsbevarende styrke eller en styrke der kan gå ind og holde øje med grænsen'. Hvis Jordan kalder og siger vi har brug for grænseobservatører, så skal man da sige ja. Jeg tror da Jordan er i ISIS' sigtelinje. I Libanon er der jo Hizbollah - derfor vil du få en kraftig konflikt hvis ISIS går ind, og det er altså derfor ISIS ikke er gået ind endnu. Hizbollah er jo shia og ISIS er sunni, så der vil virkelig blive kæmpet, hvis de går ind. Men i Jordan vil de kunne sive ind.

RÆSON: Så Jordan må være førsteprioritet?

Per Stig Møller: Ja, man jo skal stoppe det. Hvis man skal stoppe skal man gå ind og markere og sige 'her går grænsen' - altså *containment* [inddæmning]. Man skal være klar til at beskytte kurderne og hjælpe kurderne i det omfang de har behov for hjælp, ligesom vi skal være indstillet på at hjælpe Jordan. Vi fløj ind over Libyen og bombede Tripoli, så vi kan jo godt noget.

RÆSON: Hvad er muligheden for at få et FN-mandat til en mission ligesom den vi så i Libyen?

Per Stig Møller: Hvis det er Jordan, der kommer i spil, tror jeg godt man kan få det. Den Arabiske Liga er jo ikke interesseret i at der kommer det her kalifat. De er jo alle

sammen imod oprettelsen af dét – så den arabiske verden vil være med. Jeg kan heller ikke se hvem, der skulle sige nej i Sikkerhedsrådet - jeg kan ikke forestille mig at russerne skulle hjælpe ISIS. Russerne står jo i en situation, hvis der er kommer et kalifat, så er der et sted hvor man træne de terrorister, der skal tilbage til Kaukasus. Så det er ikke i russernes interesse at forhindre en Sikkerhedsrådsresolution.

RÆSON: Hvordan skal man forholde sig til de her slyngelstater som Iran? Kan man samarbejde med et land, der støtter Assad?

Per Stig Møller: Der er du nødt til at se på hvad, der præsenterer det største onde for os. Se realpolitisk på, hvad der kan skade dig mest. Du har ikke råd til bare at være idealist. Det var da bedst hvis Assad forsvandt og der kom demokrati i morgen, det går jeg også kraftigt ind for, det ligger bare ikke rigtig i kortene. Man kunne godt forestille sig at USA og Iran kom til en forståelse (inklusive omkring atomprogrammet). For Iran kan jo ikke være særlig glade for et sunni-kalifat, og det er amerikanerne heller ikke særlig glade for. Russerne er som sagt heller ikke interesserede i det for så kan du få en masse træningslejre der kan sende folk til Kaukasus. Så der kan godt pludselig komme det ud af det i morgen, at du vil se at USA og Iran er kommet til en forståelse omkring atomproblematikken, og så kan de jo også komme til en forståelse omkring Irak og ISIS.

RÆSON: Men den her tilgang med at der er nogen man bare ikke snakker med - den er for idealistisk?

Per Stig Møller: Ja, det er en fejl. Det kan man jo ikke, man bliver jo nødt til at snakke med sine fjender. Sine venner kan man altid tale med.

RÆSON: Er der noget der kan deeskalere den nuværende konflikt i Israel-Palæstina?

Per Stig Møller: Det er meget svært. Det er jo det, Hamas spiller på, for de står jo faktisk uden venner, de har kun Iran tilbage, og Iran er shia mens de selv er sunni. Så en amerikansk-iransk forståelse kan også komme til at spille en rolle i forhold til Hamas-Israel.

RÆSON: Du fremhæver Iran meget. Kan man sige at Iran er nøglen til Mellemøsten?

Per Stig Møller: Ikke NØGLEN, men én af mange nøgler. For det er en dør med mange låse. Men Hamas står alene. Før havde de Syrien før, men nu står Syrien i opløsning. Så havde de Iran, og Iran kan måske begynde at orientere sig anderledes. Den arabiske verden bryder sig ikke om Hamas. Egypterne vil ikke have noget med dem at gøre - de kunne jo sagtens åbne grænsen. Man siger hele tiden at Israel skal åbne deres grænse - Egypten kunne jo også gøre det, men det vil de ikke. Derfor gør Hamas mod Israel, hvad de gør - for så kan de få den arabiske verden med sig. Den arabiske verden kan ikke lade være med at støtte Hamas i en situation, hvor Israel invaderer Gaza. Det vil sige et isoleret Hamas kan - med de provokationer, de laver mod Israel og de gensvar, de ved de får - komme til at stå med den

arabiske verden bag sig. Ellers vil den arabiske verden ikke stå bag dem.

Den arabiske verden er ikke interesseret i at den konflikt skal fortsætte. De er mere optaget af Iran-problematikken - så de vil helst have den her konflikt mellem Israel og Palæstina løst. Det er også derfor de har gentaget Saudi-kongens plan fra 2002. Altså hvis man får 1967-grænsen med nogle swaps [bytte landområder, red.], så vil alle lande anerkende Israel. Her er Hamas jo på den, for det vil de jo ikke gå med til.

RÆSON: Men vil israelerne gå med til det?

Per Stig Møller: Jeg syntes de skulle gøre det, men Israel er jo bange for at freden er snyd. De har jo Yom Kippur-krigen at kigge på som erfaring, så derfor vil de være helt sikre på at de får en stat, de kan forsvare og en fred, der er troværdig. Og den tillid har de ikke. Hamas vil jo ikke den fred. Så kan israelerne lave den med Vestbredden, men aftalen skal også indeholde Gaza. Så fredsftalten skal indeholde internationale garantier. Det var derfor, man i Annapolis i 2007 så Bush, Olmert, og Abbas stå side om side og love at de ville slutte fred. Det lykkedes så ikke, men der var den amerikanske præsidents garantier, og det er det der skal til. Israel tror ikke på FN. De tror ikke Europa - for de ved godt Europa ikke stiller med tropper. De har oplevet at Obama ikke interesserer sig for dem. Det er Israels situation og det er derfor, de overreagerer og dermed får de kun verden imod sig. Jeg syntes bestemt israelerne laver mange fejl, deres bosættelsespolitik og den måde de behandler palæstinenserne på, det er ikke smukt.

RÆSON: Men deres bekymring er legitim?

Per Stig Møller: Deres bekymring er helt legitim. Israel har kun én chance for at lave en fred. Hvis de laver en fred, der ikke holder, får de aldrig en chance mere. Araberne kan prøve igen og igen. Man må forstå Israels nervøsitet og følelse af at være venneløs. Det er svært at have tillid til Hamas, når de agerer som de gør. Men derfor burde israelerne hjælpe Abbas meget mere, så man virkelig kunne se fordelene ved freden med israelerne. De kunne hæve deres vejspærringer. De kunne indskrænke deres bosættelser. Sharon trak Israel ud af Gaza. Han havde planer om bagefter at trække sig ud af Vestbredden, hvis det gik godt - men så blev han bevidstløs og kunne ikke gå videre. Olmert ville det samme, men så blev han anklaget for korrupsion, så var han ude af spillet. Så kom julekrigen i 2008, og så vandt Netanyahu selvfølgelig valget. Det vidste Hamas selvfølgelig også godt, da de lavede julekrigen - at Netanyahu ville vinde valget. Så der er mange destruktive kræfter på spil. Men Israel kunne gøre meget mere for at hjælpe Vestbredden.

RÆSON: Men for øjeblikket er der ingen udsigt til en deeskalering?

Per Stig Møller: Det får vi, for det får vi hver eneste gang. Det er bare fuldstændig meningsløst - en krig opstår ved at nogle gale palæstinensere myrder 3 drenge, hvor så Meshal siger "det var ikke os, men det var godt gjort". Og så er der

nogle jødiske drenge, der dræber en palæstinensisk dreng. Men der kan du se forskellen. Netanyahu går straks efter morderne. Mashal siger, 'det var godt gjort'.

RÆSON: Har den linje, som EU og USA har anlagt overfor Rusland i forbindelse med konflikten i Ukraine været rigtig?

Per Stig Møller: Det er for tidligt at sige. Jeg kan se at EU's statschefer har skærpet sanktionspolitikken lidt. Det er klart, at der skal reageres på Putin - og måske skulle der også være reageret hårdere, men det var så det, man kunne blive enige om. Det er også det, man ser i Mellemøsten. Det er ikke enighed om hvor hårdt man skal gå til den. Jeg ville gerne have gået hårdere til Putin.

RÆSON: Og med hårdere mener du hårdere sanktioner?

Per Stig Møller: Ja. De sanktioner, man laver, trækker russerne jo på skulderen af. Desuden ved Putin godt, at hvis sanktioner går på personer kan de selvfølgelig vare ved, men hvis de går på sektorer, som det nu er planlagt, så ved han det kun varer et par måneder før Europa ophæver dem igen - ligesom efter august-krigen i Georgien i 2008. Og i 2009 trykkede Hillary Clinton så på "reset"-knappen.

RÆSON: Bør man stille Ukraine et EU-medlemskab i sigte?

Per Stig Møller: Ja, det har jeg altid gået ind for. Jeg mener det farligste, man kan have på et landkort, er gråzoner. Fordi landene på hver side af den her gråzone hele tiden vil forsøge at dominere eller præge.

RÆSON: Men er det ikke netop at eskalere konflikten, hvis man går ind og tilbyder dem et medlemskab på sigt?

Per Stig Møller: Altså de skal jo ikke have det i morgen. De skal lige leve op til det og de er meget langt fra det. Jeg tror, de skal have det - for hvis Ukraine bliver en del af EU kommer der aldrig store krige i Europa, for det vil russerne ikke være stærke nok til. Hvis Ukraine falder tilbage og bliver tvunget tilbage i folden igen er Rusland en meget stor spiller.

Det, EU må gøre, er at gøre sig mere energiuafhængigt af den arabiske verden. Hvis islamisterne virkelig får magten, Jordan falder, og Saudi-kongen kommer ud for et oprør - det kan komme på et tidspunkt - så vil islamisterne jo bruge olien som et våben mod Europa. Putin vil givetvis bruge gasvåbnet. Europa har gjort sig alt for afhængig af energi udefra og har været alt for langsom til at lave en energistruktur der kan klare krisetider.

RÆSON: Men gør vi os netop ikke sårbare overfor energitruslen, hvis vi stiller Ukraine et EU-medlemskab i udsigt? Eller når vi indgår associeringsaftaler med Moldova og Georgien? Er det netop ikke at eskalere konflikten?

Per Stig Møller: Det er jo det, et flertal af ukrainerne gerne

vil - og der syntes jeg ikke vi skal sige, at vi er bange for russerne. Det var jo det, nogle socialdemokrater sagde i sin tid - da balterne ville ud af Sovjetunionen - sagde visse ledende socialdemokrater, 'Nej, ved gud i himlen, så vil der blive uro i Europa. I skal blive'.

RÆSON: Så er du enig når RÆSONs Østeuroparedaktør Ota Tiefenböck siger, at associeringsaftalerne med Moldova og Georgien er med til at eskalere konflikten?

Per Stig Møller: Ja, det er fuldstændig rigtigt. Jeg har lige været i Moldova og der er der en region, Gagauzien, der vil gå imod den aftale. Så det er med til at øge spændinger der, men det er vel noget de skal gå igennem i deres egne lande - vil de vores vej eller vil de ikke vores vej? Og de har også lov at være uenige i de lande, bare de er det på en civiliseret måde, og hvis de vælger vores vej skal vi ikke sige at vi ikke tør at lade dem komme til os. Hvis de vælger vores vej, skal de være velkomne. Hvis de ikke vælger vores vej må vi leve med det. Men vi kan ikke gøre som nogle ledende socialdemokrater sagde til balterne i 1990 - 'I må ikke forlade Sovjetunionen for så bliver der problemer'.

RÆSON: Men det er vel ikke den samme situation. Kan man drage den sammenligning?

Per Stig Møller: I høj grad - når Rusland gør, hvad Rusland gør i Østukraine og på Krim. Havde vi ikke fået Estland, Letland, og Litauen med i EU og NATO, så er jeg ikke sikker på at de kunne føle sig helt trygge ved deres grænser i dag.

RÆSON: Så Rusland agerer med andre ord som Sovjetunionen plejede at gøre?

Per Stig Møller: Den nuværende regering har et storrussisk perspektiv og derfor er det dejligt at vi har fået de nye medlemmer i vores fællesskab som vi har, så de ikke kan blive ofre for dét.

RÆSON: Nu argumenterer du før for, at hvis der er stort flertal af ukrainerne der vil Europas vej, så skal vi lade dem det. Men kan man ikke drage en tilsvarende konklusion i forhold til Krim. Her er der efter alt at dømme et russisk flertal - hvorfor anerkender vi dem så ikke som russisk?

Per Stig Møller: Jo, men så skal det ske efter aftale med den ukrainske regering - man kan ikke bare rive stykker af et land ud. Afstemningen kan du ikke rigtig regne med, for den er skrevet med våben peget mod dig. Hvor mange krimtatarer turde stemme? Så den afstemning er ikke det papir værd, den er skrevet på. Men der er nok flertal af russere - for Krim var russisk indtil 54. Men så må man lave en folkeafstemning efter aftale med Ukraine og Rusland. Folkeafstemninger går jeg ind for. Et område, der føler de hører til et andet sted, må have mulighed for at udtrykke det, men det gør man ikke ved selvtægt fra en fremmed magt.

RÆSON: Og du har den samme holdning til situationen i Donetsk og det østlige Ukraine?

Per Stig Møller: Hvis de laver en aftale om, at Donetsk selv må afgøre, hvor de skal være henne, så skal det være en aftale mellem Ukraine og Rusland, og formentlig også et andet internationalt organ. Jeg har i sin tid foreslået, at det FN-organ, der hedder Afkoloniseringskomiteen, kan gøres til en komité, hvor et område, der i sin tid er blevet indlemmet i en stor stat, vil kunne appellere og sige, 'Vi er i det 21. århundrede, vi blev indlemmet i det 17. Og vi har aldrig følt et tilhørsforhold til den her stat. Nu vil vi gerne afgøre det selv'. Så kan den komité vurdere rimeligheden i den appel.

RÆSON: Martin Lidegaard har tidligere i RÆSON udtalt at Ukraine er en test af EU – er det rigtigt? Og er bestod vi i så fald testen?

Per Stig Møller: Det syntes jeg er meget rigtigt. Putin tester hvor villige vi er til at stå op for vore værdier og op mod ham.

RÆSON: Bestod vi den test?

Per Stig Møller: Det er ikke afgjort endnu. Juryen er stadig ude.

RÆSON: Bør vi i fremtiden udlicitere mere af vores udenrigspolitik til EU?

Per Stig Møller: Jeg har altid gået ind for en fælles udenrigspolitik, men det kan ikke være en udenrigspolitik, hvor et land bliver tvunget til at gøre noget det i øvrigt er imod. Dvs. jeg mener ikke at to lande skal kunne forpurre noget for resten af EU.

RÆSON: Så vi skal hen til noget flertalsafstemning snarere end det nuværende konsensus?

Per Stig Møller: Det skal være sådan, at man kan være i en mindretals situation, man skal bare love at være et konstruktiv mindretal. Man bliver ikke tvunget til at følge de andre, men man har heller ikke lov til at forhindre de andre.

RÆSON: Hvordan skal det udmønte sig realpolitisk?

Per Stig Møller: Jeg kan give et eksempel fra min formandstid i 2002 i forhold til Hviderusland. Vi ville ikke give Lukaschenko visum til Europa, men det ville portugiserne tvinge os til. Alle os andre var imod det og Portugal var for. Hvis vi havde et mere konstruktivt forhold kunne Portugal have sagt – 'vi respekterer jeres beslutning, men vi vælger at give ham visum'. Det endte med, at jeg spurgte hvert enkelt land, om det ville give visum. Alle med undtagelse af Portugal sagde nej, og så kunne han kun komme til Portugal. Det var altså ikke en fællesbeslutning, men en tilkendegivelse, og den kunne Portugal ikke forhindre.

RÆSON: Men det kan man vel ikke gøre i forhold til Ukraine i dag?

Per Stig Møller: Nej, det kunne man nok ikke. Men min pointe er bare, at man kan få en stærkere udenrigspolitik, hvis det ikke er nødvendigt at få alle 28 lande med, men at

man respekterer en eller anden form for mindretal.

RÆSON: Så en eller anden form for reform af det nuværende udenrigspolitiske system i EU?

Per Stig Møller: Ja. Vi har jo også lavet andre regler. Altså til enhanced cooperation [styrket samarbejde på udvalgte områder, red.] skal man jo bruge 9 lande. Så kunne man jo også sige at et blokerende mindretal skal være på mindst 9 lande, for eksempel.

RÆSON: Vi har de seneste mange år hørt eksperter varsle et globalt systemskifte, hvori amerikanerne vil miste magt mens andre – fx BRIKS-landene - vil forsøge at udfylde det vakuum. Med det in mente, i hvor høj grad bør vi koordinere vores udenrigspolitik med USA?

Per Stig Møller: Europa må se i øjnene, at Amerika interesserer sig mindre og mindre for Europa, i hvert fald magtpolitisk. Amerika mener, at Europa bør klare mere i sin egen baggård, at vi ikke lige kan regne med at de står klar til at løse problemerne for os. Amerikas befolkningssammensætning vil gradvist blive mindre og mindre east-coast liberals, der kommer fra England, eller Tyskland, eller Skandinavien, mens regnbue-koalitionen vil blive større og større. Flere og flere vil have oprindelse i det asiatiske, latin-amerikanske, og afrikanske, og dér kan Europa ikke regne med at de synes det er deres opgave at komme os til undsætning. Altså må Europa indstille sig på at USA glider, hvis ikke vi foretager os noget, længere og længere fra os. Hvad er så svaret? Det er jo at sørge for, at USA har en stor interesse i at det ikke sker. Hvordan kan det gøres? Jo, det kan jo f.eks. gøres gennem frihandelsaftalen. Jeg foreslog tilbage i 2002 noget jeg kaldte NATA (North Atlantic Trade Association), altså et supplement til NATO. Og det var ud fra dét perspektiv - at Amerika ville glide fra os, hvis vi ikke foretager os noget. Det er derfor jeg mener, at frihandelsaftalen er vigtig.

RÆSON: Kunne et andet modsvar ikke være at konstatere at USA's magt er nedadgående, og derfor koncentrere vores udenrigspolitiske ressourcer om BRIKS-landene?

Per Stig Møller: Det ville ikke være særligt klogt. For vi har verdens største marked og økonomi langt ude i fremtiden, hvis USA og EU laver et fælles område. Nu kan man se at BRIKS-landene er gået sammen om den her New Development Bank. Den kan så modvirke de sanktioner mod Rusland, vi måtte iværksætte. Lader vi bare stå til, så bliver det en 50-50 mellem de to blokke, og til sidst vil BRIKS-blokken være den dominerende. Så hvis vi vil forberede vores egen nedstigning i det globale system, så skal vi bare lade være med at foretage os noget. Men hvis vi stadig vil sørge for at vi får øget velstand, øget styrke, flere muskler, så skal vi fastholde og styrke forbindelsen med USA.

RÆSON: Og vejen til øget velstand er ikke at styrke forbindelsen med BRIKS-landene men snarere med

USA?

Per Stig Møller: Ja, det er det. Man kan ikke forestille sig Kina og Rusland komme og hjælpe os hvis vi har et problem. Man må se økonomi i geostrategisk perspektiv. Man må se på hvem, der vil komme og hjælpe os. Hvis vi nu forestiller os en mere islamistisk situation i Mellemøsten, hvem vil så komme og hjælpe os? Jeg tror ikke det er Rusland. Jeg tror ikke det er Kina. Jeg tror ikke det er Sydafrika. Jeg tror ikke det er Indien. Og heller ikke Brasilien, det er for langt væk. Så vi har kun USA som ven ude i verden, hvis der kommer pres på Europa.

RÆSON: Så det er i virkeligheden et sikkerhedspolitisk spørgsmål?

Per Stig Møller: Det er det for mig.

RÆSON: I så fald at vi styrker samarbejdet med USA, hvad skal vi give dem til gengæld? Muligheden for at de kan overvåge os?

Per Stig Møller: Der synes jeg, du afsporer det geostrategiske perspektiv. Selvfølgelig skal vi have vedtaget nogle spilleregler både på IT-området og andre områder. Det er jo ikke sådan at amerikanerne skal have alle deres ønsker opfyldt i frihandelsaftalen.

RÆSON: Er det realistisk, at amerikanerne vil overholde de spilleregler?

Per Stig Møller: Det tror jeg. Der må man jo gøre som i WTO-systemet: Man må nedsætte en domstol, som dem man har i alle regionale og internationale frihandelsaftaler. Så må man have et WTO-lignende organ, der kan tage stilling ved uenighed om reglerne mellem USA og Europa.

RÆSON: Det var i løbet af din tid som udenrigsminister at terrorpakken blev vedtaget. Hvad er din holdning til hvorvidt vi bør indsamle digital information for at forhindre et fremtidigt terrorangreb?

Per Stig Møller: Der skal du have fat i en retsordfører.

RÆSON: Har du ikke selv en principiel holdning til det?

Per Stig Møller: Nej, ikke lige præcis nu, bortset fra, at man af sikkerhedsgrunde ikke skal gøre mere end fornødent. ■

Per Stig Møller (f.1942) har været medlem af Folketinget siden 1984; miljøminister (1990-1993), udenrigsminister (2001-2010) samt kultur- og kirkeminister (2010-2011); tidligere har han arbejdet for Berlingske, DR samt ved universiteterne i København og Paris. Han har skrevet en lang række bøger herunder "Den naturlige orden" (1997). Mathias Terp (f.1993) er student fra Virum Gymnasium.

Har Martin Lidegaard glemt de Radikales Israelpolitik? Asmaa Abdol-Hamid i OPINION

21.07.2014

På sit seneste landsmøde vedtog de Radikale en skarp resolution om Israel, der opfordrer EU til at "benytte sig af såvel diplomatiet som handelspolitikken til at lægge pres på landet, når det ikke lever op til sine internationale forpligtelser" herunder specifikt ifbm. blokaden mod Gaza. Har Udenrigsministeren glemt sin egen politik?

OPINION af Asmaa Abdol-Hamid

ISRAELS KOLLEKTIVE AFSTRAFFELSE af den palæstinensiske befolkning i Gaza har startet en hurtigt voksende bevægelse i Danmark, der fordømmer Israels angreb. De sociale medier er fyldt med billeder, hashtags og selfies med citater som "Børn i Gaza har ret til liv", "Stop besættelsen. Fjern blokaden. Nedriv muren," og "Alle liv tæller – fra floden til havet". Danske forfattere, kunstnere, skuespillere og andre kendte har valgt at sige fra overfor drabet på den palæstinensiske civilbefolkning, og sætte fokus på palæstinenserne ret til liv og frihed. Vi er vidne til en opblomstring af en folkelig bevægelse, der har indtaget de danske gader, de sociale medier og er tilstede overalt i aviserne med læserbreve og kronikker. Det er et spørgsmål om fundamentale rettigheder – retten til frihed og retten til liv.

DEN FOLKELIGE STØTTE til palæstinenserne ret til liv og frihed giver håb. Jeg er sikker på, at vi er vidner til en ny dansk epoke, hvor selv nyhedsmediernes har svært ved at følge med. Til trods for store demonstrationer i hele landet, og særligt i hovedstaden, hvor flere tusind demonstranter mødte op, var vores hverken TV2 Nyhederne eller DR's TV-Avisen til stede. Det var nok så chokerede, at de gik i dvale fremfor at rapportere fra demonstrationen på Rådhuspladsen i København.

MED EN RADIKAL udenrigsminister, var ingen danskere i tvivl om hvilken udenrigspolitisk linje, man kunne forvente i forhold til Israel/Palæstina-konflikten. De Radikales vedtagne politik på området er klar – jf. den resolution, som partiet vedtog på sit seneste landsmøde: "Israel skal fortsat presses til at overholde FN-resolutioner. Radikale Venstre går ind for, at alle lande skal overholde FN-resolutioner, også Israel. Derfor skal EU benytte sig af såvel diplomatiet

som handelspolitikken til at lægge pres på landet, når det ikke lever op til sine internationale forpligtelser, særligt i forbindelse med de ulovlige bosættelser på Vestbredden og i Østjerusalem og blokaden af 1,5 millioner beboere i Gaza. Lever Israel ikke op til forpligtelserne, bør landets status som særligt privilegeret handelspartner ikke fortsætte uændret. EU bør således fortsætte og udbygge sin nuværende linje og sikre obligatoriske mærkningsordninger af varer fra de ulovlige bosættelser, og at israelsk deltagelse i EU-finansierede programmer kun gælder for de områder, der ligger inden for de internationalt anerkendte grænser” [\[se link\]](#).

DET VAR DERFOR IKKE OVERRASKENDE, at udenrigsminister Martin Lidegaard fik langt over 1000 vrede kommentarer på sin Facebook-opdatering, da han på vegne af regeringen erklærede sig for ven af Israel, og ytrede sig om Israels ret til at forsvare sig. Jeg kan forestille mig, at man som minister kan have travlt med en masse vigtige ting. Men at man kan glemme sin egen politik, kommer alligevel bag på mig.

Lad os få nogle helt grundlæggende fakta på plads.

IFØLGE DEN ISRAELSK REGERING er årsagen til angrebet på Gaza, borførelsen af og drabet på tre israelske bosættere. Israel valgte med det samme at give Hamas skylden, men har til dato ikke formået at fremlægge nogle overbevisende beviser for dette. Over et tusind private hjem er blevet ransaget og omtrent 500 palæstinensere er blevet arresterede. Gennem Jerusalems gader gik hævngherrige israelere og angreb palæstinensere, når de så dem, og flere steder meldes der om historier om kidnapninger og kidnapningsforsøg. Mest brutalt var det, da 16-årige Muhammad Abu Khedir blev kidnappet, tvunget til at drikke benzin og brændt levende. Alt imens bombede Israel Gaza, som en del af den kollektive afstraffelse mod den palæstinensiske civilbefolkning.

DEN MILITÆRE OFFENSIV mod Gaza har nu stået på i 12 dage. Israel har bombet huse, skoler, hospitaler og i skrivende stund er dødstallet 410, herunder 80 børn. Når man skriver om angrebet på Gaza bliver man nødt til at skrive 'i skrivende stund' for Israels angreb kræver konstant nye menneskeliv.

I DEN SMALLE GAZA-STRIBE er 1,8 mio. palæstinensere spærret inde på et område på størrelse med Langeland, hvor de er afskåret fra omverdenen. Gazas befolkning har siden 2006 været underlagt en blokade, som betyder at palæstinenserne har stærkt begrænset adgang til selv helt basale livsformødenheder såsom mad, rent vand, medicin og elektricitet. Blokaden er dømt ulovlig under international lov og alle humanitære organisationer ønsker den opløst. 46 % af Gazas befolkning er børn under 14 år og inden for de sidste blot seks år har befolkningen oplevet fire angreb fra Israel. FN påpeger, at over halvdelen af mændene, 70% af kvinderne og 90% af børnene lider af

posttraumatisk stress.

SPØRGSMÅLET TIL MARTIN LIDEGAARD er derfor: Vil ministeren bruge sine beføjelser som minister til at udføre De Radikales politik og lægge pres på at Israel ikke længere skal være en privilegeret handelspartner for EU?

ISRAEL HAR BRUDT minimum 65 FN-konventioner, uden at blive sanktioneret! Og lige nu er Israel i gang med endnu et angreb på en forsvarsløs civilbefolkning. Med en tilskuerskare af israelere, som spiser popcorn og klapper, når bomberne rammer. Folkekirkens Nødhjælp beretter på deres hjemmeside, om palæstinensiske børn der godt ved, de skal dø. Den norske læge Erik Fosse, som er udsendt for Læger uden Grænser i Gaza, siger at der er ”groteske skader. Vi får tilskadekomne ind med halve hoveder, som er sprængt i stykker, kropsdele. Det er helt ubeskriveligt. Det er dramatiske scener her hver dag. Folk siger, at denne militæroperation er den værste, de har oplevet. I forhold til krigen i 2008 til 2009 er der færre brag. Men den gang bombede de offentlige bygninger. Nu bomber de private hjem, mens folk sover”. Tilflugtssteder er der ikke mange af. Direkte adspurgt hvor de civile kunne tage hen, for ikke at blive ramt af Israels raketter og bomber, svarede Elana Stein, talsperson for Israels udenrigsministerium: “der er andre nabolag, der ikke bliver angrebet, der er stranden, der burde have været beskyttelsesrum, hvis Hamas rent faktisk kærrede sig om mennesker og ikke ville bruge dem som menneskelige skjolde”.

TO DAGE EFTER udtalelsen angreb Israel fire palæstinensiske drenge, der spillede fodbold på stranden i Gaza, med 2 raketter der blev affyret fra et krigsskib et par kilometer uden for kysten. Det kostede dem livet. Børnene var i alderen 9-11 år. Talsperson for Amnesty International i Danmark, Ole Hoff-Lund, undrer sig sammen med alle os andre over, at den israelske regering først foreslår palæstinensere at søge tilflugt på stranden for derefter at bombe netop en strand: ”Det er jo helt vildt. Men det illustrerer bare, at ikke engang de israelske myndigheder har styr på, hvor der er sikkert at være. Desværre tyder meget på, at der trods den israelske regerings forsikringer ikke findes sikre opholdssteder for civile i Gaza. Vi har set flere angreb på civile mål, eksempelvis hospitaler, og nu altså senest på de fire børn”.

DEN NUVÆRENDE AGGRESSION er hverken en konflikt eller krig. For det kræver netop to ligeværdige parter og dét beskriver på ingen måde det israelske overgreb. Det er et folkemord, et angreb på en civilbefolkning, som ikke kan forsvare sig selv. Intet mindre. Ifølge FN er 410 palæstinensere, heraf omkring 80 børn og 20 israelere (18 soldater og to civile) dræbt på 12 dage. Gazas civilbefolkning er under angreb – for 70% af ofrene er civile. Over 2.500 palæstinensere er blevet såret. I Gaza ligger 400 huse i ruiner, flere skoler og tre hospitaler er bombet sønder og sammen. Infrastrukturen er endnu engang smadret.

NÅR PALÆSTINENSERNE BLIVER angrebet af israelske soldater, der er udstyret med højteknologiske våben, har palæstinenserne så ret til at forsvare sig? Eller skal de lade sig dræbe uden forsvar, hvor primitivt modstanden end måtte være?

DER ER FLERE fløje i Israel. Benyamin Netanyahu står i spidsen for en rabiat regering bestående af ekstremistiske nationalister. Han bakkes af politikere som Moshe Faiglin, medlem af det israelske parlament for regeringspartiet Likud, der har foreslået en fuld nedkæmpelse af Gazas befolkning uden humanitære hensyn og fordrivelse af samtlige palæstinensere til Sinai. Ayelet Shaked sidder i parlamentet for det regeringsbærende parti Det Jødiske Hjem, et ultra-nationalistisk bosætterparti. 7. juli stemplede hun fra sin Facebookprofil alle palæstinensere som terrorister. "De er nødt til at dø, og deres huse skal rives ned, så de ikke kan bære flere terrorister," skriver hun og tilføjer "De er alle vore fjender og deres blod skal være på vores hænder. Dette gælder også for mødrene til de døde terrorister". 5. juli fastslog partiet i den israelske avis Yediot Ahrenot: "det lader til at en gruppe palæstinensere i terrorredan Gaza ønsker døden mere end livet [...] og jeg vil gerne meddele dem i dag; døden kommer snart til jer".

DER ER DOG OGSÅ stemmer i Israel, der er begyndt at protestere mod den kollektive afstraffelse af Gazas befolkning. Flere og flere tager afstand til Netanyahus blodige politik og bakker op om palæstinenserne rettigheder. På hjemmesiden for *Jews Voice for Peace*, skriver den jødiske veteran fra de israelske forsvarsstyrker Eran Efrati, 11. juli: "Hvad jeg har set i Israel i de sidste par uger, er ud over noget jeg har været vidne til i mit liv. Jeg har set skrækslagne palæstinensiske børn i Hebron og Halhul sidde på ruinerne af deres hjem. Jeg har set israelske folkemasser på gaden råbe "død over araberne" og trække palæstinensiske mænd ud fra deres butikker for at slå dem, mens andre israelere stod med hænderne i lommen". Han appellerer til alle borgere i Israel hvor han skriver: "Vi har brug for dig til at fortælle israelske politikere, de israelske medier, israelske samfund, at man ikke kan støtte dette angreb. At du ikke kan støtte overtrædelser af menneskerettighederne. At du ikke kan støtte racisme".

ET AF FLERE jødiske initiativer er Jews Against Genocide (JAG), som har afholdt mindehøjtideligheder for de dræbte palæstinensiske børn, flere steder i verden. Det startede med en højtidelighed foran Yad Vashem, Holocaustmuseet i Jerusalem, og mindehøjtideligheder har senere været afholdt foran det israelske parlament og forsvarsministerium. Der har også været afholdt lignende begivenheder i foran ambassader i Madrid, San Francisco, i Stockholm og på Rådhuspladsen i København. JAGs holdning er klar. Den danske talsperson, Yonatan Ungermann Goldshtein, udtaler med tydelig adresse til Martin Lidegaard: "Det, der foregår i Gaza kan med rette betegnes som folkemord, men

stilheden fra den danske regering har været slående. Den danske regering må sige fra overfor israelsk apartheid og mordet på befolkningen i Gaza, og må presse Israel med både diplomatiske og økonomiske midler. Tavshed er accept".

MIKO PELED, en israelsk forfatter (bl.a. til bogen "The General's Son Journey of an Israeli in Palestine") udtaler: "Over 60 børn er døde og tallet er konstant stigende. Dette er et opråb til folk omkring i verden til at støtte den palæstinensiske kamp og til at forenes i at forlange en ende på apartheidregimet i Palæstina". Ilan Pape, en af de mest kendte israelske historikere, der bl.a. er forfatter til "Den etniske udrensning af Palæstina" siger: "Ophøret af det igangsatte folkemord i Gaza og en implementeringen af basale menneskerettigheder og civile rettigheder for palæstinensere, hvor end de er, inklusivt palæstinenserne ret til tilbagevenden, er den eneste måde hvorpå, man kan åbne op for udsigten til en produktiv international intervention i Mellemøsten i sin helhed". Nurit Peled-Elhanan, lektor ved Hebrew University i Jerusalem, og modtager af Europaparlamentets Sakharovpris for menneskerettigheder, udtaler: "Det internationale samfund har ikke gjort nok for at stoppe det israelske besættelsesregime [...] som resultat deraf, betaler Israel ikke nogen pris for deres seriøse brud på international lov og på menneskelige værdier. Vi, de Israelske borgere og den statsløse palæstinensiske befolkning, kan hverken bringe besættelsen til ophør eller ende blodbadet selv. Vi har brug for at I retsforfølger den israelske regering og hær, vi har brug for at I boykotter den israelske økonomi og kultur, og vi har brug for at I på det kraftigste opfordrer jeres regeringer til at stoppe med at profitere på besættelsen".

HVEM ER DINE VENNER, Martin Lidegaard? Er det Ayelet Shaked, Moshe Feiglin, og Benyamin Netanyahu eller er det Ilan Pape, Miko Peled, Yonatan Ungermann Goldshtein og Erfan Efrati?

Et arabisk ordsprog siger: Vis mig din ven, og jeg skal fortælle dig hvem du er. ■

Asmaa Abdol-Hamid (f.1981) er socialrådgiver. Hun er kendt fra samfundsdebatten, bl.a. som vært på "Adam og Asmaa" (med Adam Holm) i 2006. Som palæstinensisk flygtning kom hun til Danmark i 1986 sammen med sin familie.

Hamas vil gerne stoppe kamphandlingerne, hvis forandringer følger med Michael Irving Jensen i OPINION

21.07.2014

Hamas har svært ved at lægge våbnene, hvis det ikke fører til forbedringer for de 1,8 mio. palæstinensere i Gaza. Bevægelsen sagde nej til det egyptiske våbenhvileforslag, men har fremlagt sin egen plan – og forhandler med Fatah om at finde en fælles linje. Men det står klart, at Israels angreb netop har til formål at knuse tiltagene i retning af palæstinensisk enhed.

OPINION af Michael Irving Jensen

ISRAEL HAR GENNEM DE SENESTE UGER endnu engang sønderbombet Gazastriben. Hele kvarterer ligger i ruiner. I skrivende stund har mere end 500 palæstinensere mistet livet. Langt de fleste er civile, og op mod 25 % af børn. Det er i den israelske italesættelse Hamas' fortjeneste. Israel, som den fredssøgende nation de søger at projicere billedet af, slår kun børn, kvinder og ældre ihjel af nød. Deres argument: Hamas havde muligheden for at have undgået de seneste dages slagtehuslignende tilstande, såfremt de havde accepteret det egyptiske forslag om våbenhvile, der blev fremsat i sidste uge inden Israel gik ind i Gazastriben.

UMIDDELBART VIRKER DET ABSURD, at den part som er den absolutte underdog i en asymmetrisk krig vælger af afvise et våbenhvileforslag, som i princippet kunne have forhindret hundredevis af døde civile palæstinensere, og et forslag som tilmed er fremsat af deres egyptiske nabo. Hvad er det der foregår?

FØR DEN IGANGVÆRENDE ISRAELSK KRIG stod bevægelsen som et resultat af de regionale geopolitiske forandringer ret alene. Først måtte de forlade deres eksilerede hovedkontor i Damaskus, da bevægelsen politisk ikke kunne holde til alliancen med det syriske regime i en kontekst, hvor den interne udvikling i Syrien antog stærkere og stærkere sekteriske dimensioner. Hamas, som en sunni-muslimsk gruppe, var pludseligt klart tættere på dele af den syriske opposition til Assad. I forbindelse med Hamas' afkobling fra det syriske regime blev også forholdet til Iran klart forværret.

TIL GENGÆLD FIK HAMAS EN KORT OVERGANG

NYE VENNER. For udviklingen efter revolutionen i Egypten førte til, at det Muslimske Broderskab kom til magten. Grænseovergangen mellem Gaza og Egypten i Rafah blev nu åbnet i langt flere timer og dage end i de tidligere år. Hamas' ledere var ofte på besøg i præsidentpaladset i Kairo. Og talk of town var, at Hamas' eksil ledelse officielt ville oprette deres nye hovedsæde i Kairo. Så vidt kom det ikke. For præcis et år siden blev det Muslimske Broderskab afsat af det egyptiske militær. Og en voldsom kampagne mod netop Broderskabet blev sat i værk. Den officielle egyptiske diskurs har gennem de seneste 12 måneder været ekstrem. Et had til Broderskabet gennemsyrrer medierne – private og statslige. I den sammenhæng er Hamas igen og igen blevet anklaget for at blande sig i egyptiske interne anliggender – herunder for at hjælpe militante islamister på Sinai-halvøen, der bekæmper det egyptiske militær.

DET ER IKKE FOR MEGET AT SIGE, at relationen mellem regimet i Kairo og Hamas i Gaza var på frysepunktet. Mange egyptiske medier koger i disse dage over af had overfor Hamas, og palæstinenserne mere generelt. Chefredaktør på det store statsejede flagskib al-Ahram Azza Sami skrev således forleden i en Tweet: "Tak, Netanyahu. Må gud give os flere folk som dig så vi kan destruere Hamas". Ejeren af tv-stationen Faraeen, Toufik Akasha, argumenterede for at "Gazas befolkning må indlede et oprør mod Hamas nu, og sker det ikke har de fortjent at blive bombet".

OG DET VAR SOM NETOP EGYPTEN, der i sidste uge fremsatte et våbenhvileforslag, som Israel hurtigt besluttede at støtte. Også USA, EU, FN og den Arabiske Liga var ivrige efter af få forslaget om våbenhvile omsat til virkelighed. Forslaget lagde op til at begge parter skulle indstille kamphandlingerne, og at grænseovergangen til Israel skulle åbnes når "sikkerhedssituationen bliver stabil". Øvrige sikkerhedsemner skulle efterfølgende diskuteres mellem parterne. Et kort men ganske uklart forslag, som ville være ensbetydende med status quo. Og et forslag som Hamas, ifølge bevægelsens talsmænd, end ikke var indkaldt til samtaler omkring – en indikation af det kolde forhold mellem bevægelsen og Kairo.

FORSLAGET VILLE IKKE ÆNDRE PÅ LIVSVILKÅRENE for Gazas omkring 1,8 millioner indbyggere, der har været fysisk isoleret fra omverdenen i 20 år, og under blokade gennem de seneste 7 Netop derfor sagde Hamas nej til det egyptiske udspil. Hamas ønsker, i tråd med befolkningen i Gaza, at forbedre vilkårene og mulighederne for at leve et bare nogenlunde normalt liv.

MEN HAMAS' NEJ til den egyptiske våbenhvile er ikke ensbetydende med, at Hamas ikke ønsker at kamphandlingerne skal stoppe. Gennem den seneste tid – godt hjulpet af Qatar og Tyrkiet – har Hamas arbejdet på deres eget udspil til en våbenhvile, som potentielt kunne ændre status quo. I lørdags kunne det nye arabiske website

al-Araby Jadid – der er sat i verden af den palæstinensiske politiske filosof Azmi Bishara, som i dag er meget tæt på emiren af Qatar – offentliggøre Hamas' udspil, som ikke overraskende er mere vidtgående end det egyptiske:

HAMAS ER REDE TIL AT STOPPE

KAMPHANDLINGERNE ØJEBLIKKELT, hvis det fører til at Israel ophæver blokaden af Gaza, til vands, til lands og i luften. Grænseovergangene skal åbnes, og det samme gælder Gazas havn. Bevægelsen ønsker ligeledes at der umiddelbart herefter skal iværksættes en plan for genopbygning af Gazastriben. Endelig er der indskrevet i forslaget at palæstinensiske fanger som er blevet gen-arresteret i de seneste uger løslades, samt at de Hamas-institutioner, der er blevet lukket på Vestbredden, genåbnes. Endvidere lægger bevægelsen op til at Israels udbredte praksis for 'administrativ forvaring', hvor palæstinenserne kan fængsles i 6 måneder (med mulige forlængelser) – uden at være anklaget – bringes til ophør. Et interessant element ved udspillet er at Hamas lægger op til, at det er USA der skal stå som garant for at planen implementeres, og at USA også skal være mægler såfremt der opstår uenighed mellem partnere.

EFTER UHYRLIGE NÆTTER I SHAJAIYYAH-KVARTERET i Gaza by, er presset for en våbenhvile vokset. Kritikken mod Israel tiltagende. John Kerry er på vej til Cairo. Ban Ki Moon er allerede i regionen, og har lyttet til Hamas' udspil mens han var i Doha. Den palæstinensiske præsident Mahmoud Abbas har mødtes med Hamas' eksilledning med henblik på at finde fælles fodslag. Fatah og Hamas' nationale enhedsregering, der blev dannet i foråret, har ellers haft vanskelige kår. Ideen om palæstinensisk enhed nemlig er en seriøs trussel mod Netanyahu og hans højre-regerings fortælling – for hele den israelske retorik falder til jorden i en situation hvor Hamas, som tilfældet var frem til krigen i Gaza, overlader forhandlingssporet til PLO. Der er ingen tvivl om at Israels gøren og laden i de seneste uger netop handler om at knuse tiltagene hen imod palæstinensisk enhed.

PROBLEMET ER, at Hamas gennem de seneste ti år har gjort utallige forsøg på at blive taget seriøst som medspiller i stedet for spoiler [her: en, der ikke deltager men derimod spoler fredsforhandlinger, red.] – og hver gang er de blevet afvist.

I den nye geopolitiske virkelighed, hvor Hamas har færre venner end tidligere, er der ikke meget håb om at bevægelsens udspil vil slå igennem – også selvom Qatar gør hvad de kan for at Hamas' ideer kommer ud til et bredere publikum. Ingen af de afgørende regionale og globale aktører ønsker at Hamas skal komme sejrrikt ud af denne omgang af intensiverede myrderier.

IGEN BLIVER DET BEFOLKNINGEN I

GAZASTRIBEN, der betaler prisen, men i det store regnestykke betyder små 2 millioner palæstinensere intet.

Status quo er vigtigere. Når alt kommer til alt, er det vigtigste for Israel at man kan fortsætte med at italesætte sin palæstinensiske fjende som onde, irrationelle terrorister, der kun har ét mål for øje nemlig at destruere Israel. På den måde kan besættelsen nemlig fortsætte, næsten omkostningsfrit.

Michael Irving Jensen (f.1964) er Ph.D. i Mellemøststudier fra Carsten Niebuhr Instituttet.

Mogens Lykketoft om Putin: Hvis ikke han snart stopper de kræfter, han har sluppet løs, er hårdere sanktioner uundgåelige 23.07.2014

”Hvis ikke Putin snart bevæger sig synligt effektivt i retning af at stoppe de kræfter, han selv har sluppet løs i Ukraine, inklusiv leveringen af de her dødsensfarlige våben, som er kommet i hænderne på vilde og ukyndige mennesker... så bliver et skærpet sanktionsregime desværre uundgåeligt, både for USA og EU”.

Mathias Jensen interviewer fhv. udenrigsminister Mogens Lykketoft om den internationale situation

Syrien

RÆSON: De seneste par dage har verden koncentreret sig om flystyrtet i Ukraine og landinvasion i Gaza, til gengæld har der ikke været meget opmærksomhed omkring, at vi torsdag-fredag i sidste uge oplevede de blodigste 48 timer i den syriske konflikt, med over 700 døde. Det skete da den Islamiske Stat og regeringsstyrker kolliderede i diverse kampe. Har det internationale samfund gjort nok, i forhold til Syrien konflikten?

Mogens Lykketoft: Nej, det er jo helt åbenbart at den syriske konflikt træder i baggrunden fordi der ikke er nær den samme mediebevågenhed omkring frontlinjerne som der er både i Mellempøsten-konflikten i Gaza og i Ukraine. Syrien-konflikten er kompleks på den måde, at dem vi ideelt set i omverdenen – i hvert fald i den vestlige omverden – helst så på magten, klart er den svageste af de kæmpende grupperinger. Den bekymring, der i stigende grad har meldt sig, er, at man ved at bidrage til Assads hurtige fald kunne komme til at give magten til nogle, der er endnu værre, i hvert fald på den globale scene. Dét har virket lammende. Men det er jo også erfaringerne fra Irak og Afghanistan, der har ført til, at man desværre må konstatere at der ikke er nogen entydig succes ved omfattende vestlige militære interventioner i den del af verden. I Irak: At invadere et land militært og sætte sig på det, uden at have nogen klar forestilling om hvordan man skulle bringe det videre, har næret, oppisket, og forstærket de her etniske og religiøse konflikter. Nu er man ude i noget, der i en vis forstand – i hvert fald fra omverdenens synspunkt, men også fra rigtig mange irakeres synspunkt – er værre end Saddam Hussein.

RÆSON: At Syrien er gået hen og blevet, som du siger, ”en lille notits”, har det noget at gøre med at vesten nu føler sig magtesløs overfor konflikten? At man har givet

op?

Mogens Lykketoft: Jeg tror der stadigvæk der foregår en masse overvejelser i de vestlige hovedstæder om hvad man kan gøre. Der er jo ikke rigtig nogen, der ønsker noget, der ligner en intervention – landmilitær eller flyoperationer som i Libyen. Det har også noget at gøre med, at Syrien, i meget meget højere grad, er et sted hvor store farlige magter er meget direkte involveret. Risikoen ved at intervenere er også at konflikten kan blive optrappet og udstrakt til andre områder. Jeg tænker på Ruslands tilstedeværelse, på Irans tilstedeværelse, som parter i konflikten.

RÆSON: Og Saudi-Arabien?

Mogens Lykketoft: Saudi-Arabien helt sikkert også. Private borgere i Saudi-Arabien og i Emiraterne har helt sikkert bidraget økonomisk, og måske også militært, til at bringe så farlig en spiller som ISIS på banen, både i Irak og Syrien.

Problemet er, at der er så mange, der intervenserer i forvejen, at det er en helt uoverskuelig konflikt at løse militært. Derfor er jeg også overbevist om, at overvejelserne mest er gået på om man nu for pokker ikke kan få Putin til at medvirke til at stoppe dette vanvid. Nu er det jo selvfølgelig endnu mere kompliceret af udviklingen i Ukraine – det kan vi jo vende tilbage til.

Noget andet er at Iran og Tyrkiet, i et eller andet samspil, vil være nok så vigtige spillere at få ind, koordineret med vesten, hvis man skulle få den her forfærdelige borgerkrig til ophør. Derfor er det eneste lillebitte håb man kan have i regionen, de forhandlinger, der i hvert fald ikke er brudt sammen, mellem USA (og andre stormagter) og Iran om atomprogrammet. Fordi det vil være en helt afgørende gamechanger i forhold til også at få Iran til at være med til at løse andre konflikter, hvis man kan få ryddet det gamle fjendskab af vejen. Det vil give Iran mulighed for at varetage, hvad mange vil sige er deres reelle nationale interesser i området.

RÆSON: Vi vender tilbage til Iran senere. Men for lige at holde os til Syrien: Per Stig Møller udtalte d.19 Juli til RÆSON, at ”Den eneste løsning [på Syrien konflikten, red.] er en aftale med Assad.” – er du enig i det?

Mogens Lykketoft: Ja, det synspunkt kan man jo ikke afvise. Måske var det – når det nu var så begrænset hvad man havde af reelle magtmidler ift. at intervenere i konflikten – en fejl at man afviste overhovedet at se Assad som andet end en figur på vej ud.

Assad repræsenterer et magtfuldt mindretal i sin alawit-klan som har siddet på magten meget længe. Men han repræsenterer også noget som andre – i hvert fald de kristne som er et stort mindretal – betragter som mindre truende end den islamiske fundamentalisme. Det er ikke for på nogen måde at tage Assad og hans regime brutale og fuldstændig hensynsløse krigsførelse mod sin egen befolkning i forsvar, men jeg husker en meget markant udtalelse fra ham, da vi i 2010 besøgte ham fra det Udenrigspolitiske Nævn. Både Helle Thorning og Margrethe Vestager var også med dengang, i hans palads

oppe over Damaskus. Dengang var der jo mange positive forventninger til Syrien. Der var økonomiske reformer, der var fanger der, var blevet løsladt – og så sagde han meget afslappet 'nej, der er ikke demokrati her i Syrien. Det kan godt være, at der nogle af mine folk, der har sagt at det er der, men det er der ikke. Men jeg vil gerne liberalisere. Imidlertid vil jeg aldrig acceptere partier, der er religiøst funderede.' Det hæftede jeg mig meget ved.

RÆSON: Nu nævner du at Udenrigspolitisk Nævn så sent som i 2010 besøgte Assad og du var som udenrigsminister i 2001 åben for Syriens deltagelse i FN's sikkerhedsråd. Hvornår ændrede Vesten og Danmark opfattelse af Assad?

Mogens Lykketoft: I 2010 var vurderingen, at Assad var mere villig end sin far til økonomiske reformer og en vis politisk liberalisering. Jeg besøgte Syrien et par gange, fordi jeg også med i en konference arrangeret af Det Danske Hus. Folk man dengang fik kontakt med var relativt optimistiske. Dertil kom at Syrien blev betragtet som en nøgle til Israel-Palæstina-konflikten. Hvis der overhovedet skulle være en fremgang dér, kunne det være med en aftale med Syrien først. Det var noget, som begge parter overvejede meget seriøst under tyrkisk mæglerskab indtil Israels krig mod Gaza brød ud i 2008. Erdogan blev meget, meget vred over at Olmert startede den krig på et tidspunkt hvor Erdogan mente, at de endelig var ved at lave en aftale mellem Israel og Syrien. Syrien var interessant som et land, der var kommet ind på en bedre kurs, i nært samarbejde med Tyrkiet, og kunne være nøgle til nogle løsninger i regionen. Det skiftede jo klart, da regimet slår fuldstændigt unødvendigt hårdt ned på dem, der demonstrerede for større politisk frihed og så bevæger sig ind i en borgerkrig.

RÆSON: Hvad er de nuværende muligheder for en intervention i Syrien? Er det taget af bordet?

Mogens Lykketoft: Jeg tror ikke det er særlig realistisk at nogen kan finde kræfter til det eller kan finde indgangen til noget, der kan lykkes militært. Men som sagt: det iranske spor, kombineret med at også russerne efterhånden kan have en interesse i at fredeliggøre regionen, kan måske føre frem til en løsning. Personligt tror jeg som sagt, at hvis det lykkedes med atomforhandlingerne med Iran, kan det næste skridt godt være, at Iran kan komme til at spille en mere konstruktiv rolle. Det er måske mindst ligeså vigtigt som hvad Rusland gør.

Irak

RÆSON: Mange eksperter og politikere har været ude og tillægge Maliki en stor del af ansvaret for den nuværende situation i Irak med henvisning til hans diskrimination af sunni-muslimerne. Men kan man ikke også klandre det internationale samfund for ikke at have presset Maliki nok til at overholde hans forpligtelser

overfor sunni-muslimerne i Irak?

Mogens Lykketoft: Det kan man sagtens. Når først de vestlige tropper er på vej ud, slækkes opmærksomheden, både overfor dem, de kæmper imod, men også overfor dem, de kæmpede med. Men det er også udtryk for, at man netop med den her militære intervention har været med til at opbygge et sikkerhedsapparat, militær og politi, for den nye hersker, som han så misbruger til at tilrane sig al magten. Også selv om enhver kyndig iagttagere vil sige, at Irak kan kun bestå som stat hvis man tager hensyn til Sunni-mindretallet og kurderne.

RÆSON: Kurderne har nærmest som de eneste vist sig i stand til at slå den Islamiske Stat (IS) tilbage. Kan man forestille sig en situation hvor man lovede dem øget autonomi, eller endda selvstændighed, i modydelse til at de skulle hjælpe den irakiske regering?

Mogens Lykketoft: Det tricky i situationen er, at irakisk Kurdistan i realiteten er selvstændigt. Der befinder sig ikke en eneste irakisk politimand eller soldat på irakisk Kurdistans område. Det har der ikke gjort i mange år. Det er kun verdenssamfundets forsøg på at opretholde forestillingen om et forenet Irak og kurdernes hidtidige interesse i også at have en institutionel indflydelse i den irakiske stat og besætte posten som irakisk statspræsident, der har opretholdt noget, man godt kan kalde en illusion. At de ville erklære sig selvstændige, kan sagtens have destabiliserende symbolvirkninger i omegnen, men det vil ikke i selve provinsen have nogen reel fare i sig, fordi de allerede fungerer fuldstændigt selvstændigt. Og så har de jo benyttet lejligheden – for det har været for stor en fristelse at kunne afgøre den konflikt, de ikke har kunne få løst ved forhandlinger med Maliki om Kirkuk (det meget olierige område, hvor den kurdiske befolkning i Saddams tid blev fordrevet i stort omfang). Hvilken af provinserne Kirkuk skulle tilhøre har de løst militært nu, ved at rykke ind.

RÆSON: Kunne man forestille sig se en aftale, hvor den irakiske regering f.eks. afgiver Kirkuk officielt, som modydelse hvis kurderne til gengæld hjælper med at slå den Islamiske Stat ned, ikke bare i Kurdistan men i resten af Irak?

Mogens Lykketoft: Det kunne jo godt udefra set være et fornuftigt kompromis set. Altså: opretholde rammerne omkring en irakisk stat, mod at kurderne fik Kirkuk-området anerkendt som en del af irakisk Kurdistan, og at de så hjalp mere aktivt end blot at skærme deres egne grænser, med at få ISIS slået tilbage.

RÆSON: Du nævner selv Irak-krigen flere gange. Har den været en destabiliserende faktor i forhold til hvad vi ser i Irak nu?

Mogens Lykketoft: Det har den i høj grad. Bush invaderede Irak på et grundlag, der viste sig at være usandt, og uden nogen plan med hvad man skulle stille op med landet, når man havde erobret det. Der var en meget tåget ny-konservativ forestilling om at der ud af en militær intervention med et trylleslag kunne opstå noget, der lignede

et vestligt demokrati.

Man begik den meget dramatiske fejltagelse at opløse de eksisterende institutioner - inklusiv militæret og politi, der blev sendt hjem uden løn men med våben. Det er i høj grad medvirkende til den sunnimuslimske-opstand, der nu finer sted, hvor mange Saddam-loyale folk har været i stand til at forene sig med de der mennesker, de ellers bestemt ikke er enige med, men som de betragter som et mindre skræmmende alternativ end Maliki. Det kan i øvrigt vise at være en meget stor fejltagelse af dem.

Det vender tilbage til Malikis absolut enøjede måde at prøve at regere Irak på. Det er selvfølgelig rimeligt nok at et shiamuslimsk befolkningsflertal i Irak har for den største indflydelse, men det burde være indlysende at landet kun kan bestå som en levedygtig stat, hvis man kan finde ud af at lave en føderal struktur, hvor alle får lidt medbestemmelse. Det har man netop ikke kunnet.

Fra et amerikansk synspunkt har man fået det ud af det, at Iran er blevet styrket - fordi Maliki som shia i nogen grad støtter sig på Iran. Og det er jo paradoksalt: At den seneste amerikanske invasion har styrket den magt, som man indtil nylig betragtede som den største modspiller i området.

RÆSON: Er en af grundene til at vi ser Irak falde sammen som det gør nu ikke at vi trak os for hurtigt ud?

Mogens Lykketoft: Grundproblemet var jo, at man gik ind, og i den grad var uden plan og uden samarbejdspartnere i det irakiske samfund. Men det er klart, at det som vi også ser - og det ser vi både i forhold til Irak og Afghanistan - er, at der hverken er politisk vilje eller folkelig opbakning til at holde flere hundredtusinder soldater, især fra Amerika, udstationeret i Irak eller Afghanistan i årtier.

RÆSON: Kan du forestille dig en situation hvor amerikanerne går ind og intervenserer i Irak?

Mogens Lykketoft: Jeg tør ikke udelukke at amerikanerne kan lave nogle fly-operationer sammen med den irakiske regering. Men jeg aner det ikke - det bliver i hvert fald ikke landsoldater.

RÆSON: Sådan en flyoperation, ville den være med eller uden FN-mandat?

Mogens Lykketoft: Det kommer vidt an på hvad begrundelsen og baggrunden er for det. Jeg tror ikke der er nogen af de 5 permanente medlemmer i FN's Sikkerhedsråd, der synes det er en lystig udvikling med ISIS' fremmarch i Syrien og Irak. Så man kunne godt forestille sig det. Men det skulle være i det omfang at Amerika overhovedet selv ønskede at agere, at man kunne få et FN-mandat. Det er foreløbig ren spekulation.

RÆSON: I lyset af hvad der sker i Irak i øjeblikket, bør vi så revidere vores tilbagetrækningsplan fra Afghanistan?

Mogens Lykketoft: Vi bør ikke revidere tilbagetrækningsplanen fra Afghanistan. Afganterne må selv tage ansvaret. Man må håbe at de får enighed om at indsætte en ny præsident; desværre skal man jo, om

stemmerne er blevet talt rigtig op eller om boksene er blevet proppet med fup. Den ny præsidents første opgave bliver at godkende den sikkerhedsaftale med USA, som er udarbejdet men som Karzai ikke vil underskrive. Når den bliver lavet så vil der være en vis amerikansk militær tilstedeværelse og udrykningskapacitet. Jeg tror ikke man i Afghanistan vil se en tilbagevending til en stor landoperation.

Regionen

RÆSON: De konflikter, vi har set på tværs af Mellemøsten det sidste stykke tid, er de et udtryk for en magtkamp mellem Saudi-Arabien og Iran? Eller er det den religiøse konflikt mellem Shia- og Sunnimuslimer der er baggrunden for dem?

Mogens Lykketoft: Jeg tror ikke at den religiøst begrundede dogmatiske forskel i opfattelsen af hvem de er den rigtige arvinger til Muhammed og det her slag, der fandt i 600-tallet, at det i virkeligheden spiller den afgørende rolle for at de her konflikter bryder ud. Vi hørte jo ikke meget til Shia-Sunni-konflikten for 20-30 år siden, vel? Det meste af det er noget, der er blevet pisket op af statspolitiske modsætninger, vestlige interventioner (eller i kølvandet på vestlige interventioner), og som er vævet sammen af alle mulige andre modsætninger af politisk karakter. Jeg tror ikke Sunni-Shia-modsætningen er uovervindelig.

RÆSON: Så det er i virkeligheden snarere et retorisk redskab som bliver brugt i en større magtkamp?

Mogens Lykketoft: Ja, man kan sige at der har været en fundamentalistisk udvikling både på Shia-siden med præstestyret i Iran, som forhåbentlig bremser lidt op nu, og så selvfølgelig blandt de missionske sunnier i Saudi-Arabien, som har bidraget til en radikaliserings af religionsmodsatningerne rundt omkring. Næsten i hele verden - for de er kommet med så mange penge og med en meget fundamentalistisk udgave af sunni-islam. Og ISIS er nogle meget fundamentalistiske og fanatiske sunnimuslimer.

RÆSON: Hvad angår potentialet for at konflikten kan eskalere til Libanon og Jordan sagde Per Stig Møller i RÆSON forleden, at man bør give dem militære garantier - vil du også det?

Mogens Lykketoft: Det afgørende bliver om USA og Vesten vil give sådanne garantier til de to regeringer. For Jordans vedkommende: et fuldstændigt vestvendt land. For Libanons vedkommende er det lidt mere broget. De er jo ved at blive løbet over ende både af radikale politiske bevægelser, som Hizbollah i Libanon, men også af de enorme flygtningestrømme de skal håndtere fra krigen i Irak og Syrien. Så om det er en militær garanti? Jeg er ikke sikker på om man skal se det som om der kommer et direkte militært angreb på dem. Men risikoen for en ny libanesisk borgerkrig er hele tiden til stede. Det samme er risikoen for at de fundamentalistiske kræfter og partier i Jordan kommer til at spille en større rolle.

RÆSON: Du talte om Iran som værende en af nøglerne til at løse Mellemøsten her og nu – kan du uddybe det?

Mogens Lykketoft: Det er klart at Iran har en stor indflydelse i sit nabolag. Fx i Syrien med deres støtte til Assad, imod de Saudi-støttede sunni-muslimer. Iran har en stor indflydelse i det, der foregår i Irak, som nogen, der i hvert fald indirekte støtter Maliki. I spørgsmålet om at få kontrol over de her to konflikter - og søge en fredsløsning med dem, der overhovedet er til at tale med - der spiller Iran en afgørende rolle.

RÆSON: Men er det realistisk at man kan komme frem til en forståelse amerikanerne og iranerne imellem?

Mogens Lykketoft: Det er en meget lang vej, for der er både i den amerikanske kongres og i det iranske præsteskab fundamentalister der vil prøve at forhindre enhver gensidig bevægelse mod fred.

RÆSON: Hvem er fundamentalisterne i den amerikanske kongres?

Mogens Lykketoft: Det er alle dem, der stiller sig op og siger at Iran skal bare skrive under på alt hvad amerikanerne kommer med, og ikke stoler på dem overhovedet - i stedet for at give det en chance at der en mulighed for et paradigmeskifte i Teheran, der kan have afgørende positiv indflydelse på resten af regionen.

EU

RÆSON: Den danske regering, eller EU for den sags skyld, har de en Mellemøststrategi?

Mogens Lykketoft: For hele regionen?

RÆSON: Vi kan også kigge lidt mere specifikt på Israel-Palæstina.

Mogens Lykketoft: Altså, jeg tror ikke at EU har nogen selvstændig politik for hver af konflikterne, og specielt ikke Israel-Palæstina, hvor du i hvert fald har et Tyskland, som af historiske grunde, næsten uanset hvad Israel foretager sig, ikke vil stå som modspiller til Israel. Her er en meget dyb historisk forklaring. EU-enighed om f.eks. at ligge pres på Israel for at stoppe den her voldsomme offensiv mod Gaza bliver aldrig stærk nok, fordi der er forskellige grader af historisk betinget hensyn til Israel.

RÆSON: Kan man også argumentere for at den måde EU og især Danmark fører politik i Mellemøsten på, i høj grad er betinget af hvordan amerikanerne agerer i Mellemøsten?

Mogens Lykketoft: Det kan man sagtens fastslå. Det har været en nødvendig erkendelse i EU, at de eneste, der har i hvert fald en teoretisk magtpolitisk indflydelse i Israel, er USA. Som den store våbenleverandør, og den store allierede og beskytter af Israels interesser. Derfor har vi jo hele tiden måttet sige at vi ønsker så inderligt - og det er jo det, hele verdenssamfundet og EU og FN har sagt - at vi skal have en

levedygtig palæstinensisk stat, vi skal have en tostatsløsning, vi skal have opført nogle betingelser, vi skal have ordentlige vilkår for alle palæstinensere i de her områder til at bevæge sig, vi skal have stoppet bosættelserne. Men der har alligevel været nogle krav og USA har ikke været i stand til at sætte magt bag de krav, igen af indenrigspolitiske grunde i USA. Det er meget interessant at sammenligne John Kerrys klassiske bemærkninger om Israels ret til at forsvare sig selv når han er i fjernsynet og så den bekymring han selvfølgelig har over Israels voldsomme magtanvendelse, når han ikke er i fjernsynet.

Israel/Palæstina

RÆSON: Israel-Palæstina. Kan man sige, at en løsning indebærer at man fra israelsk, amerikansk, og europæisk side accepterer Hamas som en legitim forhandlingspartner?

Mogens Lykketoft: Ja, på den betingelse at Hamas vedkender sig en forhandlingsløsning med to stater og afstår fra vold og terror. Dels forudsætter en løsning at vi har en regering i Israel som er villig til, på nogle betingelser, at opgive koloniseringen og besættelsen af Vestbredden og blokaden af Gaza. Det er de nødvendige betingelser for at få en to-statsløsning. Men den anden del af det er jo at Mahmoud Abbas og de moderate kræfter - der har indstillet sig på den løsning og er gået meget langt i deres vilje for at komme med indrømmelser (for at få lov til at slippe ud af besættelsen, den retslige vilkårlighed, og indespærringen) - får en autoritet til at forhandle på et samlet Palæstinas vegne.

RÆSON: Men hvordan får Abbas den autoritet, hvis man accepterer Hamas som en legitim forhandlingspartner?

Mogens Lykketoft: Den konstruktion man har forsøgt - og som Israel af al magt prøver at forhindre - er jo at lave en fælles regering, der anerkendes både i Ramallah og i Gaza. Det er jo faktisk etableret, men det har jo været magtpåliggende for Israel at modsætte sig det, og Israel har udtrykt højlydt vrede over både USA, Europa, Rusland og Kina, har anerkendt dén regering. Desværre kan man jo ikke frigøre sig fra at for nogle i det israelske magtapparat har hele den her oprapning været en del af en meget målrettet bestræbelse på at knuse tilløbet en palæstinensisk enighed.

RÆSON: Kan man ikke forsvare israelernes handling ved at sige, at de står overfor en terrorgruppe som de kan knuse, og som står svagt netop fordi israelerne har sat hårdt mod hårdt i militær forstand?

Mogens Lykketoft: Den store overvejelse man må gøre sig her er: Løser man noget som helst problem - inklusiv problemer for Israels langsigtede sikkerhed - ved at skabe så meget vold, så meget ødelæggelse, for at destruere nogle ret uduelige raketter, som jo i de fleste tilfælde standses får de rammer deres mål... det er jo dét Israel siger de går efter? Det her fører i hvert fald ikke til en aftraumatisering af den

her konflikt og en mellemfolkelig forståelse, som kunne bane vejen for den løsning, en samlet verden har efterlyst i årtier.

Forudsætningen for at man kan komme den vej det at Abbas og hans folk (den regering, han har udnævnt og som Hamas har anerkendt som forhandlingsberettiget også på deres vegne i forhold til en fredsløsning), kan få lov at levere bare minimale indrømmelser i retning af større bevægelsesfrihed og bedre levevilkår for palæstinenserne på Vestbredden og i Gaza.

For man kan jo ikke forvente, at de mennesker, vi gerne vil have til at formidle freden, skal gøre fremskridt, hvis de hele tiden bliver unddraget enhver mulighed for at give deres befolkning den mindste lettelse i deres livssituation.

RÆSON: Hvordan bør den danske regering så forholde sig til den her situation? Har den danske regering meldt offensivt nok ud overfor Israel?

Mogens Lykketoft: Jeg vil ikke ind og give den danske regering karakter. Jeg syntes det var godt hvad udenrigsministeren fik sagt i forgårs.

RÆSON: Men bør man så gå ind og fordømme Israel som Enhedslisten har været ude og foreslå?

Mogens Lykketoft: Udenrigsministeren fik jo sagt, at det var en uholdbar voldsom magtanvendelse mod civile, der foregår, at nu må kampene stoppe, og at det er der, Danmark skal ligge sit lod. Men sagen er jo selvfølgelig at Danmark ikke har nogen afgørende indflydelse på den her konflikt. Danmarks rolle er, når der ikke er andre større magter der vil gå ind og stoppe konflikten (herunder den israelske) at blive ved med at levere nødhjælp til stadig mere lidende mennesker og blive ved med at genopbygge huse, som man i forvejen har betalt en to-tre gange og nu er blevet sønderbombet igen.

Rusland

RÆSON: Efter MH17. Bør vi skærpe sanktionerne overfor Rusland?

Mogens Lykketoft: Hvis ikke Putin snart bevæger sig synligt effektivt i retning af at stoppe de kræfter, han selv har sluppet løs i Ukraine, inkl. leveringen af de her dødsensfarlige våben, som er kommet i hænderne på vilde og ukyndige mennesker, og som efter alt at dømme har forårsaget den her tragedie... Så bliver et skærpet sanktionsregime desværre uundgåeligt, både for USA og EU. Det er ikke nogen lykkelig vej. Det vil også være en kostbar vej for os. Der er under ingen omstændigheder tale om at NATO skal i krig med Rusland - derfor er de økonomiske sanktioner de eneste sanktioner, man har og derfor må man jo se hvad man kan gøre for at skærpe dem. Jeg skal ikke gøre mig klog hvad man præcis skal gøre. Men jeg tror, det er lige præcis det, jeg siger her, der er holdningen både i Washington og Bruxelles.

RÆSON: Så man skal strække sanktionerne indtil det

begynder at rykke ved Rusland?

Mogens Lykketoft: Ja.

RÆSON: Og har de nuværende sanktioner rykket noget reelt?

Mogens Lykketoft: Det er svært at sige. Sådan noget virker jo ikke umiddelbart og der kommer jo ikke nogen ud i Moskva og siger 'nu giver vi op', men det er i virkeligheden et spørgsmål om at Rusland ikke længere er et et-mandsdiktatur. Det er et meget autoritært samfund. Der er nogle magtgrupper og det er jo dem, man har prøvet at ramme med de hidtidige sanktioner rettet mod meget rige mennesker, oligarker, som har indflydelse på Putin. Det, man har forsøgt hidtil, er at indskrænke og målrette sanktionerne mod de folk i håb om at de vil bruge deres indflydelse overfor Putin. Det, man kan håbe, er at den forbrudelse og tragedie, som nedskydningen af dette fly udgør, gør indtryk på Putin. Det reducerer jo hans anseelse i denne verden - også hos folk som han hidtil har kunne regne med ville holde sig neutrale i forhold til hans forsøg på at destabilisere Ukraine.

RÆSON: Så på mange måder kan selve nedskydningen af MH17 vise sig at få større konsekvenser end sanktionerne?

Mogens Lykketoft: Ja.

RÆSON: Per Stig Møller udtalte i det føromtalt interview, at russerne er begyndt at tænke i et storrussisk perspektiv. Er vi ved at få en sikkerhedssituation der kan bringe minder om tiden med Sovjetunionen?

Mogens Lykketoft: Nej, man skal gøre sig fuldstændig klart, at både den geopolitiske og militære balance er blevet forrykket dramatisk til ugunst for Rusland med den kolde krigs ophør. Alle deres tidligere allierede i Øst- og Centraleuropa er blevet medlemmer af NATO, at også tre tidligere Sovjetrepublikker er det, og at de ikke har et helt entydigt positivt forland længere, slet ikke i Ukraine. Antallet af mennesker på den russiske side, og våbenarsenalet på den russiske er på ingen måde et match over for Vesten, som under Sovjetunionen. På den måde kan man sige: Ja, der er risiko for en ny Kold Krig. Putin kan lave en masse destabilisering, som vi ser det i Ukraine, som vi har set det i Georgien, i Moldova, i dele af russiske bevægelser væk fra Moskva. Og Putin kan styrke sit greb om de tidligere sovjetrepublikker over østpå, altså Stan-staterne og Kaukasus. Alt det er meget muligt, men det bliver aldrig en tilbagevending til den kolde krig som vi så den. Af to grunde: 1) fordi Rusland nu er meget meget svagere i forhold til Vesten, 2) der er alligevel lavet så meget markedsøkonomi i Rusland, at man er afhængig af et godt forhold til Vesten, jf. sanktionerne.

RÆSON: Kan man, i kølvandet på Krim-krisen, tale om at vi har fået en helt ny sikkerhedspolitisk situation i Europa?

Mogens Lykketoft: Vi har en helt ny sikkerhedspolitisk

situation, som gør det nødvendigt at skærpe opmærksomheden om og at understrege NATOs artikel 5, der forstærker behovet for også den nødvendige omkostning ved at gå ind og prøve at få den ukrainske stat til at fungere både som en effektiv administration, en mindre korrump størrelse, og en stat, der er i stand til at modstå destabilisering udefra. Der er alle de her nye sikkerhedspolitiske ting nødvendige.

RÆSON: Er det en varig ændring af den sikkerhedspolitiske situation eller er det blot et øjebliksbillede? Kommer vi til at se over en længere periode at Rusland kommer til at stå stærkere?

Mogens Lykketoft: Der mener jeg, at svaret på det blafrer helt i vinden. Fordi hvor stort et indtryk gør al den modgang han nu møder på Putin, og hvad kommer der efter Putin.

RÆSON: Men kan man sige at Putin er tvunget til at bibeholde sin hårde, pro-separatistiske linje overfor Europa, grundet de nationale opinioner i Rusland?

Mogens Lykketoft: Jo, lige nu rider han på en supernationalistisk bølge. Men hvis omkostningerne bliver for store for Ruslands anseelse i verden, kan vi jo håbe. Men vi ved altså ikke hvor længe den her nye køligere og meget mere spændingsfyldte relation mellem Rusland og Vesten vil vare.

RÆSON: I forhold til Ukraine – bør vi stille dem et EU-medlemskab i sigte?

Mogens Lykketoft: Det tror jeg ikke, der kan etableres nogen enighed om, og det ligger under alle omstændigheder så langt ude i fremtiden, når man kigger på den tilstand Ukraine befinder sig i, at det vil have endnu mindre reel værdi end tilsagnet om at optage forhandlinger med Tyrkiet tilbage i 1999.

RÆSON: Men bør vi fuldstændig udelukke det?

Mogens Lykketoft: Det er ikke noget man kan fuldstændig udelukke. Men det ligger så langt ude i fremtiden. Det, man kan gøre, er at skabe åbninger fra markeder og anden støtte fra EU til Ukraine lige nu. Det er det, der er interessant og det er her, man bør fokusere lige nu.

RÆSON: Har EU ageret tilstrækkeligt i denne situation?

Mogens Lykketoft: Det er klart, at der har været de der konkrete interesser hos nogle af de store medlemslande, og en energifafhængighed fra mange lande, der har skabt en tøven ift. hvor hårdt man kunne gå til Rusland. I den forstand kan man måske sige at de ikke har reageret tilstrækkeligt håndfast. Det tror jeg bare man bliver nødt til at gøre i højere grad, og det vil man også blive enige om at gøre i højere grad, hvis ikke vi får en afspænding af den nuværende situation. Nu har de drevet det så langt, så nu må vi se resultater. Vi bliver nødt til, uanset at det koster os selv en hel masse også, at skærpe de økonomiske sanktioner.
EU

RÆSON: Bør vi fremover udlicitere mere af vores udenrigspolitik til EU?

Mogens Lykketoft: Det er da fuldstændig indlysende, at hvis Europa vil spille en afgørende rolle i denne verden, både i forhold til Rusland, i forhold til Kina, og i forhold til andre upcoming magter i verden, så er den første nødvendige forudsætning, at EU i meget højere grad optræder sammen. Men det er jo en vej som er lang og broget, og hvor især de største medlemslande nager sig meget ved at afgive noget, der ligner reel suverænitæt over udenrigspolitikken.

RÆSON: I RÆSON lagde Per Stig Møller forleden op til at man tager et opgør med EU's konsensusprægede system når det kommer til udenrigspolitik. Er det nødvendigt hvis vi skal spille den her dominerende rolle i verden?

Mogens Lykketoft: Der er jo ikke meget vundet ved at opgive konsensus-politikken, hvis det betyder at store lande som England, Tyskland, eller Frankrig, står uden for politikken. Så er politikken jo allerede kompromitteret.

RÆSON: Men vil EU så på noget tidspunkt kunne agere samlet og stærkt? Er der ikke for mange modstridende interesser til at man kan føre en betydelig udenrigspolitik?

Mogens Lykketoft: Jeg har hele tiden ment, at man er nødt til at anskue det med at opbygge en EU-udenrigstjeneste og det at have en EU-udenrigschef, som et skridt til at skabe, ikke en samlet EU-udenrigspolitik i nogen overskuelig fremtid, men en række politikker, vi dog er enige om.

Danmark

RÆSON: Hvilken forskel er der på udenrigspolitikken under den nuværende regering og VK-regeringen?

Mogens Lykketoft: Det er jo helt klart nogle delelinjer, der handler om at de nuværende regeringspartier ikke accepterede, og aldrig ville acceptere, en dansk interventionsdeltagelse som den i Irak. Den nuværende regering er langt mere i overensstemmelse med det, den nuværende amerikanske præsident siger, end det som Bush-regeringen stod for. Jeg tror også, at allerede pga. den ændrede amerikanske politik, så vil man se at Danmarks deltagelse i internationale operationer i fremtiden, i langt højere grad end det var tilfældet i 00'erne, altid vil have klare FN-mandater.

RÆSON: Men er det rigtigt? Vi har jo set regeringen været ude og stille sig klar til at støtte en eventuel mission i Syrien – også selvom det havde været uden et FN-mandat.

Mogens Lykketoft: Men man har jo heller aldrig sagt, at det vil man under INGEN omstændigheder gøre. Men som vi talte om før: det kunne sagtens være at en evt. amerikansk mission i Syrien kunne få et FN-mandat nu.

Der er nogle forskelle, som især har relation til hvad er det for en rolle Danmark vil spille i forhold til militære interventioner i fremtiden. Hvilke typer af interventioner, der er mest sandsynlige – der tror jeg den nuværende regering vil vælge anderledes. Men det bestemmer jeg jo ikke, så det må du næsten spørge dem selv om.

RÆSON: Men hvad er forskellen på en intervention i Syrien og Irak? Du siger at regeringen aldrig ville støtte en intervention som vi så den i Irak-krigen, men støtter nu en evt. intervention i Syrien – hvad er forskellen på de to interventioner?

Mogens Lykketoft: Det ved jeg ikke, for jeg ved ikke hvad for en slags intervention der er tale om.

RÆSON: Der var bl.a. tale om en no-fly-zone ligesom i Libyen

Mogens Lykketoft: Spørgsmålet kan ikke helt besvares, men vi deltog jo, i øvrigt med FN-mandat, i Libyen fra luften. Men jeg tror ikke du skal forestille dig at hverken USA eller Danmark vil deltage i nye store landoperationer, som de har været en del af i Afghanistan og Irak.

RÆSON: Men kan man så ikke argumentere for at den udenrigspolitiske ændring, der har været, i høj grad har været et resultat af at den amerikanske udenrigspolitik er blevet mindre interventionistisk?

Mogens Lykketoft: Det er der ingen tvivl om. Det syntes jeg jo er et fremskridt, og der er også en forskel på de interventioner, vi har lavet. Men der er også andre forskelle på udenrigspolitikken, ikke mindst i forhold til de massive besparelser i Danmarks internationale engagement med udlandsbistanden som de borgerlige ligger op til.

RÆSON: I sidste uge lancerede BRIKS-landene deres svar på en udviklingsbank, New Development Bank. Hvis vi ser på det geopolitiske magtforhold imellem USA og BRIKS-landene – hvordan bør man forholde sig til en ændring i det?

Mogens Lykketoft: Jeg ved ikke om man kan forholde sig til det på anden måde end at afvente og se hvad der kommer ud af det, og hvilken indflydelse det så får på de traditionelle Bretton-Woods-institutioners virksomhed. Om det kan blive begyndelsen til måske en anden form for konsensus omkring hvordan Bretton-Woods-institutionerne, altså verdensbanken og valutafonden, skal fungere. Man skal jo ikke forhindre, at nogle prøver at lave en udviklingsbank selv. Men det er jo et udtryk for at den vestlige dominans i verdensøkonomien er mindre end den har været.

RÆSON: Kan det betyde at et lille land som Danmark bør overveje at binde sig tættere til BRIKS-landene? Også selvom det kommer til at ske på bekostning af forholdet til USA?

Mogens Lykketoft: Det kan jeg ikke forestille mig. Men jeg kan forestille mig at det kan være udgangspunkt for nogle fornuftige diskussioner også blandt de vestlige lande

om den fremtidige politik for verdensbanken og valutafonden.

RÆSON: Så at fokusere den mere på udviklingslandene?

Mogens Lykketoft: Ja, og de kommer til hen ad vejen at give udviklingsøkonomierne meget større indflydelse i institutionerne.

Mogens Lykketoft er formand for Folketinget og fhv. udenrigsminister.

Naser Khader: På grund af Hamas bliver vejen til et selvstændigt Palæstina en lang ørkenvandring

26.07.2014

“Jo mere islamisterne får lov at føre sagen, jo længere er der til en palæstinensisk stat. Fordi deres metoder, deres facon, deres måde at argumentere på, deres måde at være på over for deres modstandere – det er ikke det, der giver sympati på vestlige breddegrader. Hamas har sendt et selvstændigt Palæstina på en lang ørkenvandring, for nu tror de selv at det, der bedst kan betale sig er væbnet kamp og ikke fredsforhandlinger”. Han fortsætter: ”Hamas tænker kun på Hamas og har ønsket en konflikt – Netanyahu har leveret. Indtil for tre uger siden var Hamas i knæ, både politisk og økonomisk”

I denne serie har Mathias Terp over de sidste dage talt med Per Stig Møller og Mogens Lykketoft.

Israel-Palæstina

RÆSON: Den israelske premierminister Benjamin Netanyahu har udtalt at man i forbindelse med konflikten i Gaza bør insistere på en demilitarisering af Gaza – er det realistisk?

Naser Khader: Jeg mener ikke det er realistisk. Det er en del af Hamas' raison d'être og eksistensgrundlag at være bevæbnet, og det er en del af deres eksistensgrundlag at søge konfrontationen og konflikter. Derfor kan jeg ikke se for at det er realistisk på nuværende tidspunkt. man skal presse de lande, der sponsorerer Hamas – og det gælder Iran, Qatar, og Tyrkiet, og det tror jeg ikke er realistisk.

RÆSON: Hvad er de israelske succeskriterier for operationen i Gaza?

Naser Khader: Det er jo det der er det groteske – de har ingen strategi eller egentlige mål. Det virker som om Netanyahu ikke har nogen strategi og ved ikke hvad han vil. Vil han genbesætte Gaza og udrydde Hamas? Giver det færre problemer eller flere problemer? At genbesætte Gaza giver større problemer. Det var derfor, Sharon overlod Gaza til sig selv – fordi der var for mange problemer forbundet med Gaza.

Jeg tror ikke at man i Israel generelt er interesseret i at genbesætte Gaza. Gaza har ingen religiøs betydning for israelerne. Jeg har talt med iagttagere, der har været tæt på Netanyahu og siger at han er svag, inaktiv og har svært ved

at tage beslutninger. Han har jo ikke rigtig været i krig før. Han har svært ved at tage svære beslutninger – og ved ikke rigtig hvad han vil med det her. Derfor er der ingen, der rigtig ved hvilke succeskriterier der skal nås for at stoppe det her. Hvis man nu var oppe imod en Osama Bin Laden; så kunne kriteriet være at slå ham ihjel. Men der er ikke en Bin Laden.

RÆSON: Så Israel har ingen succeskriterier?

Naser Khader: Nej, det kan jeg simpelthen ikke se. Uanset hvordan du vender og drejer det, så er vinderen af den her konflikt Hamas. Hvis de ikke bliver udraderet, så vil de betragte det som en stor sejr at stå oprejst mod en stor overmagt – uanset de civile omkostninger – ligesom Hizbollah gjorde i Libanon.

RÆSON: Hvordan er det, Hamas ender som vinderen i det her?

Naser Khader: Så længe Hamas ikke får smadret deres militærstruktur, deres Al-Qassam- brigade, så vil de, efter min opfattelse, komme ud af det her som sejrherre, og Netanyahu kan kun komme ud af det her som taber. Jo flere civile der dør, jo sværere er det for Israel. Israel er jo et demokrati, og man vil ikke acceptere at mange tusinde civile dør, for så vil der komme en intern og international reaktion. Det var det der skete i Libanon mod Hizbollah. Jo flere civile der døde, jo større en reaktion kom der, og derfor måtte Israel trække sig tilbage. Hamas er ligeglade med hvor mange civile der dør, jo flere jo bedre. Hamas er kynisk og tænker kun på Hamas.

RÆSON: Men hvordan vil Hamas blive styrket? Vil der være en øget radikaliserings i Gaza?

Naser Khader: Nej. Jeg mener at antagelsen om, at hvis man gør det af med Hamas, så kommer der nogle der er værre, er overdrevet. Jeg er simpelthen ikke enig i det. For Hamas har al kontrol [i Gaza], og der er nogen, de tillader at være værre end dem, men de bruger dem kynisk. De kunne også udradere dem.

Hamas er også andet end Al-Qassam-brigaden. Det er jo også en masse institutioner, der styrer Gaza – så jeg er ikke med på den at der kommer nogle der er værre. Der er Hamas så stærke at de kan hindre, at nogle der er værre der får fodfæste. Jeg tror Hamas har fået blod på tanden af ISIS' succes. Der er jo ikke dokumenteret et samarbejde mellem ISIS, Al-Qaeda, og så Hamas. Men jeg tror, at der ligger en inspiration – hvor Hamas siger 'hvis de kan have succes der, hvorfor kan vi så ikke have det her også?' De har også set Hizbollah: Ved at forblive stående, ved at kæmpe videre, ved at slå så mange israelske soldater ihjel som muligt, blev Hizbollah's leder, Hassan Nasrallah, på et tidspunkt den mest populære leder i den arabiske verden. Hizbollah blev enormt populær – hvis de ikke var gået ind i Syrien på Assads side, så var de stadig blevet brugt som et eksempel på, at det kan betale sig at kæmpe.

RÆSON: Så Hamas kæmper med det formål at styrke deres popularitet i Gaza-striben?

Naser Khader: Ja. Hamas tænker kun på Hamas og har ønsket en konflikt – Netanyahu har leveret. Indtil for tre uger siden var Hamas i knæ, både politisk og økonomisk. De var ved at gå fallit.

RÆSON: Er det pga. den her udvikling i Mellemøsten, hvor Iran og Syrien bruger deres ressourcer andre steder?

Naser Khader: Der er flere elementer i det. For det første tilhører Hamas jo broderskabet, og det at de var så tæt på broderskabet i Egypten og Mursi, bliver de straffet for i dag – både af egypterne og andre arabiske lande. På den anden side bliver de straffet af Israel fordi de er på terrorlisten. Israel betragter dem som terrorister, man vil ikke snakke eller forhandle med. Det er en terrororganisation man godt vil gå efter, slå ned, og eliminere. De [Hamas] har også gjort sig upopulære i Iran i en længere periode, fordi de begyndte at kritisere Assad, som er ven med Iran. Iranerne har faktisk leveret en del af de elementer, som de bruger til deres hjemmelavede raketter. Men da Mashal, lederen af Hamas, begyndte at kritisere Assad-regimet så kostede det støtte økonomisk og militært fra Iran. Så indtil for nylig var Hamas i knæ, politisk og økonomisk – de var faktisk ved at gå fallit. Det gjorde at de var tvunget til at indgå den her aftale med selvstyret og Abbas, og de sagde nærmest ja til alt fra selvstyret. De kunne ikke betale løn til deres offentlige ansatte, så selvstyret gik ind og betalte. Til gengæld så sagde Abbas til dem, at de så må anerkende staten Israel og acceptere den fredsproces der er i gang, og det sagde de ja til, indtil konflikten startede.

Nu har de fået så meget blod på tanden, også fordi de har slået så mange israelske soldater ihjel – og det er jo et stort succeskriterium – at de nu siger nej til våbenhviler. De siger nej til fredsforslag og våbenhvileforslag fra Egypten – de vil ikke engang til Egypten og snakke om det. Nu begynder de at tale om at tilbageerobre hele Palæstina. Mashal holdt en tale [i den forløbne uge], og det virkede som om det var en sejrherre, der gav den. Så det har givet dem blodet på tanden, de har fået comeback – og Netanyahu har hjulpet dem til dét.

Men det comeback har de også fået ved kynisk udnyttelse af de civile. Som jeg skriver på min Facebookside: de raketter, der bliver affyret mod Israel, de bliver altså ikke affyret fra velhaverkvarterer, hvor Hamas-ledelsen bor – og der er altså velhaverkvarterer. De bliver affyret fra flygtningelejre og slum. Og israelerne gengælder mod de steder, hvor de mener at der er affyringsramper – og det er ikke velhaverkvarterer. Så de udnytter kynisk de civile. Hamas tænker ikke på et frit Palæstina. De tænker på Hamas og Hamas' ideologi. Jeg mener, at Hamas har sendt et selvstændigt Palæstina på en lang ørkenvandring, for nu tror de selv at det der bedst kan betale sig er væbnet kamp og ikke fredsforhandlinger.

RÆSON: Så Hamas har kun interesse i at konflikten fortsætter så længe som muligt?

Naser Khader: Jamen, Hamas går jo nærmest i opløsning når der bliver fred mellem israelerne og palæstinenserne.

Målingsinstituttet PEW lavede en måling for ikke så længe siden, der viste at opbakningen var nede på en 20-25 %. Folk var utilfredse med dem, for de leverede jo ikke varen: arbejdspladser. Ungdomsarbejdsløsheden er på 50%. Derfor blev de enormt upopulære. For Hamas kan ikke regere, ligesom broderskabet ikke kunne regere i Egypten. Hvor man mere tænker på en ideologi end på borgernes hverdagsbehov.

RÆSON: Du kritiserer Netanyahu for at gengælde de her angreb fra Hamas. Men hvad skal israelerne ellers gøre, når der bliver affyret raketter mod civile områder?

Naser Khader: Jeg kritiserer hans overdrevne reaktion overfor civile. Enten skal man gå målrettet og kirurgisk efter affyringsramperne eller så skal man nøjes med det forsvarssystem, der holder de her raketter væk. Det, Netanyahu kunne have gjort, er at fortsætte og opspeede fredsprocessen – ikke overreagere på de her raketter. Man har et forsvarssystem, der afværger dem [The Iron Dome, red.]. Det er klart, det er jo et problem for israelerne, hele tiden at skulle ned i et beskyttelsesrum. Men Hamas vil ikke blive ved med at affyre raketter, hvis ikke Israel reagerer. Jeg mener simpelthen at man skulle blive ved med at isolere Hamas, politisk og økonomisk, og så fortsætte fredsprocessen. For det der sker nu er, at Hamas har fået hvad de ville - Netanyahu har igen leveret.

RÆSON: Men kan israelerne ikke argumentere for at grunden til at Hamas har stået så svagt de seneste par år, er at man er gået ind og sat hårdt mod hårdt, militært, i krigene i 2008 og 2012?

Naser Khader: Nej, det mener jeg ikke. Hamas har selvfølgelig været mærket af det israelske pres – men det har jo været konstant. Det er isolationen i den arabiske verden, der har været det største stød mod Hamas. Prøv at lægge mærke til Vestbredden. Hvor er demonstrationerne på Vestbredden? Hvor er kritikken af Israel? Israel-bashingen ['at hamre løs' på Israel, red.] er udeblevet den her gang, i modsætning til de to andre gange. Inderst inde er der sgu mange arabiske regeringer, der håber på, at Israel smadrer Hamas, selvom det er ønsketænkning. Det, de arabiske regeringer har sagt, det er også præcis minimum – stop med at angribe civile og sådan noget. Men de har ikke haft de store ord og Israel-bashing som vi har set. Det andet, jeg har lagt mærke til det er, at ved tidligere konflikter har arabiske medier holdt ilbage med at kritisere Hamas. Denne her gang er der en virkelig synlig kritik af Hamas. En af de største journaliststjerner, Nawja Kassem, har spurgt Hamas-talsmanden: 'Israelerne har advaret dem der boede i områderne hvor de ville bombe – hvorfor har de civile ikke forladt området? Har I forhindret dem i at forlade området?' Sådan har det ikke været før. Det har man hørt vesterlandske journalister spørge Hamas om men ikke arabiske - 'Har i hindret de civile i at flygte?' Der dukker flere og flere YouTube-klip op, hvor man ser Hamas-politi. De slår folk med stokke og hindrer dem i at flygte.

RÆSON: Men tegner det ikke to modsatrettede tendenser? Du siger at Hamas fortsætter denne konflikt for at genvinde popularitet, men at der er en masse arabere, der begynder at stille spørgsmålstegn ved dem – ser vi en polarisering af opfattelsen af Hamas?

Naser Khader: Nej, de får ikke et comeback og en popularitet som i tidligere perioder - men i forhold til for *en måned siden*, så har de fået mere opbakning. Ikke fra regeringer eller fra officiel side, men fra manden på gaden - dog ikke i stort omfang. Hvor er de store demonstrationer i den arabiske verden vi har set tidligere? Det har været et par forkølede demonstrationer i Marokko og et par andre lande, ikke i Egypten, eller Jordan for den sags skyld - hvor Hamas tidligere har haft stor opbakning. Ej heller på Vestbredden. De har genvundet lidt, men ikke alt det tabte. En meget vigtig pointe er, at der, hvor Hamas har fået virkelig comeback, og meget meget større popularitet, det er blandt palæstinenserne og muslimer i Vesteuropa.

RÆSON: Det er det, vi ser i Frankrig for øjeblikket?

Naser Khader: Ja, og i Danmark. I tre år har jeg været åbenmundet omkring den syriske konflikt, men jeg har ikke fået så mange trusler og så mange ubehagelige Facebook-beskeder som med den her konflikt. Jeg har hele tiden sagt at man skal have to selvstændige stater. Palæstinenserne skal have deres frihed og en selvstændig stat - nu må status quo og besættelsen ophøre. Men fordi jeg nu er kritisk overfor Hamas så siger man 'Du er zionist! Du er jøde!' osv. Hamas-fans i vesten har fået medvind og de er virkelig aggressive. Prøv at se den der fodboldkamp fra Østrig. I Frankrig bliver folk, der er kritiske, truet. Så der, hvor Hamas for alvor har vundet noget, det er blandt palæstinensere og muslimer i vesten.

RÆSON: Kan man tale om at der er et skifte i holdningen til Hamas i Europa – er der en form for palæstinensisk lobby?

Naser Khader: Opbakningen til de moderate og fredsorienterede palæstinensere falder blandt muslimer i hele vesten. Islamisterne har taget monopol på Palæstina-spørgsmålet, og det er skidt for den palæstinensiske sag. Hvis man sammenligner med den jødiske lobby i USA, så er den jødiske lobby langt mere sofistikeret. De går ikke ud og truer folk. De angriber ikke fodboldspillere. Den islamistiske tone er helt forkert, den er aggressiv – den matcher Hamas. Der er ikke noget i vejen med politisk lobbyisme, men det her bliver for fysisk. På den måde har Hamas og deres støtter, sendt den palæstinensiske stat ud på en lang ørkenvandring. Fordi er der noget, man har brug for, så er det opbakning – sådan er det med politik. Hvis man skal gøre noget, så forudsætter det sympati og opbakning. Det kan jeg huske i forbindelse med Libyen-aktionen. Der sad jeg selv i Udenrigspolitisk Nævn, og der talte vi om at 80% at danskerne bakkede op om en indsats mod Gaddafi – selv Enhedslisten gik med. Men i forhold til Syrien har opbakningen til at gøre noget aldrig været mere end 25% - derfor skete der ikke noget. Det samme med den palæstinensiske sag. Jo mere islamisterne får lov at føre

sagen, jo længere er der til en palæstinensisk stat. Fordi deres metoder, deres facon, deres måde at argumentere på, deres måde at være på over for deres modstandere – det er ikke det der giver sympati på vestlige breddegrader.

RÆSON: Du har tidligere udtalt at blokaden af Gaza skal ophæves – mener du stadig det?

Naser Khader: Ja, fordi man straffer civilbefolkningen. Man skal ikke sætte lighedstegn mellem de næsten 2 millioner der bor i Gaza og så Hamas.

RÆSON: Men vil det ikke være at give efter for terror, hvis man ophæver blokaderne nu?

Naser Khader: Jeg synes ikke man bør straffe alle, der bor i Gaza, pga. Hamas. For ikke alle, der bor i Gaza, holder med Hamas: i Gaza er opbakningen til Hamas på 20-25 % af dem, der svarer på meningsmålingerne. Langt de fleste er uenige med Hamas – hvorfor skal vi straffe den almindelige palæstinenser i Gaza? De kan ikke gøre for at Hamas har taget magten til sig.

RÆSON: Det var da palæstinenserne i Gaza, der valgte Hamas i første omgang?

Naser Khader: Det var mere et fravalg af PLO. I øvrigt vandt de med under 50% af stemmerne - det var ikke det store flertal. De har ikke leveret varen, de har kun leveret mere elendighed. Hvis du udskrev valg i dag ville Hamas tabe stort.

RÆSON: John Cassidy skriver i The New Yorker, at Israel snart kan stå overfor et valg om at eskalere den militære invasion eller at erklære sig sejrrig og trække sig ud – er du enig i den analyse?

Naser Khader: Hvordan skal de erklære sig sejrige? Hvad er det, de har præsteret, der berettiger sejr? Er det sejrrigt at slå så mange civile ihjel? Så Israel står i en meget vanskelig situation – som de selv har sat sig i. Hvis du vil KRIG, så skal du satse 100%, ellers må du finde andre midler. De ved også godt, at når de bomber Gaza, så er der så mange civile, at de ikke kan undgå at ramme dem. Jeg syntes man skulle have afværget Hamas' raketter, og så have fået verdens sympati og opmærksomhed og sagt 'Se, de er terrorister'.

RÆSON: Men tror du at Netanyahu og Israel kan finde på at besætte Gaza helt igen?

Naser Khader: Det vil koste. Det vil koste rigtig meget. Jeg tror ikke han vil løbe risikoen. Gaza er ikke så afmilitariseret som det var tidligere. Siden Israel forlod Gaza, og især under Mursi i Egypten, kommet så mange våben ind fra Iran via Sudan. Det bliver ikke omkostningsfrit at genbesætte Gaza. Det vil koste mange, mange israelske soldaters liv, og der går Israels smertegrænse.

ISIS og Mellemøsten

RÆSON: Den situation vi i øjeblikket ser i Irak: Er den et resultat af vestens manglende engagement i Syrien?

Naser Khader: Ja, en stor del af det er i hvert fald. At det internationale samfund har ladet stå til i Syrien, har givet Al-Qaeda og ISIS en *safe-haven*. Det, at de er kommet ind der, har betydet at de, stille og roligt uden at de er blevet angrebet af nogle, har kunnet bygge sig selv op og blive rige: ISIS gik ind og tog kontrol med de største oliekloder i Syrien, med grænseovergangene (hvor folk betaler afgifter for at køre varer ud og ind), og de sælger olien på det sorte marked. På den måde der har de fået midler fra andre indtægtskilder til at købe våben og organisere sig bedre. Dét at man ikke har stresset dem; at man har ladet stå til - har betydet, at de kunne indtage Mosul. Uden den ro havde de ikke indtaget Mosul og erklære kalifatet ved Irak og Syrien. Så jeg mener at det internationale samfund har et stort hovedansvar dér. Derudover kan man ikke komme udenom, at Maliki og hans sekteriske politik også har et ansvar for hvad der er sket. Så de to ting hænger sammen, men jeg tror ikke [ISIS] kunne have udfordret Maliki, hvis ikke de havde haft muligheden for at bygge sig selv op i Syrien.

RÆSON: Du har tidligere argumenteret for at 'bomb e ISIS tilbage til stenalderen'. I en evt. operation mod ISIS, vil du så støtte dansk involvering i sådan en mission?

Naser Khader: Jo længere tid der går, jo sværere bliver det at gå efter ISIS. ISIS er begyndt at alliere sig med de sunnimuslimske stammer og Ba'ahister, og jo længere tid der går, desto sværere bliver det at kende forskel på ISIS og andre. Men jeg er stadigvæk for at sende droner. Man går efter ISIS-ledere og deres militærbaser og bomber dem til stenalderen. Det vil også være den bedste forebyggelse mod terror i vesten – tag nu det, der sker i Norge i øjeblikket. Det har noget med ISIS' styrke i Syrien og Irak at gøre.

RÆSON: Så hvis ISIS for lov til at forblive så stærkt som det er nu, eller blive stærkere, så kommer vi til at se et forøget trusselsbillede mod vesten?

Naser Khader: Det, at de har så meget succes, tiltrækker flere jihadister nu. Indtil for nogle få måneder side, var der mange unge frustrerede jihadister, der vendte hjem til deres lande, Danmark og Frankrig, fordi de kunne se at sunni-muslimerne i ISIS begyndte at kæmpe imod sunni-muslimer i Al-Nusra og den Frie Syriske Hær, og det frustrerede nogle af dem. Nu har man fået erklæret et kalifat, og defineret en fjende - shia-muslimerne, de kristne, vesten. Det tiltrækker unge til Syrien. Det, vi skal huske på, er, at ISIS's primære fjende, det er stadig vesten. Så de bygger sig selv op, og tager kampen mod shia-muslimerne og de kristne, og på langt sigt vil de kæmpe mod alt, der er vestligt.

RÆSON: Men for at komme tilbage til spørgsmålet om dansk involvering. Hvis amerikanerne kommer og spørger regeringen hvorvidt de vil være med i en fly-operation imod ISIS – så bør de sige ja?

Naser Khader: Jeg ved godt det er upopulært lige nu, men

jeg er stadig tilhænger af en aktivistisk udenrigspolitik. Hvorfor skulle vi sige nej? Vi er jo selv ramt af den sikkerhedsrisiko. Vi er det land der har, relativt i forhold til indbyggertal, flest jihadister i Syrien. Det vil være egoistisk at køre på frihjul, hvis man siger 'det må de andre bare klare'. Jeg mener at Danmark er ligeså udsat for en terrortrussel som USA er. Danmark er højt oppe på listen. Derfor er det også i vores interesse, at være med til at eliminere ISIS.

RÆSON: Men hvordan skal man forholde sig til sådan en operation? Vil der ikke uundgåeligt komme høje civile tab, hvis man går ind og bomber en tætbeholdt by som Mosul?

Naser Khader: Man kan vende det om – skal vi lade være? Er det alternativet? At sige at der er en risiko for at ramme civile, så vi lader være? Lad dem bare selv slå deres egne civile ihjel – de kristne, shia-muslimerne, kvinderne. Det er en risiko ved alle aktioner, så man må være omhyggelig. Man skal ikke ind og bombardere civile områder, man skal i første omgang bombe [ISIS'] baser. Det er åbent landskab og ISIS har nogle militære træningslejre. Så man skal gå efter dem som man har gjort i Yemen, Pakistan, og i Nordafrika.

RÆSON: Du har også tidligere argumenteret for en intervention i Syrien – mener du stadig det?

Naser Khader: Jeg argumenterer ikke for at vi skal have tropper ind, heller ikke i Irak, men for flyveforbudszoner [no fly zones] for at stoppe angrebet fra luften, og det gør jeg stadigvæk. Hvis du vil beskytte civilbefolkningen i Syrien, så skal du lave flyveforbudszoner. Dem, Assads fly og helikoptere, rammer flest af er civile.

RÆSON: Vi er ikke kommet til et punkt i Syrien, hvor vi bliver nød til at indse at Assad er det mindste af to onder?

Naser Khader: Nej. Det er for simpelt. For Assad er det ene onde, hvem er det andet onde?

RÆSON: ISIS.

Naser Khader: ISIS er også meget slemme, men ISIS er ikke så stærke, at de kan kontrollere og regere så stort et land som Syrien. De kan godt lige lave et kalifat ude i ørkenområdet, men de kan slet ikke indtage f.eks. Bagdad eller Damaskus og kontrollere flere millioner indbyggere. Det man nogle gange glemmer er, at alternativet til Assad ikke er ISIS. Det er det syriske civilsamfund - der startede protesterne, demonstrerede på fredelig vis, og dominerede de syriske gader det første års tid. Det er dem, vi skal holde med.

RÆSON: Mange eksperter advaret imod risikoen for at konflikten spreder sig til de omkringliggende lande, Jordan og Libanon. Bør stille os klar til at hjælpe dem militært?

Naser Khader: Man har før sagt 'hvis vi blander os, så spreder konflikten sig', og jeg har hele tiden sagt 'hvis vi

ikke blander os, så smitter konflikten af på nabolandene' – og det er jo det, vi ser i øjeblikket. Det, at vi har været så passive, har efterhånden medført en regional konflikt.

RÆSON: Men bør vi hjælpe Jordan og Libanon militært, hvis de kommer under pres?

Naser Khader: Jeg er tilhænger af en aktivistisk udenrigspolitik. Jeg ved godt det ikke er moderne, men det er jeg stadigvæk. Jeg er så meget demokrat, at jeg er tilhænger af, at vi demokratiserer hele verden - og at de liberale demokratier agerer ikke som global politibetjent men som global gårdvagt. En, der går ind og beskytter de svage. Grunden til, at vi har så mange konflikter for øjeblikket – Ukraine, Mellemøsten, osv. - det er fordi vi mangler lederskab i vesten. Obama har været en katastrofe udenrigspolitisk.

USA, EU, og Rusland

RÆSON: Hvordan vil du ellers karakterisere Obama-administrationens udenrigspolitik?

Naser Khader: Altså, jeg er klar over at i Danmark er det værre at kritisere Obama end at kritisere Jesus. Alligevel vil jeg sige, at han er en katastrofe udenrigspolitisk. Han har simpelthen gjort verden usikker med sin passivitet, tøven og zigzaggeri. Han har givet diktatoren Putin så meget frirum, at han er blevet verdens mægtigste mand, og det er katastrofalt at en ikke demokrat kan være den mest magtfulde i verden. Det burde være den frie verdens leder.

RÆSON: Så du mener at Putin er gået hen og er blevet den mest magtfulde person i verden?

Naser Khader: Det skrev Time på deres forside her for et halvt år siden. Putin går ind og udfylder det tomrum, hvor Obama svigter. Nu erklærer han sig selv som kristendommens forsvarer – det er helt vildt. Men det skyldes, at Obama lader ham. Obama har en doktrin hvor han siger 'Lad os sidde rundt om et bord og tale om det' – en slags rundbordspædagogik. Ja, man skal ikke ty til våben som første option, vi skal være eftertænksomme osv. Men vi skal også tage en beslutning på et tidspunkt – også hårde, svære beslutninger. Så er det at USA som den eneste supermagt i verden ved, at man bliver nødt til at blande sig. Man skal forsvare sine interesser og værdier – og gerne udbrede dem. Ellers må man smide håndklædet i ringen og sige 'jamen vi gider ikke være supermagt længere'.

RÆSON: Så er den linje som USA og EU har lagt, også med henblik på de netop aftalte sanktioner, den rigtige?

Naser Khader: EU snakker og de er så splittede. Ashton er også for svag. Putin har ikke respekt for hende eller EU udenrigspolitisk.

RÆSON: Men hvad skal EU så gøre?

Naser Khader: Hver gang man taler om hårde sanktioner, også over for Putin selv og hans nærmeste, så begynder man at tøve; så er der forskellige landeinteresser – gas, salg af krigsskibe, og jeg ved ikke hvad. Landeinteresser går forud

for langsigtede EU-interesser. Men med et samlet EU udenrigspolitisk og med stærkere ledere fra den frie verden, så ville Putin ikke kunne gøre det han gør i øjeblikket – hverken i Syrien eller Ukraine.

RÆSON: Casper Strunge skriver i Ræson "EU bør presse Rusland – også selvom Putin lukker for gassen." – er du enig i det?

Naser Khader: Helt enig. Rusland har ligeså meget brug for valuta fra vesten, som vesten har brug for selve gassen. Man tror det kun er os der er afhængig af gassen, men Putin er også afhængig af de penge, han får ud af det. Så han har ligeså meget brug for os. Hvis han lukker for hanen så har vi et alternativ: Algeriet. Man kan bede dem om at skrue op for hanen indtil Putin bliver mør.

RÆSON: Ota Tiefenböck, RÆSONs Østeuroparedaktør, skriver i dag at "Vladimir Putin ikke kan gøre andet end tage sanktionerne med oprejst pande, besvare dem og dermed være med til at accelerere hele konflikten" – hvis de ikke gør andet end at eskalere konflikten, hvorfor indfører man så de her sanktioner?

Naser Khader: Hvad skulle man ellers gøre? Skal der ikke være konsekvenser for det Putin gør?

RÆSON: Så vi må bare vænne os til at der kommer en øget konflikt mellem Rusland og Europa?

Naser Khader: Lad os tage den. Hvad er man bange for? Det er sådan, Putin tænker: 'De tøver. De blinker først. Når det kommer til stykket, så gør de ikke noget'. Og det er jo det vi skal ud af, syntes jeg. En gang imellem er man nødt til at tage nogle konflikter for at hindre at det bliver værre.

RÆSON: Også selvom det kommer til at gøre meget ondt på den europæiske økonomi?

Naser Khader: Det er jo så på kort sigt. På længere sigt kan det måske være i vores interesse, at vi fortæller Putin 'du har mere at miste end vi har'.

RÆSON: Bør vi stille Ukraine et EU-medlemskab i sigte?

Naser Khader: Det synes jeg, hvis de opfylder kriterierne. Selvfølgelig skal de have det. Så længe de opfylder kriterierne, så syntes jeg vi skal gøre det. Jo flere vi kan få over på vores side jo bedre – uanset hvad Putin mener.

RÆSON: Også selvom det kan opfattes som en eskalering af konflikten, som det er blevet argumenteret for det har været, når vi har indgået associeringsaftaler med Moldova og Georgien?

Naser Khader: Vi har siden murens fald givet Rusland al for meget, fordi vi ville være gode ved den tidligere supermagt, og har accepteret nogle ting omkring Georgien. Men der må man sige 'det gør vi ikke mere'. For Putin kæmper jo ikke for de værdier vi holder så meget af – demokrati, frihed og pressefrihed.

RÆSON: Er det en ny form for Kold Krig vi ser nu?

Naser Khader: Nej, så stærke er russerne slet ikke – som de var under den Kolde Krig. De vil få samme problemer som Sovjetunionen til sidst – økonomien vil kollapse. Så hvis vi ikke holder op, hvis vi ikke blinker og ikke tøver, så er det faktisk Putin, der har mest at tabe.

RÆSON: Martin Lidegaard har været ude og kalde Ukraine-krisen en ”test af EU” – bestod vi den test?

Naser Khader: Det mener jeg ikke EU gjorde, med nedskydningen af det malaysiske fly in mente.

RÆSON: Er EU medskyldig i det?

Naser Khader: Nej, EU er ikke medskyldige. Men man har været for længe om at reagere, så separatisterne er blevet bevæbnet med våbnene fra Putin, der, hvis det er dem, der har gjort det, har sat dem i stand til dét.

RÆSON: Kan man lave en karakteristik af en fælles EU-udenrigspolitik?

Naser Khader: Den er discount. Den er lavpris – lave omkostninger. Så syntes jeg også man har haft en egoistisk tendens til at sige 'det skal USA nok klare for os'. Så man har på den måde været lidt usolidarisk med USA, ved at bruge så lidt krudt på udenrigspolitikken.

RÆSON: Det geopolitiske magtforhold mellem USA og BRIKS-landene – hvordan ser du det udvikle sig?

Naser Khader: BRIKS-landene er i øjeblikket i problemer. Den vækst, man talte så meget om tidligere, den er der altså ikke. Tag nu Brasilien f.eks. Alle de uroligheder, der var omkring fodbold-VM, har noget at gøre med at det går skidt for økonomien. Jeg mener de udgjorde en større udfordring tidligere end nu, bortset fra Kina – som stadig udgør en udfordring. Men resten af BRIKS-landene syntes jeg ikke kan udfordre USA og Europa.

RÆSON: Men selvom det ikke går ligeså godt for BRIKS-landene økonomisk som før, går det så ikke bedre end i USA og Europa?

Naser Khader: Jo, det gør det. Jeg syntes også det er fint, at det går godt i deres økonomi. Det er fint at de kan skabe arbejdspladser osv. Men det, der bekymrer mig er, at BRIKS-landene i større grad hælder til ufrihed. Mange af BRIKS-landene bakker f.eks. Assad op. Det er jo ikke demokratier, der er deres allerbedste venner. De ikke-demokratiske lande fylder meget, når BRIKS-landene mødes.

RÆSON: Udgør det en risiko på længere sigt?

Naser Khader: Jeg syntes det er godt at USA og EU bliver udfordret, men det skal også betyde at vi bliver bedre – meget bedre. Det er godt med konkurrence, ellers så falder man tilbage og nøjes med det man har. Jeg syntes det er udmærket, at de udfordrer os økonomisk. Jeg kan bare ikke lide, at de har så meget at skulle have sagt i forhold til ufrihed.

RÆSON: Hvordan bør Danmark forholde sig til at EU og USA bliver udfordret af BRIKS-landene?

Naser Khader: Jeg syntes jo det går meget godt med Danmarks handel med her lande, især Kina. Men det koster jo, man sluger nogle kameler.

RÆSON: Hvad er det for nogle kameler?

Naser Khader: Tag nu Kina og deres syn på menneskerettigheder, Tibet, og det muslimske mindretal. Dét tolererer man.

RÆSON: Er det en fornuftig disposition? At sige 'vi får noget handel ud af det, til gengæld kan vi ikke påtale menneskerettigheder overfor Kina'.

Naser Khader: Det er realpolitik. Nu tilhører jeg jo idealisterne, så jeg vil af med de totalitære systemer og diktatorerne, og gøre hele verden demokratisk. Men realpolitisk, så kan jeg se at man bliver nød til at sluge nogle kameler.

RÆSON: Bør vi stadig koordinere meget af vores udenrigspolitik med USA?

Naser Khader: Ja. Men - EU eller nogle Vesteuropæiske lande - bør også gå solo, som vi også truede USA med i forbindelse med Libyen, hvor Frankrig og England sagde til USA 'vi gør det under alle omstændigheder'. Og så kom USA og stillede deres isenkram til rådighed. Der er områder, hvor vi har nogle andre interesser end USA. USA er begyndt at vise mindre og mindre interesse for Mellemøsten og Nordafrika, og mere for Asien. USA er faktisk så langt væk fra Nordafrika og Mellemøsten, at der er ræson i det. Men det er der ikke i forhold til os - det er jo vores baghave. Bådflugtninge og hvad der sker i Irak - det er noget, der smitter af på vores hverdag. Derfor bør vi også tage nogle selvstændige initiativer, i hvert fald i forhold til vores nærområder – uanset hvad USA mener om det.

RÆSON: Vil det betyde at vi bør afgive mere af vores udenrigspolitik til EU?

Naser Khader: Ja, hvis de andre lande også gør det. Det kan kun være til hele EU's fordel. Problemet er, at der så mange modsatrettede interesser, at det er svært at forestille sig. Men det er nogle områder, hvor jeg godt mener man kan være nogenlunde enig. F.eks. i forhold til Nordafrika, og i forhold til Syrien. Ift. Syrien burde en koalition af villige, først og fremmest af europæiske lande (Frankrig og England – der var parate til det), have blandet sig fra starten – uanset hvad Obama og USA mente. Der venter man for længe på USA og Obama.

RÆSON: Er England og Frankrig stærke nok til sådan en rolle?

Naser Khader: Sarkozy begyndte at bombardere Libyen endnu før resolution 1973 blev vedtaget i 2011. Da sad vi i Nævnet og tænkte 'Hvad nu hvis resolutionen ikke kommer igennem og Rusland nedlægger veto?' Holdningen var, så gør vi det alligevel i en koalition af villige.

RÆSON: I forhold til det øgede terrorbillede, som vi snakkede om i forbindelse med ISIS: Hvordan bør vi forholde os til balancen mellem at sikre Danmark overfor terrorangreb og sikre borgernes private data – er det legitimt for Danmark at indsamle flere digitale data i kampen mod terror?

Naser Khader: Det er jo et meget svært spørgsmål. Hvor finder man balancen mellem retssikkerhed og sikkerhed? Jeg er ikke tilhænger af et overvågningssamfund på den ene side, men på den anden side mener jeg at det at overvåge visse grupper - og det er bevist - har været med til at hindre terroraktioner. Tag nu de her terrrorsager, der har været fremme i Danmark. De er kun blevet forhindret fordi man har overvåget de grupper, så de ikke har kunne nå at udføre deres ugeringer – og det er jeg glad for at man har. Så det er enormt vigtigt at finde den rette balance, men så skal man også gå efter risikogrupper, risikoorganisationer, risikopersoner.

RÆSON: Hvor tæt er vi på den rette balance nu?

Naser Khader: Hvis man tager Obamas overvågningsskandale, så er der nogle ting hvor man tænker, hvad skal de med dem? Hvorfor skal de aflytte Merkel? Jeg kan godt forstå, at de vil aflytte Putin – men hvorfor aflytte en tæt allieret? Journalister og presse, hvor man tænker: Hvad er meningen med det? Der syntes jeg det er i overkanten. Det er det, det der er kommet frem i forhold til USA. Nu ved jeg ikke hvordan det er i Danmark. Men jeg vil sige, at i forhold til PET, nu har jeg haft med dem at gøre siden midt 90'erne, og jeg har simpelthen så stor respekt for dem og deres arbejde. PET-chefer og ledelse er simpelthen så danske, at de ved hvad der er dansk og udansk, og jeg har tillid til deres vurdering.

RÆSON: Burde Danmark så også kritisere det at man har aflyttet Merkel?

Naser Khader: Ja, selvfølgelig. Hun er en tæt allieret. Hvorfor skal hun aflyttes? Sådan gør man ikke mod sine allierede. ■

Naser Khader (f.1963 i Damascus, Syrien) er Senior Fellow ved Hudson Institute i Washington, kommentator, forfatter (til bl.a. bogen "Khader.dk") og foredragsholder. Fhv. medlem af Folketinget for de Radikale og Liberal (Ny) Alliance, som han var medgrundlægger af og formand for. Vært på det prisvindende PI-program "Arabiske Stemmer". Mathias Terp (f.1993) er student fra Virum Gymnasium.

Danmark vil sende våben til Syrien. Det bliver benzin på bålet

Opinion

31.07.2014

Præsident Obama vil sende de syriske oprørere \$500 mio. til våben og træning. I Danmark udtrykte Martin Lidegaard i maj sin støtte til en bevæbning af de 'moderate' oprørere – med opbakning fra hele Folketinget på nær DF og EL. Det er en yderst usikker og potentielt farlig plan.

OPINION af Rasmus Jacobsen

I SLUT-JUNI bad Barack Obama den amerikanske kongres om \$500 mio. til at støtte de 'moderate' syriske oprørere militært med både våben og træning. Baggrunden var fremgangen for den ekstreme islamistiske gruppe ISIS i især Irak. Ideen er, at man ved at støtte de 'moderate' oprørere kan modbalancere både de islamistiske oprørsgrupper og Assad-styrkernes militære fremskridt. Den amerikanske kongres godkendte Obamas anmodning, og i slut-juli blev støtte-programmet indledt.

IDEEN OM AT STØTTE de syriske oprørere militært fik opbakning fra Martin Lidegaard efter hans besøg hos den syriske oppositionsregering i Tyrkiet i maj. I Berlingske sagde Lidegaard: »Endnu flere våben i Syrien er ikke uproblematisk. Men status quo er et endnu værre scenarium, og jeg vil sammen med vore allierede overveje, hvordan vi kan give de moderate oprørere momentum på slagmarken. Hvordan vi kan øge støtten – også i den hårde ende?»

DERMED VENDTE LIDEGAARD 180 grader i sin holdning til det spørgsmål. Hans nye synspunkt deles af resten af Folketingets partier med undtagelse af Dansk Folkeparti og Enhedslisten. Men der er mange problemer og ubesvarede spørgsmål forbundet med ideen om at yde militær støtte til udvalgte grupper.

TIDLIGERE HAR MODSTANDERE af idéen om at sende våben til Syriens oprøre udtryk bekymring om, at våbnene kunne falde i hænderne på ekstreme islamistiske grupper. Det Hvide Hus har søgt at imødekomme den bekymring ved at love, at det kun vil give militær støtte til 'ordentligt godkendte' ('appropriately vetted') oprørsgrupper. Men i praksis er det umuligt at gennemføre baggrundstjek og godkendelses-procedurer på kombattanter i en blodig borgerkrig med utallige faktioner og væbnede grupper. Og

selvom det i praksis kunne lade sig gøre, er det umuligt at gardere sig imod at ekstreme islamister erobrer våbnene fra de 'godkendte', 'moderate' oprørere. Her behøver man blot se på ISIS' erobring af kampvogne og kampfly fra Iraks nationale hær under ISIS' fremrykning i Irak.

DET ER HELLER IKKE USANDSYNLIGT at 'moderate' oprørere frivilligt overdrager våbnene, eksempelvis ved at sælge dem for at kunne stikke overskuddet i egen lomme. Netop dét kan frygtes at ske blandt de 'moderate' oprørere i Den Frie Syriske Armé, som vi i Vesten nu vil støtte militært. Den tidligere premierminister for den syriske 'oppositionsregering' i eksil i Tyrkiet, Ahmad Tohme, forsøgte for nylig at opløse hele Den Frie Syriske Armés militære ledelse efter anklager om omfattende korruption. Det udløste krise i oppositionsregeringen, hvor præsidenten Ahmad al-Jarba reddede den korruptionsanklagede militære ledelse fra firing ved at omstøde Tohmes dekret med henvisning til, at magten over de militære styrker ligger hos præsidenten og ikke premierministeren. I stedet blev premierministeren selv fyret.

MIDT I MORADSET af faktionalisme, personstrid og anklager om korruption i oprørets militære ledelse kan der ikke stilles garanti for, at penge og våben fra vesten ikke ryger i hænderne på islamistiske oprørsgrupper eller på anden måde misbruges.

OG SELV HVIS der kunne gives en sådan garanti, ville det stadig ikke give mening at sende flere våben til Syrien. Hele ideen hviler på en præmis om, at man kan opnå en militær magtbalance mellem de forskellige parter i borgerkrigen på en stabilitetsfremmende måde. Det er en illusion. Fra den libanesiske borgerkrig, hvor israelske, syriske og amerikanske våbenleverancer til parterne trak krigen i langdrag, krigen mellem Irak og Iran, hvor amerikansk støtte til Irak afværgede Saddam Husseins nederlag og trak krigen i blodigt langdrag og utallige andre krige kan man lære, at det sjældent fremmer stabilitet på kort sigt at poste flere våben i en igangværende krig. Det fører typisk til oprustning fra de andre parter side, hvilket forlænger konflikten og lidelserne for civilbefolkningen.

BARACK OBAMA OG MARTIN LIDEGAARD bør indse, at det hverken fremmer nogen af Vestens politiske målsætninger (hvad end de er) eller hjælper Syrien med at dæmpe konflikten at sende flere våben derned.

I STEDET BØR VESTEN fokusere på at inddæmme konflikten, så den ikke spreder sig og destabiliserer Syriens nabolande yderligere. Skaden er allerede sket i Irak, men uroen ulmer også i Jordan og især i Libanon. Vesten bør hjælpe disse nabolande med at forsvare deres grænser mod strømninger af kombattanter og våben, og samtidig hjælpe dem med at tage hånd om de hundredetusinder af flygtninge fra Syrien. Massive flygtningestrømme har tidligere ført til mere krig og vold. Efter eksempelvis Seksdages-krigen, hvor palæstinensiske flygtningestrømme førte til kampe i

Jordan og var en central faktor bag den libanesiske borgerkrig.

ET SKIFT I FOKUS fra militærindblanding i Syrien til inddæmning og humanitær bistand til nabolandene kan risikere, at de 'moderate' oprørere taber til islamisterne og Assad. Men det følger ikke med logisk nødvendighed deraf, at de ellers vil vinde med vores støtte. De vil under alle omstændigheder nok tabe grundet den større vilje til at engagere sig i konflikten fra både Irans og Saudi Arabiens side. Desuden har vi set i både Libyen, Afghanistan, Irak og Egypten, at kræfter, der udgiver sig for at være moderate, demokratiske osv. og får Vestens støtte, alligevel viser sig at være autoritære og korrupte undertrykkere.

DET BEDSTE, VI KAN GØRE for Syrien, er at stabilisere nabolandene, yde humanitær bistand til flygtningene og inddæmme konflikten. Det er tragisk, at vi ikke kan gøre mere. Men at sende flere våben til Syrien ville være at hælde benzin på bålet. ■

Rasmus Jacobsen (f. 1986) er cand.scient.pol fra SDU med speciale i international politik. Han har været i praktik på den danske ambassade i Israel, har været valgobservatør med Silba i både Makedonien og Ukraine og arbejder nu som sikkerhedskonsulent for et sikkerhedsfirma i Yemen.

Israels ambassadør Barukh Binah: Jeg er uhyre skuffet over de europæiske lande

31.07.2014

“Jeg er uhyre skuffet. Særligt også over de europæiske lande, der kalder sig for venner af Israel” siger ambassadør Barukh Binah om afstemningen i FNs menneskerettighedsråd, der forleden vedtog en undersøgelse af Israels krigsførsel i Gaza – bl.a. Storbritannien, Frankrig og Tyskland afstod fra at stemme. ”Det eneste land, der handlede moralsk var USA. USA var det eneste land, som mener at Israel har ret til at forsvare sig selv”.

Interview af Simon Kærup

RÆSON: Hvordan har den nuværende konflikt påvirket det israelske folk?

Barukh Binah: Jeg er glad for du stiller det spørgsmål. Det er der ingen, der gør. Men jeg kan ikke give et simpelt svar. Først og fremmest, så har Hamas-angrebene forårsaget stor skade. Detaljerne omkring skadernes omfang kan jeg ikke give, da vi holder dem hemmeligt indtil den militære kampagne er overstået. Hvad jeg dog kan sige, er at mange ejendomme er blevet beskadiget, at der er mange tilskadekomne og 2 er blevet dræbt. Dernæst må det konstateres, at hverdagslivet naturligvis er meget påvirket. Hver gang sirenerne lyder er der panik overalt. Folk kaster sig til jorden og søger ly bag deres biler eller løber mod beskyttelseskamrene. På den måde bliver livet noget der foregår på vej ind og ud af beskyttelsesrum. Midt i dette kaos er hverdagslivet blevet umuligt at planlægge. Israels folk er simpelthen forfærdet over denne situation og ønsker, at konflikten skal bringes til ende. I årevis, med måneders mellemrum, har de oplevet, hvordan Hamas igen og igen har startet deres bombardementer. Konflikten berører således mange niveauer i Israel: økonomien, hverdagslivet – mentalt og fysisk og politisk. Når man skal svare på meget af den kritik som Israel møder, kan jeg bare sige, at jeg ikke tror en eneste af disse kritikere ville kunne leve under de omstændigheder, som israelerne lever under. End ikke en eneste dag.

RÆSON: Kan du beskrive den aktuelle situation i selve Gaza, set fra dit bord?

Barukh Binah: Beskydningerne fra Hamas fortsætter og dagligt lyder sirenerne over Tel Aviv og det centrale Israel. Vores kampagne, Operation Protective Edge, har hidtil nedskudt over 2300 raketter. Men mange raketter har nået forbi vores missilskjold og vi kan konstatere, at der har

været stor materiel skade på bygninger og huse. Heldigvis har relativt få civile israelere mistet livet. Når vi har kunnet minimere de civile tab, er det fordi vi er godt forberedt. Vi investerer løbende i beskyttelses anlæg og militære systemer, som beskytter det israelske folk. Omkring 90 % af alle indgående missiler bliver nedskudt. Hvad angår militæroperationen i selve Gaza, så er vores hær stadigvæk fokuseret på at få ødelagt de tunneler og underjordiske depoter, hvor Hamas gemmer deres våben. Indtil nu har vi destrueret ca. 1/3 af tunnelerne og aktionen i Gaza stopper ikke, førend alle tunnelerne er ødelagt. Alle disse tunneler befinder sig beklageligvis i tæt befolkede områder, nogle endda i hospitaler eller under skoler. Hamas er nådesløs, når det kommer til at placere deres våbendepoter i områder, hvor de ved sandsynligheden for civile tab er størst.

RÆSON: IDF [Israel Defence Forces, det israelske militær, red.] påstår, at de gør hvad de kan for at undgå civile tab. Men dødstallet i Gaza har passeret 1000 [25. juli]?

Barukh Binah: Palæstinenserne fastholder, at omkring 1000 er døde. Dette har vi ingen mulighed for at verificere, men vi ved, at mange har mistet livet i Gaza. Vi vurderer, ud fra aldersspredningen i de offentliggjorte navne, at mange af disse faktisk er Hamas-oprørere. Men igen, dette kan vi ikke verificere, da Hamas-oprørerne ikke bærer uniformer. Mange har anklaget os for, at vi ikke har håndteret situationen korrekt: at vi har slået for hårdt ned og ikke handlet med rimelig proportionalitet. Det er imidlertid uhyre svært at undgå tab af menneskeliv, når Hamas placerer sine våbendepoter i tæt befolkede områder. Når det så er sagt, er det klart at alt for mange civile har mistet livet. Når vi angriber militære mål, siloer og Hamas hovedkvarterer, medfører det beklageligvis civile tab. Men lad det være helt klart. Som jeg ser det, er ethvert tab af menneskeliv ét for meget. Uanset hvilken side det er på.

RÆSON: Men når Hamas ikke bærer uniformer, hvordan kan I så skelne civile og opførere fra hinanden?

Barukh Binah: Det kan vi heller ikke. Det er derfor, vi beder den ikke-involverede befolkning om at hjælpe os med at identificere oprørerne. Problemet er imidlertid, at Hamas ikke vil lade de civile evakuere de områder, hvor vi sætter ind.

Israel og det internationale samfund

RÆSON: Trods IDF's intentioner om at undgå civile tab, må det konstateres, at den militære landinvasion tilsyneladende ikke kan udfoldes uden store civile tab til følge. Og Israels krigsførsel er gentagende gange blevet udsat for stor kritik. Er du ikke bange for, at Israels omdømme endnu engang vil lide skade og isolere Israel yderligere?

Barukh Binah: Beklageligvis kan vi ikke sige, at det internationale samfund er fair overfor os. Israel vurderes oftest ud fra dobbelt-standarder. Rent militært strategisk betraget, er der ingen måde, hvorved man kan neutralisere

missil-siloer eller våbenfabrikker uden at det involverer, at man faktisk skal derind. Det kan gøres på en række måder. En af disse er at sende ens hær ind og besætte området via en landinvasion. Det er dét, vi har gjort nu i Gaza og sådan vi tidligere har gjort. Det betyder ikke, at vi nødvendigvis har lyst. Vi evakuerede jo Gaza tilbage i 2005 og gav ansvaret tilbage til palæstinenserne. Vi fjernede alle besættelserne fra Gaza-striben, med store menneskelige omkostninger for de jøder, som havde bosat sig der. Og vi trak samtidig det store antal sikkerhedsstyrker, som havde sikret bosættelserne, tilbage. Vi ønsker ikke at blande os i palæstinenserne liv. Og vi ønsker ikke at være en besættelsesmagt, hvis vi kan undgå det. Men jeg forstår ikke dette hykleri mod Israel. Vores brug af magt er jo ikke enestående. Dengang amerikanerne blev angrebet af Al-Qaeda, gik der mindre end 24 timer førend de bombede flere områder af Afghanistan i eftersøgningen af Al-Qaeda. Den samme anvendelse af militær ser vi hos en hel række andre lande. Når man bliver angrebet, må der reageres. Sådan er det med trusler på landets eksistens. Den skal håndteres. I yderste nødstilfælde, militært. Dernæst må jeg gøre det helt klart. Når Israel vælger at advare civilbefolkningen i Gaza inden vi bomber en given lokalitet (der bliver ringet til de enkelte beboere på adressen), så er det ikke, fordi vi frygter det internationale samfunds og FNs kritik. Denne kritik vil vi få – uanset hvad vi gør. Vi gør det på denne måde, fordi vi er optaget af at give vores modstandere en fair advarsel – og give de civile en mulighed for at evakuere.

RÆSON: Set i det lys, hvordan ser du så på den seneste resolution fra FNs menneskerettighedsråd, hvor kun USA stemte imod? En resolution, der fordømmer Israels brud på menneskerettigheder – i de stærkest tænkelige vendinger?

Barukh Binah: Jeg er uhyre skuffet. Særligt også over de europæiske lande, der kalder sig for venner af Israel. De europæiske lande undlod at stemme, fordi de ønskede at stemme i relation til konsensus. Men det begrundelse køber vi ikke. Det eneste land, der handlede moralsk var USA. USA var det eneste land, som mener at Israel har ret til at forsvare sig selv.

RÆSON: Handlede de øvrige lande derved amoralsk, som du ser det?

Barukh Binah: Jeg mener ikke, at stræben efter enighed er et moralsk anliggende. Nogle gange må man handle på trods af konsensus. Som det er nu, er der en hel række lande fra hvem vi kan forvente intet. Lande som vil være imod os uanset hvad. Men jeg vil ikke nævne navne, fordi vi har udmærkede relationer med flere af disse lande – og det skal vi blive ved med at have. Så vi er meget tilgivende, hvad dette angår. Men prøv engang at se på proportionerne. Siden FNs Menneskerettighedsråds etablering har der været 90 resolutioner omkring Israel. Hvor mange resolutioner har der været omkring Syrien, hvor massakren hidtil har kostet over 150.000 mennesker livet? Og hvad med Tjetjenien? Har man nogensinde nået til enighed omkring en resolution

omkring dette? Det mindes jeg ikke.

Årsagen er de dobbelte standarder, Israel er underlagt. Selvom du ikke får mig til at sidde her og beskyldte alle lande for anti-semitisme, så tror jeg det er tilfældet for visse lande. Men det er ganske klart. Israel bliver bedømt anderledes end andre lande.

RÆSON: Men Israel bliver da bedømt i forhold til den samme internationale lov som alle andre lande?

Barukh Binah: Nej, det gør vi ikke. Vi bliver bedømt ud fra den internationale lov, som eksempelvis Danmark bliver bedømt ud fra – men det er ikke den lov lande som Syrien bliver bedømt ud fra. Vi har den ulempe, at vi på den ene side er et meget lille land og på den anden side er et jødisk land. Noget af kritikken er kritik for kritikens skyld og noget af den er, måske, rimelig. Israel er bestemt ikke perfekt og vi laver vores fejl. Men når jeg siger, vi bliver vurderet ud fra dobbeltstandarder, så er det fordi vi bliver bedømt som et europæisk land, der er omringet af fredelige naboer: såsom Schweiz, Østrig og Danmark. Men det er vi ikke. Vi er omringet af mellemøstlige lande, såsom Syrien, Libanon, Irak og terrorgrupper som ISIS. Jeg ville ønske, Israel havde fredelige lande som Norge og Sverige som naboer. Men det har vi ikke.

RÆSON: Denne uretfærdighed du peger på er interessant. Ser du ligefrem, at der eksisterer et hierarki indenfor den internationale lov?

Barukh Binah: Ja, det gør der. Absolut. Israel er ikke blevet accepteret i relation til de umiddelbare omstændigheder landet eksisterer under: herunder det omkringliggende miljø. Men det arbejder vi på. Vi indgik i 90'erne en fredsaftale med Ægypten, senere med Jordan og vi har forsøgt at opnå relationer med en række af de nordafrikanske lande og visse golf-stater.

RÆSON: Hvad ville Israel opnå, om de blev vurderet anderledes?

Barukh Binah: Helt generelt har det internationale samfunds reaktion på Israels handlinger været skuffende – selv i fredspærioderne. I 1967 var der krig mellem Israel og Ægypten. En krig som Ægypten initierede og tabte. Vi vandt hele Sinai-halvøen, som er 3 gange større end staten Israel. Senere gav vi Ægypten dette territorium igen. Håbet med denne handling var påbegyndelsen af et helt nyt Mellemøsten med fred. Vi havde samtidig håbet, at det internationale samfund ville anerkende os for denne handling. Mens jeg ikke vil sige, at vi overhovedet ikke fik noget ud af det, så var det ganske lidt.

Blokaden af Gaza

RÆSON: Du nævnte tidligere, at Israel med tilbagetrækningen fra Gaza ikke ønsker at blande sig i palæstinenserne liv. Men blokaden af Gaza, som nu har eksisteret i over 7 år, har mødt massiv international kritik. Der er mangel på medicin og elektricitet, arbejdsløshed, der er fattigdom og forsyninger har

svært ved at komme ind og ud. Hvordan ser du blokaden er forbundet med den aktuelle konflikt?

Barukh Binah: Lad mig først klargøre årsagen til blokaden. Man er nødt til at forstå, at Gaza var et militært besat område – besat af Israel fra 1967 og inden da af Ægypten. Da fredsforhandlingerne med Ægypten blev påbegyndt og de ønskede Sinai-halvøen tilbage, opfordrede vi samtidigt ægypterne til at tage Gazastriben tilbage. Men ægypterne ønskede ikke Gaza tilbage, da de udemærket var klar over, at Gaza ville være uhyre problemfyldt. På den måde sad vi pludseligt fast på Gaza. Det var først under Ariel Sharon, i 2005, at vi forstod at vi måtte gøre noget ved den fastlåste situation og derfor evakuerede vi området. Men fra da af er området ikke længere at regne for et israelsk militært besat område eller et israelsk territorium overhovedet. Derved har vi ikke ansvar for området. Ansvar gav vi tilbage til palæstinenserne. Efter udtrækningen blev området imidlertid et fjendtligt område, med Hamas i spidsen. Som jeg ser det, kunne palæstinenserne have levet deres liv, uden vores intervention, såfremt Hamas ikke havde påbegyndt deres bombardementer af Israel. Derfor er det nogle gange bizart, når vi hører at Gaza er som et fængsel. Når ind- og udgange er kontrolleret, handler det jo om at beskytte det israelske folk. Husk på, at Ægypten heller ikke ønsker, at adgangen til Gaza bliver helt åben. Tidligere var det jo faktisk sådan, at palæstinenserne fik lov til at komme og arbejde i Israel. Over en kvart million palæstinensere arbejdede dengang i Israel. Problemet var, at terrorister udnyttede situationen og kom over til Israel i forklædning. Det kunne selvsagt ikke vare ved. Dernæst vil jeg tilføje, at det ikke er de 99 % af palæstinenserne, som er ordentlige mennesker, der er årsag til konflikten. Det er den ene procent, der beslutter sig for at blive terrorister, der er problemet. Det er derfor vi har blokaden. Samtidig skal det nævnes, at vi sørger for elektricitet og vand til Gazastriben. Jeg vil tro, det er første gang i militærhistorien, at en modpart sørger for elektricitet og vand til sin fjende. Og det gør vi helt uden, at det koster dem noget.

RÆSON: Hvad med alle de civile i Gaza? Med blokadens etablering og den kontrol I tog med områdets grænser, fik I vel direkte ansvaret for dem?

Barukh Binah: Blokaden er en accepteret form for krigsførsel. Det er dem, der har startet en krig mod os – ikke omvendt. Vi kan simpelthen ikke have en fri vej fra Gaza til Tel Aviv. Det er utopisk under de nuværende omstændigheder. Blokaden er afgørende nødvendig. Men på sigt, når vi engang har en fredsaftale, håber jeg at bevægeligheden ind og ud af Gaza kan blive markant forbedret. Sådan som det også var inden intifadaen. Jeg håber, at mange palæstinensere en dag igen kan tage arbejde i Israel. De to økonomier kunne gavne hinanden.

RÆSON: Men blokaden forhindrer vel palæstinenserne i at udvikle sig? Varer kan jo dårligt komme ind og ud?

Barukh Binah: Ja, det er svært at få varer ind og ud. Ofte ser vi desværre, at varerne, f.eks. cement og stål, bliver brugt til at lave tunneler. Som jeg ser det, kunne Gaza have

udviklet sig til Mellemøstens Singapore. Og vi ville have hjulpet dem. Men Gaza er blevet en militær udpost for Iran, som bliver ved med at sende dem våben. Beklageligvis. Såfremt Hamas ønskede et fredeligt område, ville vi være de første til at hjælpe dem – sammen med resten af verden.

RÆSON: Hvordan ser du på alle de internationale menneskerettighedsorganisationer som kritiserer Israel for de ofte horrible levevilkår i Gaza?

Barukh Binah: Jeg kan acceptere, at de ofte giver en retvisende beskrivelse af forholdene i Gaza, men at kritikken er urimelig. Fordi de præsenterer ikke noget alternativ til blokaden. Og den er altså helt nødvendig for Israels beskyttelse, som det er nu.

RÆSON: Men er I ikke ansvarlige for leved forholdene i Gaza?

Barukh Binah: Nej, det er vi ikke. Det er Hamas. Brugte de ikke territoriet til terrorvirksomhed, ville der ikke være nogen blokade og nogle modangreb fra Israel. Uden Hamas ville der være fri bevægelighed og tilstrækkelige forsyninger med vand og elektricitet. Der er netop derfor, vi skal have Hamas fjernet.

RÆSON: Så det palæstinensiske folk bliver taget til fange midt i konflikten mellem Israel og Hamas?

Barukh Binah: Ja, af Hamas. Men ikke af Israel. Vi trak os ud i august 2005.

RÆSON: Men det er vel ikke unfair at sige, at I er skyld i de elendige leved forhold i Gaza?

Barukh Binah: Jo, det er unfair. Vi skulle i stedet roses for vores forsyning af elektricitet og vand til Gaza. Husk også, at vi bruger mange kræfter på humanitær hjælp til Gaza. Hver dag kører mindst et dusin lastbiler til Gaza med medicin og mad.

RÆSON: Hvordan ser du på, at Hamas vil indgå våbenhvile, såfremt I løfter blokaden af Gaza?

Barukh Binah: Virkelig? Det har jeg ikke hørt. Samtidig så forhandler vi ikke med Hamas. Hamas er en terroristorganisation og er forestået som en sådan, ikke kun af Israel, men også af resten af verden. Vi er i dialog med den Palæstinensiske Autoritet (med Mahmoud Abbas i front) og forklarer dem, at de bør ekspandere deres tilstedeværelse i Gaza. Men det vil Hamas ikke tillade dem.

Vejen frem

RÆSON: Hvordan ser du konflikten kan løses?

Barukh Binah: Vi har tidligere været i færd med fredsforhandlinger med den Palæstinensiske Autoritet. Fredsforhandlinger som desværre blev afbrudt. Men vi er villige til at genoptage forhandlinger. Ideen om en to-statsløsning er acceptabel for os og hvordan grænserne skal defineres er noget vi skal diskutere, sammen med en række andre sammenhængende forhold: Jerusalem, vandforsyninger, bosættelserne, flygtninge mv. Det er den

proces, vi står overfor.

RÆSON: Hvad vil du sige til de folk, som anser konfliktens som uløselig?

Barukh Binah: Jeg vil ikke definere mig selv som optimist. Men lad mig sige, at jeg søger freden. Ligesom alle øvrige israelere. Jeg er den tredje generation af militærofficerer i min familie og jeg er selv far til den fjerde. Og jeg er ikke sikker på, at jeg ønsker en femte generation i min familie. Vi vil helst være foruden krig. Men såfremt der er behov, vil vi kæmpe for vores liv og vores land.

RÆSON: Hvad vil I hellere kæmpe for?

Barukh Binah: Videnskabelig innovation og kulturel fremgang. Og for muligheden for at leve i fred – sammen med vores naboer. Jeg tror på, at vi sammen med Mahmoud Abbas, som repræsenterer det palæstinensiske folk, kan skabe en fungerende løsning. Vi var ganske tæt på tidligere og den proces skal genoptages. ■

Barukh Binah (f. 1950) er Israels Ambassadør i Danmark. Simon Kærup (f. 1981) er Master of Social Sciences (MSSc) i politisk kommunikation fra CBS.

Øren Espersen: Danmark bør smække kassen i for Palæstina, så længe Hamas er en del af regeringen

31.07.2014

5 spørgsmål fra RÆSONs chefredaktion. Svar fra Søren Espersen (DF):

1) GAZA. Israels ambassadør i Danmark, [Barukh Binah, kritiserer i RÆSON i dag](#) de europæiske medlemmer af FN's Menneskerettighedsråd, [der stemte blankt](#) til forslaget om en undersøgelse af Israels krig i Gaza (undersøgelsen blev vedtaget – kun USA stemte imod). Hvis Danmark havde været medlem, burde vi så have stemt ja eller nej til undersøgelsen?

SØREN ESPERSEN: Jeg er enig med ambassadøren i, at Danmark sammen med USA burde have stemt imod. FNs Menneskerettighedsråd er en farce – for tiden bestående af lande som Saudi-Arabien, Kommunist-Kina, Venezuela – og det, der er værre. Måske burde de have ryddet op i egne rækker, inden de kritiserede gennemdemokratiske Israel.

2) Ambassadøren understreger i RÆSON-interviewet forskellene på Hamas og den Palæstinensiske Autoritet under Abbas. Bør Danmark og Europa øge samarbejdet med den Palæstinensiske Autoritet for at sikre økonomiske og sociale fremskridt på Vestbredden?

SØREN ESPERSEN: Danmark yder et meget stort, årligt bidrag til palæstinenserne, men burde smække kassen i, så længe Hamas er en del af regeringen. Det var et ikke klogt træk af Mamoud Abbas at indlade sig med Hamas, som jo faktisk netop nu – og i månedsvis op til den nuværende krig – er ekstremt presset, idet Ægypten og Israel er enige om bevægelsens nedkæmpelse, og arbejder militært tæt sammen om dette formål.

3) SYRIEN. “Benzin på bålet”. Det kalder Rasmus Jacobsen i et indlæg i RÆSON i dag udenrigsminister Martin Lidegaards beslutning om at sende våben til de syriske oprørere. Har Jacobsen ret?

SØREN ESPERSEN: Rasmus Jacobsen har ret, og det undrer mig meget, at den normalt klarttænkende Martin Lidegaard har indladt sig på dette standpunkt. Vesten skal holde sig væk fra arabiske borgerkrige. Libyen bør da have givet os bange anelser for, hvad vi indlader os på, når vi med militær eller våbenhjælp begynder at støtte ”moderate

kræfter”.

4) PUTIN. Ifølge amerikanske kilder er [Ukraine blevet angrebet fra russisk jord](#). Er der omstændigheder under hvilke vesten (USA? NATO?) skal øge sin militære hjælp til Ukraines regering? Hvor langt mener du, USA/NATO skal involvere sig i støtten til Ukraines militær?

SØREN ESPERSEN: Det vil, synes jeg, skabe en meget farlig situation, om NATO skulle indlede et militært samarbejde med et ikke-NATO-land. Efter min opfattelse er det kun USA og Rusland, som sammen, i direkte forhandlinger med Ukraine vil kunne opnå en lykkelig udgang på konflikten.

5) “I værste fald kan sanktionerne muligvis endda styrke Putin og Rusland”. Sådan skriver Ota Tiefenböck I RÆSON – han forudser at sanktionerne kan få Rusland til at søge andre partnere end USA og Europa. Er du overbevist om, at sanktionerne vil føre til de russiske indrømmelser, som USA og EU efterlyser?

SØREN ESPERSEN: Dansk Folkeparti er med i aftalerne om sanktionerne mod Rusland, men er loven ved at fortsætte, således at der indføres egentlige handelsrestriktioner. Det vil efter min opfattelse kun skade dansk erhvervsliv, som vil komme til at lide under sanktioner i langt højere grad end Rusland, som man vil ramme.

Våben til Syriens oprørere? Mette Gjerskov: Det må overvejes – ligesom alle andre midler. Vi er vist alle ved at være desperate for at finde veje til at stoppe krigen

31.07.2014

5 spørgsmål fra RÆSONs chefredaktion. Svar fra Mette Gjerskov, formand for Udenrigspolitisk Nævn (S):

1) GAZA. Israels ambassadør i Danmark, [Barukh Binah, kritiserer i RÆSON i dag](#) de europæiske medlemmer af FN's Menneskerettighedsråd, [der stemte blankt](#) til forslaget om en undersøgelse af Israels krig i Gaza (undersøgelsen blev vedtaget – kun USA stemte imod). Hvis Danmark havde været medlem, burde vi så have stemt ja eller nej til undersøgelsen?

METTE GJERSKOV: Danmark ønsker en undersøgelse af, om Israel har overholdt de humanitære regler i deres krig mod Gaza, herunder især ift. de uhyggeligt mange civile ofre. Samtidig bør der laves en undersøgelse af Hamas' ageren. Det konkrete forslag, der blev stemt om, var ikke tilstrækkeligt balanceret, så Danmark havde formentlig stemt blankt som de øvrige EU-lande. Men det ændrer ikke ved, at vi fortsat ville have presset på for en undersøgelse.

2) Ambassadøren understreger i RÆSON-interviewet forskellene på Hamas og den Palæstinensiske Autoritet under Abbas. Bør Danmark og Europa øge samarbejdet med den Palæstinensiske Autoritet for at sikre økonomiske og sociale fremskridt på Vestbredden?

METTE GJERSKOV: Hvis vi vil have palæstinenserne til at være mere moderate, må vi – og naturligvis især Israel – vise dem, at det giver resultater at være moderat. På Vestbredden har de valgt de mere moderate Fatah – men det har ikke givet nogen fordele. Situationen på Vestbredden betragtes af mange i den danske debat som et apartheid-lignende samfund. Vi skal være med til at vise palæstinenserne, at det kan betale sig at vælge mere moderate ledere (Se fx min blog: <http://politik.tv2.dk/2014-07-30-krig-eller-apartheid>)

3) SYRIEN. “Benzin på bålet”. Det kalder Rasmus Jacobsen i et indlæg i RÆSON i dag udenrigsminister Martin Lidegaards beslutning om at sende våben til de syriske oprørere. Har Jacobsen ret?

METTE GJERSKOV: Borgerkrigen i Syrien er det mest forfærdelige man kan forestille sig. Danmark hjælper

flygtninge, hjælper humanitært, har fjernet de kemiske våben og presset på ved forhandlingsbordet. Imidlertid fører fredsforhandlingerne ikke til resultater. På et tidspunkt er den humanitære situation så skrækkelig, at man må overveje om der skal andre metoder til – så som at give våben til særlige grupper. Det er imidlertid noget at de mest vanskelige, for våbnene kan falde i forkerte hænder – og jeg er enig i at det bare kan bidrage til yderligere blodsudgydelse. Derfor har regeringen heller ikke fulgt forslaget fra Venstre om at sende flere våben ind i konflikten.

Dvs. at du – ihvertfald pt. – er imod at sende våben til de syriske oprørere?

METTE GJERSKOV: Det må overvejes – ligesom alle andre midler. Vi er vist alle ved at være desperate for at finde veje til at stoppe krigen.

4) PUTIN. Ifølge amerikanske kilder er [Ukraine blevet angrebet fra russisk jord](#). Er der omstændigheder under hvilke vesten (USA? NATO?) skal øge sin militære hjælp til Ukraines regering? Hvor langt mener du, USA/NATO skal involvere sig i støtten til Ukraines militær?

METTE GJERSKOV: Jeg mener først og fremmest, at vi skal bekæmpe Putins handlinger politisk, her er sanktionerne fra EU et meget stærkt middel. Ingen ønsker at gå i krig med Rusland. Jeg mener ikke, at tiden er inde til at involvere sig yderligere med ukrainsk militær, men vil ikke udelukke at det også kan komme på tale.

5) "I værste fald kan sanktionerne muligvis endda styrke Putin og Rusland". Sådan skriver Ota Tiefenböck I RÆSON – han forudser at sanktionerne kan få Rusland til at søge andre partnere end USA og Europa. Er du overbevist om, at sanktionerne vil føre til de russiske indrømmelser, som USA og EU efterlyser?

METTE GJERSKOV: Jeg mener ikke, at vi har andre muligheder end sanktioner mod Rusland i den nuværende situation. Ingen vil gå i krig mod Rusland, og derfor er sanktioner, der kan mærkes på økonomien det eneste rigtige. Og Rusland bløder rubler lige nu – ingen tvivl om, at sanktionerne koster. Jeg mener ikke de kan styrke Putin, men det er da rigtigt, at Rusland kan kigge sig om efter andre samarbejdspartnere. Imidlertid må det jo være en risiko vi løber med åbne øjne. EU's sanktioner er netop fulgt af en fremstrakt hånd til Rusland – altså designet til at få Rusland til at lægge stilen om. Men valget er og bliver i sidste ende Putins.

Jan Øberg: Hvor har vores krige virket?

01.08.2014

"Vi må på et eller andet tidspunkt begynde at spørge os selv om der ikke er et-eller-andet galt med måden vi gør tingene på, for vi har ikke andet end fiaskoer at kigge tilbage på. Der findes ikke ét sted hvor NATO-landene har været involveret, hvor det er gået som man havde troet; hvor analysen holdt; hvor man kan sige i dag er det er bedre – alt taget i betragtning – end da vi intervererede".

Interview af Mathias Terp. Jan Øberg er fredsforsker, fil.dr., direktør for Den Transnationale Stiftelse for Freds- og Fremtidsforskning (www.transnational.org). I serien har Terp tidligere talt med Per Stig Møller, Mogens Lykketoft og Naser Khader; alle interviewene indgår i artikelsamlingen "[Konflikterne i Mellemøsten](#)" som er gratis for RÆSONs abonnenter

RÆSON: Hvordan vil du karakterisere de sidste par dages forsøg på at finde en våbenhvile og nattens offensiv af Israel?

Jan Øberg: Våbenhvilediplomatiet – eller hvad vi nu skal kalde det – er blevet en del af krigsføringens natur. Det er ikke tale om et eller andet konkret ønske om at få fred i den her situation – fordi de to hovedaktører der, i hvert fald ifølge medierne, forsøger at skabe en våbenhvile er John Kerry og Al-Sisi. Ingen af de to kan siges at være relevante som mæglere eller overbevisende for begge parter. Al-Sisi har et hadefuldt forhold til Hamas og det Muslimske broderskab, som Hamas er udledt af. De ønsker, Hamas har til en våbenhvile, dem har man [Al-Sisi, red.] givet pokker i. Hamas blev orienteret om betingelserne via offentlige medier – det har intet med mægling at gøre. Det, han gerne ville, er formentlig at fremstå som en fredens mand – fordi han har et ret dårligt rygte. John Kerry er jo repræsentant for det land, der i alle henseender har holdt Israel under armene militært og politisk i årtier, og hvert år leveret for 3-4 milliarder dollar våben til landet. Det er jo ikke nogen, der ved noget som helst om hvad mægling er, der tror på at nogen af de her to personer kan være mægler i den her konflikt. Det er heller ikke meningen at det skal blive til noget. Det skal se ud som om man gør noget godt, mens man gør noget skidt.

RÆSON: Men hvis hverken Egypten eller USA kan fungere som legitim mægler – hvem kan så?

Jan Øberg: Man kan diskutere om det skal være en skøn

blanding af lande og individer, eller regionale organisationer, eller FN. Jeg vil hellere diskutere kriterierne. De skal vide noget om krig og fred, uden interesse i én speciel løsning – kun interesse i at hjælpe med fred. Den slags neutrale og upartiske parter findes selvfølgelig, men de bliver normalt ikke bragt ind i den her sammenhæng – det kunne man også have gjort i fx Ukraine. At man tror USA, som den største krigsmager i vores post-1945-verden, også kan være fredsmægler – det er fuldstændigt galt. Men det tror folk i medierne og andre steder: Derfor har man heller ikke journalister, der stiller kritiske spørgsmål til hvordan i alverden USA og Al-Sisi kan være mæglere i den her sammenhæng.

Det hele er jo totalt absurd. Først har vi en masse lande, der pumper våben ind i området og bagefter så skal man have en helvedes masse humanistiske aktiviteter for ikke at slå ihjel. Det kunne jo være bedre, hvis vi kunne lære ikke at pumpe våben ind. Det er jo som at hælde benzin på et bål og derefter skal der komme en eller anden form for brandslukningsapparat, som verden ikke er i besiddelse af. Det er et absurd teater.

RÆSON: Hvad for nogle kriterier skulle man så lægge ned over konflikten for at finde frem til en våbenhvile?

Jan Øberg: At være upartisk – punkt 1. Punkt 2: at have kundskab om konflikter og om krig og fred. Punkt 3: At personen – hverken personen eller landet, som denne person kommer fra – ikke har interesse i området, hverken olie eller strategiske interesser, men nøgternt vil kunne finde frem til en løsning, begge parter ville kunne leve med. Vi kan ikke banke den ene på plads til fordel for den anden. Punkt 4: At mæglerne betragtes af parterne som neutrale. Punkt 5: Man skal kunne have en vis distance, så man kan tage et mere cool look på det her. Der kunne jeg især tænke mig nogen fra Sydamerika, Afrika, eller Asien. Det er klart, at hvis vi havde et FN, der ikke var blevet ødelagt af NATO-landene under Jugoslavien, og havde en nogenlunde kompetent generalsekretær – som de ikke har i øjeblikket – så ville FN være den organisation, der skulle på banen. Det er jo indlysende det, vi har skabt FN til. Det faktum at ingen taler om FN som et redskab til at stoppe vanviddet i Gaza udover de nordiske socialdemokratiske ledere – med undtagelse af Helle Thorning – er der ingen, der har hævet øjenbrynene over, for FN har været kørt ud på et sidespor siden Jugoslavien. Det er ikke fordi FN er inkompetent, men fordi medlemsstaterne ikke ønsker det skal være stærkt. Men FN ville have været den naturlige organisation at kalde på – 'fred med fredelige midler', som der står i artikel 1 – og så få 20-30.000 monitorer ned på jorden for at sørge for at våbenhvilen holder. Betingelserne for at gå ind som mægler er relativt indlysende. Men det har lange udsigter, verden er gearet til krig, ikke til fred. Der er ikke noget fredsakademi. Der er ikke nogen stats-, udenrigs- eller forsvarsministre, der har fredseksperter som rådgivere. I det hele taget er fredsforskningen forsømt i Europa, man stopper ikke for man ikke har mere krudt og kugler.

RÆSON: Er det så overhovedet realistisk at forestille sig en snarlig ende på konflikten mellem Israel og Hamas? Netanyahu har jo været ude og sige at han ikke ser en snarlig ende på konflikten, og Hamas kæmper vel næsten for deres overlevelse.

Jan Øberg: Vi er jo nødt til at sige at vi ikke giver op. Når man tænker på den umenneskelighed, den sociale og kulturelle uretfærdighed, og den racisme, der ligger under det her, må vi jo ikke give op. Men jeg skal være ærlig og sige, at det er en sværere konflikt end stort set alle andre. Ikke fordi den er sværere i sig selv, men fordi den har eksisteret i så lang tid: De mennesker, der lever på begge sider og kæmper, har aldrig selv oplevet fred, medmindre de er 80-90 år gamle. De har ikke fået lov til at leve et liv i fred og tryghed, og det gør at desperationen er fundamental. Det andet er, at der ikke er nogen mulighed for fred medmindre man diskuterer og får et lederskab internt i Israel, eller et tilstrækkeligt stærkt pres udefra, der kan ændre Israels fundamentale politik. Det går tilbage til 1967. Som Miko Peled, generalens søn, har fortalt i sin bog, var [1967-krigen] ikke blot et forsvar på et arabisk angreb, det var en måde at begynde ekspansionerne på.

Det interne pres handler også om at Israel må holde op med at være en *garrison state* [en garnisonsstat, red.]. Det må i stedet blive et normalt civilsamfund som militæret er en del af og ikke en militærstat, som civilsamfundet er et appendix til. Så længe der er støtte fra USA, og delvist Europa, vil den israelske ledelse tro at den kan vedblive at være en exceptionel stat – altså en stat, der står over al folkeret. En stat, der står med et guds mandat. En stat, der har et specielt privilegium pga. sin historiske lidelse – jødeforfølgelserne og Holocaust. Så længe denne exceptionalisme accepteres udefra, i stedet for at man siger 'hold så op med det offerpleje – I har de samme regler som alle andre', så vil det være meget svært at forestille sig fred. Men som en fredsforsker, der arbejder for fred med fredelige midler så vil jeg også sige, at så længe Hamas vedbliver med at smide raketter over på Israel, så er det indlysende at man dermed fodrer den israelske militarisme, exceptionalisme, ekstremisme, og Hasbarah – den globalt omspændende krigspropaganda. Jeg kan godt forstå det emotionelt, men jeg kan rationelt og intellektuelt kun sige det er dumt. For det giver Israel en legitimitet, i og med at man kan slå på at man forsvare sig. Det er jo en del af den verdensomspændende israelske propagandamaskine 'vi forsvare os kun' – det er det første man hører israelske diplomater sige.

RÆSON: Er der ikke tale om selvforsvar?

Jan Øberg: Så længe man angriber israelsk territorium, i stedet for at forsvare sig selv, og gør det med vold og 2.500 raketter, så leverer man i hvert fald argumenter til den israelske krigsmaskine. Jeg kan jo med en gandhiansk tænkning sige, at det måske ikke er så smart at vælge netop

den militære magtdimension, fordi man jo klart er svagere end den anden side. Israel er vel den femtestørste militærmagt. Hvis jeg var Hamas eller Palæstina, så ville jeg finde et eller andet sted hvor jeg kunne være den stærkeste – f.eks. den moralske side. Dermed kunne man afvæbne den israelske militærmaskine og sige 'vi gør ikke noget, vi er ikke en trussel, vi gør noget andet'. Hvis Gandhi havde organiseret en hær i Indien, så havde han nok fået slagtet mange hundredtusinder mennesker, men han valgte at gøre det på en anden måde – på en måde briterne ikke forstod og ikke vidste hvad de skulle stille op med. Jeg vil gerne understrege at jeg ikke er ude at moralisere, jeg fortæller ikke folk hvad de bør gøre. Jeg siger bare at her leverer man Israel argumenter på et sølvfad, uanset hvad nu motivet er – desperation, håbløshed, eller bare mangel på snedighed. Der er jo ingen beviser for at brugen af vold har bragt nogen af parterne nærmere deres mål – eller regionen nærmere fred.

RÆSON: Du siger tidligere i interviewet at begge parter er interesserede i at konflikten fortsætter – hvad er israelernes interesse i at det her fortsætter?

Jan Øberg: På begge sider i alle konflikter findes der ekstremister. Du kan tage hardlinerne i Washington, revolutionsgarden i Iran, ekstremistiske serbere, ekstremistiske kroater. Ekstremisterne har altid en fælles interesse i at svineriet fortsætter. De tjener ofte penge på det, de får magt af det, de får privilegier af det – og det er selvfølgelig dem, medierne lytter til. Når ekstremisterne taler foran en mikrofon, så har de jo verdens – mediernes – opmærksomhed. Derimod har man også en masse mennesker i konfliktområder, der ikke ønsker konflikt. De har ingen bevågenhed, i hvert fald ikke fra vestlig journalistik. Der findes krigsjournalistik, men hverken konflikt- eller fredsjournalistik. Det gør jo at der er en interesse – uanset hvad parterne siger deres smukke og ædle motiver er. På den anden side, så er det klart, at hvis du har udstrakt dit territorium til ukendelighed i forhold til grænserne i 1947-48, så vil du ikke opgive noget. Derfor er der en mekanisme, der siger 'vi skal blive ved med det her, så længe det er muligt' – dvs. territorial ekspansion, der forudsætter etnisk udrensning og gennemføres med terror.

Det er små eliter – og det er altid eliter, der fører krig (økonomisk, politisk, og militært) – og bestemmer krigen. Det er jo ikke det amerikanske folk, der syntes man skal være i krig i Irak, det er eliten i Washington. Det samme gælder selvfølgelig Israel og Hamas. Når der så alligevel er nogen, der støtter Hamas, så er det jo fordi de har fået at vide at Hamas' raketter er den eneste vej frem. Det er som danskerne, der får at vide, at vi er truede og behøver nye kampfly, uden at alternativer debatteres. Magt handler om at få mennesker til at tro på at der ikke findes alternativer til det, eliterne allerede har bestemt. Man tror derfor det er det rationelle at gøre i en desperat situation. Man kan vende det om at sige, at når nu man har kæmpet i så lang tid med et bestemt værktøj – vold – og man ikke har fået noget ud af det, så burde man måske finde et andet værktøj, ikke? Det er

sindssygt vigtigt, at der kommer folk udefra der, i stedet for at støtte en af parterne, bare tog afstand fra vold på alle sider.

Jeg har i årtier argumenteret for, at hvis mennesker og politikere kunne lære så meget om konflikt, at man i stedet for at tage stilling for den ene eller anden part ville tage afstand fra enhver form for vold, så ville vi have løst en stor del af verdens problemer. Og derudover arbejde på at afskaffe krig – som vi har afskaffet kannibalismen, det absolutte monarki, slaveriet, osv. At tage stilling imellem parterne er irrelevant. Der er to ting, vi skal gøre: tage stilling imod vold – fysisk vold, territorial vold, psykisk vold, strukturel vold, medievold. Det andet er at tænke på konflikten som et problem der står mellem parterne og skal løses. Så længe vi fokuserer på hvilken part, vi skal holde med, så har du den her ophidsede diskussion i vores medier, hvor man enten siger 'Israel skal have ret til at forsvare sig selv' eller 'det er de andre, der er undertrykte' – det er jo alt sammen rigtigt ud fra hvad man mener. Men det er emotionelle bekendelser. Udgangspunktet på det her område er for lavt – både journalister og almindelige mennesker ved for lidt om det her. Derfor falder man i den fælde der hedder; enten holder jeg med A eller B. Begge opfattelser giver carte blanche til vold, mere vold.

RÆSON: Så det er med andre ord medierne, der har spillet fallit?

Jan Øberg: Det meste jeg ser i medierne er irrelevant. Journalister og redaktører uddannes jo ikke i at forstå konflikter, de uddannes til at fremstille og visualisere vold. Det kan man tjene penge på – at fremstille volden, tage billeder af volden osv. Lig, ødelagte huse og sådan noget, det øger adrenalinen hos alle. Det er jo klart at det skal også vises, men det fortæller ikke noget om konflikten, det fortæller kun noget om volden. Den underliggende konflikt bliver ikke belyst. Der har f.eks. ligget en artikel på Danmarks Radios hjemmeside af en ung tidligere, bl.a., sportsjournalist der hedder 'forstå Gaza på 5 minutter' – den er total værdiløs. Politiken laver også en video over 3 minutter hvor Anders Jerichow siger nogle små fine ord om konflikten. Altså, jeg vil ikke lade en studende på en Master-uddannelse i freds- og konfliktforskning bestå på den måde de fremstiller konflikten. For det fremstilles ikke hvad konflikten handler om. Man skriver som om det her er noget, der er begyndt i går. At konflikten også er mange andre parter, at det er en del af en regional konflikt, at det er en del af amerikansk historie, af europæisk historie, at den er ekstremt asymmetrisk – alt det der er væk i en 3-5 minutters fremstilling af hvad det handler om. 'Det var 3 drenge der blev dræbt og så blev nogle sure, og så kom de i totterne på hinanden'. Fra et fagligt synspunkt krummer man tæer, når det gælder banalisering fra medier. Man tager stilling for den store vold, den lille vold, den retfærdige vold, og den uretfærdige vold – og det er jo egentlig irrelevant. Det er de underliggende konflikter, der er relevante. Vi burde have konfliktjournalistik i stedet for

krigsreportager – voldsreportager. Der ligger et eller andet hos medierne jeg ikke kan forklare. Om det er fordi de bliver dårligt uddannet på Journalisthøjskolen eller fordi de sælger flere aviser ved at have grædende og dræbte børn på gaden véd jeg ikke. Det fortæller ikke noget om hvordan man skal løse konflikten. Det er en emotionel blokade, for det øjeblik du ser et dræbt barn har du en grund til at tage stilling imod de sataner, der gjorde det. Sådan sidder befolkningen så rundt i sommerlandet og bliver oprørte, men de lærer ikke deraf om den underliggende konflikt. Hvis man ikke kommer frem til hvad konflikten handler om, så kan man heller ikke løse den.

RÆSON: I forhold til konflikten med ISIS i Irak og Syrien – hvordan bør vi forholde os til dem?

Jan Øberg: Jeg ved lidt om Irak men jeg er ikke ekspert på terrorisme eller Al-Qaeda. Jeg har den holdning - og det er en holdning måske mere end det er kundskab - at man skal tale med fanden selv, hvis man kan få en fredelig løsning ud af det. I min forestillingsverden opførte amerikanerne sig så tåbeligt, så ukyndigt, med så megen mangel på empati, ved ankomsten i 2003 at det måtte gå som det er gået. På det tidspunkt skrev jeg en artikel om den personlige baggrund for de første 30 amerikanere, der kom ind og skulle administrere i Irak. Der var ikke én af dem, der talte arabisk. Der var ikke én af dem, der havde været med til at genopbygge samfund efter krige. Der var ikke én af dem, der havde noget specielt kundskab om den arabiske verden eller Irak. Flere var CIA-folk eller tidligere soldater fra Bosnien – operatører fra såkaldte tænketanke og private lyssky virksomheder. Når man begynder på den måde kan man kun nå et resultat - at antagonisere hele samfundet. Det var dét, som blev klimaks under L. Paul Bremers administration af Irak. Med afskaffelsen af hæren og Ba'ath-partiet fik man helt automatisk skabt en foragt hele vejen igennem det irakiske samfund for den amerikanske tilstedeværelse. Hvis man opløser en relativ stor hær, så er det ikke bare soldater, der bliver smidt på porten, det er også deres familie, der bliver arbejdsløse. Det samme gælder Ba'aath-partiet. Jeg havde interviewet både militærfolk og Baath-partifolk og de var aldeles ikke de sataner, vi blev påduttet at de var. Man gentog med andre ord fiaskoen fra Kosovo - hvor alle serbere, også dem der ikke havde krummet et hår på nogen albaners hoved, blev gjort arbejdsløse eller tvunget på flugt. Kombinationen af hybrist og manglende viden er farlig.

RÆSON: Men kan man forklare ISIS alene med Irak-krigen?

Jan Øberg: Nej, ISIS er formentlig bare en slags spydspids. De, der kommer tilbage nu, er dem, der er blevet stiktossede over amerikanernes arrogance i deres land. Dertil kommer Al-Malikis hovedløse antagonisering af alle andre grupper. Men årsagerne udenfor Irak er hovedresultatet af krigen

mod terror siden 11. september: At terrorismen rundt om i verden er øget eksponentielt – altså det stik modsatte af hvad man troede man skulle opnå. I årene op til 2001 offentliggjorde amerikanske myndigheder tal for hvor mange der blev dræbt og såret verden rundt som følge af terrorhandlinger. De fandt i hovedsagen sted i Sydamerika og drejede sig om nogle få hundrede - 300-400 alt i alt, hvis jeg husker rigtigt.

Man styrter rundt og dræber terrorister uden at forstå terrorismen – altså, hvad der får folk til at blive terrorister. Jeg har vedvarende siden 11. september 2001 gjort gældende at det var en reaktion mod den amerikanske verdensdominans og udenrigspolitikens centre – det militære (Pentagon), økonomiske (Wall Street), og politiske (Det Hvide Hus – der dog ikke blev ramt). USA valgte at tolke det som om USA var et uskyldigt offer. Med dette ræsonnement siger jeg ikke, at det der skete d. 11 september var acceptabelt – slet, slet ikke. Det er dog rimeligt intellektuelt vigtigt at skelne mellem det at forsvare og at forklare.

RÆSON: Men er det ikke mindst ligeså meget Iraks egen befolkning, ISIS er vendt imod?

Jan Øberg: Jo, det er det da nok – men husk på at hele området har et virvar af terrorgrupper og fraktioner i Irak og Syrien og andre steder, der også er uenige om det meste – med undtagelse af dette ene: at de ikke vil have amerikansk/vestlig dominans i Mellemøsten. Det handler også om historien, om hvordan koloniseringen af region efter region kun kunne opfattes som uretfærdig – inklusive oprettelsen af staten Israel, Balfour, Sykes-Picot-deklarationen og alt det der. Det kommer tpå et eller andet tidspunkt tilbage som en boomerang – alt ondt og dumt, man gør i livet, kan faktisk komme tilbage som en boomerang, dårlig karma. Irakerne elskede Vesten og USA; det var det mest sekulariserede land i den arabiske verden, ikke en eneste terrorist fik fodfæste, man havde ikke masseødelæggelsesvåben – og vi dræbte alligevel omkring 1 million mennesker sammenlagt pga. 13 års sanktioner, krig, besættelse og dødfødte politiske forandringsprocesser. Hvordan skulle irakerne elske os for dét? Også selvom de blev af med Saddam. Lad os erkende det. Vi havde interesser dér og vi snakkede i stedet om smukke noble motiver – blive af med diktatorer, skabe demokrati, befri kvinderne, menneskerettigheder. Det er alt sammen ødelagte ord i dagens verden. Der vil komme mere terrorisme og had mod Vesten. Det er så trist som det kan være.

RÆSON: Nu nævner du selv meget Irak-krigen og dens effekter. I din fredsplan fra 2007 er punkt nr.1 også at alle udenlandske styrker skal trækkes ud. Kan man ikke modsat argumentere for, at det er fordi man har trukket styrkerne for hurtigt tilbage, at man har skabt et vakuum som ISIS har kunnet udfylde?

Jan Øberg: Jeg havde omkring 20 punkter i fredsplanen i

min bog om Irak, "Forudsigelig Fiasko". Det kan man da vel godt argumentere for. Der er en amerikansk skrøne omkring det. Min holdning er, at enten så gør man arbejdet ordentligt, og så kan man forlade det på det rigtige tidspunkt, eller så har man gjort arbejdet skidt. Hvis den irakiske hær kan væltes og Bagdad muligvis erobres - hvis kurderne får selvstændighed, hvis staten Irak bliver delt i tre forskellige dele – jamen, så har amerikanerne gjort det dårligt. Det er dårligt arbejde, og hvis de ikke kunne gøre det i en så lang periode som siden 2003, så skulle de have holdt sig væk. Det bliver brugt som et argument for at vi skulle være blevet der 10 år til. Med hvilken ret har vi påført irakerne en historisk unik lidelse og smadret deres samfund uden at skabe noget godt? Der her var en stat, der havde en god militær tradition, dygtige militærfolk – dygtige rent professionelt. Hvis man ikke kunne få dem til at fungere professionelt fra 2003 til i dag, så har man gjort et dårligt stykke arbejde. Jeg tror som nævnt det har at gøre med at man afskaffede hæren og Ba'ath-partiet - det har skabt en sådan animositet i samfundet og had mod amerikanerne. Det kan man jo godt kan forstå. For det første er der jo tale om en besættelse, men for det andet er der også måden, denne besættelse blev udført på – det ser jeg som hovedproblemet og grunden til vi har et Irak, der nu falder fra hinanden.

Hvis Irak falder fra hinanden efter 8 års tilstedeværelse, så har vores politik været forkert. Så var det altså ikke sådan, at de elskede at vi kom og befriede dem. Så var det altså ikke sådan, at vi kunne skabe et demokratisk Irak. Så var det altså ikke sådan, at mennesker har fået større retfærdighed eller at det blev et mindre voldeligt samfund. Altså Al-Maliki er jo ikke en man vil samle på, hænge op i juletræet og skrive hjem om. Det er desværre sådan at eftersom der ikke er én eneste af dem, der er politisk ansvarlige for denne helt igennem folkeretsstridige og umoralske krig, der er blevet bragt for den Internationale Krigsforbryderdomstol eller anden juridisk instans, så forledes nogle til – lidt bagvendt kan man sige – at tro den [Irak-krigen, red.] var OK og at vi bør tilgive os selv fordi det ikke gik så godt. Ja, visse blev endog forfremmet, sparket opad, f.eks. Anders Fogh Rasmussen og Tony Blair.

RÆSON: Naser Khader argumenterer i et interview med RÆSON for at en stor del af den situation, vi ser i Irak, er et resultat af Vestens manglende engagement i Syrien. Blandt andet ved udeblivelsen af en no-fly-zone. Er det rigtigt?

Jan Øberg: Nej, det mener jeg ikke det er. Men jeg er heller ikke specialist på Syrien og har kun rejst i Syrien på vej til Irak.

Grundlæggende er der ikke er nogen eksempler på at en no-fly-zone har ledt til det, man har ønsket det skulle lede til. I sin tid oprettede man en no-fly-zone i Basra over det sydlige Irak - det ledte ikke til noget som helst andet end flere mord på landjorden – den havde intet FN-mandat. Vi har set hvorledes no-fly-zonen i Libyen blev misbrugt på det groveste af NATO-landene og blev brugt til at ødelægge

store dele af landet, selv med det meget begrænsede mandat man fik i FN's Sikkerhedsråd. Det var det, der var årsagen til at Kina og Rusland sagde 'nej' til en no-fly-zone vedrørende Syrien: 'vi har set hvad den kan blive brugt til, det lægger vi ikke navn til'.

Dertil kommer at det vi – inklusiv Danmark – gjorde var så uendeligt ukyndigt som kun *konfliktalfabetismen* kan opvise. Vi lavede – igen – ingen konfliktanalyse, men sagde: 'alt er Assads fejl og alle oprørere med våben i hånden er helt okay', og derfor etablerede vi 'Syriens Venner'. Uden en ordentlig diagnose bliver prognosen og behandlingen gal. Jeg holdt et oplæg for DIIS/udenrigsministeriet mens Søvndal var minister, hvor man havde en international konference om med syriske deltagere osv., hvor jeg sagde 'del for guds skyld ikke denne konflikt op i det onde og det gode, to parter, osv. Fordi den er utrolig meget mere kompleks'. Det tredje er, at vi på det her tidspunkt ikke havde nogen ide om hvordan et fremtidigt Syrien skulle se ud. Det fjerde er, at når man går ud helt fra begyndelsen og siger, at der er ikke er nogen løsning med Assad, så er man helt sikker på ikke at få nogen løsning. Man får aldrig en regeringsembudsmand til at sætte sig ned ved et bord, hvis man på forhånd siger at uanset hvad løsningen skal være, så skal den regering ikke deltage i noget som helst. Derfor gik det jo også som det gik - også i Geneveforhandlingerne, som blev indkaldt uden en eneste repræsentant, f.eks., for det civile syriske samfund – uden kvinder, uden menneskerettighedsfolk, uden områdeeksperter. Det var igen amerikanere og europæere, der selv tror, at de kan gøre noget som helst ved at have en syrisk udenrigsminister siddende og noget folk fra rebellerne og oppositionen – eller hvad man nu skal kalde det. Hele konstruktionen er gal. Hvis du skal have mennesker til at leve i fred i fremtiden, så skal du give dem muligheden for at diskutere en bedre fremtid i stedet for at brokke sig over hvordan historien har været, og hvor megen skyld de andre har. De skal hjælpes til at diskutere hvordan fremtidens syriske samfund skal se ud. Så skal du efterhånden trække parterne ind i noget hvor der vil være en eller anden model, som alle kan se de vil kunne leve med. Og igen – USA kan naturligvis ikke være en mægler, der samtidig dikterer hvad der kan og ikke kan være en løsning.

Så har vi jo også våbnene igen - som en form for narkotika. Et eller andet sted så må vi altså tro på, at jo flere våben vi banker ind et eller andet sted – det kan være Afghanistan, Irak, Syrien, Libyen, og nu formodentlig Ukraine – så vi løst nogle problemer. Først så skaber vi alle problemerne. Vi skaber en mulighed for at alle parter kan slå hinanden godt og grundigt ihjel, hundredetusinder lider, og børn bliver slået ihjel osv. Bagefter skal de samme mennesker fremstå som nogle, der er interesserede i fred. Hele den her konstruktion holder ikke en meter, hverken intellektuelt eller moralsk. Vi, der ved lidt om professionen, kan jo se, at der ikke var nogen af dem, der deltog i Geneve, der ville have fred i Syrien. Det ville derimod 98% af befolkningen –

som ikke var med. Hvis man ville have fred - og ikke bare spille teater – så havde man gjort tingene på en anden måde.

Man plejer at sige at sandhed er det første offer i krig. Så vil jeg tilføje at kompleksitet er det andet, og det tredje offer er enhver form for fredsmulighed som bliver spoleret af våbenleverancer til den part, man mener er den gode. Derpå finder man ud af, at de gode ikke var så gode og uskyldige som vi troede de var. I dagens Libyen kører de et fuldstændigt anarkistisk samfund, hvor alle banker hinanden på plads med våben - ved lufthavnen, ambassader, osv. Er det virkelig noget, vi skal være stolte over at have bidraget til? Er det flot at Danmark var den 3. eller 4. største bombenation dér? Er det dét vi skal bruge nye kampfly til i fremtiden? Vi må på et eller andet tidspunkt begynde at spørge os selv om der ikke er et-eller-andet galt med måden vi gør tingene på, for vi har ikke andet end fiaskoer at kigge tilbage på. Der findes ikke ét sted hvor NATO-landene har været involveret, hvor det er gået som man havde troet, hvor analysen holdt, eller hvor man kan sige i dag er det er bedre - alt taget i betragtning, grosso modo - end da vi intervenerede. Dét kunne man afdække hvis der var forskningspenge til et projekt, men der ikke længere fri forskning i den såkaldte frie verden. Du kan få penge til hvad som helst, der legitimerer den førte politik eller understreger behovet for mere militær - en form for oprustnings- og interventionsforskning - men til en kritik af hvad vi har gjort galt siden Vietnamkrigen. Det er der ikke penge til. Der findes ikke én krone til forskning i fred-med-fredelige-midler i dagens Danmark. Og *establishmentet* kører på et sådant kvalitetsniveau, at man er tilfreds med Bent Jensens koldkrigsforskning, hvis eneste problem er at han ikke opdagede at der var mere end én part i denne konflikt over 40 år. Det er da godt skuldret af en historiker.

RÆSON: Men hvis du så selv skulle komme med en kort konfliktanalyse af hvordan vi skal undgå at den nuværende konflikt spredt sig til hhv. Libanon og Jordan – hvad skal vi så gøre?

Jan Øberg: Det ved jeg ikke. Jeg hører til den slags eksperter, der siger, at en læge ikke skal snakke om en patient han aldrig har set. Alt jeg kan sige er, at når en terrorgruppe på 10-15.000 mand kan skabe så meget ballade, så må der være nogle komplekse grunde til det. Et langt kalifat – et sammenhængende land – tror jeg ikke du får, for jeg tror der er enorme spændinger og forskellige viljer omkring det, indenfor ISIS og andre grupper. Hvis der er noget de er gode til, så er det være imod den vestlige verden, derudover har de ikke en sammenhængende idé om hvad de vil, så vidt jeg forstår. Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke er ekspert på terrorgrupper. Men der er store interne spændinger: man kan altid blive enige om hvad man er fælles om at være imod.

Hvis vi forestiller os en verden uden amerikansk indflydelse i Mellemøsten, så kunne jeg tænke mig at de begyndte at bekriige hinanden om hvordan det fremtidige kalifat skal se

ud. Hvem der skal styre hvad osv. De - både ISIS, Al-Nusra, og hvad de ellers hedder - har nok ret mange forskellige holdninger til historien, religion, religiøs politik, territorium, statsdannelse, lovgivning, og den slags ting. Så man skal heller ikke blæse noget op og gøre det større end det nødvendigvis er. Men dét at de overhovedet findes efter 13 års krig mod terrorister (siden 11. september 2001) er fuldstændig barokt. Det burde igen få os til at spørge 'hvad har vi gjort forkert?'

Jeg tror det er nødvendigt at begynde at tænke konstruktivt, i nye modeller. Hvad folk ikke kan forestille sig - f.eks. hvordan et fredeligt Mellemøsten kunne se ud - det kommer de heller ikke til at arbejde for. Og så fortætter de krigen, for den kender de til. Fredsforskeren Johan Galtung, som jeg har et nært samarbejde med, har argumenteret for at Mellemøsten med årene kunne blive til noget i retning af den Europæiske Union hvor de kan udnytte hinandens ressourcer, samarbejde - win-win. De fleste stirrer sig blinde på hvad vi mister i krig - men det er bedre at se på hvad man mister fordi freden ikke kommer, ikke kan tænkes. De kunne også skabe nye måder at leve sammen på, der ikke i første række handler om statsdannelse med "hårde" grænser. Man kan have autonomiløsninger, føderale løsninger, condominium (et område administreres af to stater samtidig), konføderation, regionale organisationer – det er så mange måder at leve sammen på. Det grundlæggende er ikke at vi skal have løsningerne på alting. Det grundlæggende er, at man ikke skal tro, at det eneste vi kan skabe i fremtiden er nye nationalstater og nye grænser – der er 37 andre måder at løse det på. Jeg mener det er forbløffende at vi skabte 6 delstater i det gamle Jugoslavien - civilisation er dog ikke at skabe rene stater, det er at blandes, globaliseres og glædes over forskellighed. Man bliver nødt til at se verden på andre måder end i går. Den autoritære såvel som den parlamentariske nationalstat er på vej ud - det globale civilsamfund, regionale organisationer, BRICS+ og et nyt reformeret FN er fremtiden. At snakke om en to- eller femstatsløsning er forældet, måske skal der slet ikke være en statsløsning. Det er jo også noget af det grundlæggende i problemet omkring Israel. Man satte sig ikke og sagde 'vi skal have en fælles måde at gøre det på, en konføderation' - man sagde vi skal have en israelsk, jødisk stat. Hvis vi ikke havde tænkt det som en stat, men som en måde at integrere jøder på i al fredsommelighed - dér som i resten af verden - og altså ikke havde gennemtvunget Zionismen - så ville det være helt anderledes, for jøder og palæstinensere har så meget til fælles. Det kan jeg godt forstå at folk ikke tror de har, men det har de.

RÆSON: Du udtalte d.4 marts til Ræson, at vesten kan takke sig selv for at vi går ind i et modsætningsfyldt forhold med Rusland. Hvad skal vi gøre anderledes fremtiden for at undgå et så modsætningsfyldt forhold?

Jan Øberg: Jeg er nødt til at sige, at vi ikke skulle have ekspanderet NATO op under skørterne på Rusland hele vejen rundt - fra de baltiske republikker til Georgien i 1994.

Det lovede vi Gorbatsjov ikke at gøre. Bush Senior stod i december 1991 i parlamentet i Kiev – ja, netop dér! – og sagde 'vi ønsker ikke et selvstændigt Ukraine; det må I selv finde ud af og vi ønsker ingen ekstremisme eller nationalisme' – en fornuftig holdning når man ser på dagens ukrainske regering. Kløgtig mand, i forhold til sin søn - men træet står jo af og til langt væk fra æblet.

Det andet er, at vi ikke skulle have gennemført et regimeskifte. Det er klart, at der var kræfter i det ukrainske samfund som ønskede en forandring – hvilket er helt i orden – ligesom den del af demokratiet, der var på Majdan-pladsen. Men at pumpe penge ind i at støtte bestemte grupper i bestemte løsninger, og dét har man gjort med 5 milliarder af dollars – det ved vi fra Nuland og den tale, hun har holdt til ukrainske forretningsfolk i USA: Man har pumpet 5 milliarder ind for at støtte et civilsamfund i en bestemt retning. Det er neokonservative tænketanke i USA, der har gjort det, hun har tilhørt dem og er gift med en af cheferne for dem, og vi har den hér båndoptagelse, hvor hun står sammen med den amerikanske ambassadør og siger 'Fuck the EU. Vi vil have Yatseniuk som premierminister' - og det blev han. Det kan ikke betegnes som andet end *regime change*, eller stærk medvirken til *regime change*. Det kan godt være vi ikke kunne lide Janukovitj, men min pointe er, at han var demokratisk valgt, og hverken OSCE eller andre har altså peget fingre af det valg. Det har USA ikke nogen ret til at gøre - så lidt som amerikanerne ikke vil finde sig i Ruslands indblanding i interne forhold eller regimeforandring i Canada eller Mexico.

Det tredje, vi ikke skulle have gjort overfor Rusland, var at stille Ukraine over for et enten-eller. Der var EU-medlemskab og medlemskab i Unionen af Rusland, Kasakhstan og Hviderusland - og Ukraine burde naturligvis have kunnet være med i begge. Man sagde til dem, 'I er enten medlem hos os eller hos Putin' – når man gør det, så har man tabt spillet. EU med Barossos udtalelse sigtede til at drive Ukraine over til Vest - gammel koldkrigstænkning omend på nye flasker.

Dertil kommer forsøget på - i årevis - at liste Ukraine ind i NATO. Hvis der er et land der ikke kunne blive, og ikke vil kunne blive medlem af NATO, så er det Ukraine. Det har dels at gøre med historien, Ukraines position, den nære relation kulturelt og religiøst til Rusland, og ikke mindst med den del af den russiske flåde, der ligger i Krim. Man [Rusland] har en fuldstændig lovlig leasing af basen, og den kan ikke ligge i en NATO-stat. Vil man have Ukraine ind; vil man pumpe våben, soldater, og rådgivere ind, så får man et svar fra Rusland. Det svar så vi selvfølgelig med annekteringen af Krim.

Det er selvfølgelig et svar på den politik vi har kørt siden 1989, som har været alt for ekspansionistisk, uklog, triumfalistisk - ikke engang Gorbatsjov kunne Vesten støtte, da det gjaldt. Det eneste rimelige, man kunne have gjort, var at nedlægge NATO.

Uden Warszawa-pagten, uden Sovjetunionen, så var der ingen som helst grund til at have NATO. De var NATOs *raison d'être*

RÆSON: Så skal vi nedlægge NATO som svar til Rusland, i stedet for at indføre sanktioner?

Jan Øberg: Vi skulle have nedlagt NATO som svar på at Sovjetunionen faldt sammen og at Gorbatsjov fremlagde idéen om 'det europæiske hus'. OSCE og FN skulle være stærke organisationer i verden. I den situation havde det været det mest naturlige at nedlægge NATO. Men alligevel ekspanderede man NATO, langt udenfor hvad der var dets egentlige mandatområde. Så når du spørger om et godt forhold, er der kun en ting at forholde sig til, og det er fælles sikkerhed - *common security* - formuleret i Oluf Palmes rapport i 1980'erne: Vi kan kun have egentlig fred i Europa med russerne, ikke imod Rusland. Amerikanske politikere - selv Reagan - forstod dét bedre end Obama gør i dag.

RÆSON: Gentager vi i virkeligheden den fejl ved at indføre de her økonomiske sanktioner imod Rusland?

Jan Øberg: Vi har fået en eller anden autopilot der hedder 'uanset hvad der foregår i verden så indfører vi økonomiske sanktioner'. Vi lavede økonomiske sanktioner der - sammen med krigen - dræbte over 1 million mennesker i Irak; vi har lagt sanktioner på Iran. Nu siger vi sanktioner mod Rusland. Fortæl mig hvorfor i alverden Japan er med på sanktioner imod Rusland? Japan med sin nu 20 årige økonomiske nedgang, har alt at vinde på at samarbejde med Kina og Rusland, men USA tvinger dem til at lave sanktioner alligevel.

Min holdning er at det specielt vil slå tilbage på Vesten. Tyskland har 6.000 store virksomheder som Siemens etableret i Rusland. Det er så naivt i mine øjne, at tro at der er nogen, der tager det her så seriøst i Rusland at de vil bøje sig for NATO-ekspansion. Så rammer vi nogle oligarker og så føler vi at gør det vældig godt, men vi får ikke løst nogle problemer, kun skabt nye - i praksis på vej til en ny Kold Krig. Det eneste vi oplever er at få mere ballade. Hvad vi opnår lige nu er at gøre det meget mere besværligt for Putin, i den forstand at han står – og det kan vi så grine af – som en garant for moderation, i forhold til nationalister, ekstremister, og gamle koldkrigere. Jeg tør slet ikke tænke på hvem der kunne komme til magten, hvis nogen i Rusland siger 'Han er sgu for svag. Han giver efter for meget. Han viser ikke at vi har nosser', og så vælter man ham og får en eller anden diktator af et Stalin-snit. Der findes en utrolig mangel på fremtidstænkning i vestlig udenrigspolitik for øjeblikket. Vi har tabt intelligent politik, det er ikke engang i vores egne interesser at indføre de sanktioner – det kunne vi have gjort med en kraftig diplomatisk protest. 'Putin, du bryder folkeretten, det er noget svineri, og vi vil ikke se det igen' men det kan vi heller ikke fordi USA/NATO har forbrudt sig tifold mere mod folkeretten rundt omkring.

Endelig: Rusland kommer til at forny sig, gøre sig mindre afhængige af Vest, vende sig til Kina og de øvrige BRICS-lande. Er dét i vores interesse?

RÆSON: Du skriver d. 21 på TFF's blog, at "it can be argued that the situation today is more dangerous than the cold war" – er det virkelig rigtigt?

Jan Øberg: Ja, det mener jeg. For der ikke er den samme fælles forståelse af regelsæt. I den gamle Kolde Krig så var det klart, at hvis man gjorde A, B, eller C, så ville der blive problemer. Der var spilleregler, trafikregler, OSCE-indsatser, Brandt's Ostpolitik, osv. Næsten en fælles forstået lovgivning for hvor vide rammerne var. I dag er der ikke det, og der er en til ting man skal tillægge som der ikke var i samme grad dengang, propagandamaskinerne.

RÆSON: Propagandamaskinerne er simpelthen blevet udvidet efter den kolde krig?

Jan Øberg: Ekstremt meget. Det er uendeligt meget sværere i dag at vide hvad der egentlig foregår. Jugoslavien er det første eksempel på systematisk at føre to krige - en informationskrig, der til dels foregår i cyberspace, og den reelle krig på jorden. Der er Jugoslavien et vendepunkt. Historien om Jugoslavien lå længere væk fra virkeligheden end ved andre konflikter, og siden da har vi fået en verden, [hvor det] er meget sværere [at se hvad der foregår]. Mennesker er jo uhyre hurtige til at tage stilling. Hvis man f.eks. får at vide, at det er russerne der har skudt MH17 ned, så har de intet og stå imod med. Når det så om 3 måneder eller 3 år viser sig at det var ikke russerne, så er skaden jo sket. Der er en hel videnskab der kaldes 'frygtologi' – at få mennesker til at frygte, så de tier og samtykker. Det klassiske er, at hvis du får en historie præsenteret tilstrækkelig tidligt, tilstrækkelig bastant, så er den jo sandheden. Det kører på vores sociale medier, de traditionelle medier, og nyhedsbureauer. Der er ikke et medie i dag, der bruger hverken russiske, kinesiske, japanske, eller afrikanske nyhedsbureauer til at undersøge hvad der foregår – de bruger Associated Press og Reuters, og de fortæller dig desværre kun en del af helheden og med en klar vestlig vinkel.

RÆSON: Men gør de russiske og kinesiske medier ikke præcis det samme som os bare med modsat fortegn?

Jan Øberg: Det er muligt men det hjælper ikke os at ignorere dem. Hvis du vil vide hvad der sker i Rusland er du nødt til også se fx. "Russia Today" og se på hvilke historier og vinkler, de bringer. Du er nødt til at læse Xinhua nyhedsbureauet og "China Daily" f.eks., hvis du vil følge med i hvad der foregår i Kina. Ikke nødvendigvis fordi de giver større sandhed, men fordi de giver andre vinkler og andre historier. Hvis du vil vide hvad der foregår i Mellemøsten er du også nødt til at læse på palæstinensiske og på israelske hjemmesider. Man skal både tjekke IDF's

hjemmesider og Hamas' hjemmesider. Det er hér man ikke gør sit arbejde i medierne, man citerer CNN, Associated Press eller Reuters og så Ritzaus uddrag af dem - hvad ender du egentlig med at vide om verden? Så f.eks. når Hillary Clinton siger, at hun mener at Rusland og Putin, som hun personligt hader, er medansvarlig for MH17, så går der telegrammer ud hvor det står at den tidligere amerikanske udenrigsminister mener at russerne er medansvarlige. Ingen spørger 'how do you know, Madam?' Men hvis man havde spurgt en anden, eller spurgt en fra den russiske side, så havde du fundet ud af, at det her er måske ikke hele sandheden. Der kan tænkes andre tolkninger.

Man stiller ikke kritiske spørgsmål længere. Et dugfriskt eksempel: Vi ser nu at US/NATO-landene pludselig indfører et princip til lejligheden der hedder 'den, der eksporterer våben bør holdes ansvarlig for hvorledes modtagerne anvender disse våben'. Det er jo ingen, der siger at Putin eller Rusland selv har skudt de fly ned. Man siger at takket været Rusland så er det fly blevet skudt ned af pro-russiske rebeller i det østlige Ukraine - og eftersom det sandsynligvis er sket med et russisk Buk-missil, så er Putin ansvarlig. Men der er ingen, der finder på at sige at hvis dette - i og for sig interessante nye etiske princip - skal indføres i verden, så er USA også ansvarlige for de våben de udleverer - og hvem sagde Gaza? Vi har aldrig haft den norm tidligere i det internationale samfund. Det er pludselig en norm, der er blevet indført ved ét tilfælde, men som der ikke tales om i andre tilfælde.

Hvis vi skal ændre på hele den folkeretlige etik i forhold til våben - hvor dem, der har produceret og solgt våbnene er ansvarlige for hvordan de bliver anvendt - så er der stort set intet af det der sker i Gaza i dag som ikke er USA's skyld. Det er et eksempel på at propagandamaskinen kører - det er ikke politisk korrekt hvis mediefolk stiller spørgsmål. Du ved, det er vellykket propaganda når ingen synes der er noget at spørge om og alt ser så naturligt ud.

RÆSON: I forhold til det ændrede magtforhold mellem USA og BRIKS-landene – hvordan skal Danmark forholde sig til det?

Jan Øberg: Ved hurtigst muligt at skabe så mange og så gode relationer som muligt med alle andre end dem i den vestlige verden.

RÆSON: Så vi skal stoppe med at koordinere så meget af vores udenrigspolitik med USA?

Jan Øberg: Fremtiden tilhører ikke USA eller dets imperium. Sidstnævnte er i fald og en ny interessant multipolær verden er på vej. Derfor vil det være kloget at have gode relationer til andre lande end dem, der ligger i den vestlige verden.

RÆSON: Hvem tilhører den så? Hvad for nogle lande skal vi skabe gode relationer med?

Jan Øberg: Det er specielt BRICS-landene. Der er ingen tvivl om at BRICS-landene er en kommende magtfaktor. Det kan du også se med deres etablering af den nye verdensbank og valutafond. Selvom det ikke er en militær organisation - der har du Shanghai Co-Operation Organization. Men BRICS-landene er en up and coming-unit. Den er interessant fordi ingen lande kommer til at være en imperiemagt som USA, England, og Sovjetunionen har været. Man kan se BRICS-landene som en multipolær historie, der bare vokser – fremfor alt økonomisk. Det gør regionale organisationer, verdens civilsamfund - og sociale medier også. Det er forældet at tro at man har magt bare hvis man kun har militær magt. Det er det eneste, amerikanerne har tilbage. Økonomisk er de på vej ned. I forhold til politisk respektabilitet og legitimitet i andre befolkningers øjne er de på vej ned. I forhold til politisk magt, mediemagt, kunst og kultur er de på vej ned. Den stærke har en vis balance på alle dimensioner - er man for nedadgående på de fleste men opad på kun én - ja så har man rang-ubalance eller svaghed. USA står for 45% af hele verdens militæruddgifter. Det er - sammen med den byrde, Israel nu er blevet - en hovedårsag til svagheden på de andre dimensioner. De kan stadig plukke hvem som helst, de kan stadig flytte tropper hurtigere end nogle andre. Det er ikke et tegn på magt, det er et tegn på afmagt. Det er NSA også - paranoia, underbevidst svaghed, control freaking. Militærmagt fungerer kun hvis du også har en anden form for magt.

På alle disse interessante områder er der ikke meget selvstændig tænkning i Danmark. I årtier har vi set variationer over temaet - His Master's Voice. Vi skal ikke vende ryggen til det amerikanske – de ligger tæt på os kulturelt og historisk. Men jeg snakker om, at skal skabe nogle gode relationer til nogle lande udover USA og Vesten. Vi har ikke længere en interesse i at følge USA så tæt – det havde vi måske på et tidspunkt, det kan man diskutere – men vi har ikke længere en interesse i blindt at følge USA rundt i verdens med dens mærkelige, stedse mere kortsigtede, halvdesperate politik. Det er jo helt til grin, når statsministeren ikke vil sige om der er foregået aflytning i Danmark - og hun er også den eneste socialdemokratiske leder i Norden, der ikke har underskrevet det brev, der fordømmer Israels politik i Gaza og foreslår FN-peacekeepers dér. Manglende civilcourage, manglende selvstændige analyser eller underdanighed tjener ikke Danmark - slet ikke i forhold til en synkende skude ved navn USA. Hjælp snarere USA til at komme ind i en ny fase - *equal among equals*. Det amerikanske samfund er stadig fuld af dynamik og kreativitet, og dét bliver der mere af når de har kastet imperiets elendighed af sig.

RÆSON: Men betyder et styrket samarbejde med BRIKS-landene ikke en risiko for at man udhuler de demokratiske institutioner og værdier, som vi har kæmpet for i så lang tid?

Jan Øberg: Tværtimod. Den eneste måde, du kan få disse lande til at blive mere demokratiske er ved at samarbejde med dem, ikke ved at antagonisere dem. I det hele taget så ligger der en fejltænkning i den vestlige verden og det går tilbage til kristendommen – 'enten er du med os ellers er du imod os', altså missionsvirksomheden. Den er kun destruktivt. Hvis vi vil gøre verden mere demokratisk, så er det igennem samarbejde med Kina ved besøg og ved at lave forretning med dem. Men lad være med at fortælle dem hvad de skal gøre. Der er nok ikke nogen i Danmark, der gad at lytte, hvis der kom en muslimsk gruppe og fortalt os hvad vi skal gøre – ikke kun Støjberg, men også alle de andre.

Man skal lade sig inspirere af hinanden. Det ville klæde vesten med langt mere ydmyghed. Vores tid er forbi, og det kunne være godt hvis vi kunne lytte mere. Når du er nr. 1 så har du kun en ting at gøre. Du lytter ikke, du lærer ikke længere. Du uddelegerer og dikterer. Det er derfor det er nødvendigt at være ydmyg som I'er. Det er også derfor, USA er det korteste imperium i moderne historie - det går fra 1945 til om måske 10 år. Danmark har bevægelsesmulighed sammen med de andre nordiske lande, sammen med de europæiske. Vi kan passe os ind i den fremtidige verden i stedet for at passe os ind i den fortidige, men jeg tror ikke der er så meget fremtidstænkning i Udenrigsministeriet.

RÆSON: Så vi skal overlade mere udenrigspolitik til EU?

Jan Øberg: Det grundlæggende er, at der ikke er ret meget i EU's udenrigspolitik der er vellykket. Der er ikke et eneste eksempel på at EU på et grundlæggende udenrigspolitisk spørgsmål har gjort en forskel. Det eneste tidspunkt, hvor man har talt med en stemme - som der står i Lissabontraktaten - var i spørgsmålet om anerkendelse af Slovenien og Kroatien i det eksisterende Jugoslavien, og den beslutning udløste krigen i Bosnien. Det eneste tidspunkt, hvor EU har fulgt sin egen traktat til punkt og prikke – talt med en stemme, fået alle banket på plads om en udenrigspolitik – så udløste man den største krig i Europa siden 1945. Så det er ikke særlig flot.

Når det gælder Irak eller Syrien, så er man splittet. Man kan end dog ikke finde ud af hvem der skal være den nye såkaldte udenrigsminister efter Lady Ashton. Jeg har intet imod EU – jeg har skrevet to bøger om EU som fredsaktør (det er jo EU's højeste mål ifølge Lissabontraktaten, at unionen skal bidrage til fred i verden) – og synes det kunne være udmærket hvis de gjorde noget for fred. Men den fælles udenrigspolitik er en dødssejler i en kreds af 4-500 millioner mennesker: Hvis vi er demokratiske, så vil der være forskellige holdninger til hvad en udenrigspolitik skal være. Så tanken om en stemme er mental stridig imod demokratiet. Det, vi skal gøre, er at have koalitioner og alliancer. Der, hvor man konstruktivt kan gøre noget i

fællesskab, skal man gøre det, men kan man ikke gøre noget konstruktivt i fællesskab, så skal man lade være.

Derfor mener jeg – og det har jeg altid sagt og skrevet – at det ville have været meget bedre, hvis EU havde fulgt den nordiske model. Det er ikke noget, der fungerede bedre eller ligeså godt som den nordiske model i moderne tid. Alle er selvstændige stater og alle har sine egne interesser, men vi traf aldrig en beslutning uden hensynstagen til vores naboer. Du har Norge, der har sin måde at være NATO-medlem på. Danmark har sin måde at være NATO-medlem på. Sverige har – formelt i hvert fald – været alliancefri og neutral, men stadig vestvendt. Finland havde en samarbejdsaftale med Sovjetunionen. Den model fungerede fint - fordi vi altid tog hensyn til hinanden. Vi havde netop aldrig en fælles politik eller union - men en slags mosaik. Vi sagde til os selv, 'Hvis det her er godt for Danmark er det så godt for Sverige og Norge' og hvis svaret var 'Ja, det er det nok', så gjorde vi det. Omvendt så hvis det ville være en ulempe for dem, så sagde vi nej. Den civiliseringsproces, der ligger i at tage andre med i sine egne beslutninger, er meget finere, end hvis 500 millioner skal tale med én stemme. Hvor er ideen i at tale med en stemme, når vi, indtil videre, er i et Europa der består af nationalstater? Det er at udvande det til den laveste fællesnævner - i stedet for at have en kreativ politik, hvor nogle kan følge med, og nogle ikke vil være med til det. Men det er interessant - at man har den idé med at tale med en stemme, men kun i dette ene tilfælde. Så at udlicitere til EU? Det kan man godt. Men f.eks. Schweiz klarer sig eminent godt fordi det er anderledes, kreativt, og ikke følger flokken.

Jeg mener ikke at EU har vist sig at være et alternativ til at følge USA – det kan da måske blive til i fremtiden. Hvis du tager politikken omkring Israel, Syrien, Irak. Jeg skal aldrig glemme den irakiske diplomat, der sagde – en af de sidste dage, jeg var der – 'vi har skrevet et antal breve, vi har forsøgt at komme i kontakt med det Europæiske parlament, EU-kommissionen, osv. Vi ved at vi kommer ingen vegne med USA, men vi håbede faktisk vi kunne få en eller anden dialog med europæerne inden krigen begyndte'. *De fik aldrig et svar* eller en invitation til at komme til EU. Vi ved jo godt hvor det ledte til: Frankrig og Tyskland deltog ikke i krigen, og de andre sagde ja, og Irak blev ødelagt. Tænk hvis EU kunne have mæglet mellem USA og Irak og have afværget krigen? Det er egentlig ikke særlig smukt, og det var heller ikke nogen rimelighed i at EU fik fredsprisen, om end den gamle Kul- og Stålonion måske burde have haft den.

Vi kan da godt samarbejde. Hvis du er medlem af en forening, så er du også nødt til at følge hvad der står i den forenings formålsparagraf. Men det er stadig ikke noget, der hindrer os i at lave gode handels- og diplomatiske aftaler med alle mulige andre lande – det er der intet i Lissabontraktaten om. Det er op til en kreativ dansk, eller nordisk, udenrigspolitik at gøre noget for at deltage i den globale verden og ikke kun i vores egen krympende

Vestverden. Altså et paradigmeskifte i politik, forskning, og medier, der pejler efter den nye verden. Jo før man gør det, jo lettere bliver tilpasningen. ■

ILLUSTRATION: Afghanske og amerikanske soldater på mission sammen i Kandahar, 1. januar 2014

